

Kaznena djela prijetnje i nametljivog ponašanja

Varjačić, Ivančica

Postgraduate specialist thesis / Završni specijalistički

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:804602>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Ivančica Varjačić

KAZNENA DJELA PRIJETNJE I NAMETLJIVOG PONAŠANJA

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2023. godina

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Ivančica Varjačić

KAZNENA DJELA PRIJETNJE I NAMETLJIVOG PONAŠANJA

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof.dr.sc. Leo Cvitanović

Zagreb, 2023. godina

SAŽETAK

Prijetnje i nametljivo ponašanje oblici su nasilnog ponašanja u širem smislu te predstavljaju napad na osobnu sigurnost pojedinca. Prijetnje su prvi puta inkriminirane Kaznenim zakonom o zločinstvima, prestupcima i prekršajima iz 1852. kao „zločinstvo pogubljenje prijetnje“, koje je kroz godine doživjelo transformaciju iz tog osnovnog oblika, materijalnog kaznenog djela do današnjeg oblika, apstraktnog ugrožavanja, dok je nametljivo ponašanje (tzv. „*stalking*“) u Hrvatskoj kažnjivo tek od 2013. godine. U radu je kroz povijest hrvatskog kaznenog zakonodavstva od 1852. godine prikazan razvoj prijetnji uz sentence sudskih odluka, a unutar kaznenopravnog okvira hrvatskog pozitivnog kaznenog zakonodavstva izvršena je analiza zakonskih opisa prijetnji i nametljivog ponašanja, raščlamba njihovih temeljnih obilježja kao i njihov međusobni odnos obzirom se u praksi nerijetko pojavljuju zajedno, sve uz analizu većeg broja presuda hrvatskih sudova. Poredbenim prikazom prezentirani su zakonski opisi iz slovenskog, austrijskog, njemačkog i srpskog kaznenog zakona uz sentence sudskih odluka. Zatim je temeljem statističkih podataka Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva i Državnog zavoda za statistiku prikazana fenomenologija kaznenih djela prijetnje i nametljivog ponašanja, izrečene sankcije počiniteljima prijetnje za razdoblje 2004. – 2022. i nametljivog ponašanja za razdoblje 2013. – 2022. uz komentar o sigurnosnim mjerama kao posebnim kaznenopravnim sankcijama. Iako istražni zatvor i mjere opreza nisu kaznenopravne sankcije, njima se u zadire u prava i slobode građana tijekom kaznenog postupka stoga su u radu komentirani uz podatke o istima za razdoblje 2013. – 2022. U svrhu usporednog osvrta sa Hrvatskom, prikazani su podaci o broju osuda u poredbenim državama za razdoblje 2015. – 2021. I na kraju, provedenim istraživanjem i analizom, u zaključnom djelu rada rezimirano je mišljenje, uočeni problemi, opažanje i zaključci autorice rada.

ključne riječi: prijetnja, nametljivo ponašanje, ustrašenost, fenomenologija i kažnjavanje

„Onaj tko voli praksu bez teorije je poput moreplovca koji se ukrca na brod bez kormila
i kompasa te nikad ne zna na koju obalu će pristati“

Leonardo da Vinci

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POVIJESNI PREGLED	3
2.1 Prijetnje.....	3
2.1.1 Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima iz 1852.	4
2.1.2 Derenčinova “Osnova”	9
2.1.3 Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije iz 1929.	11
2.1.4 Opći dio Krivičnog zakonika iz 1948. i Krivični zakon FNR Jugoslavije iz 1951.	15
2.1.5 Krivični zakon SFRJ i Krivični zakon SR Hrvatske iz 1977.	19
2.1.6 Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske i Krivični zakon Republike Hrvatske iz 1993.	26
2.1.7 Kazneni zakon Republike Hrvatske iz 1997.	28
2.1.8 Kazneni zakon Republike Hrvatske 2011. do 2020.	37
2.2 Nametljivo ponašanje	41
3. POZITIVNI KAZNENOPRAVNI OKVIR	48
3.1 Svrstavanje prijetnje i nametljivog ponašanja u posebni dio kaznenog zakona	48
3.2 Prijetnje.....	51
3.2.1 Zakonski opis.....	51
3.2.2 Ozbiljnost prijetnje	55
3.2.3 Stavljanje u izgled zla – prijetnja budućim napadom.....	59
3.2.4 Način počinjenja	61
3.2.5 Okolnosti počinjenja	63
3.2.6 Temeljni oblik	67
3.2.7 Kvalifikatorne okolnosti	68
3.2.8 Odnos s drugim kaznenim djelima	75
3.3 Nametljivo ponašanje	83
3.3.1 Zakonski opis.....	83
3.3.2 Oblici kaznenog djela	84
3.3.3 Osnovna obilježja.....	85
3.3.3.1 Radnja – neželjeni kontakt	87
3.3.3.2 Ustrajnost i dulje vrijeme	90
3.3.3.3 Posljedica	93

3.4 Odnos kaznenog djela prijetnje i nametljivog ponašanja	93
3.5 Kazneni progon	95
3.4 Građanski postupak	96
4. PRIKAZ ZAKONSKIH OPISA DRUGIH DRŽAVA	98
4.1 Slovenija	98
4.1.1 <i>Grožnja</i>	98
4.1.2 <i>Zalezovanje</i>	100
4.2. Austrija	102
4.2.1 <i>Gefährliche Drohung</i>	102
4.2.2 <i>Beharrliche Verfolgung</i>	105
4.3 Njemačka	108
4.3.1 <i>Bedrohung</i>	108
4.3.2 <i>Nachstellung</i>	111
4.4 Srbija	115
4.4.1 Ugrožavanje sigurnosti	115
4.4.2 Proganjanje.....	117
5. FENOMENOLOGIJA I KAŽNJAVANJE	119
5.1 Prijetnje i nametljivo ponašanje	119
5.2 Sigurnosne mjere	129
5.3 Istražni zatvor i mjere opreza	130
5.4 Pojavnost u drugim državama	133
6. ZAKLJUČAK	136
LITERATURA	143

1. UVOD

Nasilje je širom rasprostranjeno u društvu, karakterizira ga masovnost, veći broj pojava oblika i porast. Svakodnevno putem sredstava javnog priopćavanja izvještava se o raznim oblicima nasilnog ponašanja, primjerice fizičkih napada, teškog ozljeđivanja, nasilja u obitelji, fizičkih obračuna navijača, ubojstava, međuvršnjačkog nasilja, prijetnji i raznih oblika nametljivog ponašanja. Iz čega se stvara dojam da je nasilje u porastu. Evidentno je da se sve više oblika određenog ljudskog ponašanja propisuje kao zabranjeno ponašanje. Pojam nasilja može se određivati sa kaznenopravne i kriminološke strane, u kaznenopravnom smislu je „*uporaba apsolutne ili psihičke sile prema drugoj osobi*“ dok je u kriminološkom smislu šire određeno i „*dovoljno da je kod određene osobe ili osoba namjerno ili nenamjerno izazvan osjećaj straha i nesigurnosti*“¹. Pojava oblika nasilja ima više², a predmet ovog rada su kazneno djelo prijetnje kao apstraktno ugrožavanje i kazneno djelo nametljivog ponašanja kao psihičko nasilje. Ova ponašanja uvedena su u kazneni zakon kao zabranjena, jer za njih društvo smatra da trebaju biti kažnjiva. Iako su oba kaznena djela napadi na osobnu sigurnost pojedinca, razlika je u posljedici, kod prijetnje napad je na spokojstvo pojedinca i može uzrokovati posljedicu u vidu uznemirenosti i straha za vlastitu sigurnost dok je nametljivo ponašanje napad na privatnost, na način života, na osobnu slobodu pojedinca, a rezultira posljedicom i to osjećajem tjeskobe, uznemirenosti i straha što može utjecati na životni stil i psihičko zdravlje pojedinca. Osobna sigurnost pojedinca jedna je od temeljnih zaštićenih vrijednosti. Postavlja se pitanje koje je to ponašanje prijeteće i prelazi granicu „normalnog“ ponašanja i ulazi u inkriminirano, da li to ponašanje mora kod druge osobe izazvati posljedicu, koja je razina takvog ponašanja koje društvo može tolerirati, što sve je potrebno da bi se ispunilo biće kaznenog djela. U odnosu na nametljivo ponašanje, koja su to ponašanja, što sve uključuje pojam ustrajnosti i koje je to „dulje“ vremensko razdoblje, što čini nametljivo ponašanje drugačijim od uznemiravanja. U kaznenom zakonu opis kaznenog djela je opisano apstraktno ponašanje koje onda uspoređujemo sa konkretnim ponašanjem, radi o podvođenju konkretnog ponašanja pod apstraktno ponašanje opisano kao kazneno djelo, za određeno ponašanje radimo tumačenje zakonskog opisa kaznenog djela. Prema Bačiću radi se o „obliku silogizma

¹ Derenčinović, D, Getoš, A., Uvod u kriminologiju sa osnovama kaznenog prava. Sveučilišna tiskara, Zagreb, 2008., str. 41 i 42.

² Vidi više o pojavnim oblicima nasilja i dimenzijama pojma nasilja prema Imbuschu u Derenčinović, D, Getoš, A (2008). Uvod u kriminologiju sa osnovama kaznenog prava. Zagreb: Sveučilišna tiskara

supsumpcije pri kojem je zakonski opis gornja premisa, a konkretno činjenično stanje donja premisa, a izricanje kazne zaključak“.³ Sukladno navedenom da bi mogli supsumirati konkretno ponašanje pod zakonski opis, potrebno je utvrditi značenje svakog elementa kaznenog djela prijetnje i nametljivog ponašanja u skladu sa intencijom zakonodavca da tim kaznenim djelima zabrani određena ponašanja i sa sudskom praksom. U navedenom treba biti oprezan kako ne bi došlo do analogije, kako ne bi „stvorili novo kazneno djelo i pooštrili postojeće, na temelju sličnosti sa postojećim“.⁴ Da li su ova zabranjena ponašanja u porastu, da li društvo međuljudske probleme u komunikaciji i odnosima „riješava“ čineći zabranjena ponašanja, što je sve potrebno da bi se ispunilo biće kaznenog djela prijetnje i nametljivog ponašanja, tko su pretežno žrtve, kakve sankcije se izriču počiniteljima te da li proizlazi moguća potreba za izmjenom zakonskog opisa? Za odgovore na navedena na navedena pitanja, izvršeno je istraživanje i analiza kroz povijesni aspekt, pozitivni kaznenopravni okvir, strana zakonska rješenja, sudsku praksu, fenomenologiju i izrečene sankcije. Za potrebe istraživanja korišteni izvori su i zakonski propisi (RH i strani), statistički podaci Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva i Državnog zavoda za statistiku, statistički podaci drugih država, sudske odluke (domaće i strane), knjige, članci i mrežni izvori.

³ Horvatić Ž., Novoselec P., Kazneno pravo opći dio. Birotisak, Zagreb, 2001., str.127.

⁴ Ibid., str.112.

2. POVIJESNI PRIKAZ

2.1 Prijetnja

Prije nego što će biti prikazan i analiziran povijesni tijek razvoja „prijetnje“ kao kaznenog djela, važno je uzeti u obzir utjecaj znanosti i političko - društvenih prilika vremena u kojem su doneseni kazneni zakoni prikazani u ovom radom. Razlog prikazivanja „prijetnje“ kao protupravnog ponašanja kroz povijesni aspekt je taj što je propisivanje zabranjenih ponašanja dinamično, stalno se mijenja, proširuje, neka zabranjena ponašanja prestaju biti dok se nova uvode u Kazneni zakon, a što je zapravo ovisno o društvenim prilika, razvoju društva, znanstvenim dostignućima, političkim uvjetima. Na to ukazuje Bačić prema kojem je kazneno pravo „živa dinamična materija, stalno se mijenja u skladu s razvojem društva, uvijek je u službi vladajuće klase štiteći one vrijednosti koje toj klasi odgovaraju, morfologija kriminaliteta nije dovršena uvijek se rađaju nova kaznena djela ili stara kaznena djela poprimaju nove značajke“. ⁵⁶ Polazište će biti 19. stoljeće, točnije od 1852. godine kada je objavljen *Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima*, Franje Josipa Prvog za područje Austro – ugarske monarhije sve do 2013. godine kada je stupio na snagu novi Kazneni zakon Republike Hrvatske. U navedenom razdoblju Hrvatska prolazila kroz turbulentna i teška razdoblja do neovisnosti, od Habsburške monarhije, Austro – ugarske, dvije Kraljevine i Federaciju.⁷ Od 25. lipnja 1991., kada Hrvatska postaje samostalna, neovisna i demokratska država, počinje razdoblje donošenja i razvoja Hrvatskog modernog kaznenog zakonodavstva.

⁵ Bačić F., Krivično pravo: Opći dio, Informator Zagreb, 1980., str.34 i 35.

⁶ Ibid., Za primjer dinamike Bačić navodi vrijeme kada je društvo bilo pod utjecajem crkve, pa se većina kaznenih djela odnosila na zaštitu religioznih dogmi i smatrana su najtežim djelima, primjerice ateizam, mnogoboštvo, hereza, magija, krađa crkvenih dobara, oskrvnjenje svetih mjesta ili stvari itd., sve do Francuske revolucije, a odvajanjem crkve od države i nastupom slobode savjesti i vjeroispovijedi ta kaznena djela su brisana iz kataloga inkriminacija.

⁷ Polovinom 19. st. Hrvatska je bila razdijeljen (Hrvatska, Slavonija, Dalmacija, Rijeka, Vojna granica), pod vlašću bana Josipa Jelačića došlo je do ujedinjena većine hrvatskih zemalja, od 1849.-1866. trajao je „Bečki apsolutistički režim“ nakon čega je sklopljen Austro – ugarska nagodba (Istra i Dalmacija priključena austrijskom, a Hrvatska ugarskom dijelu nove monarhije.) Između Venecije, Beča i Pešte (1699-1918) <https://croatia.eu/index.php?view=article&id=22&lang=1> – pristupano 13. rujna 2022. Odlukom Hrvatskog sabora 29.10.2018. izvršen je „prekid svih „državno-pravnih veza s Austro – Ugarskom“ i stupanje u Državu Slovenaca, Hrvata i Srba koja se 1918.godine ujedinjuje sa Srbijom u Kraljevini, koja se raspala tijekom 1941. godine.“ Žlebec Šilj I., Pregled općeg političkog stanja u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, kasnije Kraljevini Jugoslaviji, Studia lexicographica, GOD. 12 (2018) BR. 22, str.27. Potom je 1945. došlo do Federativne Republike Jugoslavije. Povijesni pregled, Jugoslavija i II. svjetski rat (1918.–1990) <https://croatia.eu/index.php?view=article&lang=1&id=23> – pristupano 13. rujna 2022.

2.1.1. Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima iz 1852.

Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima, Franje Josipa Prvog, objavljen je 27. svibnja 1852., *vacatio legis* od 01. rujna 1852., za područje austro-ugarske monarhije, objavljen i na hrvatskom jeziku na području sjeverne i južne Hrvatske odnosno Kraljevine Hrvatske i Slavonije. Tim zakonom završilo je razdoblje nekodificiranog kaznenog prava koje je trajalo 60-tak godina, a je izrađen na „shvaćanjima Anselma Feuerbacha“⁸⁹ koji je napisao „Bavarski Kazneni zakon iz 1813.“¹⁰, najznačajniji po sadržaju i prvi moderni zakon,¹¹ propisane su vrlo stroge kazne kojima se postiže generalna prevencija putem zastrašivanja prema Feuerbachovoj postavci „o kazni kao psihološkoj prinudi“.¹² Dvije godine nakon stupanja na snagu Kaznenog zakona, dana 30. listopada 1854. u Hrvatskoj i Slavoniji završava i razdoblje nejedinstvenog i nesustavnog kaznenog postupka koji se vodio većinom običajnim pravom i dijelom „zakonima i neustavnim putem donesenim, propisima apsolutističkih vlada“¹³, stupanjem na snagu Kaznenog postupka za Austrijsku Carevinu od 29. srpnja 1853., koji je bio inkvizitornog tipa.¹⁴ Kazneni progon i postupak započinjao je *ex officio*, kako to Šilović objašnjava „davno je već vrijeme prošlo, kad je država prepuštala oštećeniku, hoće li povesti progon ili ne; još davnije, kad je država prepuštala oštećenome, da si sam sudi“.^{15 16}

Kao razlog donošenja novog Kaznenog zakona kojim se izmijenjuje prethodni Kazneni zakon o zločinstvima i teških redarstvenih prestupcima od 03. rujna 1803., navedena je između ostalog i potreba za novim kaznenim pravilima zbog potrebe zaštite javnog prava i posebnih

⁸ Op.cit. 5., str. 53

⁹ Feuerbach, Paul Johann Anselm (1775. – 1883.), njemački pravnik, pridonio je teoretskoj razradbi načela zakonitosti; sročio je pravnu izreku: **nema zločina ni kazne bez zakona (nullum crimen, nulla poena sine lege)**,. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=19406> – pristupano 17. rujna 2022.

¹⁰ Zbog sustavnosti i preciznih opisa kaznenih djela postao uzorom nizu kaznenih zakonika u XIX. st. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=19406> – pristupano 17. rujna 2022.

¹¹ Op.cit. 5., str. 53

¹² Op.cit. 5., str. 53

¹³ Novokmet A., Austrijski zakon o kaznenom postupku iz 1853. godine s osvrtom na njegovu ulogu u povijesti hrvatskog kaznenog procesnog prava. Pravni vjesnik. 2011. str.84 (dostupno na <https://www.bib.irb.hr/625022> - 19.08.2022.)

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Šilović J., Kazneno pravo, 1920. Zagreb, str.1

¹⁶ Nije bilo propisano za niži jedan delikt da se progoni po prijedlogu, a primjerice u Njemačkom kaznenom zakonu je bio mali broj delikata, Šilović objašnjava da je u drugoj polovici 19.st. bio veći broj delikata koji se progono po prijedlogu, osobiti oni protiv spolnog integriteta, što je ubrzo pokazalo da se razvio oblik iznude od strane oštećenika kada je pred „očima suda“ došlo do pogađanja između oštećenika i okrivljenika za koji iznos novca će oštećenik odustati od kaznenog progona, što zapravo nije bilo u interesu države i štetilo je ugledu suda i države zbog toga što je „sud morao mirno promatrati tu sramotnu trgovinu“, no bio je stava da bi se ipak trebalo uvesti za neke delikte.“ Šilović J., Kazneno pravo, 1920. Zagreb, str.62

privatnih prava.¹⁷ Što se može protumačiti da je postojala potreba da se neka ponašanja inkriminiraju Kaznenim zakonom, kao što je to primjerice prijetnja. Podijeljen je na prvi dio „o zločinstvih“ i drugi dio „o prestupcih i prekršajih“. Protupravna ponašanja podijeljena su na zločine, prijestupe i prekršaje, ta trihotomija preuzeta je iz francuska prava koje zločin dijeli na „zločine u užem smislu (*crimes*), prijestupke (*delits*) i prekršaje (*contraventions*)“.¹⁸ Razlika je u vrsti namjere i težini kazne, što odražava težinu protupravnog ponašanja, pa su zločini¹⁹ najteža kažnjiva djela koja se mogu počinuti samo s namjerom i za koja je propisana smrtna kazna ili tamnica, prijestupi se mogu počinuti s manjim stupnjem namjere iz nehaja te su i propisane kazne blaže. Zločini i prijestupi obuhvaćaju najveći broj kažnjivih ponašanja, a onih kojih je najmanje su prekršaji koji se mogu počinuti iz nehaja i s manjim stupnjem namjere i propisane kazne su blaže.

U prvom dijelu Kaznenog zakona „O zločinstvih“, u glavi devetoj „O javnom nasilju“ pripisano je „slučaja trinaest“, među kojima se nalazi zločinstvo „pogibljenje prijetnje“ kao „slučaj trianesti“ opisan u § 99. :

*„tko se prietnjom, koja je u § 98. napomenuta i koja je načinom ondi naznačena kadra zadat temeljita straha, posluži na tu samo svèrhu. da utiera u strah i nemir, budi koju osobu pojedinu, budi občine ili kotare: čini se krivcem zločinstva javnog nasilja pogibeljnom prijetnjom“.*²⁰

U dijelu § 100 propisana je vrsta kazne za pogibeljnu prijetnju i za „zločinstvo javnog nasilja globljenjem“ iz § 98, teška tamnica u trajanju od šest mjeseci do jedne godine, a u dugom dijelu paragrafa je propisan kvalificirani oblik, u kojim se otegotnim okolnostima kažnjava kaznom teške tamnice od jedne do pet godina. To su slijedeće okolnosti: ako

*„pogibeljnom prietnjom zlostavljenik bude vèržen na dužje vremena u stanje puno mukah; ako se uzprieti umorstvom ili paležom; ako zaprietjena ošteta prevaljuje iznosak od hiljadu forinth ili ako šteta, koja bi izašla iz čina, tèrpljenja ili propusta, što se silom tom nakani zadobiti, prelazi tri stotine forinth, ako prietnja bude upravljenja proti cielim obćinam ili kotarom“.*²¹

¹⁷ Vidi više u Kazneni zakon o zločinstvih, prestupcih i prekršajih, 1852., u „Cesarski patent od 27. svibnja 1852.“

¹⁸ Šilović J., Kazneno pravo, 1893. Zagreb, str.55

¹⁹ „zločin je nepravo, kojemu zakon prijeti kaznom“, a pravo je propis kako se treba vladati, pa je nepravo ponašanje ono koje je protivno pravu dakle protupravno ponašanje za koje je potrebna „ubrojiva krivnja“, Šilović J., Kazneno, pravo, 1893. Zagreb str.49 i 50.

²⁰ Kazneni zakon o zločinstvih, prestupcih i prekršajih, 1852., str.515.

²¹ Ibid. str.516.

Način počinjenja opisan je u § 98. „Zločinstva javnoga nasilja globljenjem“^{22 23 24}, tko:

„budi posredno budi neposredno, budi pismeno budi ustmeno, ili kojim mu drago inim načinom, s naznačenjem svojega imena ili bez toga, uzprijeti komu povriedjenjem tiela, slobode, poštenja ili vlasništva, hoteći time onoga, komu prijeti, prisiliti, da što učini, tèrpi ili propusti, a ko prijetnja bude takova da onomu, suprot komu je upravljena, s obzirom na okolnosti i osobne vlastitosti njegove, ili na važnost zaprijetjena zla, može zadati temeljna straha; bez razlike, jesu li spomenuta zla upravljena suprot njemu samomu, njegovoj porodici i rodbini, ili suprot inim osobam, nahodeći se pod njegovom zaštitom, i je li prijetnja uspeha imala ili nije“

Pogibeljnu prijetnju čini onaj tko posredno ili neposredno, pismeno ili usmeno ili na drugi način, drugome ili njegovoj obitelji, rodbini, drugim osobama koje su pod njegovom zaštitom, prijeti povredom tijela, slobode, poštenja ili vlasništva, a prijetnja je takva da može prouzročiti ozbiljan strah („temeljit strah“). Traži se prijetnja koja je sposobna uzrokovati strah i nemir, kod pojedinca ili kod većeg broja osoba. Ima dva oblika temeljni i kvalificirani. Kvalificirane okolnosti su: da je zbog „pogibeljne prijetnje“ žrtva duže vrijeme u „mukama“, prijetnja usmrćenjem ili paležom, ili ako je prijetnja upućena velikom broju osoba („*cielim občinam ili kotarom*“). Prema Šiloviću normiranjem pogibeljne prijetnje „štiti se pravna sigurnost osobe koja se narušava prijetnjom protupravne povrede te sigurnosti, zločin protiv javne sigurnosti, koje obuhvaća ne samo sigurnost i mir pojedinca već i većeg broja osoba time što obuhvaća kao kažnjivo ponašanje i uznemiravanje općina ili kotara“.²⁵

²² „čini se krivcem svaki, koi: A) osobi kojoj nanese u istinu nasilje, hoteći ju time primorati dašto učini terpi ili propusti, u koliko mu dielo nebude zločinstvo takovo, za koje je određena kazan težja. Pod istim uvietom krivac je istoga zločinstva, koi B) budi posredno budi neposredno, budi pismeno budi ustmeno, ili kojim mu drago inim načinom, s naznačenjem svojega imena ili bez toga, uzprijeti komu povriedjenjem tiela, slobode, poštenja ili vlasništva, hoteći time onoga, komu prijeti, prisiliti, da što učini, tèrpi ili propusti, a ko prijetnja bude takova da onomu, suprot komu je upravljena, s obzirom na okolnosti i osobne vlastitosti njegove, ili na važnost zaprijetjena zla, može zadati temeljna straha; bez razlike, jesu li spomenuta zla upravljena suprot njemu samomu, njegovoj porodici i rodbini, ili suprot inim osobam, nahodeći se pod njegovom zaštitom, i je li prijetnja uspeha imala ili nije“, a kvalificirani oblik u § 100 „...ako zaprijetjena ošteta prevaljuje iznosak od hiljadu forintih, ii ako šteta, koja bi izašla iz čina, terpljenja ili propusta, što se silom tom nakani zadobiti, prelazi tri stotine forintih....“

²³ Globljenje je preteče kaznenom djelu iznude

²⁴ Prema Šiloviću pojam „globljenje“ se odnosi na dva delikta, prinuđivanje donosno iznuđivanje protupravne imovinske koristi i prisila odnosno upotreba sile ili prijetnja uporabom sile se nekoga primora da nešto učini, trpi ili propusti. Potrebna je namjera za počinjenje, a dovoljno je da se spriječi izvršenje odluke. Nije nužno da je ono na što se prisili protupravno da na to počinitelj nema pravo, zlo kojim se prijeti ne mora biti protupravno primjerice prijetnja tužbom koja je zakonski utemeljena ili kaznenom prijavom koja je istinita, a djelo je dovršeno kada je sila nanesena ili kad se prijetnja izvršena bez obzira da li prinuda uslijedila ili ne. Sila se ne smije odnositi na ograničenje slobode kretanja, jer se onda radi o drugom deliktu, „bespovlasno ograničenje osobne slobode. Šilović J., Kazneno pravo, 1893., str.222

²⁵ Op.cit. 18.

Počinitelj može biti svatko, *delictum communium*, potrebna je „zla nakana“ (namjera) da kod onog kome je upućena prouzroči ozbiljan strah i uzrokuje nemir, bilo pojedincu ili općini ili kotaru, „mora biti kadra zadati temeljne bojazni, a nije nužno da je *in concreto* doista i zadala tu bojazan“²⁶, djelo je dovršeno i ako „nije polučilo namjeravanog uspjeha“²⁷ „ne traži za dovršenje zločina uspjeh zločina već zadovoljava sa namjerom uspjeha“.²⁸ Kažnjiv je pokušaj, a pokušaj može biti „bliži i dalji“ ovisno o tome „da li zločinska djelatnost bliže ili dalje od zaključnog akta“.²⁹ Uz počinitelja kao pojedinca, zakon je propisivao i supočiniteljstvo, pomaganje i poticanje odnosno „sukrivce i dionike zločina“ opisano u §5 i „pripomoć nakon učinjena zločina“ iz §6.

Potrebna je „ubrojiva krivnja“³⁰, a ubrojivost³¹ je stanje osobe koja je u vrijeme izvršenja djela ili propuštanja djelovanja bila sposobna „razviti pravno odlučnu volju (...) mora biti sposoban pravno relevantno htjeti“, sposobnost da se „počini delikt“.³² Ubrojivost je pretpostavka kažnjivosti, pretpostavlja se kod odraslih, a u slučaju sumnje da je osoba ubrojiva i u slučaju zakonskog isključenja ubrojivosti kao razlogom isključenja krivnje, sudac donosi odluku o ubrojivosti.³³ Za potrebe donošenja te odluke traži mišljenje „liječničkih vještaka“ koji donose mišljenje o tome postoje li u određenom slučaju pretpostavke ubroja ili ne.³⁴ Šilović smatra da ne postoji smanjena ubrojivost, osoba je ili ubrojiva ili je neubrojiva, ne može se stupnjevati ubrojivost, jer ako bi se stupnjevala ubrojivost, onda bi se i krivnja stupnjevala što bi onda značilo da može postojati razlika u krivnjama.³⁵ Razlozi za isključenje ubrojivosti su „umobolnost“³⁶, „zastavljen duševni razvoj“³⁷, „smetnje svijesti“³⁸, „pomanjkanje duševne

²⁶ Šilović J., Kazneno pravo, 1920. Zagreb, str.250

²⁷ Šilović J., Kazneno pravo, 1893, str.222.

²⁸ Ibid., str.95

²⁹ Ibid., str.131.

³⁰ Ibid., str.50

³¹ Ubrojivost („sposobnost ubroja“) je pretpostavka „samosvijesti i svijesti vanjskog svijeta, dovoljna spoznaja odnosa pojedinaca prema vanjskom svijetu, odnos vanjskog svijeta među sobom, naročito uzročnosti, posljedica čina ili popusta koje valja očekivati, dovoljnu spoznaju odnosa čina ili popusta prema pravu“, pa je počinitelj ubrojiv ako ima prije navedene spoznaje. Šilović J., Kazneno pravo, 1893. str.85

³² Op.cit. 27., str.83

³³ Op.cit. 27

³⁴ Op.cit. 27

³⁵ Op.cit. 27

³⁶ „I umobolan hoće, ali su se njegove predstave pomiješale, njegov duh luta, intelekt mu imade pogrješku. Na tom se osniva nesposobnost ubroja umobolnoga“, „ako je za vrijeme čina duh bio zdrav, tzv. Lucidna intervala, počinitelj je sposoban za ubroj.“, Šilović J., Kazneno pravo, 1893., str.85 i 86

³⁷ Duševni razvoj može biti zaustavljen stanjima koja nisu duševne bolesti, kao što je npr. gluhonijemost za koju je „dvorskim dekretom od 28. kolovoza 1828.2 određeno da se sposobnost ubroja treba prosuđivati kod „gluhonijemih u svakom pojedinom slučaju prema uplivu te mane na moć spoznaje počinitelja prema većem ili manjem stepenu razvoja njegovih duševnih sposobnosti“. Šilović J., Kazneno pravo, 1893, str.86

³⁸ Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima §2 sl. c) „smetnja od čutah ; pometnja čuta je bila takova da počinitelj sam nije znao što čini.“ Npr., pijanstvo, ostala opijanja npr. narkotičkim sredstvima, san, potpuna pospanost, somnambulizam, nesvjesticice, delirium u vrućici i afekt!. Afekt je potrebno razlikovati od strasti. „Strasti

zrelosti³⁹ i sile.⁴⁰ Djeca do navršениh 10 godina su potpuno neubrojiva, od 10. godine do navršениh 14. godina smatraju se ubrojavim, ali se blaže kažnjavaju te od 14. godine su potpuno kaznenopravno odgovorni.⁴¹

Kazna⁴² za počinjenje zločina pogibeljne prijetnje je oduzimanje slobode⁴³, kazna teške tamnice, kao teži oblik zatvorske kazne, uključivao je okove na noge, dužnost rada za vrijeme izdržavanja kazne (vrsta posla ovisi o vremenskom trajanju kazne, zanimanju i stupnju obrazovanja), zabranu komuniciranja sa drugim zatvorenicima, a uvjeti izdržavanja kazne mogli su se pooštriti (post, tvrdi ležaj, samica, samica u „mračnoj izbi“ batinanje ili šibanje, izgon iz zemlje nakon odslužene kazne).⁴⁴ Okovi su ukinuti 17. svibnja 1875., a uvjetni otpust sa izdržavanja kazne zatvora propisan je zakonom od 22. travnja 1875.⁴⁵, uz koji je bio obavezan strogi redarstveni nadzor⁴⁶ kojim se provjeravalo da li se kažnjenik ponaša pošteno i čestito, što je izmijenjeno Zakonom od 1916. godine, pa je umjesto toga kažnjenik bio dužan prijaviti redarstvenoj vlasti mjesto boravišta i promjenu mjesta boravišta u mjestu zadnjeg boravišta.⁴⁷

U razdoblju 1877. – 1882. na području Hrvatske i Slavonije (Zagreb, Varaždin, Bjelovar, Požega, Osijek, Vukovar, Gospić, Ogulin, Petrinja, Nova Gradiška Vinkovci, Zemun) ukupno je 1.892.499 stanovnika od čega je 1.217.734 „kriminalno sposobnog žiteljstva“⁴⁸, prosječno je

kao što je osveta, lakomost, zavist, mržnja, ljubav itd. mogu čovjeka goniti, a i natjerati na zločin, ali sa svim tijekom može kod toga biti njegovo promišljanje posve dozrelo, ovakova strast ne dira nikada u sposobnost ubroja, pa bila ona još kako silna. Navedena stanja ne isključuju bez obzira na njihovu veličinu sposobnost ubroja. Znanost i zakonodavstvo zahtijevaju za to, da je njima prouzročena nesvjestica. Šilović J., Kazneno pravo, 1893, str.86,87.

³⁹ „Mladost kao razlog koji isključuje sposobnost ubroja“. Šilović J., Kazneno pravo, 1893, str.89.

⁴⁰ Nekažnjivost zbog neodoljiva sila, koja može biti vanjska i unutarnja., Šilović J., Kazneno pravo, 1893.

⁴¹ Prema Kaznenom zakonu o zločinstvima, prestupcima i prekršajima, mladost je podijeljena na tri dobne granice sa različitim pravnim posljedicama, djetinjstvo je do navršene 10. godine života i potpuna neubrojivost, nemogućnost kaznenog progona i kažnjavanja, zatim od početka 11. do navršene 14. godine života smatraju se ubrojavim, ali se blaže kažnjavaju, počinjeni zločin u užem smislu kažnjava se kao prekršaj, počinjeni prijestup ili prekršaj prepušta se „kažnjenu domaćem“ a ako nema domaće kazne može biti smješten u „popravnionicu“ i od navršениh 14. godina je potpuna kaznenopravna odgovornost, s time da do 20 godine ne može se izreći smrtna kazna i kazna doživotne teške tamnice, umjesto koje se može kazniti tamnica u trajanju od 10 do 20 godina. Šilović J., Kazneno pravo, 1893, str.89.

⁴² Vidi više o pojmu i načelima kazne u Šilović J., Kazneno pravo, 1920. Zagreb, str.163-167.

⁴³ Vidi više o kaznama oduzimanja slobode sa poredbenim prikazom izdržavanja kazni u Šilović J., Kazneno pravo, 1920. Zagreb, str.171-190.

⁴⁴ Vidi više u Glava druga „O kažnjenu zločinstvima u obće“, § 12. do §42. Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima, 1852. i Šilović J., Kazneno pravo, 1893. Zagreb, str.173 „pooštrenja kazne“

⁴⁵ Za osuđenika koji je prvi put osuđen za zločin, nakon odslužene polovine kazne, a ako je drugi put osuđen onda nakon ¾ odslužene kazne, a uvjetni otpust može se opozvati zbog lošeg ponašanja i u slučaju opoziva, vrijeme uvjetnog otpusta ne računa se u odsluženu kaznu zatvoru. Šilović J., Kazneno pravo, 1920. Zagreb

⁴⁶ Redarstvenim nadzorom provjeravalo se da li se kažnjenik ponaša pošteno i čestito, što je zapravo imao kontraefekt i pridonijelo vraćanju kažnjenika u zatvor, jer se tim nadzorom u okolini u kojoj kažnjenik živi saznalo da je bio u zatvoru što je dovodilo do nemogućnosti zaposlenja zbog čega je ta odredba izmijenjena 1916.godine, Šilović J., Kazneno pravo, 1920. Zagreb.

⁴⁷ Op.cit. 15

⁴⁸ Prilog I knjige Vrbanić F., Kriminalitet žiteljstva u Hrvatskoj i slavonskoj, Tisak dioničke tiskare, Zagreb, 1887.

godišnje za zločine⁴⁹ osuđeno: 3425,8 muškaraca i 178.5 žena (većinom ratari), a preko 80% zločina su krađe i teške tjelesne ozljede.⁵⁰ Godine 1899. broj stanovnika iznosio je 2.374.241, prijavljeno je 3.808 zločina od čega je 146 „pogibeljne prijetnje“, za što je „pronađeno“ 200 počinitelja (od čega 7 žena), a veći dio zločina su krađe (1520) i teške tjelesne ozljede (677).⁵¹

2.1.2 „Derenčina osnova“ iz 1879.

Osnova novoga kaznenoga zakona o zločinstvih i prestupciji za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju uz obrazloženje iz 1879. tzv. „*Derenčina osnova*“, podnesena je Banu Ivanu Mažuraniću od strane predstojnika kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog vladinog odjela za pravosuđe dr. Marijana Derenčin.⁵² Iako nije postala zakonom⁵³, ima veliku vrijednost, pravno-povijesnu, zbog temeljnih instituta kaznenog prava, kataloga inkriminacija i kaznenopravnog sustava, a koji i nakon proteka toliko vremena djeluje suvremeno.⁵⁴ Prema Šiloviću može se smatrati kao „zametak i klica razvoja“⁵⁵ hrvatske kaznenopravne literature. Derenčin je u obraćanju Banu Ivanu Mažuraniću napisao da je u pisanju „Osnove“ koristio najnovije rezultate znanosti koji nisu jedinstveni već je izučavao različita stajališta i upotrijebio ono što je smatrao najpravičnijim, da se trudio spojiti „načelo stroge pravice sa zahtjevima humaniteta“⁵⁶ i pri tome je pazio da nije ekstreman i uzeo u obzir „kulturno stanovište našeg

⁴⁹ Prilog II knjige Vrbanić F., *Kriminalitet žiteljstva u Hrvatskoj i slavonskoj*, Tisak dioničke tiskare, Zagreb, 1887.

⁵⁰ Prilozi se nalaze na kraju knjige, Vrbanić F., *Kriminalitet žiteljstva u Hrvatskoj i slavonskoj*, Tisak dioničke tiskare, Zagreb, 1887., str.10

⁵¹ Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu XXVI., *Mjesečni statistički izvještaji, godina I. 1899.*, Kr.zemaljska tiskara, Zagreb, 1899.

⁵² 1936.- 1908., „pravnik, političar i dramski pisac. Od 1865. do– 1873. zastupnik u Hrvatskom saboru na listi Narodne stranke. Na prijedlog bana I. Mažuranića imenovan je 1876. odjelnim predstojnikom za pravosuđe u Zagrebu, što je tada najviši pravnički položaj u Hrvatskoj. Kao saborski zastupnik, odjelni predstojnik za pravosuđe, stručnjak za kazneni zakon, kriminolog i penolog Isticao se vješto sročnim govorima, koje su cijenili i njegovi politički protivnici. Zauzimao se za izbornu reformu, intenzivno je radio na novom kaznenom zakonu i reformi kaznenih zavoda (uredio je kaznionice u skladu s načelima suvremene penologije), zahtijevao ukidanje tjelesne kazne uveo zakon o eksproprijaciji na području Zagreba, o ograničenju kamatne stope, o odšteti za nezgode na željeznici i dr.“ Hrvatski bibliografski leksikon, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4582>- pristupano 20.08.2022.

⁵³ Organizirana je „anketa“ od strane kraljevske zemaljske vlade što se može smatrati radnom skupinom, koja je trebala raspraviti o glavnim načelima i pojedinim ustanovama novog kaznenog zakona, sastojala se od tadašnjih teoretičara i praktičara, u razdoblju od 20.11.-14.12.1882. održano je osma sjednica, raspravili su od prev tri glave Osnove“ te prestali sa radom., Šilović J., *Kazneno pravo*, 1920. Zagreb.

⁵⁴ Horvatić Ž., *Proslav, Derenčin M., Osnova novoga kaznenoga zakona o zločinstvih o prestupciji za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju uz obrazloženje 1879*

⁵⁵ Op.cit. 15., str.34

⁵⁶ Derenčin M., *Osnova novoga kaznenoga zakona o zločinstvih o prestupciji za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju uz obrazloženje 1879.*, str.27.

naroda, čudoredne njegove nazore, običaje, krieposti i mahne⁵⁷, te da je analizirao austrijsko, ugarsko, njemačko, talijansko i drugo kazneno zakonodavstvo.⁵⁸

U drugom dijelu prijedloga Zakona nazvanog „*Zločinstva i prestupci*“, kažnjiva ponašanja razvrstana su po Glavama, ovisno o zaštitnom dobru. U glavi XVI. „*Zločinstva i prestupci proti osobnoj slobodi*“⁵⁹, svrstana je prijetnja, kao prijestup, opisana u § 284.:

„*tko drugomu uzprijeti zločinstvo ili prestupkom u okolnosti, koje su podobne pobuditi u njega bojazan, da će prijetnju izvesti, kazni se radi prestupa pogibeljne prijetnje uzom do šest mjesecah*“⁶⁰.

Uočava se razlika od Kaznenog zakona iz 1852., u kojem je u §99. propisana je „*Pogibeljnja prijetnja*“ koja se može počinuti na način koji je opisan u *globljenju* §98, a u „*Derenčinovoj osnovi*“ je prijetnja smještena u Glavu kažnjivih ponašanja protiv osobne slobode, a *globljenje* u Glavu XVIII „*Razbojstvo i globljenje*“ u kojem je zaštitno dobro imovina. Derenčin je objasnio da se prijetnja treba kažnjavati, jer se njome prijeti počinjenjem zločina ili prijestupa te time štiti pravni red⁶¹, pa treba razdvojiti prisilu i iznudu od prijetnje, jer iznuda i prisila imaju koristoljubni element i predstavljaju kvalificirani oblik prijetnje, ali s ciljem da se pribavi protupravna imovinska korist ili da se nekog prisili da nešto učini, propusti ili trpi.⁶²

Dakle, prijetnju može počinuti onaj tko drugome zaprijeti zločinom ili prijestupom u okolnostima koje su podobne kod drugoga prouzročiti ozbiljan strah da će ono čime prijeti ostvariti. Derenčin smatra propisivanje ovakvog oblika kažnjivog ponašanja može djelovati preventivno da onaj koji prijeti, tu prijetnju ne ostvari, a što utječe na opći red i postizanje

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Svrstani su zločini: „grabež čovjeka, grabež maloljetnika“, otmica, kvalificirani oblik lišenja slobode i prijestupi: lišenje slobode, otmica maloljetne i neudate djevojke uz njezin pristanak i prijetnja.

⁶⁰ Op.cit. 56, str.76

⁶¹ Op.cit. 56., §16. Kao zločinstvo i prestupak kaznjivo je samo ono djelo koje je nakanom počinjeno. Iznimno i kad zakon u drugom dielu izrično naredjuje, kazni se kao prestupak i djelo počinjeno iz nepomnje(culpa)“

⁶² U „osnovi“ je također razmatrano da li treba biti inkriminirano nudjenje („Nötigung“, prisila) i globljenje („Erpressung“, iznuda), pa je Derenčin zaključio da treba biti inkriminiran zločin „globljenja“, jer globljenje ništa drugo nego kvalificirani oblik nudjenja, a zašto je zajedno sa razbojništvom u istoj Glavi, je taj što su oba delikti protiv imovine. Ima dva osnovna oblika, opisana u § 304. „tko da sebi ili trećemu priskrbi korist, na koju nema pravo, silom ili prijetnjom sile (§284.) primora drugoga da nešto učini, propusti ili trpi, kriv je, ako je nije time počinio teže kažnjivo djelo, prestupku globljenja kazni se uzom ne ispod mjeseca“ i § 305. „Kriv je prestupku globljenja i kazni se po ustanovi §304. i uz tamo određenu kazan slobode globom onaj, koj da sebi ili trećemu priskrbi korist, na koju nema prava, uzprijeti drugomu, da će ga šampom oklevetati ili uvrijediti“, te kvalificirani oblik u § 306. „Globljenje je zločinstvo i kazni se robijom do 5 godinah, ako je krivac uzprietio umorstvom, tjelesnom ozliedom, objedom, krivim svjedočanstvom, ili oštećenjem imovine“. Op.cit. 56., str.343

osjećaja kod građanina, stoga je prijetnja, koja je podobna prouzročiti kod drugoga strah da će se zlo kojim se prijeti ostvariti, kažnjava neovisno o tome da li će počinitelj imao ozbiljnu namjeru prijetnju ostvariti odnosno počiniti ono čime prijeti, jer je u interesu zaštite javnog reda da se i takva „*frivolnost*“⁶³ kažnjava. Za počinjenje je potrebna namjera⁶⁴ (§16.). Isključenje kažnjivosti tzv. *isključenje ubroja*, je u slučaju nesvjestice, duševne zaostalosti ili duševnih smetnji, koje uzrokuju da počinitelj nije mogao slobodno upravljati svojom voljom (§ 17.), ne može se kazneno-pravno progoniti do navršene 12. godine života (§23.) niti s navršениh 12 godina do ne navršениh 16. godina ako nije sazrio da ima svijest o kažnjivosti djela koje je počinio (§24) niti gluhonijemi koji nisu „sazrjeli“ da mogu shvatiti kažnjivost svojih djela (§27). Pokušaj je kažnjiv, ako je započeta radnja, „svoju nakanu očitovao je činom“⁶⁵, a pokušaj bi se blaže kažnjavao ovisno koliko je dovršetak udaljen od radnje koje je izvršena i koliko je za to djelo koje pokušao propisana kazna. Kazna *uze do šest mjesecah* je kazna zatvora, koja se može izdržavati u sudskim zatvorima ili kaznionicama koje će biti određene za izvršavanje ovakve kazne, zatvorenici imaju prisilni rad sukladno njihovim sposobnostima, a na rad izvan kaznionice moraju dati privolu⁶⁶.

2.1.3 Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije iz 1929 .

Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije samo je nastavak projekta novog Krivičnog zakonika za Kraljevinu Srbiju koji je započeo u ožujku 1908., a temeljem rješenja ministra pravde M. Trifkovića od 1. kolovoza 1919. određena je „uža komisija za izjednačavanje krivičnog zakonodavstva“⁶⁷ nakon što je projekt sa objašnjenjima bio gotov, ozakonjen je Kraljevom sankcijom od 27. siječnja 1929.⁶⁸ Krivični zakonik, Zakonik o krivičnom postupku

⁶³ Što bi se moglo smatrati bestidnim ponašanjem; lat. *frivulus*: krhak, lomljiv, bezvrijedan; npr. ponašanje: prost, neukusan, bestidan, <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20695>- pristupano 22.08.2022.

⁶⁴ Razlika između dolusnog i culpozno djela prema najnovijim istraživanjima toga vremena ukazala su da nije manjak namjere, da su i culpozna/nehajna djela rezultat namjere da se počini djelo, ali zbog manjka obične opreznosti voljno se počini kazneno djelo, ali namjerom ne smije biti obuhvaćena posljedica koja je nastupila. Obzirom nije svaki nehaj kažnjiv, obveza je suca da po svom uvjerenju utvrdi stupanj nehaja, tu količinu neopreznosti, koja bi bila kažnjiva, zbog čega Derenčin smatra da nemoguće zakonom propisati tj. definirati pojam „nepomnje“ tj. nepažnje. Op.cit. 56.

⁶⁵ Op.cit. 56., str.148.

⁶⁶ Op.cit. 56.

⁶⁷ Šilović J., Kazneno pravo prema krivičnom zakonu od 27. januara 1929. i zakonu o izvršavanju kazni lišenja slobode od 16. februara 1929. uz suradnju s dr. Stanko Frank, Zagreb,1929. str.39

⁶⁸ Ibid., članovi komisije su se usuglasili da zbog potrebe čestog sastajanja radi diskusije i razrade krivičnog zakonika i potpukovnika na istom rade samo članovi odsjeka iz Beograda nakon čega će se svi članovi sastajati i radi analize, izmjena i dopuna, na sjednicama u Zagrebu, nakon čega je na isti način izrađen i posebni dio za detaljniji tijek izrade projekta vidi više str. 38-42

i Zakon o izvršenju kazni stupili su na snagu s 01.siječnja 1930.⁶⁹ Kazneni zakon sastoji se od općeg i Posebnog dijela. Za razliku od prethodnog (Franje Josipa I) napuštena je trihotomija kažnjivih ponašanja, sada se dijele u dvije grupe, „zločinstava“ su ona za koja je propisana smrtna kazna, robija ili zatočenje i „prijestupi“ za koje propisana kazna strogi zatvor, zatvor ili novčana kazna.

Krivični zakonik normirao je dva oblika kaznenog djela prijetnje koje su po §15 Krivičnog zakona prijestupi, koja su svrstana u različitim glavama. U Glavi XV. „Krivična dela protiv javnog mira i poretka“ svrstana je prijetnja opisana u § 155:

„Ko kod mnogo lica izazove strah pretnjom kojim opšte opasnim zločinstvom, kazni će se strogim zatvorom do dvije godine“.

U Glavi XXI. „Krivična dela protiv lične slobode i sigurnosti“ u §247. je propisano:

„Ko ugrozi sigurnost kakvog lica ozbiljnom pretnjom zločinstvom kaznit će se zatvorom do godinu dana ili novčano do 10.000 dinara“.

Frank je opisao značenje pravnih dobara koje štiti glava XXI., osobnu slobodu kao onu slobodu koju ima pojedinac u društvu za ostvarenje osobnih interesa i ta sloboda ograničena je okvirom koje je društvo postavilo unutar kojeg može slobodno djelovati, dok je osobna sigurnost „apstraktna mogućnost slobodnog djelovanja uopće“⁷⁰, a prijetnju je definirao kao „uvjetno stavljanje u izgled nekog zla osobi kojoj se prijeti“.⁷¹

U § 155. protupravno ponašanje je prijetnja opće opasnim zločinom (zlom) koja kod većeg broja osoba izazove strah te se normiranjem ovakvog ponašanja kao zabranjenog štiti javi mir i poredak. Može se smatrati kvalificiranim oblikom prijetnje iz §247 „*ko ugrozi sigurnost kakvog lica ozbiljnom pretnjom zločinstvom*“, jer se ovim kaznenim djelom, za razliku od prethodnog protupravnog ponašanja, štiti osobna sigurnost i sloboda osobe. Za izvršenje delikta iz §247 nije potrebno da bude direktno upućena drugoj osobi već može biti i posredno upućena, ali sadržaj prijetnje mora saznati osoba kojoj je upućena i dovoljno je to da ju te prijetnje uznemire, a što proizlazi iz odluke Vrhovnog suda u Sarajevu od 13. studenog 1933. „(...) delikt iz §247 čini se sa znanjem i htjenjem da izjavu dozna lice, na koje se

⁶⁹ Objavom „Zakona kojim se stavljaju na snagu i uvode u život Krivični zakonik, Zakonik o sudskom krivičnom postupku i Zakon o izvršavanju kazni lišenja slobode“ u broju 47.-XXI. Službenik Novina dana 26. veljače 1929.Kazneno zakonodavstvo, Knjiga I, 1929.

⁷⁰ Frank S., Pitanja i odgovori iz kaznenog prava i postupka: rađeno prema ispitivanju g. prof. dr. Stanka Franka, strojopis, Zagreb., 1930.?, str.28

⁷¹ Ibid., str.29

zastrašujuće reči odnose“ i nije bitno da su izgovorene pred osobom na koju se odnose, dok je djelo dovršeno“ kada za izjavu učinioca sazna ugroženo lice. Nije neophodno potrebno, da uznemirenje uistinu nastupi, dovoljna je sposobnost izjave da se uznemiri ugroženi“. ⁷²

Ozbiljna prijetnja „zločinstvom“ je i kada počinitelj tijekom događaja u kojem je nekome nanio po život opasne ozljede, uputi drugoj osobi riječi da ne prilazi ozlijeđenom koji je ležao na tlu, jer će ga udariti štapom, „pa će spavati kao“ on, iz čega proizlazi da je bitan i kontekst u kojem su upućene prijetnje da bi se mogle smatrati ozbiljnim, na što upućuje odluka Vrhovnog suda u S. od 10. lipnja 1932. Kre 188/31 da navodi u žalbi „da nema učina iz §247. jer udarati štapom nekoga nije zločinstvo, pa dakle nema prijetnje“⁷³ nisu osnovani jer „optuženi se nije pretio samo udaranjem štapom, nego vrlo teškom povredom tela, pa su u njegovom delu sadržana sva kriterija krivičnog dela iz § 247.“ ⁷⁴

Delikt iz §247 može biti počinjen i neverbalno, primjerice mahanjem noža i trčanjem za drugim iako je progonjena osoba imala pušku, prema presudi Vrhovnog suda u S. od 28. svibnja 1932. Kre 73/32 „ golim nožem je navalio na prvooptuženoga i gonio ga preteći mu nožem, pri tome ne čini ništa što je napadnuti imao pušku u ruci“, jer zbog toga „nije bio ovlašten da na njega poteže nož i da mu preti goneći ga nožem niti može tvrditi da njegova sigurnost nije bila ugrožena nego je naprotiv njegova lična sigurnost bila u tolikoj mjeri ugrožena da je morao upotrijebiti pušku“⁷⁵

Da bi neko ponašanje bilo kažnjivo ponašanje, tada zvani delikt, kao ponašanje protivno pravnoj normi, prema Šiloviću moralo je kumulativno ispuniti šest uvjeta, osoba koja čini delikt, volja da se protivi normi, da je ta volja vanjsko ponašanje (manifestacija u vanjskom svijetu), krivnju, da je djelo protupravno i da je određena kazna. ⁷⁶ Prema Franku uvjeti kažnjivosti su da je radnja (koja je rezultat motiva i karaktera) sukladna zakonskom biću kaznenog djela, da je protupravna (objektivna strana bića) i skrivljen da ima unutarnju stranu subjektivni element prema biću djela, krivnja izražava odnos počinitelja prema djelu i krivnja se sastoji od ubrojivosti i namjere (koja sadrži znanje i htijenje) ili ubrojivosti i nehaja. ⁷⁷

⁷² Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije i 343 Rješenja svih apelacionih sudova i svih odeljenja Kasacionog suda god.1930-1935, str.175.

⁷³ Rješenja Kasacionog suda u Krivičnim pravnim stvarima 1930. -1935. god., uredio Vladimir Timoškin, Themis Zagreb, oko 1935.godine, str.149

⁷⁴ Ibid., str.150.

⁷⁵ Ibid., str.151.-152.

⁷⁶ Šilović J., Kazneno pravo prema krivičnom zakonu od 27. januara 1929. i zakonu o izvršavanju kazni lišenja slobode od 16. februara 1929. uz suradnju s dr. Stanko Frank, Zagreb,1929, str.66-67

⁷⁷ Frank S., Pitanja i odgovori iz kaznenog prava i postupka: rađeno prema ispitivanju g. prof. dr. Stanka Franka, strojopis, Zagreb., 1930.?

Oba kaznena djela može počiniti svatko, „ko“, pa se radi o *delictum communium*⁷⁸, a kazneni progon se pokreće po službenoj dužnosti. Potrebna je namjera (§18) za počinjenje oba oblika prijetnje, da se izazove strah kod većeg broja osoba ili da se ugrozi sigurnost pojedinca i kod oba delikta mora nastupiti posljedica, osjećaj strah ili da se osoba uznemiri. Pokušaj nije kažnjiv prema §31. kod zločinstva kažnjiv je svaki pokušaj namjernog kaznenog djela, a za prijestupe samo kad to zakon izričito propisuje.

Za krivnju potrebna je ubrojivost počinitelja („sposobnost uračunanja“), jer „nije svaki koji uzrokuje protupravni efekt sposoban da bude kriv, da mu se uračuna u krivnju (luđak, dijete)“⁷⁹, potrebna je slobodna volja da je počinitelj bio slobodan donijeti odluku počiniti delikt („indeterministi -pristaše slobodne volje“⁸⁰), a u §22 propisana je neubrojivost, da nije kriv onaj tko u vrijeme počinjenja djela nije mogao shvatiti prirodu i značaj svojeg djela ili prema tom shvaćanju raditi uslijed duševnog rastrojstva ili pomućenja svijesti ili umne nerazvijenosti ili slaboumnosti, i smanjena ubrojivost⁸¹ ukoliko je u jednom od navedenih stanja u vrijeme počinjena djela postojalo bilo bitno smanjeno shvaćanje prirode i značenja djela ili mogućnost rada može se blaže kazniti ovisno o slobodnoj procjeni suda. Neubrojive ili smanjeno ubrojive počinitelje, kada je sud procijenio da je u interesu javne sigurnosti ili interesu zdravlja te osobe, trebalo je uputiti u zavod za liječenje ili za čuvanje u neodređenom trajanju odnosno sve do odluke suda o puštanju, a koja se temeljila se na odluci liječnika da daljnje liječenje ili čuvanje nije potrebno (§53).⁸² Jedina iznimka u neodređenosti vremena provedenog u Zavodu je kod „pijanica“ koji su se upućivali u Zavod za liječenje pijanica najduže do dvije godine, a umjesto smještaja u Zavod postojala je mogućnost zaštitnog nadzora ako je sud procijenio da je on dovoljan (§54).⁸³ Samoskrivljena neubrojivost (§166) je prijestup protiv javnog mira i poretka za koji je propisana kazna zatvora do godine dana ili novčana do 10.000 dinara, „tko se s namjerom ili iz nehaja upotrebom jakih pića ili napitaka tako opio da je postao neuračunljiv i u takvom stanju počinio kazneno djelo“. Za razliku od prethodnog Kaznenog zakona, propisana

⁷⁸ Nasuprot njima su *delicta propria* ili u tadašnje vrijeme „posebna ili staleška zločinstva“ koja su mogla počiniti samo pripadnici određenog staleža ili službenog odnosa, Op.cit.76., str.67

⁷⁹ Op.cit.76, str.86

⁸⁰ Op.cit.76; Za detaljnije o deterministima i krivnji vidjeti više str.56-90. op.cit.76

⁸¹ Tijekom 17 i 18 stoljeća u kaznenim zakonima postojala je smanjena ubrojivost koja je napuštena u drugoj polovici 19 st., što je vidljivo u Kaznenom zakonu o zločinstvih, prestupnih i prekršajnih, Franje Josipa Prvog, objavljen je 27. svibnja 1852. o čemu je pisano prethodno u ovom radu.

⁸² Ukoliko je smanjeno ubrojivom počinitelju izrečena i kazna zatvora, vrijeme provedeno u Zavodu uračunavalo se u kaznu zatvora, a ukoliko u vrijeme otpuštanja iz Zavoda nije proteklo vrijeme odsluženja kazne zatvora, ostatak kazne izdržavao se u zatvoru, §53 Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije

⁸³ Ukoliko je kazneno djelo počinjeno u pijanstvu i pod utjecajem alkohola je sklon izgredima, zabranit će se posjećivanje krčmi u trajanju od tri mjeseca do dvije godine od dana pravomoćnosti presude, a ukoliko je izrečena ova mjera uz kaznu zatvora onda počinje teći nakon izdržane kazne zatvora (§53).

je nemogućnost kaznenog progona i kažnjivosti do navršene 14 godine⁸⁴, nekažnjivost mlađeg maloljetnika (od navršenih 14 do nenavršenih 17 godina) ako nije mogao shvatiti prirodu i značaj svojeg djela⁸⁵ i propisano kažnjavanje za mlađe i starije maloljetnike, koje je blaže u odnosu na punoljetne koji su s navršenih 21 godinu starosti.

Strogi zatvor i zatvor⁸⁶ ne mogu biti kraći od sedam dana i obvezan je rad, novčana kazna⁸⁷ ne može biti manja od 25 dinara, a propisana gornja granice novčane kazne za prijetnju je 10.000 dinara. Siromašnom osuđeniku se može dopustiti da novčanu kaznu odradi, obavljajući posao u korist „Fonda za podizanje i popravljavanje kaznenih zavoda, zavoda za vaspitanje i popravljavanje i zavoda za izvršenje mera bezbednosti“ (§42) koji se uplaćuje novčana kazna. Za kazneno djelo iz §155 ukoliko bi bila izrečena kazna strogog zatvora dužem od šest mjeseci obligatoran je bio gubitak državne službe ili druge javne službe, a za izrečene manje od šest mjeseci u slučajevima da time osuđenika čine nedostojnim za obavljanje službe.⁸⁸

2.1.4 Opći dio Krivičnog zakonika iz 1948. i Krivični zakon FNR Jugoslavije iz 1951.

Nakon II. Svjetskog rata, pod „jakim utjecajem tadašnjeg sovjetskog kaznenog zakonodavstva“⁸⁹, izrađen je Opći dio Krivičnog zakonika (OKZ)⁹⁰ koji je stupio na snagu 12. veljače 1948., napuštena je podjela kažnjivih ponašanja na kaznena djela odnosno tzv. zločinstva i prijestupa. Nakon donošenja OKZ-a, osnovana je komisija za izradu posebnog dijela, a kako je u međuvremenu „Jugoslavija isključena iz Informbiroa“⁹¹, za rezultat je imalo odmak od sovjetske doktrine i samostalnost u izradi Zakona, izmijenjen je Opći dio zakona od

⁸⁴ Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije u § 26. propisano je da će se dijete predati roditeljima ili starateljima ili školskoj vlasti da ga kazne i o njemu staraju i vode nadzor, a ukoliko je napušteno ili moralno pokvareno biti će smješteno u zavod za vaspitanje ili podesnoj porodici sve dok ne bude popravljeno, a najkasnije do navršenih 17 godina. Odluku o prisilnom odgoju donosi starateljski sud.

⁸⁵ Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije u § 27. propisano je da će se predati roditeljima ili starateljima ili osobama koja se o njemu staraju da ga kazne, da nad njime vode nadzor i brinu o njemu, a ukoliko je napušten ili moralno pokvaren biti će smješteno u zavod za odgoj ili podesnoj obitelji sve dok ne bude popravljeno, a najmanje godinu dana i najduže do navršene 21 godine života.

⁸⁶ strogi zatvor u trajanju više od godine dana izdržava se u kaznenim zavodima, a u trajanju do godine dana i zatvor do godine dana izdržava se u pravilu u sudskim zatvorima §39 Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije, a Zakonom o izvršenju kazni detaljnije propisano samo izvršenje kazni oduzimanja slobode.

⁸⁷ Vidi više u § 42. - § 53. Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije; Rok za plaćanje kaznene je je minimalno 14 dana i maksimalno tri mjeseca od dana pravomoćnosti presude, može se isplatiti i obročno najduže do jedne godine, a koliko osuđenik nema stalno prebivalište na području Kraljevine može se tražiti naplata odmah

⁸⁸ „ Pri svakoj osudi najmanje na šest mjeseci strogog zatvora ili na godinu dana zatvora izreći će sud gubitak državne ili druge javne službe. I pri kraćem strogom zatvoru može sud izreći gubitak državne službe u slučajevima u kojima se osuđenik učinjenim krivičnim delom pokazao nedostojnim službe“ §42 Krivičnog zakonika Kraljevine Jugoslavije

⁸⁹ Zlatarić B., Krivično pravo, I svezak, Informator, Zagreb, 1970., str.56.

⁹⁰ Krivični zakonik opći dio , <http://www.propisi.com/krivicni-zakonik-opsti-deo.html> - pristupano 22.08.2022.

⁹¹ Op.cit.89, str.57

1948. godine te je time prema Zlatariću Jugoslavija dobila Kazneni zakon koji je bio moderan, ali ne prepisan iz stranih izvora, „suvremen, napredan i tehnički dobro izrađen“⁹² koji je stupio na snagu 01. srpnja 1951.⁹³ ⁹⁴ Prema Bačiću u vrijeme donošenja zakona bilo je prisutno nastojanje proširivanja demokracije u društvu i započelo samoupravljanje i da je zakon odgovorio potrebama tadašnjeg društva⁹⁵, a bio je na snazi sve do 1977. godine kada je donesen novi Krivični zakon SFR Jugoslavije i Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske.

U posebnom dijelu zakonu u Glavi XIII. „Krivična djela protiv slobode i prava građana“⁹⁶ svrstano je kazneno djelo „Ugrožavanje sigurnosti“ opisano u članku 153. koji glasi:

„ (1) *Tko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci*
(2) *gonjenje se poduzima na prijedlog* ⁹⁷.“

Novelom iz 1959. godine izmijenjen je opis kaznenog djela te glasi:

„ (1) *Tko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci*
(2) *gonjenje se poduzima na prijedlog*“ ⁹⁸

Dodavanjem „da će napasti na život ili tijelo te osobe“ konkretizirana je prijetnja napadom na život ili tijelo, ona mora biti „po svojem karakteru i okolnostima u kojima je upućena objektivno pogodna da kod osobe kojoj je upućena izazove osjećaj straha, osobne ugroženosti, nesigurnosti i nespokojsstva.“⁹⁹

Počinitelj može biti svatko, radi se o *delictum communium*, a prema Zlatariću kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti je materijalno kazneno djelo i potrebno je da počinitelj izazove osjećaj ugroženosti kod osobe kojoj je prijetio (da bi djelo bilo dovršeno), pokušaj nije

⁹² Op.cit. 89, str.57

⁹³ Krivični zakonik FNRJ . Službeni list federativne narodne Republike Jugoslavije broj 13/51 od 09. ožujka 1951.

⁹⁴ Imao je šest novela, 1959., 1962., 1965., 1967., 1969. i 1973. godine, sa različitim opseg zahvata u zakon, od povećanja inkriminacija, ukidanja određenih inkriminacija, smanjenja i zaoštavanju represije. U radu nisu prikazane izmjene obzirom nisu povezane sa temom rada.

⁹⁵ Bačić F., Krivično pravo: opći dio, Zagreb Informator 1980., str. 86

⁹⁶ Sadrži ukupno 17 kaznenih djela, od člana 148. do 164.: povreda ravnopravnosti građana, prinuda, protupravno lišenje slobode, iznuđivanje iskaza, zlostava zlouporabom službenog položaja ili ovlaštenja, ugrožavanje sigurnosti, narušavanje nepovredivosti doma, protuzakonita pretraga, poreda tajnosti pisama ili drugih pošiljki, neovlašteno otkrivanje tajne, sprečavanje ili ometanje javnog skupa, povreda biračkog prava, povreda slobode opredjeljenja birača, povreda prava žalbe, sprečavanje štampanja i rasparčavanja štampanih stvari, povreda autorskog prava i povreda pronalazačkog prava.

⁹⁷ „...smatra se da je oštećeni podnio prijedlog kad postoji nesumnjivo izražena volja oštećenog da počinitelj za određeno djelo bude krivično gonjen, a bez utjecaja je okolnost da je oštećeni dao pogrešnu ili nepravilnu pravnu kvalifikaciju djela“ Vrhovni sud Jugoslavije Kz-32/64, Naša zakonitost, godina XVIII, broj 10-12, Zagreb, 1964., str 518.

⁹⁸ Ibid., str 518.

⁹⁹ Zbirka pravnih propisa, Krivični zakonik, priredio Jemrić M., Narodne novine, Zagreb, 1966., str.166

kažnjiv^{100 101}, a pojam „ozbiljna prijetnja“ objašnjava kao prijetnju ozbiljnim i osjetljivim zlom i da je na subjektivnoj strani kod počinitelja je potreban *dolus*, namjera, da upućena prijetnja ostavlja dojam ozbiljnosti i kod oštećenog uzrokuje osjećaj ugroženosti, ali nije potrebno da počinitelj stvarno misli ostvariti svoju prijetnju, već dovoljno je da ona objektivno adekvatna da ugozi sigurnost druge osobe.¹⁰² Primjerice „pucanje iz puške je dovoljno da kod žrtve izazove osjećaj ugroženosti, straha i nespokojstva“.¹⁰³ „Pucanjem iz pištolja „plašljivca“ ne može biti kazneno djelo ugrožavanja opasnim oruđem pri tučnjavi ili svađi iz članka 144. KZ¹⁰⁴, jer on nikako ne može biti podesan nanijeti tešku tjelesnu ozljedu ili teško narušiti zdravlje, već se može raditi o kaznenom djelu ugrožavanja sigurnosti, ako je oštećeni čim je okrivljeni počeo pucati odmah pobjegao u strahu za svoj život, ne znajući o kakvom se pištolju radi.“¹⁰⁵

Odlučno je to da li je oštećenik mogao ozbiljno shvatiti prijetnju obzirom na sve okolnosti pod kojima mu je upućena i da li je u njegovom osjećajnom životu mogla izazvati uzbuđenost, strah i prepasti, stoga nije odlučno da li je počinitelj ozbiljno mislio prilikom upućivanja prijetnje“¹⁰⁶ Primjer objektivno adekvatne prijetnje: višestruko osuđivani počinitelj policijskom službeniku zaprijeti da će mu zabiti nož u leđa kada ga sretne na ulici, policijski službenik je opravdano bio u strahu iz razloga što je znao da se radi o osuđivanoj osobi, u vrijeme upućivanja prijetnji počinitelju nije bio određen istražni zatvor, pa nije znao hoće li biti pritvoren te je također „postojala mogućnost da svoju prijetnju ostvari i kad izađe iz pritvora ili nakon izdržane kazne“.¹⁰⁷ Može biti počinjeno i posredno, kada nije izravno upućena drugoj osobi, već je za „ostvarenje bića kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti(...)dovoljno da je prijetnja bila počinjena pod takvim okolnostima da je kod oštećenika kad je za nju saznao mogla izazvati“¹⁰⁸ posljedicu, a to je „osjećaj straha, osobne ugroženosti, nesigurnosti i nespokojstva“.¹⁰⁹

Radi se o apstraktnom deliktu ugrožavanja, jer kazneno djelo „po sebi znači ugrožavanje pravnih dobara, kažnjava se bez obzira da li je u konkretnom slučaju dokazano postojanje

¹⁰⁰ Zlatarić B., Krivični zakonik u praktičnoj primjeni.(kritički pregled judikature). II svezak. Posebni dio. Narodne novine. 1958., str.138

¹⁰¹ Krivični zakonik FNRJ . sl.br.13/51, članak 16. propisuje kažnjavanje za pokušaj samo onih kaznenih djela za koja je propisana kazna strogog zatvora pet godina ili teža i kad zakon propisuje kažnjavanje pokušaja.

¹⁰² Op.cit. 100, str.138-139

¹⁰³ Kramarić I., Kazneni zakon, sudska praksa, Informator, Zagreb, 1998., str.325

Iz odluke Kž 2212/54 od 25.XI.1954., takva optuženikova aktivnost je dovoljna za učin kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti iz članka 153. stavak 1. Kaznenog zakona.

¹⁰⁴ „tko se pri takvoj tučnjavi ili svađi maši oružja, opasnog oruđa ili drugog sredstva podesnog da tijelo teško povredi ili zdravlje teško naruši kaznit će se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci“

¹⁰⁵ Iz presude Okružnog suda u Zagrebu Kž-1804/72 od 04. siječnja 1973., Pregled sudske prakse u godini 173., broj 3, prilog Naše zakonitosti, Zagreb, lipanj 1973., str.91

¹⁰⁶ Iz odluke VSH Kž-2126/70 od 26. siječnja 1971., Op.cit. 103. str.325

¹⁰⁷ Iz odluke VSH Kž-927/70 od 17. rujna 1970., Op.cit. 103. str.325

¹⁰⁸ Okružni sud u Zagrebu Kž-2172/71 od 18. svibnja 1972., Op.cit. 103. str.325

¹⁰⁹ Ibid., Okružni sud u Zagrebu Kž-2172/71 od 18. svibnja 1972.

opasnosti“¹¹⁰, nije odlučno da li je u konkretnom slučaju uistinu postojala opasnost za razliku od konkretnih delikata ugrožavanja kod kojih je potrebno dokazati da je u konkretnom slučaju postojala opasnost, radi se o izlaganju opasnosti.¹¹¹ Zlatarić je citirao dva suprotna stajališta, Franka i Doleneca, koji definiraju što bi bila prijetnja, pa tako prema Franku: “prijetnja treba da ima za posledicu neke promjene u osjećajnom životu drugih lica, npr. veliku uzbuđenost, strah, prepast. Ako ovih posljedica nema, nije ugrožena sigurnost, nema krivičnog djela“ dok prema Dolencu “nije potrebno da uznemirenje uistinu nastupi, dovoljna je sposobnost izjave, da se uznemiri ugroženika“.¹¹² „Prema Švicarskom kaznenom zakonu (čl.180) da bi kazneno djelo bilo dovršeno, potrebno je kod se kod drugoga izazove prepast ili strah, a pokušaj je kažnjiv (primjerice onaj kome je upućena prijetnja nije za nju saznao ili prijetnja nije izazvala namjeravani osjećaj); prema Njemačkom (čl.241) inkriminirana je prijetnja izvršenjem zločina, pa je za dovršeno kazneno djelo dovoljno da je za prijetnju saznao onaj kojemu je upućena, ali nije potrebno da je i izazvala stvarni osjećaj ugroženosti; prema Grčkom (čl.333) inkriminirana je prijetnja silom ili drugim protupravnim činjenjem ili nečinjenjem te je potrebno da je time osoba dovedena u stanje straha ili nemira.“¹¹³

Za namjeru je potrebno da je počinitelj bio svjestan svojeg djela i htio je njegovo izvršenje ili je bio svjestan da uslijed njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica i pristao je da nastupi ta posljedica (čl. 7). Kazneno djelo počinjeno je „samim činom prijetnje“, bez obzira kada je posljedica nastupila i „ne produljava se trajanjem izazvanog osjećaja straha, ugroženosti, nesigurnost i nespokoјstva kod oštećenika“.¹¹⁴

Nije kazneno odgovorno dijete do navršениh 14 godina, nakon navršениh 14 godina ukoliko zbog duševne nerazvijenosti u vrijeme počinjenja djela nije mogao shvatiti značenje svojeg djela ili upravljati svojim postupcima te neubroјiva osoba ako je kazneno djelo počinila u stanju trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja i zbog tog stanja nije mogla shvatiti značenje svojeg djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima. Blaže kažnjavanje je moguće ukoliko je sposobnost shvaćanja značaja djela ili mogućnost upravljanja svojim postupcima bitno smanjena, a kazneno je odgovoran počinitelj koji se sam doveo u stanje privremene duševne poremećenosti alkohola ili na drugi način, iako svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da u takvom stanju može

¹¹⁰ Frank S., Teorija kaznenog prava po krivičnom zakoniku od godine 1951. Opći dio, Zagreb, Školska knjiga, 1955., str.116.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Op.cit. 100, str.138.

¹¹³ Op.cit.100, str.138

¹¹⁴ Okružni sud u Zagrebu Kž-280/72 od 24. veljače 1972., Op.cit. 103. str.324

počiniti kazneno djelo. Mjeru sigurnosti upućivanja u Zavod radi čuvanja i liječenja izriče sud kad utvrdi da je počinitelj neubrojiv ili smanjeno ubrojiv i da je opasan za svoju okolinu, neuračunljiv ili smanjeno te upućuje u Zavod za duševno bolesne osobe ili drugi Zavod za čuvanje i liječenje, a traje sve dok sud ne utvrdi da je daljnje zadržavanje nepotrebno (čl.61.). Obvezno liječenje alkoholičara i narkomana (čl.61a) određuje se počinitelju koji je zbog konzumiranja alkohola ili opojne droge počinio kazneno djelo, a postoji opasnost da će ponovno počinuti kazneno djelo.

Propisana je novčana kazna¹¹⁵, ali ne u kojem iznosu, stoga se može izreći u rasponu od 100 do 50.000 dinara, ukoliko osuđenik ne plati u određenom mu vremenu, može se prisilno naplatiti, a ako ne može onda se zamjenjuje s kaznom zatvora. Zakonski minimum za kaznu zatvora je tri dana (čl.30.). Može se izreći sudska opomena ukoliko je djelo počinjeno pod takvim olakotnim okolnostima koje ih čine osobito lakim.¹¹⁶ Svrha kažnjavanja ima četiri cilja koja sadrže i generalnu i specijalnu prevenciju, sprječavanje društveno - opasne djelatnosti i utjecaj na razvijanje društvenog morala i društvene discipline s ciljem i opći odgojni utjecaj na druge da ne čine kaznena djela (generalna prevencija) te preodgoj i popravljavanje počinitelja da ne čini kaznena djela (čl.3).

2.1.5 Krivični zakon SFRJ i Krivični zakon SR Hrvatske iz 1977.

Krivični zakon SFRJ stupio je na snagu dana 01. srpnja 1977.¹¹⁷, važenje općeg dijela zakona je za sva kaznena djela propisana zakonima federacije, republika i autonomnih pokrajina, a posebni dio sadrži kaznena djela kojima se štite razna pravna dobra federacije. Kazneni zakon Republike primijenuje se na svakoga tko na teritoriju Republike počinu kazneno djelo koje je propisano tim zakonom bez obzira gdje mu sudi za to djelo. U Krivičnom zakonu SR Hrvatske¹¹⁸, u naslov glave VI „Krivična djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina“¹¹⁹, u odnosu na prethodni zakon, dodana je riječ „čovjeka“. Objekti zaštite su

¹¹⁵ rok za plaćanje je od 15 dana minimalno do maksimalno tri mjeseca, a u opravdanom slučaju može se platiti u obrocima s rokom ne dužim od dvije godine (čl. 37.)

¹¹⁶ čl.50a: Sudska opomena kao mjera izriče se kad se opravdano može očekivati da će se i bez izricanja kazne ostvariti svrha kažnjavanja i sudska opomena ne izaziva nikakve pravne posljedice. Vidi više čl.50b za uvjete za izricanje sudske opomene. Jedan od uvjeta da je kazneno djelo propisana kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna. (KZ FNRJ.)

¹¹⁷ Službeni list SFRJ broj 44/76 od 8. listopada 1976.

¹¹⁸ Krivični zakon socijalističke Republike Hrvatske proglasio je Sabor Socijalističke Republike Hrvatske dana 20. lipnja 1977. godine., Narodne Novine Zagreb, broj 614/77. U drugom dijelu zakona „ Odredbe o krivičnim djelima i kaznama“ kaznena djela svrstana su u petnaest glava.

¹¹⁹ Sadrži 16 kaznenih djela čl.46. – 69.: povreda ravnopravnosti građana, protupravno lišenje slobode, otmica, iznuđivanje iskaza, zlostavljanje u obavljanju službe ili javnog ovlaštenja, ugrožavanje sigurnosti, prinuda, narušavanje nepovredivosti doma, protuzakonita pretraga, povreda tajnosti pisama i drugih pošiljaka, neovlašteno

različiti, štite se raznovrsna prava čovjeka i građanina primjerice sloboda, politička prava, demokratska prava, pa se ne može „govoriti o jedinstvenom grupnom objektu“¹²⁰, a radi se o zaštiti osobne slobode kao temeljnog prava čovjeka, „zaštita prava koja su uvjet i čovjekova potreba da se ostvaruje kao autonomna jedinka, da živi i djeluje kao javna i kao privatna“¹²¹ osoba. Sva ta različita prava imaju osnovu u ustavu, a mogu se podijeliti u dvije grupe, kaznena djela „protiv određenih osnovnih prava čovjeka i građanina“¹²² i „protiv slobode“¹²³ u koju grupu pripada kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti. Da bismo bolje razumjeli iz današnjeg, suvremenog, stajališta, zašto su tako „šarolika“ kaznena djela grupirana u jednu glavu kojom se štite prava i slobode čovjeka i građanina, iz Bačićevog objašnjenja dobivamo odgovor, da tako grupiranje za ono vrijeme nije bilo uobičajeno i da se „ne susreće u suvremenim krivičnim zakonima“¹²⁴, ali da to proizlazi iz tadašnje politike socijalizma za koji navodi da je „proces oslobađanja čovjeka, socijalizam u svom razvoju teži višem stupnju demokracije i poštovanja čovjeka i izgradnja socijalizma ne može se odvojiti od borbe za ljudske slobode, ravnopravnosti i poštovanje čovjeka, a bez klasičnih ljudskih sloboda i prava nema istinske demokracije“^{125 126}

a) Zakonski opis

Kazneno djelo Ugrožavanja sigurnosti opisano je u članku 51., koji glasi:

- „(1) tko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili njoj bliskih osoba, kaznit će se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.*
- (2) Ako je djelo iz stavka 1. ovog članka počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u vezi s njenim radom ili položajem ili prema većem broju osoba ili ako je izazvalo veću uznemirenost građana ili u drugomu osobitom teškom slučaju, učinilac kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.*
- (3) Gonjenje za djelo iz stava 1. ovog člana poduzima se privatnom tužbom“.*

otkrivanje tajne, sprečavanje ili ometanje javnog skupa, neovlašteno prisluškivanje i tonsko snimanje, povreda prava na podnošenje pravnog sredstva, sprečavanje štampanja i raspačavanja štampanih stvari. Neka od navedenih kaznenih djela su u današnje vrijeme svrstana u druge glave ovisno o dobru koje se štiti.

¹²⁰ Bačić F., Krivično pravo. Posebni dio, Zagreb, 1979., str. 189.

¹²¹ Ibid.str.189-190

¹²² Ibid, str.190.

¹²³ Ibid., str.191

¹²⁴ Bačić F., Šeparović Z., Krivično pravo. Posebni dio, Zagreb, 1982., str. 115

¹²⁵ Ibid. str.115

¹²⁶ I da je društvu potrebno da se „učvrsti afirmira, politički, socijalni, ekonomski i pravni status čovjekasamoupravljača“, Ibid. str.115

Kaznenim djelom¹²⁷ „Ugrožavanja sigurnosti“ štiti se osobna sloboda koja je sastavni dio osobne sigurnosti, „nema osobne sigurnosti bez osobne slobode“¹²⁸, objekt zaštite je osobna sigurnost pojedinca, „njegovo pravo da živi spokojno i nesmetano, pravo na duševni mir i osjećaj sigurnosti, koji ne smije biti povrijeđen ničijom prijetnjom.“¹²⁹ Pripada grupi kaznenih djela ugrožavanja¹³⁰ prema Bačiću konkretnog ugrožavanja¹³¹, radnja se sastoji u ugrožavanju zaštićenog dobra, a posljedica se „sastoji u njegovom ugrožavanju, u opasnosti da taj objekt bude uništen, kazneno djelo je dovršeno kad je nastupila konkretna opasnost za objekt radnje iako nije došlo do oštećenja ili uništenja tog objekta“¹³² „Počinitelj ne smije htjeti povredu zaštićenog dobra“¹³³, jer bi se onda radilo o drugom kaznenom djelu, stoga kod ovih kaznenih djela „subjektivno biće je ograničeno na svijest i htijenje samog ugrožavanja“¹³⁴ Tu opasnost Bačić definira kao „stanje iz kojeg proizlazi bliska i neposredna mogućnost nastupanja posljedica, pojam opasnosti je realna kategorija našeg života na koju svakodnevni ukazuje iskustvo i izvodi se iz odnosa prema jednoj daljnjoj posljedici-povredi koja nije nastupila, a sud opasnosti je kognitivni sud na temelju općeg iskustva na objektivnom poznavanju zakona razvoja događaja.¹³⁵ Suprotno tomu da se radi o kaznenom djelu konkretnog ugrožavanja već apstraktnog ugrožavanja je odluka VSRH I Kž-847/93 od 27. prosinca 1993. u kojoj je navedeno da je ugrožavanje sigurnosti apstraktno ugrožavanje što se objašnjava primjerom aktiviranja eksplozivnog sredstva ispred prozora stana što je konkretno ugrožavanje i ta radnja predstavlja drugo kazneno djelo, dovođenje u opasnost života ili imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom (čl.146. st.1 KZ/93), jer se radi o konkretnom ugrožavanju života ili imovine, a ne ozbiljna prijetnja u smislu kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti, jer se kod „ugrožavanja sigurnosti radi o ozbiljnoj prijetnji nekim budućem napadom na život ili tijelo,

¹²⁷ Prema Bačiću kazneno djelo je definirano formalno pravno sa četiri elementa: radnja, protupravnost, krivnja i kažnjivost., Op.cit. 95, str.137

¹²⁸ Bačić F., Šeparović Z., Krivično pravo. Posebni dio, Informator Zagreb, 1997., str. 103

¹²⁹ Op.cit. 120., str.197

¹³⁰ Za tu grupu kaznenih djela Bačić na pitanje zašto se uopće inkriminiraju daje odgovor da je to iz razloga što je to preventivna mjera, da treba kažnjavati i „izazivanje bliske i neposredne mogućnosti povređivanja“ dakle „samo izazivanje opasnosti“ i radnje koje „mogu prouzročiti opasnost“, te da je evidentan „porast broja i značenja kaznenih djela ugrožavanja u kaznenim zakonima“ kao odgovor na „aktualne zahtjeve i potrebe socijalnog društva, duboko izmijenjenog tehničkim napretkom, a inkriminacijom takvih ponašanja pokušava se prevenirati „napadi na život i imovinu ljudi“, Op.cit. 95, , str. 156 i 157.

¹³¹ Suprotno konkretnom su kaznena djela apstraktnog ugrožavanja, opasnost nije srž kaznenog djela nije potrebno da stvarna opasnost nastupi niti da li je postoji takva opasnost već „je dovoljno da postoji mogućnost za stvarnu opasnost, inkriminiraju se radnje koje inače po životnom iskustvu tipični nositelji opasnosti ikoje su same po sebi prikladne da proizvedu stvarnu opasnost“ Op.cit. 95., str. 156.

¹³² Op.cit. 95, str. 155

¹³³ Op.cit. 95, str. 155

¹³⁴ Op.cit. 95, str. 155

¹³⁵ Op.cit. 95, str. 156

koja onda kod druge osobe izazove osjećaj straha, uznemirenosti, ugroženosti za vlastiti ili tuđi tjelesni integritet i život.¹³⁶

Počinitelj može biti svatko, a za počinjenje potrebna je namjera¹³⁷, a kako se radi o deliktu ugrožavanja mora nastupiti posljedica. Može biti kao pojedinačni počinitelj, ali i supočiniteljstvo ukoliko više osoba počini, sudjelovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način zajednički kazneno djelo, svaka od njih će s kazniti (čl.22 KZ SFRJ)¹³⁸. Poticatelj je tko drugoga s namjerom potakne da počini kazneno djelo (čl. 23 KZ SFRJ), a pomagač je onaj tko drugome s namjerom pomogne¹³⁹ da počini kazneno djelo (članak 24. KZ SFRJ). Ukoliko više osoba sudjeluje u radnji izvršenja kaznenog djela ili na drugi način. Namjera počinitelja je da kod drugoga svojom radnjom (prijetnjom da će napasti život ili tijelo neke osobe ili njoj bliskih osoba) izazove osjećaj straha, nemira, osobne ugroženosti, nespokojsva te je nastupom te posljedice djelo dovršeno¹⁴⁰, stoga posljedica djela je „izazvan strah i narušen osjećaj pravne sigurnosti, tako da se osoba kojoj se prijeti osjeća ugrožena i lišena onog osjećaja slobode od straha koji predstavlja osnovni psihološki uvjet za osjećaj osobne slobode.“¹⁴¹

Radnja kaznenog djela je ponašanje čovjeka koje ima neki rezultat, neki učinak na „društvene vrijednosti, radnja je „voljni akt čovjeka“¹⁴², a koja je opisana u kaznenom zakonu kao određeno kazneno djelo (element protupravnosti – ono ponašanje koje opisano u biću kaznenog djela kao protupravno). Stoga, radnja kaznenog djela „ugrožavanja sigurnosti“ je da se sa ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili njoj bliskih osoba ugrožava sigurnost neke osobe. Način počinjena može biti različit, pismeno, usmeno, direktno, indirektno/posredno preko treće osobe, raznim postupcima, bitno je da ozbiljna prijetnja dođe do osobe do koje počinitelj želi da dođe, s kojom namjerom i postupom da kod te osobe izazove posljedicu, prethodno opisani osjećaj, a ne posljedicu nastupa zla kojim prijeti.

¹³⁶ Op.cit 103. ., str.326

¹³⁷ Umišljaj je opisan u članak 13. KZ SFRJ/77, „ kad je počinitelj bio svjestan svojeg djela i htio je njegovo izvršenje ili kad je bio svjestan da zbog njegova činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njezino nastupanje“.

¹³⁸ Sudska praksa naginje Teoriji podjele rada po kojoj supočinitelji djeluju zajedno, imaju sporazum o podjeli uloga i zajedničkom počinjenju kaznenog djela, tako svaki počinitelj svojim radnjom doprinese počinjenju kaznenog djela i hoće djelo kao svoje i kao zajedničko, Op.cit. 95., str. 328

¹³⁹ Pod pomaganjem se osobito smatra: davanje savjeta ili uputa kako da se počini kazneno djelo, stavljanje počinitelju na raspolaganje sredstva za izvršenje kaznenog djela, uklanjanje prepreka za izvršenje kaznenog djela, unaprijed obećano prikrivanje kaznenog djela, počinitelja, sredstava tragova ili predmeta pribavljenih kaznenim djelom, članak 24. stavak 2 KZ SFRJ.

¹⁴⁰ Op.cit. 120.

¹⁴¹ Op.cit. 120., str.197.

¹⁴² Op.cit. 95., str. 169

b) Ozbiljnost prijetnje

Prijetnja mora biti „objektivno prikladna da kod osobe kojoj je upućena izazove osjećaj straha, osobne ugroženosti, nesigurnosti, nespokojsva“.¹⁴³ Prijetnjom se najavljuje nekakvo zlo, poduzimanje sile prema nekome kako bi kod drugoga kome su upućene izazvalo psihološku posljedicu u vidu straha, nespokoja, osjećaja da je sigurnost te osobe i njezinih bližnjih ugrožena, znači mora se raditi o objektivno prikladnoj ozbiljnoj prijetnji. Objektivno prikladna prijetnja za izazivanje posljedice je ona koja s obzirom na svoja obilježja i okolnosti u kojima je počinjena je podobna da kod drugoga uzrokuje posljedicu i to osjećaj straha, osobne ugroženosti itd.¹⁴⁴ Prema Bačiću ozbiljna prijetnja je ona koja je djelotvorna, da osobi kojoj je upućena je ona ozbiljna.¹⁴⁵ Prijetnja dječjim pištoljem može biti objektivno prikladna da kod onoga kome je upućena izazove posljedicu ovisno o kontekstu u kojem je upućena, primjerice kada je počinitelj tijekom ozbiljne prepirke sa oštećenikom, otišao u garažu te izavši držeći dječji pištolj u ruci zaprijetio da će ga ubiti iz razloga što s mjesta gdje se nalazio oštećeni, on nije mogao procijeniti da li se radi o pravom ili dječjem pištolju, jer se igračke izrađuju da budu što sličnije pravim stvarima.¹⁴⁶

Ozbiljna prijetnja može se uputiti i neverbalno odnosno nekom radnjom, ali ta radnja mora biti objektivno prikladna da bude ozbiljna, kao što verbalna prijetnja mora biti dovoljno određena u smislu budućeg zla kojim se prijeti, zlo koje se nagoviješta, tako i nekakva radnja počinitelja (konkludentne čini) mora bi određena i konkretna i iz nje mora „jasno proizlaziti kako njima počinitelj najavljuje napad na život ili tijelo“¹⁴⁷ druge osobe i/ili njoj bliskih osoba, i mora „biti objektivno prikladna da“¹⁴⁸ kod osobe kojoj je upućena izazove posljedicu i to „osjećaj nespokojsva i nesigurnosti zbog straha od napada na njezin život ili tijelo ili život i tijelo njoj bliskih osoba.“¹⁴⁹ Primjerice nije ozbiljna prijetnja napadom na život ili tijelo te osobe ili njoj bliskih osoba, kada se okrivljenik laganim hodom približavao drugoj osobi, noseći kosu koju je prethodno koristio u poslu, ali joj ne prijeti i ne podiže kosu, jer takvo ponašanje „nema karakter nikakve pa ni ozbiljne prijetnje“¹⁵⁰

¹⁴³ Op.cit. 120., str.197

¹⁴⁴ Iz Odluke VSRH I Kž-242/90 od 30. kolovoza 1990., Op.cit 103., str.326

¹⁴⁵ Op.cit. 120., str.197

¹⁴⁶ Županijski sud u Bjelovaru Kž-67/1996. iz ožujka 1996., Op.cit. 103., str.326

¹⁴⁷ Garačić A., Kazneni zakon u sudskoj praksi. Posebni dio. organizator, Zagreb, 2009., str.141
Iz odluke Okružnog suda u Zagrebu Kž-2326/81 od 15. prosinca 1981.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid.

c) Kvalificirani oblik

Jedna je od kvalifikatornih okolnosti ako je počinjeno prema odgovornoj ili službenoj osobi, definirane člankom 3. Krivičnog zakona SRH, službenom osobom¹⁵¹ smatraju se: izabrani ili imenovani funkcioneri u skupštini društveno-političke zajednice, njezinim izvršnim, upravnim i drugim organizacijama (za upravne, stručne i dr. poslove), tko u istima povremeno ili stalno obavljaju službenu dužnost u izvršavanju javne ovlasti u samoupravnim organizacijama, zajednicama i udruženju građana i vojna osoba¹⁵², a odgovornom osobom¹⁵³: osoba u organizaciji udruženog rada ili drugoj društvenoj pravnoj osobi s obzirom na funkciju i posebno ovlaštenje povjeren određeni krug poslova ili rukovođenje proizvodnim ili drugim procesom ili nadzor nad njima, smatra se i službena osoba.

Kvalificirani oblik kaznenog djela počinjen je na štetu službene osobe- suca porotnika kojeg je fizički napao počinitelj zbog „njegova sudjelovanja u donošenju određene odluke i tako je ugrozio njegov fizički integritet.“¹⁵⁴ Primjer osobito teško stanja kao kvalificiranog oblika je kada je počinitelj u razdoblju od više mjeseci, pred djecom, supruzi ponavljao prijetnje da će ju ubiti, pa onda djecu i zatim sebe, u subjektivnom smislu zato što je ugrožavanje trajalo više mjeseci, a u objektivnom zato što je zbog ugroženosti morala iselili iz zajedničkog stana.¹⁵⁵

Veći broj osoba nije definiran u članku 3. KZ SRH, značenje zakonskih izraza, a može smatrati tri ili više na što ukazuje odluka VsH HŽ 3/82 „dvije osobe još ne predstavljaju „veći broj osoba“ u smislu čl.51 st.2 Krivičnog zakona.“¹⁵⁶

Da bi počinitelj bio kažnjen za počinjenje kaznenog djela, mora biti kriv, a da bi se utvrdila krivnja, mora se prije toga utvrditi protupravnost odnosno da je radnjom ostvario zakonski opis kaznenog djela, prema Bačiću u kaznenom zakonu nema izričite odredbe o

¹⁵¹ član 3. točka 3. Krivični zakon socijalističke Republike Hrvatske, NN 614/77,“ kada je službena osoba označena kao osoba prema kojoj je izvršeno krivično djelo osim osoba koje su navedene u stavu 1 ovog članka („izabrani ili imenovani funkcioneri u skupštini društveno političke zajednice te u njenim izvršnim, upravnim i drugim organima i organizacijama koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti društveno-političke zajednice, osobe koje stalno ili povremeno obavljaju službenu dužnost u organima društveno-političke zajednice ili njenim organizacijama, osobe koje u izvršavanju javnih ovlaštenja obavljaju određene poslove u organizaciji udruženog rada i drugoj samoupravnoj organizaciji i zajednici, društvenoj organizaciji i udruženju građana,).

¹⁵² član 3. točka 2. Krivični zakon socijalističke Republike Hrvatske, NN 614/77,“ pod pojmom vojne osobe smatraju se: vojnika na odsluženju vojnog roka, pitomac vojne škole, aktivni mlađi oficir, oficir ili vojni službenik, osoba iz rezervnog sastava dok se kao vojni obveznik nalazi na vojnoj dužnosti i civilna osoba koja obavlja određenu vojnu dužnost.“

¹⁵³ član 3. točka 4. Krivični zakon socijalističke Republike Hrvatske, NN 614/77

¹⁵⁴ Op.cit. 147., str.146., iz odluke Okružnog suda u Zagrebu Kž-2616/90 od 15. siječnja 1991.

¹⁵⁵ Op.cit.147., iz odluke VSRH Kr-49/84 od 1. veljače 1984.

¹⁵⁶ Krivični zakon socijalističke Republike Hrvatske, priredio Vouk V., Narodne novine, Zagreb 1989., str.69

„sadržaju krivnje“, ali da „zakonu u biti odgovara jedna normativna teorija krivnje“¹⁵⁷ i da je krivnja „ocjena unutrašnje subjektivne strane čovjekovog ponašanja sa stajališta pravnog poretka, ona je sud da“¹⁵⁸ određeni počinitelj u određenoj situaciji nije postupio u skladu sa zakonom iako je to mogao, „sposoban je razlikovati dobro od zla“.¹⁵⁹ Krivnja je „fragment čovjekove ličnosti ograničen na izvršeno kazneno djelo, ocjena o počinitelju koja je ograničena učinjenim djelom, a ne za „svoj karakter, za svoja uvjerenja, za cjelokupno stanje svoje ličnosti“.¹⁶⁰ Nije kriv ako je neuračunljiv, ako u vrijeme izvršenja kaznenog djela nije mogao shvatiti značenje svojeg djela ili nije mogao upravljati svojim postupcima zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja, a u slučaju da je ta sposobnost bila bitno smanjena može se blaže kazniti.¹⁶¹ U slučaju samoskrivljene neubrojivosti počinitelj je kazneno odgovoran ako se sam doveo u stanje neubrojivosti konzumacijom alkohola, droga ili na drugi način, a prije nego što se doveo u to stanje djelo je bilo obuhvaćeno njegovom namjerom ili je postojao nehaj.¹⁶² Iako neuračunljivost isključuje krivnju i time isključuje kažnjavanje počinitelja, može mu se odrediti sigurnosna mjera kao i u slučaju bitno smanjene ubrojivosti.

Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi¹⁶³ sud će izreći počinitelju koji je u vrijeme počinjenja djela bio neubrojiv ili bitno smanjeno ubrojiv, ako se utvrdi da je opasan za okolinu, pa je radi otklanjanja te opasnosti potrebno njegovo liječenje čuvanje u takvoj ustanovi sve dok se ne utvrdi da to više nije potrebno. Navedena mjera može se izreći bitno smanjeno ubrojjvom počinitelju uz kaznu zatvora ako se utvrdi da je opasan za okolinu. Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja na slobodi¹⁶⁴ kod neubrojivosti može se izreći ako sud utvrdi da je opasan za okolinu, ali je dovoljno za otklanjanja te opasnosti liječenje na slobodi, a kod bitno smanjene ubrojivosti se izriče kad se tijekom čuvanja u zdravstvenoj ustanovi rezultati liječenja pokažu da više nije potrebno čuvanje i liječenje u ustanovi već samo liječenje na slobodi s time da za razliku od prethodne mjere može trajati do dvije godine. Obvezno liječenje alkoholičara i narkomana¹⁶⁵ može se izreći počinitelju koji počini kazneno djelo zbog ovisnosti o alkoholu ili opojnim drogama i kod kojeg postoji opasnost da zbog te ovisnosti nastaviti dalje čini kaznena djela. Uz

¹⁵⁷ Op.cit. 95., str. 238

¹⁵⁸ Op.cit. 95., str. 233

¹⁵⁹ Op.cit. 95., str. 233

¹⁶⁰ Op.cit. 95., str. 235

¹⁶¹ čl.12. st.1. i st.2 Krivični zakon SFRJ

¹⁶² čl.12. st.3 Krivični zakon SFRJ

¹⁶³ čl.63 Krivični zakon SFRJ

¹⁶⁴ čl.64 Krivični zakon SFRJ

¹⁶⁵ čl.65 Krivični zakon SFRJ

navedene mjere mogle su se izreći i sigurnosne mjere oduzimanje predmeta¹⁶⁶, zabrana javnog nastupa¹⁶⁷, protjerivanje stranca iz zemlje.¹⁶⁸

Novelom Kaznenog zakona 1991 godine izvršene su izmjene u stavkom drugom, brisana je kvalifikatorna okolnost „ili u drugomu osobitom teškom slučaju“¹⁶⁹.

2.1.6 Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske i Krivični zakon RH iz 1993

Hrvatska je dana 08. listopada 1991. preuzela Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.¹⁷⁰, a na snazi je ostao Krivični zakon RH¹⁷¹ koji potom mijenja naziv u Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske.¹⁷² Zatim je donesen pročišćeni tekst Osnovnog krivičnog zakona RH¹⁷³ i Krivični zakon RH (dalje u tekstu KZRH/93)¹⁷⁴. Prezeti zakoni, federalni i republički, su promijenjeni samo u onom dijelu koji „nije u suprotnosti s novim Ustavom RH i s novim društvenim, političkim i gospodarskih sustavom, ali nisu u potpunosti usklađeni sa Ustavom“.¹⁷⁵ Za razdoblje od 1993. do 1997. može se reći da je to jedno prijelazno razdoblje do izrade i donošenja novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva koje je „bilo nužno radi održavanja pravne sigurnosti i ograničenog kontinuiteta“.¹⁷⁶

Glava VI. „Krivičnih djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina“ ima identičan naslov kao III. Glava Ustava RH „Temeljne slobode i prava čovjeka i građanina“ u kojoj se

¹⁶⁶ „Koji su upotrijebljeni ili bili namijenjeni za počinjenje kaznenog djela ili su nastali kaznenim djelom. Mogu se oduzeti i kad nisu počiniteljevo vlasništvo ako za to zahtijevaju interesi opće sigurnosti ili moralni razlozi...“, članak 69. KZ SFRJ/77

¹⁶⁷ Radi se o zabrani „javnog nastupanja u štampi, na radiju, televiziji i javnim skupovima te obavljanje izdavačke djelatnosti ako je zloupotrijebio javni nastup za izvršenje kaznenog djela ili ako se opravdano može smatrati da bi njegovo daljnje javno nastupanje bilo opasno“. Trajanje mjere ne može biti kraće od jedne godine niti dulje od pet godina s time da vrijeme provedeno u zatvoru ili zdravstvenoj ustanovi za čuvanje i liječenje se ne uračunava u vrijeme trajanja mjere., članak 67. KZ SFRJ/77

¹⁶⁸ Može se izreći u trajanju od jedne do deset godina ili zauvijek, a za izricanje ove mjere sud će uzeti u obzir pobude iz kojih je kazneno djelo počinjeno, način izvršenja, i druge okolnosti koje upozoravaju na nepoželjno daljnjeg boravka stranca na području SFRJ. Vrijeme provedeno u zatvoru se ne uračunava u vrijeme trajanja mjere, članak 70. KZ SFRJ/77

¹⁶⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Socijalističke Republike Hrvatske, članak 4., Narodne novine 9/91 od 28. veljače 1991.

¹⁷⁰ Sabor Republike Hrvatske donio je Ukaz o proglašenju Zakona o preuzimanju Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (Službeni list SFRJ br.44/76, 36/77, 56/77, 38/84, 74/87, 3/90,3 8/90), koji je stupio na snagu danom objave u Narodnim novinama (broj 53/1991) 08. listopada 1991.

¹⁷¹ Narodne novine br. 25/77., 50/78., 25/84., 52/87., 8/89., 43/89. i 9/91.

¹⁷² Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Hrvatske, NN 91/92 od 31. prosinca 1992.

¹⁷³ Obuhvaća Krivični zakon Republike Hrvatske objavljen u NN 53/91, NN 31/93 od 16. travnja 1993.

¹⁷⁴ Obuhvaća Krivični zakon Socijalističke Republike Hrvatske NN 25/77 sa svim izmjenama, NN 32/93 od 17. travnja 1993.

¹⁷⁵ Horvatić Ž., Kazneno pravo i druge znanosti, odabrani radovi 1963 – 2003, Pravni fakultet u Zagrebu, 2004., str.141.

¹⁷⁶ Ibid. str.141.

prava mogu podijeliti na „opća, osobna, politička, gospodarska, socijalna, kulturna i sl.“¹⁷⁷ Kaznena djela svrstana u Glavu VI. ne štite jedno dobro već više različitih „koja povezuje samo jedno: da su u pitanju osnovna prava čovjeka i građanina“¹⁷⁸, a smisao je bila da se „osigura zaštita prava koja su uvjet i čovjekova potreba da postoji i da se ostvaruje kao autonomna jedinka, da živi i djeluje i kao javna i kao privatna ličnost“¹⁷⁹, a takvo povezivanje ne pojavljuje se u modernim kaznenim zakonima.¹⁸⁰ Bačić smatra da ta „osebujna“ grupa kaznih djela je izraz nastojanja stvaranja uvjeta što potpunijeg izražavanja samog čovjeka kroz što potpunijeg svakodnevnog konzumiranja slobode i osnovnih prava i time rezultira da se status čovjek u društvu „učvrsti i afirmira politički, socijalno i pravno“, a što je potrebno kako bi se čovjek mogao potvrditi i izraziti „i kao ličnost, intimno i u društvu, da razvije i angažira sve svoje sposobnosti i sklonosti“.¹⁸¹ Kaznena djela mogu se grupirati u dvije skupine, jednu kojima se štiti sloboda i druga kojima se štite određena osnovna prava¹⁸², za razliku od Bačića, Horvatić je grupirao kaznena djela na ona „protiv prava na privatnost, protiv političkih sloboda i prava, povrede prava iz rada, povrede prava i sloboda od tijela državne vlasti i povrede prava na mir“¹⁸³ u koju grupu je svrstao kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti.

Kazneno djelo Ugrožavanja sigurnosti opisano je u članku 50. koji glasi:

- (1) Tko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili njoj bliskih osoba, kaznit će se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.*
- (2) Ako je djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u vezi s njenim radom ili položajem, ili prema većem broju osoba, ili ako je izazvalo veću uznemirenost građana ili ako je počinjeno u sastavu udruženja organiziranog radi činjenja toga krivičnog djela počinitelj će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do pet godina.*
- (3) Gonjenje za djelo iz stavka 1. ovoga članka poduzima se privatnom tužbom.*

I dalje pripada grupi kaznenih djela konkretnog ugrožavanja¹⁸⁴ što znači da nije bilo dovoljno samo uputiti prijetnju već je počinitelj morao dovesti u opasnost i „stvarno ugroziti

¹⁷⁷ Horvatić Ž, Šeparović Z. i sur., Kazneno pravo (Posebni dio), Masmedia Zagreb, 1999., str.103

¹⁷⁸ Bačić F., Šeparović Z., Krivično pravo, Posebni dio, Zagreb, Informator, 1997., str.96

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Ibid., str 97

¹⁸² Op.cit. 178.

¹⁸³ Op.cit. 177., str.106

¹⁸⁴ Hovatić Ž, Derenčinović D, Cvitanović L., Kazneno pravo opći dio II Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije, 2017., str.32. prema Cvitanoviću: „U nekim situacijama zbog stupnja opasnosti određenog ponašanja u odnosu na zaštićeno dobro i objekt radnje kaznenopravna zaštita ostvaruje se pomakom u prethodni stadij opasne djelatnosti, neovisno o tome je li došlo do povređivanja. Takva kaznena djela kod kojih se kažnjava već samo ugrožavanje, odnosno izazivanje opasnosti nazivaju se kaznena djela ugrožavanja. Najčešće se pojavljuju kao kaznena djela konkretnog ugrožavanja koja podrazumijevaju dovođenje u opasnost objekta radnje tako da izostanak povređivanja ovisi samo o sretnom stjecaju okolnosti.... visoko vjerojatna posljedica izostaje zbog slučajnosti“

sigurnost druge osobe“.¹⁸⁵ U odnosu na kazneno djelo Ugrožavanja sigurnosti iz članka 51. KZ SRH/77 izmjenjena je u odnosu na kvalificirani oblik, koji je proširen Novelom od 28. lipnja 1996.¹⁸⁶ dodana je kvalifikatorna okolnost počinjenja temeljnog oblika u sastavu udruženja organiziranog radi počinjenja kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti. Za kvalifikatornu okolnost „veći broja građana“ prema Bačiću bi trebalo podrazumijevati najmanje tri osobe, „što bi odgovaralo značenju drugih kvalifikatornih okolnosti stavka drugog“.¹⁸⁷ Za dovršenje kaznenog djela mora nastupiti posljedica, a to je osjećaj straha za osobnu sigurnost, „stvaranja stanja nespokojstva kad je izazvan strah i narušen osjećaj pravne sigurnosti tako da se osoba osjeća ugrožena i lišena onog osjećanja slobode od straha koji predstavlja osnovni psihološki uvjet za osjećanje osobne slobode“.¹⁸⁸

2.1.7 Kazneni zakon Republike Hrvatske iz 1997.

Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske dana 19. rujna 1997.¹⁸⁹ proglasio je Kazneni zakon i to je bio prvi kazneni zakon, kompletni, „kojeg je u svojoj dugoj pravno povijesti donio Hrvatski sabor.“¹⁹⁰ Proces izrade i donošenja novog Kaznenog zakona je bio dugotrajan, jer se radilo o „temeljitoj preobrazbi“¹⁹¹ koja je morala ukomponirati najsuvremenija rješenja iz stranih zakona, hrvatsku i strane teoriju kaznenog prava, stajališta hrvatske sudske prakse kao i hrvatske i svjetske „dinamične promjene u društvenim, političkim i gospodarskim prilikama“ te poštovati najviše standarde zaštite ljudskih prava i sloboda u suvremenoj međunarodnoj zajednici i postati učinkovit instrument u suprotstavljanju svim i novim oblicima kriminala“.¹⁹² Kazneni zakon je više puta noveliran.¹⁹³

Glava XI. Kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina, u odnosu na prethodni, koji je sadržavao 21 kazneno djelo, sadrži 29 kaznenih djela¹⁹⁴. Ne može sadržavati

¹⁸⁵ Garačić A. Novi kazneni zakon. Zagreb, Organizator, 2013., str.329

¹⁸⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Hrvatske NN 28/96

¹⁸⁷ Bačić F., Šeparović Z., Krivično pravo, Posebni dio, Informator, Zagreb, 1997., str. 103

¹⁸⁸ Bačić F., Šeparović Z., Krivično pravo, Posebni dio, Zagreb, Narodne novine, 1992., str. 87

¹⁸⁹ Kazneni zakon RH objavljen je 21.10.1997., a stupio na snagu dana 1. siječnja 1998., Narodne novine br. 110/97

¹⁹⁰ Bačić F., Kazneno pravo: opći dio, Informator, Zagreb, 1998., str.66

¹⁹¹ Miroslav Šeparović, iz Predgovora Novo hrvatsko kazneno pravo, Horvatić Ž., 1997.

¹⁹² Ibid., 1997.

¹⁹³ Narodne novine broj:129/00, 51/01, 105/04, 71/06, 110/07 i 152/08

¹⁹⁴ To su od čl.106. do 130.: povreda ravnopravnosti građana, povreda slobode izražavanja misli, povreda prava na okupljanje i javni prosvjed, povreda prava na udruživanjem, povreda slobode vjere, povreda prava na štrajk, povreda prava na podnošenje pravnih lijekova i predstavi, sprječavanje tiskanja, raspačavanje tiskanih stvari i emitiranja, povreda prava na rad i drugih prava iz rada, povreda prava na zdravstvenu i invalidsku zaštitu, povreda slobode odlučivanja birača, uskrata biračkog prava, zlouporaba izbornog prava, povreda tajnosti glasovanja, uništenje izbornih isprava, izborna prijevara, narušavanje nepovredivosti doma, protuzakonita pretraga, protupravno oduzimanje slobode, otmica, iznuđivanje iskaza, zlostavljanje u obavljanju službene ili javne ovlasti,

sva kaznena djela kojima se štite dobra iz naziva, već se radio „koncentraciji većine tipičnih kaznenih djela koja izravno ugrožavaju ili povrjeđuju baš te vrijednosti.“¹⁹⁵ Izvori za kaznena djela ove glave su odredbe Ustava RH iz djela „Temeljne slobode i prava čovjeka i građanina“, Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda i dokumenti Ujedinjenih naroda i prijašnja glava VI Kaznenog zakona.

Kazneno djelo prijetnja opisano je u članku 129. koji glasi:

- (1) Tko drugome ozbiljno prijeti kakvim zlom da bi ga ustrašio ili uznemirio, kaznit će se novčanom kaznom do 150 dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do 6 mjeseci.*
- (2) Tko drugome ozbiljno prijeti da će njega ili njemu blisku osobu usmrtiti, teško tjelesno ozlijediti, oteti ili oduzeti slobodu, ili joj nanijeti zlo podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem ili drugim opasnim sredstvom, ili joj uništiti društveni položaj ili materijalni opstanak, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.*
- (3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u svezi s njenim radom ili položajem, ili prema većem broju osoba, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost građana, ili ako je osoba kojoj se prijeti zbog toga dulje vrijeme stavljena u težak položaj, ili ako je počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od 3 mjeseca do 3 godine.*
- (4) Kazneni postupak za kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka pokreće se povodom prijedloga.*

a) Komparacija sa kaznenim djelom Ugrožavanja sigurnosti iz čl.50 KZRH/93

U kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti iz čl.50 KZRH/93 izvršen je veliki zahvat i sadržajno je u većem dijelu izmijenjeno, a ne samo u nazivu kaznenog djela. Već na prvi pogled se uočavaju izmjene kaznenog djela odnosno proširenja inkriminirajućeg ponašanja, a „kao uzor za oblikovanje novog sadržaja uzet je u obzir i članak 107. austrijskog kaznenog zakona koji propisuje istu takvu inkriminaciju“¹⁹⁶ Ima tri oblika, temeljni oblik u stavku prvom, kvalificirani oblik u stavku drugom i najteži oblik u stavku trećem.

U stavku prvom – temeljnom obliku radi se o potpuno novom opisu, kojim se inkriminira upućivanje ozbiljne prijetnje kakvim zlom s namjerom da bi se druga osoba ustrašila ili uznemirila. Može se zaključiti da se u odnosu na čl.50 KZRH/93, proširuje inkriminirajuće ponašanje te prelazi iz tzv. konkretnog ugrožavanja u kazneno djelo tzv. apstraktnog

prisila, prijetnja, povreda tajnosti pisama i drugih pošiljaka, neovlašteno snimanje i prisluškivanje, neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne, nedozvoljena uporaba osobnih podataka i povreda mira pokojnika.

¹⁹⁵ Horvatić Ž., Novo hrvatsko kazneno pravo. Organizator, Zagreb, 1997., str.335.

¹⁹⁶ Ibid., str.351

ugrožavanja. U prilog tome ide i odluka KŽ-117/01¹⁹⁷ „ (...)o kaznenom djelu ugrožavanja radilo bi se samo onda kad bi počinitelj stvarno ugrozio sigurnost druge osobe“¹⁹⁸ stoga je pripadalo grupi kaznenih djela konkretnog ugrožavanja dok su prema članku 129. Kaznenog zakona „elementi kaznenog djela ostvareni već samim upućivanjem ozbiljne prijetnje drugoj osobi ako je upućena s ciljem da je ustraši i uznemiri“ pa se radi o kaznenom djelu apstraktnog ugrožavanja.¹⁹⁹ Prema Cvitanoviću ratio inkriminacije kaznenih djela apstraktnog ugrožavanja „sastoji se u sprečavanju ne samo povređivanja nego i konkretnog ugrožavanja“.²⁰⁰ Prema Bačiću radi se o kaznenom djelu tzv. apstraktnog ugrožavanja „nagovještaju zla“²⁰¹ koje počinitelj mora izraziti na način prikladan da kod žrtve „izazove strah ili uznemirenja“²⁰², upućivanjem prijetnje započinje radnja kaznenog djela koja je dovršena nastupanjem posljedice koja se manifestira u osjećaju uznemirenosti, nespokojstva, nesigurnosti i straha kod žrtve te postojanje kaznenog djela je neovisno o počiniteljevim razlozima upućivanja prijetnji i što želi postići prijetnjom.²⁰³ Kazneno djelo prijetnje ostvaruje se samom radnjom bez obzira je li u konkretnom slučaju ta radnja uistinu bila opasna²⁰⁴, „opasnost nije obilježje djela“.²⁰⁵

Za kaznu, maksimalna novčana kazna do 150 dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci, može se reći da je propisano blaže kažnjavanje osnovnog oblika u odnosu na kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti.

Razlika je i u načinu pokretanja kaznenog postupka, koji se sada pokreće povodom prijedloga čime je „pojačana zaštita vrijednosti iz ovog kaznenog djela“²⁰⁶, jer smisao pokretanja kaznenog postupka na prijedlog je dati žrtvi kaznenog djela da sama odluči da li želi kazneni progon ili ne i time se žrtvi omogućava da postane „gospodar u svojoj stvari uz državnu pomoć“²⁰⁷ i „povećava njezina sloboda odlučivanja o tome“²⁰⁸ da li želi „državnu intervenciju ili ne“.²⁰⁹

¹⁹⁷ Op.cit. 147., str.139., Županijski sud u Bjelovaru KŽ-117/01 od 05. srpnja 2001.

¹⁹⁸ Ibid., str.139.

¹⁹⁹ Ibid., str.139.

²⁰⁰ Prema Cvitanoviću kod kaznenih djela apstraktnog ugrožavanja „iako je i njima svojstveno izazivanje opasnosti, pa i konkretne opasnosti, takva opasnost nije njihovo obilježje.“, Op.cit.184., str.32

²⁰¹ Bačić F, Pavlović Š., Komentar kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, 2004, str.541

²⁰² Ibid., str.541

²⁰³ Ibid., str.541

²⁰⁴ Pavišić B., Grozdanić V., Veić P., Komentar kaznenog zakona, Zagreb, 2007.,str.90

²⁰⁵ Ibid., str.90

²⁰⁶ Op.cit.195., str.352

²⁰⁷ Ibid., str.132

²⁰⁸ Ibid., str.132

²⁰⁹ Ibid., str.132

b) Ozbiljnost prijetnje

Kazneno djelo ostvareno je kada počinitelj poduzme radnje s namjerom da drugu osobu ustraši ili uznemiri, a te radnje u objektivnom smislu predstavljaju ozbiljnu prijetnju, ozbiljnost se prosuđuje na temelju upućenih riječi, okolnosti i konteksta u kojem su upućene, bez obzira na učinak koje su prouzročile kod osobe kojoj su upućene odnosno irelevantno je da li je kod druge osobe nastupila posljedica.²¹⁰ Stoga da bi bili ostvareni elementi temeljnog oblika prijetnje ne zahtijeva se nastupanje posljedice kod oštećenika, osjećaja straha, nesigurnosti, uznemirenosti, nego je dovoljno da je ta prijetnja koja je upućena „po objektivnim kriterijima bila ozbiljna“.²¹¹ Za ocjenu „ozbiljnosti“ uzima se u nekom društvu, za većinu ljudi, prosječnih, tog društva, „opći, razumljiv i prihvatljiv pojam zla“²¹², a koje zlo bi nekim okolnostima konkretnog događaja skoro „svakog ustrašio ili uznemirio“.²¹³ U slučaju nekog, pa i značajnijeg odstupanja od tog pojma općeg zla koje bi bilo ozbiljno za većinu osoba, ali je zbog „posebne osjetljivosti žrtve na neko određeno zlo“²¹⁴ za tu žrtvu je ozbiljno, onda je odlučno za ostvarenje bića kaznenog djela da li je počinitelj znao za ta svojstva žrtve, pri tom Horvatić upozorava na mogućnost beznačajnog kaznenog djela iz čl.28 KZ/97.²¹⁵

Često korišteni izrazi: „strgat ću te“, „smrvit ću te“, „zgazit ću te“ upućeni drugome, upućuju na prijetnju fizičkim napadom, no ti izrazi nisu dovoljno određeni u smislu težine tog budućeg ozljeđivanja zbog čega se ne mogu poistovjetiti s teškim ozljeđivanjem²¹⁶, jer se ne može s „razumnom vjerojatnošću i konkretnošću zaključivati o prijetnji teškim ozljeđivanjem“²¹⁷ stoga se radi o temeljnim oblikom prijetnje nekakvim neodređenim zlom usmjerenim na tijelo drugoga. Između riječi „zaklat ću vas kao mačiče“ ili „zaklat ću vas“ nema bitne razlike u smislu ozbiljnosti prijetnje, jer obje forme objektivno predstavljaju ozbiljnu prijetnju smrću.²¹⁸ Za definiranje ozbiljnosti prijetnje bitno je da ona „s obzirom na okolnosti objektivno prikladna da kod osobe kojoj je upućena izazove strah, uznemirenost, nesigurnost ili osobnu ugroženost“. ²¹⁹ Pogrešna kvalifikacija kaznenog djela prijetnje kao temeljnog/osnovnog oblika (stavak jedan) umjesto kvalificiranog (stavak drugi) i to prijetnje usmrćenjem, od strane Suda je kod verbalne prijetnje „sad vidite dobro s kime imate posla.

²¹⁰ Op.cit.147., iz odluke Županijskog suda u Bjelovaru Kž-365/01 od 31. siječnja 2002.

²¹¹ Op.cit.147, str.139., iz odluke Županijskog suda u Koprivnici II Kž-217/02 od 8. kolovoza 2002.

²¹² Op.cit. 177., str.129

²¹³ Op.cit. 177., str.129

²¹⁴ Op.cit. 177., str.129

²¹⁵ Op.cit. 177.

²¹⁶ Op.cit.147, iz odluke Županijskog suda u Bjelovaru Kž-247/04 od 23. rujna 2004.

²¹⁷ Op.cit.147, str.138., iz odluke Županijskog suda u Bjelovaru Kž-247/04 od 23. rujna 2004.

²¹⁸ Op.cit.185., str.329. iz odluke Županijskog suda u Koprivnici Kž-44/2010-3 od 17.02.2010.

²¹⁹ Op.cit., str.329., iz odluke Županijskog suda u Koprivnici Kž-44/2010-3 od 17.02.2010.

Kako smo se dogovorili tako da i bude inače ćeš dobiti metak u čelo, pa će onda biti sve uredu i nećeš se imati kome žaliti“²²⁰, jer te riječi su upućeni majci troje djece kojoj je u kuću koju je privremeno koristila i za koju joj je vlasnik kuće rekao da je nije prodao, došao nepoznati muškarac tvrdeći da je vlasnik kuće i zapravo zaprijetio da mora napustiti kući, jer će u protivnom dobiti metak u čelo „djeluje ozbiljno i kod svake razborite osobe nedvojbeno utječe na njezinu volju“.²²¹

U odluci Županijskog suda u Virovitici KŽ-66/03 određena su bitna obilježja prijetnje i to: ozbiljna prijetnja kakvim zlom u namjeri da se drugoga ustraši, za osobu kojoj su prijetnje upućene to zlo kojim se prijeti „ mora biti ozbiljno, teško, krajnje neugodno i mora biti realno ostvarivo“²²² i mora biti „ podobno da bi se u sličnim okolnostima zbog prijetnje takvim zlom gotovo svatko ustrašio ili uznemirio“.²²³

c) Kvalificirani i najteži oblik prijetnje

U odnosu na ugrožavanje sigurnosti iz čl.50 st.1 KZ/93 dodatno je proširen opseg kažnjivog ponašanja, konkretiziranjem zabranjenog ponašanja, potpunijim opisivanjem ozbiljnih prijetnji i to usmrćenjem, teškim tjelesnim ozljeđivanjem, otmicom, oduzimanjem slobode, nanošenjem zla podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenje ili drugim opasnim sredstvom, uništenjem društvenog položaja ili materijalnog opstanka. Može se prijetiti jednim ili više od prije navedenih propisanih zla. Propisana kazna je novčana ili kazna zatvora do jedne godine što je u odnosu na čl.50., povišenje kazne odnosno pomaknuta je gornja granica kazne iz šest mjeseci na do godine dana zatvora. Kazneni postupak pokreće povodom prijedloga oštećenika, za razliku od prethodnog čl.51. st.1 KZ/93.

Najteži oblik opisan je u stavku trećem, a u odnosu na odnosu na čl.50 st.2 KZRH/93 također se radi o proširenju, pa ako je temeljni oblik i kvalificirani iz stavka dva počinjen prema službenoj osobi ili odgovornoj osobi vezano s njezinim radom, većem broju osoba, dodatne su još i sljedeće okolnosti: prouzročenje veće uznemirenosti građana, stavljanje osobe kojoj se prijeti dulje vrijeme u težak položaj zbog prijetnji, ako je počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije. Pokreće se po službenoj dužnosti (isto kao i čl.50 st.2. KRH/93), ali je

²²⁰ Op.cit.147., str.143

²²¹ Op.cit.147., str.143

²²² Op.cit., str.146

²²³ Op.cit., str.146

u odnosu na čl.50 st.2 KZRH/93, a za taj najteži oblik smanjena je propisana kazna i to gornja granica kazne zatvora sa pet na tri godine, pa se može konstatirati da je novi Zakon blaži.

Uz službene osobe²²⁴ i odgovorne osobe²²⁵, sudskom praksom utvrđene su i druge osobe, primjerice pravosudni policajac je službena osoba,²²⁶ školski pedagog i školski psiholog²²⁷, socijalni radnici su „odgovorne osobe, jer im je povjeren određeni djelokrug poslova iz područja djelovanja ministarstva nadležnog za socijalnu skrb“.²²⁸

Za kvalifikatornu okolnost da je „osoba kojoj se prijeti zbog toga dulje vrijeme stavljena u težak položaj“ moraju biti ispunjene dvije okolnosti: „objektivno mora biti riječ o takvoj prijetnji (ili prijetnjama) koja je podobna da osobu kojoj se prijeti dulje vrijeme dovede u težak položaj“ i da kod takve prijetnje „osoba objektivno zaista mora dulje vrijeme biti u teškom položaju“.²²⁹

Koliko bi to trebalo biti osoba da se radi o kvalifikatornoj okolnosti „većeg broja osoba“, prema Kaznenom zakonu „više osoba“ je najmanje dvije²³⁰, najmanje pet osoba čini „skupinu ljudi“²³¹, za grupu ljudi ili zločinačku organizacija kao počinitelje kaznenog djela potrebno je tri ili više osoba²³², a prema stavu Vrhovnog suda „dvije osobe još uvijek ne predstavljaju veći broj osoba“²³³, pa iz navedenog se može zaključiti da bi se trebalo radi o tri ili više osoba u smislu „većeg broja osoba“. Za ispunjenje kaznenog djela u odnosu na kvalifikatornu okolnost „većeg broja ljudi“ prema Bačiću „nije potrebno da su oni uznemireni već je dostatna namjera počinitelja da većem broju ljudi prijeti“²³⁴

²²⁴ Tko su sve službene osobe definirano je u članku 89. st.3 KZ/97

²²⁵ Tko je odgovorna osoba definirano je u članku 89.st.5 KZ/97

²²⁶ što proizlazi iz Zakona o izvršenju kazne zatvora u kojem je propisano da su kaznionice i zatvori dio upravne organizacije Ministarstva pravosuđa, a ovlaštene službene osobe obavljaju poslove u njima što piše u službenoj iskaznici čiji sadržaj i izgled je propisan u Pravilniku o službenoj iskaznici i znački ovlaštene službene osobe uprave za zatvorski sustav iz odluke VSRH III KR-109/07-3 od 06. studenog 2007., Op.cit.185., str.331.

²²⁷ „imaju svojstvo odgovornih osoba, jer im je povjeren određeni djelokrug poslova iz područja djelovanja ustanove u kojoj su zaposleni“, što proizlazi iz Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada škole, a to što im je bivši učenik škole ozbiljno prijetio da će ih usmrtiti je bilo u vezi s njihovim radom, pa se radi o kvalificiranom obliku kaznenog djela prijetnje. Iz odluke Županijskog suda u Bjelovaru Kžm-28/09 od 30. prosinca 2009., Op.cit.185., str.330.

²²⁸ Op.cit.185., str.331., iz odluke VSRH Kzz-23/06 od 14. studenog 2006.

²²⁹ Op.cit.185. str.331-332., iz odluke Županijskog suda u Bjelovaru Kž-15/02 od 07.02.2002.

²³⁰ čl.89 st.20 KZ/97

²³¹ čl.89 st.21 KZ/97

²³² prema čl.89 st.22. i st.23 KZ/97

²³³ VSRH Kž-3/82 od 21. svibnja 1982., Op.cit. 103., str.326

²³⁴ Bačić F., Pavlović Š., Kazneno pravo posebni dio. Informator Zagreb 2001., str.71.

d) Novela iz 2006.²³⁵

Pooštravaju²³⁶ se kazne, za stavak jedan, ukida se novčana kazna do 150 dnevnih dohodaka i propisuje novčana kazna, kazna zatvora se povećava sa šest mjeseci na kaznu zatvora do jedne godine te se više progon ne pokreće povodom prijedloga već privatnom tužbom. Kao razlog promjene ovlaštenog tužitelja za pokretanje kaznenog postupka za temeljni oblik za koji se nakon izmjena zakona, pokreće privatnom tužbom je to što iz prakse proizlazi da „oštećeniku u pravilu nije toliko stalo do kaznenog progona počinitelja koliko do prekida prijetnje“.²³⁷ Za kvalificirani oblik stavka drugog, gornja granica kazne zatvora se pooštrava sa jedne godine na tri godine, a najtežem obliku opisanom u stavku trećem, mijenja se kvalifikatorna okolnost „većem broju“ osoba u „više“ osoba, i pooštrava se donja kazna zatvora sa tri na šest mjeseci.

Nakon izmjena članak 129. glasi:

(1) Tko drugome ozbiljno prijeti kakvim zlom da bi ga ustrašio ili uznemirio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko drugome ozbiljno prijeti da će njega ili njemu blisku osobu usmrtniti, teško tjelesno ozlijediti, otetiti ili oduzeti slobodu, ili joj nanijeti zlo podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem ili drugim opasnim sredstvom, ili joj uništiti društveni položaj ili materijalni opstanak, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 3 godine

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u svezi s njenim radom ili položajem, ili prema više osoba, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost građana, ili ako je osoba kojoj se prijeti zbog toga dulje vrijeme stavljena u težak položaj, ili ako je počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od 6 mjeseca do 3 godine.

(4) Kazneni postupak za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka pokreće se privatnom tužbom, a za kazneno djelo iz stavka 2. ovog članka povodom prijedloga.

Prema Horvatiću ovako opisanim kaznenom djelom prijetnje „potpunije su i raznovrsnije opisani svi predvidivi i mogući načini prijetnji, pa se može smatrati da je ostvarena i bolja kaznenopravna zaštita prava na mir i spokojstvo svakog građanina i javnosti“.²³⁸

²³⁵ Zakon o izmjenama i dopunama kaznenog zakona, NN 71/2006, na snazi od na snazi od 1. listopada 2006.

²³⁶ Bačić F, Pavlović Š., Komentar kaznenog zakona. Drugi dio., Organizator, Zagreb, 2006. str.5., U obrazloženju izmjena i dopuna kaznenog zakona navedeno je kao opravdanje pooštravanja kazni da propisane kazne nisu bile primjerene težini tog kaznenog djela, pa se povisuju donje posebne mjere propisanih kazni iz stavka 1. i 3 Kaznenog zakona., a općenito za izmjene i dopune kaznenog zakona 71/06 u kojem su pooštrano kazne „može reći poruke Zakona su jasne, sudsko kažnjavanje je preblago“.

²³⁷ Ibid., str.42

²³⁸ Op.cit.195., str.352

Pojedinačni počinitelj vlastitim činjenjem čini kazneno djelo, a supočinitelji su sudionici kaznenog djela koji kao dvije ili više osoba na temelju zajedničke odluke počine kazneno djelo tako da svaka sudjeluje u počinjenju ili na drugi način bitno doprinese počinjenju i odgovorni su svaki u skladu sa svojom namjerom.²³⁹ Sudionici su još poticatelj i pomagatelj²⁴⁰, ali oni ne vladaju počinjenjem kaznenog djela već pridonose njegovu počinjenju i to tako što poticatelj drugoga s namjerom potakne na počinjenje kaznenog djela, a pomagač drugome s namjerom pomogne u počinjenju.²⁴¹

Pokušaj nije kažnjiv. Kazneno djelo prijetnje ne može se počiniti kao produljeno kazneno djelo²⁴², jer to po „prirodi kaznenog djela nije moguće“.²⁴³ Krivnja²⁴⁴ je osnova za kažnjavanje, nitko ne može biti kažnjen niti se može primijeniti kaznenopravna sankcija ako nije kriv za počinjeno djelo²⁴⁵, a sastavni je dio kaznenog djela uz radnju, protupravnost²⁴⁶ ²⁴⁷ i kažnjivost. Prema djetetu koje u vrijeme kad je kazneno djelo počinjeno nije navršilo 14 godina ne primjenjuje se kazneno zakonodavstvo²⁴⁸ i osoba koja je neubrojiva²⁴⁹ ne može biti kriva za počinjenje kaznenog djela niti se prema njoj može primijeniti kaznenopravna sankcija, a ukoliko se radi o smanjenoj ubrojivosti do koje nije došlo samoskrivljeno²⁵⁰ može se blaže kazniti.

Neubrojiva osoba²⁵¹ je ona koja *tempore criminis*²⁵² nije bila u mogućnosti shvatiti značenje svojeg postupanja ili nije mogla vladati svojom voljom zbog duševne bolesti,

²³⁹ čl.35. i 36. KZ/97

²⁴⁰ Čl.37. i 38. KZ/97

²⁴¹ Pod pomaganjem se osobito smatra davanje savjeta ili uputa kako da se počini kazneno djelo, stavljanje na raspolaganje sredstva za počinjenje i unaprijed obećanje prikrivanja kaznenog djela, počinitelja, sredstava kojima je počinjenje, tragova ili predmeta pribavljenih kaznenim djelom.

²⁴² „Isključuje se kod kaznenih djela kojima se štite najviša osobna pravna dobra kao što su život, tijelo, sloboda i čast“ . Op.cit. 3., str.374

²⁴³ Op.cit. 147., str.147., iz Odluke VSRH I kž-532/02 od 17. travnja 2003.

²⁴⁴ „je subjektivni odnos počinitelja prema djelu zbog kojeg mu se može uputiti prijekor“, „*nulla poena sine culpa*– nema kazne bez krivnje“, Op.cit.3., str.252.

²⁴⁵ čl.4 KZ/97

²⁴⁶ „je impersonalna ocjena, ne polazi od konkretnog počinitelja kao pojedinca nego vrijedi za svakoga. Kriterij protupravnosti je apstraktni, prosječni čovjek za razliku od krivnje koja je subjektivni odnos počinitelja prema djelu dakle konkretni pojedinačni čovjek“ Op.cit.3., str.255.

²⁴⁷ čl.39 KZ/97 „bio svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da je njegovo djelo zabranjeno“

²⁴⁸ Čl.10. KZ/97, a prema čl.11 istog zakona, prema maloljetnim i mlađim punoljetnim osobama primjenjuje se Kazneni zakon osim ako posebnim zakonom za mlade počinitelje nije drukčije propisano.

²⁴⁹ Osnov neubrojivosti su duševna bolest, privremena duševna poremećenost, nedovoljni duševni razvitak i druge teže duševne smetnje, zbog kojih, osoba nije mogla shvatiti značenje vlastitog postupanja i na mogućnost vladanja vlastitom voljom. , članak 40 stavak 2. KZ/97

²⁵⁰ *Actio libera in causa* – radnja slobodna u uzroku što znači da počinitelj u trenutku počinjenja (*in actu*) nije bio slobodan, ali je bio slobodan u trenutku kada se doveo u stanje neubrojivosti (*in causa*) i onda je kriv, Horvatić Ž., Novoselec P., Kazneno pravo opći dio. Birotisak, Zagreb, 2001., str.268. Najčešći primjeri za radnje slobodne u uzroku su konzumacija „alkohola, droga, psihotropnih tvari, farmakoloških preparata“ Grozdanić V., Pavišić B., Veić P., Komentar kaznenog zakon, Narodne novine Zagreb, 2007. str.182

²⁵¹ čl.40 KZ/97

²⁵² U vrijeme počinjenja kaznenog djela odnosno ostvarivanja zakonskih obilježja

privremene duševne poremećenosti, nedovoljnog duševnog razvitka ili neke druge teže duševne smetnje, a utvrđuje se psihijatrijskim vještačenjem.

Novčana kazna²⁵³, ne može biti manja od deset dnevnih dohodaka niti veća od tri stotine, propisuje se i izriče u dnevnim dohocima počinitelja, a ako ne ostvaruje dohodak ili bi utvrđivanje istog znatno produljilo trajanje kaznenog postupka onda se uzima prosječni dohodak u RH²⁵⁴ kojeg objavljuje Vrhovni sud RH svaka tri mjeseca.²⁵⁵ Ne naplaćuje se prisilno, a ako nije u cijelosti ili djelomično plaćena u roku određenom presudom, zamjenjuje se kaznom zatvora²⁵⁶. Kazna zatvora ne može biti kraća od 30 dana²⁵⁷, a do šest mjeseci može se uz pristanak osuđenika zamijeniti za radom za opće dobro na slobodi koji može trajati od 10 do najviše 60 radnih dana.²⁵⁸ Može se primijeniti uvjetna osuda²⁵⁹ ukoliko se svrha kažnjavanja može očekivati i bez izvršenja kazne, kao mjera upozorenja koja se sastoji od izrečene kazne i roka u kojem se ta kazna ne izvršava. Preventivno, usmjereno na počinitelja kaznenog djela prijetnje, radi otklanjanja uvjeta koji omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela, a čime se još i štiti žrtva kaznenog djela i društvo, može se izreći sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja, obveznog liječenja od ovisnosti i protjerivanje stranca iz zemlje. Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja (čl.75 KZ/97) može se primijeniti uz dva uvjeta, ako je *tempore criminis* bio smanjeno ubrojiv i ako postoji opasnost da razlozi za takvo stanje mogu i u budućnosti poticajno djelovati za počinjenje novog kaznenog djela, a trajanje mjere je najduže do pet godina. Obvezno liječenje od ovisnosti (čl.76 KZ/97) može se primijeniti prema počinitelju koji je kazneno djelo počinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti o alkoholu ili drogama kad postoji opasnost da će zbog te ovisnosti ponovno počiniti kazneno djelo, a trajanje mjere je najduže do pet godina. Protjerivanje stranca iz zemlje (čl.79 KZ/97) sud može izreći stranom državljaninu ili osobi bez državljanstva, u trajanju od jedne do deset godina, ako ocijeni da bi njegov ostanak u Hrvatskoj „bio štetan

²⁵³ čl. 51. i 52. KZ/97.

²⁵⁴ Primjerice za razdoblje od 1. travnja do 30. lipnja 2009. utvrđeno da iznosi 178,50 kn, prema Maršavelski A.,: Neodređene ili određene vrijednosti u kaznenom pravu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 16, broj 1/2009, str. 1, <https://hrcak.srce.hr/file/129499> - pristupano 24.09.2022.

²⁵⁵ Na temelju službenih podataka Državnog zavoda za statistiku čl.51. KZ/97

²⁵⁶ tako što se jedan dnevni dohodak zamjenjuje jednim danom zatvora, a najviše do 12 mjeseci zatvora može biti zamijenjena

²⁵⁷ To je opći minimum propisan za kaznu oduzimanja slobode odnosno zatvorsku kaznu.; čl. 53. st.1 KZ/97

²⁵⁸ čl.54. KZ/97. Ukoliko rad ne izvrši u cijelosti ili djelomično razmjerno se zamjenjuje s kaznom zatvora

²⁵⁹ čl. 67 KZ/97

obzirom na počinjeno kazneno djelo i postojanje opasnosti da će ponovno počiniti neko kazneno djelo.^{260 261}

2.1.8 Novi Kazneni zakon iz 2011. godine s novelama

Nakon toga slijedi reforma cjelokupnog kaznenog zakonodavstva, veći je broj razloga što se pristupilo izradi i donošenju novog Kaznenog zakona, pa je za spomenuti „usklađivanje s međunarodnim dokumentima (Ujedinjenih naroda, pravnom stečevinom Europske unije, konvencijama Vijeća Europe, judikaturom Europskog suda za ljudska prava), usklađivanje sa drugim propisima RH, osuvremenjivanjem općeg i posebnog dijela, poboljšanje sistematizacije glava i odredaba općeg i posebnog dijela, uvođenje novih inkriminacija, širenja postojećih, preispitivanje raspona sankcija itd.“²⁶² Novi Kazneni zakon objavljen je 07. studenog 2011. sa dužim *vacatio legis*, stupio na snagu 01. siječnja 2013.²⁶³

Kazneno djelo prijetnje smješteno je u Glavu XIII. Kaznenih djela protiv osobne slobode, a opisano je u članku 139. , koji glasi:

- (1) Tko drugome ozbiljno prijeti kakvim zlom da bi ga ustrašio ili uznemirio, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.*
- (2) Tko drugome ozbiljno prijeti da će njega ili njemu blisku osobu usmrtniti, teško tjelesno ozlijediti, oteti, ili mu oduzeti slobodu, ili nanijeti zlo podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem, oružjem, opasnim oruđem ili drugim opasnim sredstvom, ili uništiti društveni položaj ili materijalni opstanak, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.*
- (3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u vezi s njezinim radom ili položajem ili prema novinaru u vezi s njegovim poslom, ili prema većem broju ljudi, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost stanovništva, ili ako je osoba kojoj se prijeti dulje vrijeme stavljena u težak položaj, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.*
- (4) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po privatnoj tužbi, a kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka progoni se po prijedlogu, osim ako je djelo iz stavka 1. ili 2. počinjeno iz mržnje, prema djetetu ili osobi s invaliditetom ili članu obitelji.*

Temeljni oblik je ostao isti. Izvršene su izmjene kvalificiranog, najtežeg oblika u stavku trećem, izmijenjena je kvalifikatorna okolnost prema kvantitativnom smislu broja žrtava i to iz „više osoba“ u prema „većem broju ljudi“, u odnosu na okolnost svojstva žrtve dodan je

²⁶⁰ Grozdanić V., Pavišić B., Veić P., Komentar kaznenog zakon, Narodne novine Zagreb, 2007. str.261

²⁶¹ Ibid. str.261 Sigurnosnu mjeru protjerivanja stranca iz zemlje u trajanju od pet godina sud je izrekao optuženiku jer je „svojom kriminalnom aktivnošću sasvim izigrao povjerenje zemlje koja ga je ugostila“ Iz VSRH I Kž 189/17-4 od 27. ožujka 2007.

²⁶² Konačni prijedlog Kaznenog zakona Republike Hrvatske, Obrazloženje, PZE866, listopad 2011., str.117-118

²⁶³ Kazneni zakon NN 125/11.

„novinar“ ako je u vezi s njegovim poslom te su dodana su još dva načina počinjena, „oružjem“ i „opasnim oruđem“. U odnosu na žrtvu, dijete, osoba sa invaliditetom ili član obitelji ili je ako je počinjeno iz mržnje, kazneni postupak pokreće se *ex officio* čime je proširena zaštita u odnosu na svojstvo žrtve, jer se do sada kazneni postupak bez obzira na kategoriju žrtve za temeljni oblik pokretao podnošenjem privatne tužbe, a za kvalificirani oblik stavak drugi povodom prijedloga.

a) Novela iz 2012. godine

Netom prije stupanja na snagu novog Kaznenog zakona, Novelom iz 2012.²⁶⁴ izvršene su izmjene kaznenog djela prijetnje kojim se ponovno proširuje zaštita, umjesto „člana obitelji“ uvodi se „bliska osoba“ što je širi pojam i obuhvaća veći broj osoba koji uključuje članove obitelji²⁶⁵ (bračni ili izvanbračni drug ili istospolni partner, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, srodnik po krvi u ravnoj lozi, srodnik u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik), bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga²⁶⁶ ili istospolnog partnera i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu. U konačnom prijedlogu Kaznenog zakon obrazloženo je da se bliska osoba uvodi zbog „specifičnog međusobnog odnosa svih osoba koje su obuhvaćene izrazom bliske osobe, a kojima je potrebno pružiti pojačanu kaznenopravnu zaštitu posebno kod kaznenih djela nasilja, da je osnovna karakteristika odnosa bliskih osoba je da žive u zajedničkom kućanstvu“²⁶⁷, a definicija članova obitelji se pojednostavljuje i jasnije određuje.²⁶⁸ U odnosu žrtve s invaliditetom krug se sužava, jer je potreban „teži“ oblik invaliditeta te se time „jasnije definira pojam invaliditeta“²⁶⁹, a što opet zapravo ukazuje na težinu kaznenog djela odnosno koliko je ovo zabranjeno ponašanje štetno za društvo.

²⁶⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona NN br. 144/12. objavljen 21. prosinca 2012.

²⁶⁵ Ibid., Mijenja se i definicija „članova obitelji“ članak 87. stavak. 8. i uvodi se novi stavak 9. kojim se definiraju „bliske osobe“.

²⁶⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona NN br. 144/12. Čl.87. stavak 10. “Izvanbračni drug je osoba koja živi u izvanbračnoj zajednici koja ima trajniji karakter ili je u njoj rođeno zajedničko dijete. Time je „precizirana definicija izvanbračnog druga, pojašnjava se da nije dovoljno samo rođenje djeteta da bi govorili o izvanbračnoj zajednici već ista mora trajati kraće vrijeme“. Iz obrazloženja Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 6. prosinca 2012., P.Z.E. br.191, str.25, dostupno na https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080432/PZE_191.pdf _ pristupano 14.9.2022.

²⁶⁷ Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, P.Z.E. br.191, str.25

²⁶⁸ Ibid., str.25

²⁶⁹ Ibid., str. 27

b) Novela iz 2015. godine²⁷⁰

Izmijenjen je najteži oblik prijetnje, stavak treći koji nakon izmjena glasi:

„(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u obavljanju javne ovlasti ili u vezi s njezinim radom ili položajem, ili prema novinaru u vezi s njegovim poslom, ili prema odvjetniku u obavljanju njegove djelatnosti, ili prema većem broju ljudi, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost stanovništva, ili ako je osoba kojoj se prijeti dulje vrijeme stavljena u težak položaj, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina“

Ovom izmjenom ponovno je proširena zaštita određenih kategorija žrtvi, proširuje se krug službenih ili odgovornih osoba koje obavljaju javne ovlasti. Kao razlog proširenja zaštite određenih kategorija žrtava je osiguravanje dodatne zaštite kao odgovora na „povećano nasilje, prisile i prijetnje prema zdravstvenim radnicima, učiteljima, nastavnicima“²⁷¹, pa se ta dodatna zaštita prosvjetnih i zdravstvenih djelatnika želi postići tako što se „kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti ili kroz kvalificirani oblik pojedinih kaznenih djela“.²⁷² Uvodi se i odvjetnik u obavljanju svoje djelatnosti koji do sada u sudskoj praksi nije imao svojstvo službene osobe.²⁷³

c) Novela iz 2019. godine²⁷⁴

Petom Novelom Kaznenog zakona ponovno je izvršena izmjena kvalificiranog oblika, najtežeg, opisanog u stavku trećem i stavka četvrtog koji nakon izmjena glase:

„(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u obavljanju javne ovlasti ili u vezi s njezinim radom ili položajem, ili prema novinaru u vezi s njegovim poslom, ili prema odvjetniku u obavljanju njegove djelatnosti, ili iz mržnje, prema bliskoj osobi ili prema osobi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, ili prema većem broju ljudi, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost stanovništva, ili ako je osoba kojoj se prijeti dulje vrijeme stavljena u težak položaj, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po privatnoj tužbi, a kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka progoni se po prijedlogu“

²⁷⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona NN br. 56/15 od 22. svibnja 2015

²⁷¹ P.Z.E. br.697, Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 26. ožujka 2015., str. 25, dostupno na https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080809/PZE_697.pdf - pristupano 14. rujna 2022.

²⁷² Ibid., str. 25.,

²⁷³ Iz odluke Okružnoga suda u Zagrebu, Kž-2127/88 od 23. svibnja 1989. „Odvjetnik se ne može podvesti ni pod jedan od taksativno navedenih oblika u kojima se ostvaruje taj pojam prema zakonskoj odredbi, pa branitelj okrivljenika nema svojstvo službene osobe.“, Garačić A., Pravna shvaćanja u kaznenom pravu uz pripadajuću sudsku praksu 1956. – 2018., Libertin Rijeka, 2019., str. 249.

²⁷⁴ od 24. prosinca 2019., Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona NN br. 126/19.

U najteži oblik uvode se nove kvalifikatorne okolnosti obzirom na karakteristike žrtve, a čime se proširuje biće kaznenog djela i osigurava dodatna zaštita posebnih kategorija žrtvi i to bliske osobe, s obzirom na dob, zdravstvene smetnje, trudnoću ili da je počinjeno iz mržnje. Okolnost da je kazneno djelo počinjeno iz mržnje ili prema bliskoj osobi sada je najteži oblik za koji je propisana kazna zatvora od 6 mjeseci do pet godina, za razliku od prethodnog oblika kada je moglo biti počinjeno kao temeljni ili kvalificirani oblik, pa je sukladno tome i propisna kazna bila ili lakša ili teža, pa je moglo biti ili tzv. „lakše“ ili „teže“ kazneno djelo. Umjesto „djeteta“ uvedeno je prema osobi „posebno ranjivoj zbog njezine dobi“ koje mogu biti ili zbog malodobnosti ili zbog starosti, te je umjesto „težeg invaliditeta“ uveden širi raspon i to u vidu „teže tjelesne ili duševne smetnje“. Kao nova kvalifikatorna okolnost uvedena je trudnoća žrtve. U obrazloženju konačnog prijedloga izmjena i dopuna Kaznenog zakona kao razlog uvođenja novih kvalifikatornih okolnosti u najteži oblik kaznenog djela prijetnje je da time „zakonodavac pruža pojačanu zaštitu bliskim osobama zbog njihove prepoznate izloženosti ovom obliku protupravnog postupanja, uočena je i potreba pružanja pojačane zaštite vulnerabilnim osobama zbog njihove posebne ranjivosti, koja proizlazi iz njihove ovisnosti o drugima, dok se žrtvama počinjenja iz mržnje osigurava viši stupanj zaštite inkriminiranjem ove kvalifikatorne okolnosti propisivanjem težeg kažnjavanja počinitelja.“²⁷⁵

Ne smije se zaboraviti da je izvršena izmjena i definicije službene osobe u članku 87. stavak 3. dodavanjem stručnog radnika koji obavlja poslove iz djelatnosti socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja.

d) Šesta Novela²⁷⁶

Proširuje se definicija bliske osobe dodavanjem „sadašnjeg ili bivšeg partnera u intimnoj vezi“, a ta izmjena je učinjena u cilju rezultiranja „snažnijom kaznenopravnom zaštitom kroz kažnjavanje počinitelja za kvalificirani oblik kaznenog djela.“²⁷⁷

²⁷⁵ P.Z.E. 775. Obrazloženje, str. 12, Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 05. prosinca 2019.,

https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-12-06/135003/PZE_775.pdf-pristupano 12.10. 2022.

²⁷⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, NN br. 84/21 objavljen 23. srpnja 2021.

²⁷⁷ P.Z.E. 147. Obrazloženje, str. 16, Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 10. lipnja 2021., https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-06-10/165602/PZE_147.pdf - pristupano 12. listopada 2022.

2.2 Nametljivo ponašanje

Nametljivo ponašanje se još može nazvati „proganjanje“ od engleske riječi „stalk“ „što znači progoniti, prikradati se, šunjati, goniti, a prvotno se taj izraz upotrebljavao da označi gonjenje životinje“²⁷⁸, pa se za takvo ponašanje naziva „stalking“, a počinitelj „stalker“. Veliki je broj definicija tog pojma, ali je svima zajedničko da se radi o upornom ponašanju koje traje neko vrijeme i kod druge osobe izaziva uznemirenost, strah, nelagodu, zabrinutost, a sastoji se od praćenja, vrebanja, uhođenja, pokušaja kontaktiranja i kontaktiranja putem raznih komunikacijskih uređaja, fizički, putem trećih osoba i digitalnim putem. Razlozi zbog kojih se poduzima takvo ponašanje su različiti, primjerice radi ostvarenja kontakta iz nekih romantičnih i ljubavnih pobuda, ukazivanja drugoj osobi da ima kontrolu, uvid i utjecaj nad njezinim životom, zbog psihičkih bolesti.

„Možda jedan od prvih slučajeva uhođenja u povijesti bio je slučaj Queen v Dunn između 1722. i 1759. godine, *Queen's Bench* (Kraljičin sud) postavio je temelje današnjoj inkriminaciji uhođenja“.²⁷⁹ „Dunn je mladoj ženi slao pisma, pratio ju i prijetio skoro godinu dana te je *Queen's Bench* priznalo da je sudac dužan dati jamstvo za mir, ako podnositelj zahtjeva pod prisegom da izjavu da je opravdano ustrašen, jer mu je drugi prijetio da će pretući ili ga čeka u zasjedi da to učini, zakon je zahtijevao da se žrtvi prijeti stvarna prijetnja, morala je biti predmetom čina nasilja i razloga vjerovati da će uslijediti daljnje nasilje, Dunn je proglašen krivim i žrtvi je dodijeljeno jamstvo za mir, a sud se posebno usredotočio na jedno pismo u kojem je Dunn napisao „ako odbijete ovaj zahtjev (da se sastanete sa mnom), biti će prekasno da se pokajate, a posljedice će prije ili kasnije pasti na vas ili vašu obitelj“, sud je time priznao valjanost neverbalnih prijetnji koje mogu proizaći iz pogleda, gesta i ponašanja te imaju jednaku sposobnost izraziti prijetnju kao i verbalno, ako je ponašanje „sklono narušavanju javnog reda i mira“ sudac ne treba čekati da se stvarno kršenje dogodi budući je njegova dužnost spriječiti da se kršenja uopće dogode.“²⁸⁰

Prva država koja je donijela tzv. „anti-stalking“ zakon je Kalifornija 1990. godine što je bila reakcija na pojavni oblik ponašanja obožavatelja prema poznatim osobama koje je sve više zadiralo u osobnu sigurnost i privatnost čak i sa smrtnim posljedicama i što je u okrugu Orange

²⁷⁸ Nikolić-Ristanović V., Kovačević-Lepojević M. Proganjanje: pojam, karakteristike i društveni odgovori. Temida.2007. str.3-12., str.4. dostupno na

http://www.academia.edu/14960905/Stalking_Notion_characteristics_and_social_responses (12.01.2019.)

²⁷⁹ Walsh, Keirsten L. (1996) "Safe and Sound at Last? Federalized Anti-Stalking Legislation in the United States and Canada," Penn State International Law Review: Vol. 14: No. 2, Article 6., str. 378,

<http://elibrary.law.psu.edu/psilr/vol14/iss2/6> - pristupano 11.12.2022.

²⁸⁰ Ibid., str.378-379

petero žena usmrćeno od strane bliskih osoba unatoč zabrani prilaska²⁸¹ te inkriminirala člankom 646.9 „uhodjenje/proganjanje.“²⁸² U Los Angelesu u upravi policije iste godine osnovana je posebna jedinica „LAPD³ s Threat Management Unit“ samo za istraživanje i suzbijanje proganjanja i provođenje novog zakona.²⁸³ U svojoj prvoj verziji proganjanje u osnovnom obliku čini svaka osoba koja namjerno, zlonamjerno i ponavljano prati drugu osobu ili ju uznemirava i time uzrokuje opravdan strah za njezinu sigurnost i sigurnost uže obitelji, za život i tjelesni integritet zatim je uslijedilo nekoliko izmjena odredbe.²⁸⁴ Do 1990. godine za proganjajuće ponašanje primjenjivao se čl. 653m²⁸⁵ Kaznenog zakona kojim se zabranjivali uznemirujući, dosadujući i telefonski pozivi opscenog sadržaja i čl.422²⁸⁶ Kaznenog zakona kojim su se zabranjivale prijetnje smrću ili teškom tjelesnom ozljedom te je „time žrtvama više bila pružena zaštita bila pružena od specifičnih prijetećih ili dosadnih aktivnosti nego od niza uznemirujućih radnji, jer je navedenim odredbama bila kažnjiva „uža zona“ ponašanja od uhodjenja koje čini tijekom vremena kumulativnim ponašanjima“^{287 288}

²⁸¹ Jorda T., The Efficacy of the California Stalking Law: Surveyung Its Evolution, Extracting Insights from Domestic Violence Cases. Hastings Women's Law Journal.1995. vol. 6 art. 13, str.363.-383., str.363 <https://repository.uchastings.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1062&context=hwlj> (12.01.2019.)

²⁸² Vidi cijelu odredbu 646.9. u Kazneni zakon države Kalifornije, Penal Code, Part 1 Of Crimems and punishments, Chapter 2. Of ither and Miscellaneous Offences (639-653.2). 646.9 (a) Any person who willfully, maliciously, and repeatedly follows or willfully and maliciously harasses another person and who makes a credible threat with the intent to place that person in reasonable fear for his or her safety, or the safety of his or her immediate family is guilty of the crime of stalking, punishable by imprisonment in a county jail for not more than one year, or by a fine of not more than one thousand dollars (\$1,000), or by both that fine and imprisonment, or by imprisonment in the state prison. California penal code..... na adresi https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?sectionNum=646.9&lawCode=PEN (12.01.2019.)

²⁸³ Jorda T., The Efficacy of the California Stalking Law: Surveyung Its Evolution, Extracting Insights from Domestic Violence Cases. Hastings Women's Law Journal.1995. vol.6 art.13., str.364-365. <https://repository.uchastings.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1062&context=hwlj> (12.01.2019.)

²⁸⁴ Ibid. str.369. Vidi detaljnije str.369-372

²⁸⁵ Izmjena članka 653m stupila je na snagu s 1.1.2009., tko s namjerom uznemiravanja drugoga, telefonira ili uspostavlja kontakt putem elektroničkog komunikacijskog uređaja, koristi neprostojne riječi ili prijeti ozljeđivanjem ili oštećenjem imovine žrtvi ili članu njezine obitelji, tko s namjerom da dosaduje ili uznemirava, upućuje ponovljene telefonske pozive ili ponovljene kontakte putem elektroničkog komunikacijskog uređaja. "Elektronički komunikacijski uređaj" uključuje, ali nije ograničen na telefone, mobilne telefone, računala, videorekordere, faks uređaje, dojavljivače, osobne digitalne pomoćnike, pametne telefone i sve druge uređaje koji prenosi znakove, signale, pisanje, slike, zvukove ili podatke, videofone, TTY/TDD uređaje i sve druge uređaje koji se koriste za pomoć ili pomoć u komunikaciji s gluhim ili osobama s invaliditetom ili od njih. Vidi cijelu odredbu na: California Penal code, California legislative information, https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=PEN&division=&title=15.&part=1.&chapter=2.&article= pristupano 10.12.2022.

²⁸⁶ Vidi cijeli članak 422. Ibid., Izmjena članka 422 stupila je na snagu s 30.6.2011.,

²⁸⁷ N. B. Beagle A., Modern Stalking Laws: A Survey of State Anti-Stalking Statutes Considering Modern Mediums and Constitutional Challenges, Chapman Law Review [Vol. 14:457:2011] Str.465 i 466, https://www.chapman.edu/law/_files/publications/CLR-14-ashley-beagle.pdf

²⁸⁸ Ibid. str.467., „Žrtva je mogla u određenim uvjetima zatražiti zaštitni nalog, primjerice zabranu prilaska, ali je morala dokazati da je je uznemiravanje uzrokovalo značajnu emocionalnu patnju razumne osobe i bez takvog konkretnog dokaza, žrtva uhodjenja je bila bespomoćna.“

Nakon Kalifornije, uslijedilo je „širenje“ inkriminiranja takvog ponašanja, do 1995. godine svih 50 država inkriminiralo je uhođenje „koristeći Kalifornijski model koji se sastoji od tri elementa, radnja, prijetnja i namjere, pa se onda odredbe protiv uhođenja u drugim država mogu grupirati temeljem elemenata koje su usvojili, neke zahtijevaju sva tri elementa, neke radnju ili prijetnju u kombinaciji sa namjerom, a neke radnju i nameru, a u odnosu na namjeru u nekim odredbama se zahtjeva opća namjera a u nekim posebna namjera.“²⁸⁹ U to vrijeme, pod utjecajem širenja „anti stalking“ odredbi po Sjedinjenim američkim državama kako bi se zaštitile žene od ponavljajućeg uznemiravanja koje potencijalno može eskalirati u fizičko nasilje,²⁹⁰ u kolovozu 1993. Kanada je donijela C-126 Zakon kojim je u Kazneni zakon uvedena odredba 264. kazneno uznemiravanje, koje uključuje uhođenje, zabranjuje se namjerno ponašanje koje je psihički štetno za drugoga, a uključuje ponavljanje radnji tijekom određenog vremenskog razdoblja.²⁹¹

U odnosu na zemlje Europske Unije, Danska je prva država koja je još 1933. godine kriminalizirala uhođenje, *Forfølgelse*, u članku 265. Kaznenog zakona, koje čini onaj tko usprkos upozorenju policije narušava mir druge osobe upadanjem, progonom pismimima ili na sličan način uznemiravanjem, kaznit će se zatvorom do dvije godine, a upozorenje vrijedi do pet godina.²⁹² No 2012. godine, predmetni članak brisan je iz Kaznenog zakona²⁹³ i iste godine uveden u Zakon o zabrani prilaska, zabrani boravka i deportaciji²⁹⁴ prema kojem žrtva uhođenja prvo treba podnijeti zahtjev policiji za izdavanje zabrane prilaska, „tek ako prekši tu zabranu može doći do kaznenog progona, čime se može smatrati nekakvom neizravnom kriminalizacijom uhođenja“.²⁹⁵

²⁸⁹ Ibid., str.468-469

²⁹⁰ Kelly Watson, K. (Hon.) B.A., B.A., *The Criminalization of Stalking in Canada: The Role of the Moral Panic in the Passage of Section 264*, master thesis, 2004., Department of Law Carleton University, Ottawa, Ontario, https://curve.carleton.ca/system/files/etd/5779f36f-af73-467c-92be-a1c733723140/etd_pdf/ae80bd285be5f50248976e1465b16aff/watsonthecriminalizationofstalkingincanadatherole.pdf - pristupano 11.12.2022.

²⁹¹ *A Handbook for Police and Crown Prosecutors on Criminal Harassment*, Government of Canada, <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/fv-vf/har/part1.html> - pristupano 11.12.2022.

²⁹² Suzan van der Aa, *New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States*, *Eur J Crim Policy Res* (2018) 24:315–333, str.320 „Any person who violates the peace of some other person by intruding on him, pursuing him with letters or inconveniencing him in any other similar way, despite warnings by the police, shall be liable to a fine or to imprisonment for a term not exceeding 2 years. A warning under this provision shall be valid for five years.- <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-017-9359-9> - pristupano 25.01.2019.

²⁹³ *Bekendtgørelse af straffeloven* <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2013/1028> pristupano 11.12.2022.

²⁹⁴ *Lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning od 3. veljače 2012.*, <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2012/112> - pristupano 11.12.2022.

²⁹⁵ van der Aa, S. *New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States*. *Eur J Crim Policy Res* 24, 315–333 (2018), <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-017-9359-9> - pristupano 11.12.2022.

Prvim je istraživanjem na području Europske unije provedenim 2007. godine utvrđeno da je samo osam država inkriminiralo nametljivo ponašanje u Kaznenom zakonu i to uz Dansku, Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo (1997. (31.1.2020. Velika Britanija izašla iz EU)), Belgija (1998.), Nizozemska (2000.), Malta (2005.), Austrija (2006.) i Njemačka (2007.).²⁹⁶ Zatim u slijedećem razdoblju od 2007. do 2012. godine, u kazneno zakonodavstvo „stalking“ su uveli: Mađarska (2008.), Italija (2009.), Luxemburg (2009.), R Češka (2010.), Poljska (2011.), Slovačka (2011), Švedska (2011.),²⁹⁷ Proizlazi da je od tadašnjih 27 država Europske unije malo više od pola država (15) do 2012. godine inkriminiralo određeni oblik uhođenja, proganjenja odnosno uznemiravanja. Ostale države ne kriminaliziraju uhođenje/ proganjanje/ uznemiravanje posebno kao kažnjivo djelo jer „smatraju da postojeći zakoni mogu sankcionirati takva ponašanja i da nema potrebe za uvođenjem posebnog kaznenog djela, kao i da kombinacija kaznenog i građanskog naloga za zaštitu se čini dovoljnom za uspješno suzbijanje uhođenja, a kod nekih država uhođenje ne smatraju društvenim problemom i tema uhođenja nije izazvala veliku javnu i akademsku što bi potaknulo zakonodavca na promjenu zakona.“²⁹⁸ Od 2012. godine inkriminirale su uhođenje: Hrvatska (2013.), Finska (2014.), Francuska (2014.), Rumunjska (2014.), Portugal (2015.), Slovenija (2015.), Španjolska (2015.).²⁹⁹ Iako je Bugarska potpisnica „Istambulske konvencije“ nije ju ratificirala Odlukom Ustavnog suda od 27. srpnja 2018. prema kojoj je Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji ne odgovara Ustavu Republike Bugarske, a obzirom na nedostatak odgovarajuće pravne zaštite žrtava obiteljskog nasilja u Kazneni zakon uvedena su nova kaznena djela 2019. godine³⁰⁰, među kojima i „uhođenje“. Cipar je 2021. godine donio

²⁹⁶ Vidi više u University of Modena and Reggio Emilia Modena Group on Stalking, Protecting Women from the New Crime of Stalking: A Comparison of Legislative Approaches within the European Union. Predmetno istraživanje je prvo istraživanje vezano uz problematiku nametljivog ponašanja provedeno u sklopu Daphne programa podržano od strane Europske komisije objavljeno u travnju 2007. godine slobodnog prijevoda „Zaštita žena od novog oblika kriminala uhođenja: usporedba zakonodavnih pristupa u Europskoj uniji“, - http://www.europeanrights.eu/public/comment/stalking_testo.pdf- pristupano 25.01.2019.

²⁹⁷ van der Aa, S.; Römkens, R., (2013). The state of the art in stalking legislation: Reflections on European developments. *European Criminal Law Review*, 3(2), 232-256. , https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/1573109/The_state_of_the_art_in_stalking_legislation_final.pdf pristupano 11.12.2022.

²⁹⁸ Ibid. Str.5

²⁹⁹ Suzan van der Aa, New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States, *Eur J Crim Policy Res* (2018) 24:315–333, dostupno na <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-017-9359-9> (25.1.2019.)

³⁰⁰ Silvia Petkova (samostalno odvjetničko društvo Silvia Petkova) Istanbulska konvencija, istospolni brak i treći spol <https://petkovelegal.com/%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B1%D1%83%D0%BB%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8/> pristupano 12.12.2022.

Zakon o zaštiti od uznemiravanja i uhođenja.³⁰¹, Estonija 2019. godine u Kazneni zakon uvela kazneno djelo „harassing pursuit“³⁰², Grčka 2019. godine³⁰³, Latvija 2018. godine izmjenama i dopunama kaznenog zakona uvela kazneno djelo progona³⁰⁴ i Litva 2021. godine³⁰⁵ izmjenama Kaznenog zakona uvela kazneno djelo protupravno progon osobe.

Nametljivo ponašanje uvedeno je u Kazneni zakon/2011 koji je stupio na snagu s 01. siječnja 2013. Razlog da se takvo ponašanje kvalificira kao kazneno djelo je pojavnost takvog oblika ponašanja, po „uzoru na komparativna zakonodavstva i na čl.34 Konvencije Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja“.³⁰⁶ kojim je navedeno da će se „poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog ponavljanja prijetjećeg ponašanja usmjerenog na drugu osobu, koje uzrokuje da se ona ili on boji za svoju sigurnost,³⁰⁷ oblici takvog ponašanja su praćenje druge osobe, neželjena komunikacija, davanje na znanje da se osoba promatra, može biti fizičko praćenje, pojavljivanje na mjestima na kojima se nalazi druga osoba, praćenje u virtualnom svijetu, radnom mjestu itd.³⁰⁸.

Do inkriminiranja nametljivog ponašanja kao kaznenog djela, zaštita žrtvi od takvog ponašanja bila je propisana samo za određenu kategoriju žrtvi, prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji od 2003. godine³⁰⁹ prema kojem je nasilje u obitelji³¹⁰ uključivalo je i uhođenje

³⁰¹ „Zakon je donesen sukladno Istambulskoj konvenciji, a definicija kaznenog djela uključuje praćenje osobe, nadzor e-pošte ili druge digitalne komunikacije, ometanje imovine osobe ili objavljivanje podataka o osobnom životu osobe na društvenim mrežama. Osim kaznenih djela, zakon predviđa i građanske kazne koje žrtvi omogućuju kazneni progon počinitelja za moralnu štetu, bol, tjeskobu i agoniju. Građanski sud će imati ovlasti izdati privremene ili konačne naloge s mjerama zabrane ili isključenja protiv počinitelja“ str.43., Trimikliniotis N., Demetriou C., Franet National contribution to the Fundamental Rights Report 2022, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fundamental_rights_report_2022_-_cyprus.pdf - (12.12.2022.)

³⁰² Penal Code <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/515072020011/consolide/current> - pristupano 12.12.2022.

³⁰³ Novi Kazneni zakon (4619/2019), članak 333 Kaznenog zakona, uključuje prijetnju i uhođenje. <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4619-2019/arthro-333-poinikos-kodikas-nomos-4619-2019-apeili> pristupano 12.12.2022.

³⁰⁴ Izmjene i dopune Kaznenog zakona (Grozījumi Krimināllikumā OP numurs: 2017/124.4) <https://likumi.lv/ta/id/291734-grozijumi-kriminallikuma> - pristupano 12.12.2022.

³⁰⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamoji kodekso XX skyriaus pavadinimo pakeitimo ir Kodekso papildymo 148-1 straipsniu įstatymas (Zakon o promjeni naslova poglavlja X Kaznenog zakona Republike Litve i dopuni zakona člankom 148-1), <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3ccb83b22d8a11ec99bbc1b08701c7f8?jfwid=-d20r3mzw0> – pristupano 12.12.2022.

³⁰⁶ Turković K. et al., Komentar Kaznenog zakona. I drugi izvori novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva. Zagreb. Narodne novine. 2013. str.191

³⁰⁷ Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i Pojašnjavajuće izvješće (neslužbeni prijevod), str.14 <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/images/pdf/Publikacija%20Konvencija%20Vije%C4%87a%20Europe%20o%20spre%C4%8Davanju%20i%20borbi%20protiv%20nasilja%20nad%20C5%BEenama%20i%20nasilja%20u%20obitelji.pdf>- pristupano 20.10.2018.

³⁰⁸ Ibid, str.65

³⁰⁹ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 116/03

³¹⁰ Ibid., čl.4

i sve druge načine uznemiravanja na štetu članova obitelji (u širem smislu).³¹¹ Počinitelju su se mogle izreći zaštitne mjere među kojima zabrana približavanja žrtvi nasilja i zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju.³¹² Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji iz 2009. godine³¹³ proširen je krug osoba koje se smatraju „obitelj“³¹⁴, a nasilje uključuje i uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja.³¹⁵ Osim prekršajnog postupka, propisana je zaštita prava osobnosti u čl.19 Zakona o obveznim odnosima³¹⁶, a prava osobnosti uključuju pravo na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr., pa se u građanskom postupku, podnošenjem tužbe protiv osobe koja povređuje prava na osobnost, može potraživati naknada zbog neimovinske štete.

a) Novela iz 2015.³¹⁷

Izvršene su izmjene sadržaja zakonskog opisa nametljivog ponašanja, kojim se ispravljaju „proturječja u pogledu alternativnih modaliteta izvršenja“³¹⁸ kaznenog djela, pa se riječ „uspostavi“ zamjenjuje s riječi „uspostavlja“, jer ta riječ ukazuje na ustrajnost i dulje vrijeme neželjenog kontaktiranja što je i smisao zabranjenog ponašanja nego „uspostavi“ koje ukazuje na jednu radnju te se uvodi³¹⁹ „nastoji uspostaviti“ čime se inkriminira i ustrajno pokušavanje uspostavljanja kontakta.³²⁰ Zbog usklađivanja sa Zakonom o životnom partnerstvu osoba istog spola³²¹ u stavak drugi uvodi se izraz „životnog partnera ili neformalnog životnog partnera“.³²²

³¹¹ Ibid., čl.3. „U smislu ovoga Zakona obitelj čine: muž i žena u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja, srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s četvrtim stupnjem, srodnici po tazbini zaključno s drugim stupnjem, osobe koje su živjele zajedno u obiteljskoj ili izvanbračnoj zajednici i njihova djeca, te osobe koje imaju zajedničku djecu, posvojitelj i posvojenik, skrbnik i šticećenik“

³¹² Ibid., čl.4

³¹³ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 137/09

³¹⁴ Ibid., čl. 3

³¹⁵ Ibid., čl.4

³¹⁶ Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_03_35_707.html pristupano 12.12.2022.

³¹⁷ Zakon o izmjenama i dopunama kaznenog zakona NN 56/15

³¹⁸ Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama kaznenog zakona, nacrt, 221.-1., ožujak 2015., str.36, [https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2015/221%20sjednica%20Vlade/221%20-%201.pdf-\(13.01.2019\)](https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2015/221%20sjednica%20Vlade/221%20-%201.pdf-(13.01.2019))

³¹⁹ Ibid.

³²⁰ Ibid. str.37

³²¹ Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, Narodne novine br. 92/14, objavljen 28.07.2014., člankom 2. definirano je „životno partnerstvo“, a člankom 3. „neformalno životno partnerstvo“, a stupanjem na snagu prestaje važiti Zakon o istospolnim zajednicama, pa se više ne koristi pojam „istospolni partner“.

³²² Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama kaznenog zakona, nacrt, 221.-1., ožujak 2015., [https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2015/221%20sjednica%20Vlade/221%20-%201.pdf-\(13.01.2019\)](https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2015/221%20sjednica%20Vlade/221%20-%201.pdf-(13.01.2019))

b) Peta Novela (2019.)³²³

Izvršene su izmjene stavka drugog i trećeg, u stavku drugom proširuje se kvalifikatorna okolnost žrtve ako je počinjeno na štetu „bliske osobe“, a stavkom trećim uvodi se progon po službenoj dužnosti ukoliko je kazneno djelo počinjeno i prema „bliskoj osobi“. U objašnjenju Konačnog prijedloga izmjena i dopuna Kaznenog zakona navedeno je da se briše dio kvalifikatornih okolnosti, jer su one „obuhvaćene izrazom „bliske osobe“ definirane u članku 87. stavak 9. Kaznenog zakona, kao novom kvalifikatornom okolnosti, a u cilju pojačane zaštite bliskih osoba uvedeno je pokretanje kaznenog postupka po službenoj dužnosti, čime bi se osiguraj isti stupanj zaštite kao i u ostalim kaznenim djelima iz Glave XIII. Kaznenog zakona.“³²⁴

³²³ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, NN 126/19

³²⁴ P.Z.E. 775. Obrazloženje, str. 12 i 13., Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 05. prosinca 2019., https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-12-06/135003/PZE_775.pdf - pristupano 12. listopada 2022.

3. POZITIVNI KAZNENOPRAVNI OKVIR

3.1 Svrstavanje prijetnji i nametljivog ponašanja u posebni dio Kaznenog zakona

Za posebni dio Kaznenog zakona³²⁵ Bačić navodi da to „nije obično gomilanje kaznenih djela, nije konglomerat nepovezanih inkriminacija, šareni mozaik nedopuštenih ponašanja“³²⁶ već ta propisana zabranjena ponašanja trebaju „dati koherentnu cjelinu“³²⁷ i biti sistematizirana i time se dobiva „sistem, poredak, logičko sadržajno povezivanje i nizanje kaznenih djela i njihova hijerarhija“.³²⁸ U posebnom dijelu Kaznenog zakona Republike Hrvatske (dalje u tekstu KZ/11)³²⁹ u dvadeset i šest „Glava“ grupirana su kaznena djela ovisno o zaštitnom objektu, prva grupa su kaznena djela protiv dobra zajednice u kojoj su kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva što su najteža kaznena djela „kojima se povređuju ne samo individualna pravna dobra već i čovječnost kao skup univerzalnih ljudskih vrijednost/ dostojanstvo cijelog ljudskog roda“³³⁰, zatim kojima se štite najviše vrijednosti, „život i tijelo“, pa kojima se štite „ljudska prava i temeljne slobode“, kojima se štite „radni odnos i socijalno osiguranje“ i kao peta po redu su „Kaznena djela protiv osobne slobode“ (Glava XIII.) u kojoj se nalaze: protupravno oduzimanje slobode, otmica, prisila, prijetnja i nametljivo ponašanje).

Iz prethodnog dijela rada, povijesnog prikaza, vidljivo je da su kažnjivi oblici „prijetnji“ od *Kaznenog zakona o zločinstvima, prestupcima i prekršajima* iz 1852. svrstavani u onu Glavu koja je u sebi sadržavala skupinu kaznenih djela čiji objekt kaznenopravne zaštite je „osobna sloboda“³³¹. Jedno od temeljnih i najvažnijih ljudskih prava je pravo na osobnu slobodu. Pojam

³²⁵ Horvatić Ž., Šeparović Z., *Kazneno pravo. Posebni dio*. Zagreb. Masmedia 1999., str.17 – 18., „Suvremena raspodjela sadržaja kaznenog zakona na njegov opći i posebni dio općenito se smatra počinje s francuskim Kaznenim zakonom iz 1791. godine. Opće značajke vremena, društvenih i političkih prilika u kojima je taj zakon donesen, zbog afirmacije pravne sigurnosti i načela zakonitosti, omogućili su i imperativno uvjetovali takvu podjelu sadržaja kaznenopravnih popisa. Od tada nadalje svi kasniji kazneni zakoni u Europi i drugdje unutar tzv. Kontinentalnog pravnog sustava poštuju ovaj raspored uz stalnu dogradnju sadržaja općeg dijela u teoriji i zakonodavstvu“.

³²⁶ Bačić F., Šeparović Z., *Krivično pravo, Posebni dio*. Zagreb. Narodne novine, 1989. str. 1. Ta sistematizacija se postiže na sljedeći način: „1.da se kao kriterij uzima objekt kaznenopravne zaštite (ono dobro/vrijednost koja se štiti određenim zakonskim opisom)- prema identičnosti, srodnosti ili bliskosti objekta zaštite i grupiraju u „Glave“,2. tako dobivene „Glave“ se nižu određenim redom prema zaštićenim dobrima, ovisno o tome da li Posebni dio započinje kaznenim djelima protiv dobra pojedinca ili zajednice, 3. razlikovanje unutar istog kaznenog djela u smislu temeljnog, kvalificiranog ili privilegiranog oblika, 4.međusobno diferenciranje po težini odnosno visini propisane kazne, kojom se zapravo izražava društvena vrijednost i društvena hijerarhija (rang) zaštićenih vrijednosti.,5.Određivanje koja su to ponašanja kaznena djela, 6. jasni i određeni zakonski opisi kaznenih djela i 7. Poštivanje načela suglasnosti Općeg i Posebnog dijela Kaznenog zakon“.

³²⁷ Ibid. str.1

³²⁸ Ibid. str.2

³²⁹ Kazneni zakon Republike Hrvatske, NN broj 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17,118/18,126/19,84/21

³³⁰ Cvitanović L., et al., *Kazneno pravo, Posebni dio*. Pravni fakultet, Zagreb 2018.

³³¹ Vidi više o razvitku i važnosti prava na osobnu slobodu u Graovac G., Geneza i značaj prava na osobnu slobodu. *Zagrebačka pravna revija*, (2013.) Vol.2 No.2, str.237-257

„ljudska prava“ nastao je iz pojma „prirodna prava“ (produkt prirodnih zakona) koji se pojavio u kasnom srednjem vijeku od strane glosatora, kao teleološka ideja prirodnih prava, koja je tijekom Francuske revolucije³³², redefinjirana u Deklaraciji o pravima čovjeka i građanina iz 1789.³³³ i nazvana „ljudska prava“ (franc. *Les droits de l'homme*)³³⁴. Prema Čepuli sva se nabrojena prava u deklaraciji „izvode iz osnovnih čovjekovih prava“ koja su prema članu 2. „prirodna i nezastariva i izrijeckom navedena: sloboda, vlasništvo, sigurnost i otpor ugnjetavanju“, a od navedenih prava, sloboda je prva, što nije slučajno, Deklaracija počinje da se „ljudi rađaju slobodni i jednaki u pravima i time su određeni sadržaj i važnost slobode“, a kao imperativ se postavlja sloboda kao jednakost.³³⁵ Sloboda definijirana u Deklaraciji „se sastoji u tome da svatko može raditi sve što ne škodi drugome“³³⁶, radi se o slobodi pojedinca, a granice te slobode se mogu „odrediti jedino zakonom, ali zakon tek služi tome da iskaže princip po kojem se prirodna prava svakog čovjeka omeđuju granicama koje drugim članovima društva osiguravaju uživanje istih prava“.³³⁷ No prvo pravo na osobnu slobodu ustanovljeno je još 1215. godine u *Magni Carti*^{338 339} koja je „mirovni sporazum (pakt) između kralja i njegovih baruna kojim kralj priznaje određene slobode svojim podanicima te uređuje druga pravna pitanja“³⁴⁰, u članku 39. u kojem je ustanovljeno i pravo na osobnu slobodu³⁴¹, nakon koje slijedi Zakon o osobnoj slobodi iz 1679. (lat. „*Habeas Corpus*“³⁴²). Prvi dokument na međunarodnoj razini je

³³² Francuska revolucija trajala od 1789. do 1799. godine, „razdoblje revolucionarnih promjena kojima je srušen feudalni poredak i uspostavljeno građansko društvo i država. Ideološki obračun građanstva sa starim poretkom (*ancien régime*). Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija. Francuska revolucija. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20397> pristupano 18.11.2018.

³³³ franc. *Déclaration des droits de l'homme et du citoyen* je politički dokument francuske Narodne skupštine donesen dana 26. VIII. 1789. koji je sadržavao temeljna prava pojedinca i temeljna načela ustrojstva vlasti. Općenito se smatra jednim od temeljnih političkih dokumenata modernoga razdoblja. Sadrži 17 članka. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija Deklaracija o pravima čovjeka i građanina. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14287> (28.11.2018.)

³³⁴ Graovac, G., Geneza i značaj prava na osobnu slobodu. Zagrebačka pravna revija, (2013.) Vol.2 No.2

³³⁵ Čepulo D., Francuska revolucija Deklaracija o pravima čovjeka i građanina 1789.godine:problemi demokracije. Časopis za suvremenu povijest, Vol.21.No.1-3. 1989. str. 161-178., str.171. <https://hrcak.srce.hr/216106>.- (28.11.2018.)

³³⁶ Ibid str.172.

³³⁷ Ibid., str.172

³³⁸ Graovac, G., Geneza i značaj prava na osobnu slobodu. Zagrebačka pravna revija, (2013.) Vol.2 No.2

³³⁹ lat.*Magna Charta* (lat.: velika povelja, engl. *Great Charter*), velika povelja o slobodama i pravima podanika, koju je engleski kralj Ivan Bez Zemlje (John Lackland) izdao pod pritiskom engleskih velikaša u Runymeadu pokraj Windsora 15. VI. 1215. S vremenom je postala simbolom ograničenja samovoljne vladarove vlasti. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija. Magna charta <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38022> (28.11.2018.)

³⁴⁰ Maršavleski M., Magna Charta i početci engleske ustavnosti. Pravnik:časopis za pravna i društvena pitanja. Vol.40 No.83, 2006. str.105-122. <https://hrcak.srce.hr/8558> (28.11.2018.)

³⁴¹ „nijedan slobodan čovjek neće biti...zatvoren...osim na osnovi zakonite presude njemu jednakih ili prava zemlje“Graovac, G., Op.cit. 334., str. 243

³⁴² *Habeas corpus* [ha'be·a:s ko'~] (lat.: imaj tijelo) institut engleskog i američkog kaznenog postupnog i ustavnog prava koji štiti osobnu slobodu od samovoljna postupanja izvršne vlasti. Habeas corpus podrazumijeva načelnu zabranu uhićenja bez sudskog naloga, zabranu duljeg zadržavanja u pritvoru bez ozbiljnih dokaza o krivnji za teža kaznena djela, nalaže brzo izvođenje pred sud i zabranjuje maltretiranje u istrazi, pa time snažno afirmira

Opća deklaracija o pravima čovjeka Ujedinjenih naroda iz 1948.³⁴³, rezolucija bez pravne snage, a propisuje da se sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima (čl.1), da svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost (čl.3). Slijedeći važan izvor temeljnih ljudskih prava i slobode je Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe iz Rima 4. studenog 1950. (Hrvatska ratificirala 05.studenog 1997.), u članku 5. propisuje da svatko ima pravo na slobodu i osobnu sigurnost. Ustav RH u članku 3. definira da je sloboda (uz ostale nabrojane vrijednosti) najviša vrednota ustavnog poretka, u članku 22. da je čovjekova sloboda i osobnost nepovrediva ³⁴⁴ Iz navedenih izvora uočava da osobna sloboda kao zaštitno dobro može biti u širem i užem smislu.

Zaštitno dobro Glave XIII. je „osobna sloboda u užem smislu (engl. *Liberty of person*) koja uključuje tjelesnu slobodu (sloboda kretanja uključujući i kretanje pojedinih dijelova tijela), sloboda odabira mjesta zadržavanja, boravka ili prebivanja, sloboda samoodređenja (sloboda pojedinca da donosi odluke koje se tiču vlastitog statusa, dužnosti, djelatnosti ili posla) i osobna sigurnost pojedinca“³⁴⁵. Iako je osobna sloboda jedno o temeljnih prava, nije apsolutno, može se ograničiti. Ograničenja tog prava dopuštena su u zakonom propisanim slučajevima odnosno samo „ako su propisana zakonom i nužna u demokratskom društvu u cilju zaštite javnog interesa“, a „najvažniji razlozi isključenja protupravnosti kod oduzimanja ili ograničenja osobne slobode su pristanak, isključenje protupravnosti po međunarodnom ratnom pravu, zakonita uporaba sredstava prisile i radnje privatnih osoba po zakonskoj osnovi³⁴⁶, krajnja

sudsku nadležnost (ovlast) i načelo zakonitosti u kaznenom postupku. Institut habeas corpus razvio se iz srednjovj. naloga *Writ of Habeas Corpus*, kojim je sud tražio da mu bude predana osoba koju netko drži zatočenom. *Zakon o habeas corpusu (Habeas Corpus Act, 1679)*, koji je donio engleski Parlament, trebao je pružiti zaštitu od kraljevske samovolje i odmazde suprotnoga političkoga tabora. Zbog jamčenja osobne slobode i brige za položaj osumnjičenika u istrazi, postao je jednim od glavnih dokumenata o pravima čovjeka u engleskoj pravnoj i političkoj tradiciji. Institut habeas corpus sastavni je dio pravnih poredaka koji su bili pod utjecajem engleskoga pravnog sustava, ali se počesto upotrebljava i kao sinonim za odgovarajuća načela u zemljama kontinentalne pravne tradicije. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija.

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23980>, (28.11.2018.)

³⁴³ Prihvaćena je Rezolucijom 217A (III) Opće skupštine UN-a 10. XII. 1948. u Parizu. Prvi put, na međunarodnoj razini, proglašava katalog prava čovjeka kao opći međunarodni standard kojemu sve države, a osobito članice UN-a, moraju težiti. Predstavlja temeljnu filozofiju pravno obvezujućih minimuma prava i sloboda i pravnih instrumenata u međunarodnom pravu.- Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=45212> (28.11.2018.)

³⁴⁴ Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda sa protokolima, Narodne novine, Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10. Ustav Republike Hrvatske Narodne novine br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

³⁴⁵ Cvitanović L., et al., Kazneno pravo, Posebni dio. Zagreb, Pravni fakultet, 2018., prema Maršavelski A., str.139-140

³⁴⁶ npr. Zakon o kaznenom postupku ovlastio svaku osobu da spriječi bijeg počinitelja zatečenog u kaznenom djelu(...), Zakonom o privatnoj zaštiti zaštitar može ograničiti kretanje osobi radi sprečavanja ili hvatanja počinitelja kaznenog djela ili prekršaja, osiguranja svjedoka i dokaza(...)Cvitanović L., et al., Kazneno pravo, Posebni dio. Zagreb, Pravni fakultet, 2018., prema Maršavelski A., str.140

nužda ili nužna obrana“, ali u pravilu kod kaznenih djela iz ove glave u slučaju pristanka pojedinca nema kaznenog djela³⁴⁷.

3.2 Prijetnja

3.2.1 Zakonski opis

Kazneno djelo prijetnje opisano je u članku 139. koji glasi:

1) Tko drugome ozbiljno prijeti kakvim zlom da bi ga ustrašio ili uznemirio, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko drugome ozbiljno prijeti da će njega ili njemu blisku osobu usmrtiti, teško tjelesno ozlijediti, oteti, ili mu oduzeti slobodu, ili nanijeti zlo podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem, oružjem, opasnim oruđem ili drugim opasnim sredstvom, ili uništiti društveni položaj ili materijalni opstanak, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u obavljanju javne ovlasti ili u vezi s njezinim radom ili položajem, ili prema novinaru u vezi s njegovim poslom, ili prema odvjetniku u obavljanju njegove djelatnosti, ili iz mržnje, prema bliskoj osobi ili prema osobi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, ili prema većem broju ljudi, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost stanovništva, ili ako je osoba kojoj se prijeti dulje vrijeme stavljena u težak položaj, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progoni se po privatnoj tužbi, a kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka progoni se po prijedlogu.

Pripada grupi kaznenih djela apstraktnog ugrožavanja i objekt kaznenopravne zaštite je osobna sigurnost. Ima tri oblika, temeljni/osnovni i dva kvalificirana oblika, a kvalificirani oblici se dalje mogu podijeliti na teži i najteži oblik obzirom na zapriječenu kaznu. Stavak jedan je osnovni odnosno lakši oblik za koji je propisana i najniža kazna (kazna zatvora do jedne godine). Drugi i treći stavak sadrži kvalificirane oblike koji se mogu grupirati prema: „sadržaju zla (usmrćenje, teška tjelesna ozljeda, otmica ili oduzimanje slobode, uništenje društvenog položaja ili materijalnog opstanka); načinu počinjenja zla (podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem, oružjem, opasnim oruđem ili drugim opasnim sredstvom); svojevremenu žrtve (službena ili odgovorna osoba, novinar i odvjetnik, bliskoj osobi, posebno ranjivoj osobi zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće); broju žrtava (veći broj ljudi)

³⁴⁷ Ibid. str.140-141

i težini posljedice (veće uznemirenosti stanovništva i osoba kojoj se prijeti dulje vrijeme stavljena u težak položaj).“³⁴⁸

Prema tipu bića kaznenog djela je *delictum communium*, zakonski opis počinje sa „tko“, pa kazneno djelo može počinuti svatko³⁴⁹. Prema Maršavelskom počinitelj može biti i pravna osoba³⁵⁰, prema teorijskom aspektu može, a prema mišljenju autorice ovog rada iz dosadašnjeg sadržaja kao i sadržaja koji slijedi vidljivo je da je smisao ovog kaznenog djela zaštita osobne slobode pojedinca – fizičke osobe i da počinitelj kao fizička osoba poduzima radnju kojom ima namjeru prouzročiti strah/uznemirenost kod drugoga.

U odnosu na oblik radnje, radi se o *delicta comissiva*³⁵¹ odnosno činjenjem, a „iznimno i nečinjenjem npr. prijetnja njegovateljice nedavanjem hrane starcu kako bi ga ustrašila da će umrijeti od gladi“.³⁵² Prema Cvitanoviću „ako su radnjom kaznenog djela ostvarena obilježja bića kaznenog djela, pretpostavlja (presumira) se da je ta radnja protupravna“, ali „protupravnost ne indicira krivnju, već predstavlja pretpostavku za njezino utvrđivanje u dokaznom postupku; razlika između protupravnosti i krivnje je i u tome što je protupravnost istovjetna kod svih kaznenih djela, odnosno okrivljenika; krivnja se uvijek utvrđuje *ad personam*, s obzirom na konkretnu osobu, njezino psihičko stanje *tempore criminis*, postojanje ili odsutnost apstraktne sposobnosti za krivnju (ubrojivost), odnos prema posljedici (izražen namjerom ili nehajem), svijest o zabranjenosti vlastitog postupanja itd.“³⁵³ Iz čl. 23 KZ/11 kojim se definira krivnja³⁵⁴ proizlazi da su sastojci krivnje: ubrojivost, namjera ili nehaj, svijest o protupravnosti i nepostojanje ispričavajućih razloga.

³⁴⁸ prema Maršavelski A., str. 153- 154 iz Cvitanović L., et al., Kazneno pravo, Posebni dio. Zagreb, Pravni fakultet, 2018.

³⁴⁹ Horvatić Ž., Derenčinović D., Cvitanović L., Kazneno pravo. Opći dio II. Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije. Zagreb. Pravni fakultet. 2017. str.36 Prema Cvitanoviću „Općim kaznenim djelima nazivaju se kaznena djela koja može počinuti svatko. Njihov zakonski opis uobičajeno počinje odnosnom zamjenicom „tko“ te predstavljaju većinu svih kaznenih djela u posebnom dijelu kaznenog zakonodavstva.

³⁵⁰ Ibid. str.151.

³⁵¹ Ibid., str.12., prema Cvitanoviću „Radnja počinjenja najvećeg broja kaznenih djela ostvaruje se isključivo ili najčešće činjenjem. Riječ je o tzv. *komisivnim deliktima* (lat. *delicta comissiva*) koji pretpostavljaju aktivno djelovanje počinitelja, odnosno radnju ili radnje kojima počinitelj postupa protivno zabranjujućoj (prohibitivnoj) normi. Suprotno tomu, u iznimnim je situacijama kazneno djelo moguće počinuti i nečinjenjem, pasivnim ponašanjem ili nepoduzimanjem, propuštanjem radnje.“

³⁵² Cvitanović et.al., Kazneno pravo. Posebni dio., Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb., 2018., str. 152.

³⁵³ Op.cit. 349., str.37 i 69

³⁵⁴ Krivnja se ne smije poistovjećivati sa kaznenom odgovornošću, jer je krivnja esencijalni dio općeg pojma kaznenog djela, a kaznena odgovornost je rezultat počinjenja kaznenog djela, Pavlović Š., Kazneni zakon, zakonski tekst,, komentari, sudska praksa, pravna teorija, Libertin Rijeka, 2015., str.144.

Može se počiniti samo s namjerom, a radi se o izravnoj namjeri kada počinitelj „zna da tako upućene riječi (prerezat ću ti vrat, tvoje vrijeme ističe, jel ti kćer bila danas na Mažurancu, nazivajući je u podne i govoreći ovako će tebi i tvojoj djeci odzvuniti) mogu kod oštećene proizvesti strah i ugroženost i on to baš i želi“. ³⁵⁵ Prijetnja je „namjerno“ kazneno djelo, cilj je počinitelja kod drugoga prouzročiti ustrašenost ili uznemirenost. Namjera „ima dvije sastavnice – intelektualnu (odnosi se na svijest o djelu, odnosno na postojanje predodžbe počinitelja o svim bitnim obilježjima tog djela) i voljnu (njegov odnos prema zabranjenoj posljedici i drugim obilježjima djela.)“³⁵⁶, zapravo kod ovog kaznenog djela počinitelj postupa sa, pretežito, izravnom namjerom. Kod izravne namjere počinitelj je svjestan obilježja kaznenog djela i hoće ili je siguran u njihovo ostvarenje dok sa neizravnom namjerom postupa kada je svjestan da može ostvariti obilježja kaznenog djela pa na to pristaje (čl.28 KZ/11) .

Jedan od sastojka krivnje je ubrojivost, koja se presumira, a vještačenjem se u kaznenom postupku utvrđuje neubrojivost. Osoba koja u vrijeme ostvarenja protupravnog djela prijetnje nije mogla vladati svojom voljom (kognitivna sastavnica) ili nije mogla shvatiti značenje svojeg postupanja (voluntativna sastavnica) je neubrojiva osoba (čl.24.st.2. KZ/11) te ne može biti kriva niti joj se može izreći kazna (čl.24 KZ/11), ali se mogu izreći sigurnosne mjere: zabrane približavanja, udaljenje iz zajedničkog kućanstva i zabrana pristupa internetu.³⁵⁷ Zakon o kaznenom postupku u glavi XXVII propisuje postupak prema okrivljenicima s duševnim smetnjama³⁵⁸ i odredbe Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama³⁵⁹ primjenjuju se kod prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu ili liječenja na slobodi određenim o strane suda u kaznenom postupku, a koji zakon neubrojivu osobu definira kao osobu za koju je u kaznenom postupku utvrđeno da je u stanju neubrojivosti počinila protupravno djelo (čl.3. st.1 t.3). Za neubrojive osobe koristiti se izraz počinjenja protupravnog djela, jer za kazneno djelo nedostaje jedna sastavnica, a to je ubrojivost.

³⁵⁵ Iz presude Općinskog suda u Zagrebu broj KO-4179/02 od 11. srpnja 2005., Mršić G., Kazneno djelo prijetnje, Hrvatska pravna revija, 6, 2006., br.4, str. 96

³⁵⁶ Ibid str.94

³⁵⁷ Još se mogu izreći i zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti i zabrana upravljanja motornim vozilom, ali se ne izriču kod prijetnji ili nametljivog ponašanja, jer je svrha zabrane obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti ako postoji opasnost da će zlouporabom te dužnosti ili djelatnosti ponovno počiniti kazneno djelo, a kazneno djelo počinjeno u obavljanju dužnosti ili djelatnosti (čl.71. KZ/11), a za zabranu upravljanja motornim vozilom izriče se počinitelju kaznenog djela protiv sigurnosti prometa (čl.72. KZ/11)

³⁵⁸ članak 549. do 555. , NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22

³⁵⁹ članak 50. do 59. , NN 76/14

Žrtva može biti samo fizička osoba što je i vidljivo iz inkriminacije „drugome(...)ga ustrašio ili uznemirio“, objekt zaštite je osobna sigurnost pojedinca kao osobe stoga ne može biti počinjeno „na štetu institucija, jer kolektivni subjektivitet ne može biti objekt kaznenog djela“³⁶⁰, ozbiljna prijetnja „mora biti upućena prema točno određenoj osobi ili osobama, dakle prema individualnom objektu“.³⁶¹ Za postojanje kaznenog djela je nevažno zbog čega se prijeti, koji su razlozi za prijetnje i što se prijetnjama želi postići.³⁶²

Postavlja se pitanje da li je nastupanje osjećaja straha ili uznemirenosti odlučna činjenica za ispunjenje kaznenog djela prijetnje. Nastupanje posljedice kod žrtve u vidu ustrašenosti „*nije odlučna činjenica*“³⁶³, pa da ukoliko se žrtva nije ustrašila posljedično nema kaznenog djela, smisao je da prijetnja postoji ukoliko je „obzirom na sve okolnosti objektivno prikladna da kod osobe kojoj je upućena izazove strah, uznemirenost, nesigurnost, osobnu ugroženost i sl., a kazneno djelo postoji i kad počinitelj nema namjeru ostvariti prijetnju“.³⁶⁴ Traži se „samo objektivna mogućnost nastupanja „ustrašenosti ili uznemirenosti“,“³⁶⁵ stoga izostanak te posljedice kao rezultat „nečije eventualne osobne hrabrosti ne dovodi u pitanje opstojnost kaznenog djela“³⁶⁶ „Dovoljno je da prijetnja bude upućena s tim ciljem te da je ona takva da može izazvati strah ili uznemirenost(...)ove posljedice su i nastupile, pa je očigledno da je prijetnja bila pogodna ostvariti svrhu s kojom je bila upućena oštećeniku.“³⁶⁷ Suprotno tome da nastupanje posljedice nije odlučna činjenica je prema presudi Županijskog suda u Zagrebu 7 Kž-918/2022-3³⁶⁸ u kojoj je navedeno „da bi se radilo o kaznenom djelu prijetnje potrebno je

³⁶⁰ „Ne može počinuti kazneno djelo prijetnje iz čl. 139. st. 2. i 3. KZ/11 okrivljenik koji je u podnesku pod nazivom „zahtjev za izuzeće“ upućenom sudu, ne spominjući nikoga poimence, izrazio svoje nezadovoljstvo postupanjem prema njemu brojnih pravosudnih tijela (državnih odvjetništava, općinskih i županijskih sudova), navodeći da će se osvetiti za sve zločine koje su prema njemu počinili, da će doći smak zločinačkog pravosuđa, da ima ljude u zatvoru koji su željni sudske i državnoodvjetničke krvi i jedva čekaju dan kada će pravosudna zločinačka krv teći potocima.“ Županijski sud u Bjelovaru, Sudska praksa Županijskog suda u Bjelovaru, Bilten 2016., str.4 Kž-228/2016 od 08.12.2016. – https://sudovi.pravosudje.hr/zsbj/img/File/sudska%20praksa/BILTEN_2016.pdf (pristupano 15.01.2019.)

³⁶¹ Ibid.

³⁶² Iz presude Općinskog suda u Zagrebu broj KO-4179/02 od 11. srpnja 2005., Mršić G., Kazneno djelo prijetnje, Hrvatska pravna revija, 6, 2006., br.4, str. 93-104

³⁶³ Županijski sud u Dubrovniku Kž 13/04-3 od 29.12.2004,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8052e6ba&q=> (pristupano 25.11.2018.)

³⁶⁴ Ibid.

³⁶⁵ VSRH I Kž 232/06-5. <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8053df98&q=> (25.11.2018.)

³⁶⁶ Ibid.

³⁶⁷ VSRH III Kr 83/06-3 od 02.4.2008.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805546ec&q=> (26.11.2018)

³⁶⁸ Od 04. listopada 2022., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022ZgKzB918A3-> pristupano 9.11.2022. Sud je potvrdio prvostupajnsku presudu kojom se okrivljenik oslobodio optužbe da bi počinio kazneno djelo prijetnje iz čl.139.st.2 KZ/11, jer provedenim dokaznim postupkom i analizom svih iskaza sud je zaključio „da je došlo do verbalne prepirke, ali nije mogao na nedvosmislene način zaključiti da je došlo do prijetnji od strane okrivljenika oštećeniku, nije moguće sa potpunom sigurnošću utvrditi što se točno dogodilo da li je došlo do prijetnji da li je i točno koje riječi prijetnje okrivljenik uputio i da li su iste podobne da kod drugoga izazovu strah.“

da se dokažu svi bitni elementi tog kaznenog tj. da su prijeteće riječi upućene te da su iste kod osobe kojoj su upućene izazvale strah.“ Potrebno je da počinitelj s namjerom drugome prijeti kakvim zlom s ciljem da osoba kojoj su te prijetnje upućene ustraši ili uznemiri, a ozbiljnost te prijetnje „se ne utvrđuje samo i isključivo na temelju izgovorenih riječi nego i u kontekstu i uvažavanjem samog događaja“³⁶⁹

Kazneno djelo prijetnje je počinjeno u vrijeme³⁷⁰ (*tempus commisi delicti*) kad je počinitelj ili sudionik poduzeo radnju, a mjesto počinjenja³⁷¹ (*locus commisi delicti*) je gdje je radio i gdje je u cijelosti ili djelomično nastupila posljedica iz zakonskog opisa ukoliko je nastupila, jer kao što je prethodno u radu objašnjeno, kod žrtve nije nužno nastupanje posljedice uvidu stanja uznemirenosti ili ustrašenosti ili gdje je po počiniteljevoj zamisli trebala nastupiti posljedica. Prema mjestu počinjenja kaznenog djela određuje se mjesna nadležnost suda.³⁷²

3.2.2. Ozbiljnost prijetnje

Pojam ozbiljnosti prijetnje proizlazi iz sudske prakse Vrhovni sud Republike Hrvatske (dalje u tekstu VSRH), pa se tako ona „prosuduje prema objektivnom mjerilu da prijetnja prema svom sadržaju i načinu iznošenja mora biti takva da bi kod prosječnog čovjeka i kod većine ljudi izazvala prestrašenost ili uznemirenost, za postojanje ozbiljnosti prijetnje nije odlučno je li osoba kojoj je prijetnja upućena neustrašiva (kao što je većina policajaca) već je li sadržaj i način iznošenja prijetnje podoban za izazivanje straha ili uznemirenosti prema navedenom objektivnom mjerilu“³⁷³ što čini objektivnu komponentu kaznenog djela. Po objektivnom mjerilu upućena prijetnja je ozbiljna ako je „podobna i prikladna izazvati osjećaj straha i ugroženosti ne samo kod osobe kojoj je upućena već i kod svake druge osobe te nije odlučno da li bi zaista i učinio ono čime prijeti, već činjenica da je“³⁷⁴ osoba kojoj su prijetnje upućene te prijetnje shvatila ozbiljno i one su kod nje izazvale osjećaj straha.

³⁶⁹ Iz presude Županijskog suda u Šibeniku Kž-112/2022-2 od 09. lipnja 2022., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022SiKzB112A2> - pristupano 09.08.2022.

³⁷⁰ Članak 8 KZ/11

³⁷¹ Članak 8 KZ/11

³⁷² „Mjesno je nadležan u pravilu sud na čijem je području kazneno djelo počinjeno ili pokušano.“ čl. 20. s.1., a za više o mjesnoj nadležnosti vidjeti članke 20. do 24. Zakona o kaznenom postupku.

³⁷³ VSRH Rješenje I Kž 1020/10-4 od 20.11.2011.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805b227f&q=> (26.11.2018.)

³⁷⁴ Županijski sud u Osijeku presuda posl.br. Kž-385/2022-7 od 06. listopada 2022.

<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022OsKzB385A7> - pristupano 09.11.2022.

Neki primjeri iz sudske prakse u kojima ponašanje i izgovorene riječi za drugoga su uznemirujuće, prijeteće, neprimjerene, svađalačke, ali im nedostaje „ozbiljnost“, esencijalni element kaznenog djela prijetnje:

- upućene riječi „to ti je zadnji put da si zvala policiju(...) Vidjet ćeš ti tko sam ja“³⁷⁵ ne mogu se uzeti kao ozbiljna prijetnja, ne proizlazi kojim zlom se prijeti, pa kako nema ozbiljne prijetnje što je obilježje kaznenog djela prijetnje, ne radi se o kaznenom djelu prijetnje već o „ grubom negodovanju zbog činjenice da ju je prijavila prije mjesec dana policiji, pa koristi neprimjeren vokabular i svađalački nastupa“³⁷⁶ prema dugome.
- nema kaznenog djela prijetnje iz stavaka drugog u radnji stavljanja vinogradarskih škara drugome ne prsa uz riječi „gle što imam“, jer nedostaje i ozbiljnost i prijetnja smrću te nije od značaja za ostvarenje kaznenog djela „subjektivni osjećaj oštećenice koja je mislila da bi ju okrivljenica tim škarama mogla usmrtiti i toga se uplašila.“³⁷⁷
- drugostupanjski sud našao je u izreci prvostupanjske presude dvojbenim da li riječi okrivljenika „da on bez nje neće živjeti ni na ovom ni na onom svijetu“ su dovoljno određene da bi predstavljale nedvosmislenu prijetnju smrću odnosno obzirom su navedene riječi neodređene u ponovljenom postupku treba utvrditi da li one uopće mogu predstavljati prijetnju kakvim zlom³⁷⁸, ukinuo je presudu Općinskog suda u Osijeku K-726/2021-11 od 25. siječnja 2022. kojom je optuženi proglašen krivim zbog kaznenog djela prijetnje iz članka 139. stavak 3. u svezi stavka 2. Kaznenog zakona i dr. U ponovljenom suđenju optuženiku se stavljal na teret uz to da je suprugi nakon što mu je rekla da će se rastati ako ne prestane prekomjerno konzumirati alkohol u namjeri da ju zastraši rekao „da on bez nje neće živjeti ni na ovom ni na onom svijetu“ dodatno i da je „sredinom ožujka 2021. rekao “da će tamo biti živa ili mrtva”.³⁷⁹ Općinski sud u Osijeku je ponovljenom suđenju pravilno je utvrdio da se ne radi o konkretnoj odnosno jasnoj i nedvosmislenoj prijetnji kojom je u izgled stavio žrtvi da će ju usmrtiti čak niti stavio u izgled kakvo zlo, pa optuženi nije ostvario obilježja prijetnje iz članka 139. stavka 3. u vezi stavka 2. Prema mišljenju

³⁷⁵ Županijski sud u Bjelovaru, Kž-306/2012 od 29. studenog 2012.

https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202012_0.pdf - pristupano 13.9.2022.

³⁷⁶ Županijski sud u Bjelovaru, Kž-306/2012 od 29. studenog 2012.

https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202012_0.pdf - pristupano 13.9.2022.

³⁷⁷ Županijski sud u Bjelovaru, Kž-15/07 od 25. siječnja 2007. g.

https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202008_0.pdf – pristupano 13.09.2022.

³⁷⁸ Županijski sud u Bjelovaru Kž-103/2020-4 od 31. kolovoza 2022.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionPdf?id=090216ba80d5d1de.-> pristupano 9. studenog 2022.

³⁷⁹ Općinski sud u Osijeku br. K-481/2022-11 od 3. travnja 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e558e7&q=>, pristupano 7. rujna 2023.

suda „ne može se ni pretpostaviti s određenom vjerojatnošću(...)da je oštećenici stavio u izgled da će je usmrčiti ili joj učiniti neko zlo“³⁸⁰ tim više što prema njoj nije bio bio niti fizički niti verbalno agresivan. U odnosu na riječi “da će tamo biti živa ili mrtva” nije poznato u kojem kontekstu je te riječi izgovorio niti je jasno na što je mislio, čak ni sama oštećenika iako je nekoliko puta navedene riječi spomenula u svojim izjavama je rekla da nije razumjela te riječi.³⁸¹ Ponovno se ne radi o konkretiziranoj prijetnji usmrćenjem ili nekim drugim zlom. Uz to, u odnosu na riječi “da će tamo biti živa ili mrtva” i da je sud donio osuđujuću presudu „prekršio bi zabranu reformatio in peius“, jer se optuženik u prijašnjem postupku nije teretio za te riječi već su dodane u ponovljenom postupku nakon što je prijašnja presuda ukinuta prihvaćanjem žalbe optuženika, zapravo je tim dodavanjem povećana kriminalna količina.³⁸² Iz navedenog jasno proizlazi da prijetnja mora biti sagledana u okolnostima u kojima je upućena, nedvosmislena, konkretizirana i jasna onom kome je upućena te objektivno podobna da drugoga ustraši ili uznemiri.

- nije dokazano da je okrivljenik ozbiljno prijetio odvjetniku u obavljanju njegove djelatnosti da je u večernjim satima ispred ugostiteljskog objekta pristupio oštećeniku nezadovoljan njegovim zastupanjem suprotne strane u parničnom postupku, snažno uhvatio za ruku, vukao 20-tak metara i pri tome mu prijetio da će ga razbiti.³⁸³ U blizini događaja nalazila su se dva policijska službenika koja su ispitani kao svjedoci, a koji su između ostalog iskazali da im je prišao oštećenik u vidno alkoholiziranom stanju, da nije imao ozljeda, da nisu primjetili da je ustrašen, a pregledom mjesta događaja nisu uočili druge građane niti niti okrivljenika niti su vidjeli da okrivljenik vukao oštećenika, a što su mogli vidjeti. Izvršena je analiza svih iskaza u smislu uvjerljivosti i vjerodostojnosti te su provedeni i drugi dokazi, nakon čega je „ostalo sporno da li je okrivljenik dok je prišao oštećeniku kojeg poznaje kao odvjetnika, istoga snažno uhvatio rukom za desnu ruku i nekoliko puta mu rekao da će ga razbiti“ dok je nesporno utvrđeno da je ispred ugostiteljskog objekta okrivljenik prišao oštećeniku i rekao mu da će prijaviti odvjetničkoj komori za njegov rad, da je oštećenik bio u alkoholiziranom stanju zbog čega ostaje upitno koje riječi su mu upućene, kako ih je percipirao i na koji način ih je mogao shvatiti“.³⁸⁴ Obzirom se nije moglo utvrditi sa potpunom sigurnošću da je okrivljenik prijetio kako mu je stavljeno na

³⁸⁰ Ibid.

³⁸¹ Ibid.

³⁸² Ibid.

³⁸³ Županijski sud u Zagrebu, br. 7 Kž-57/2023-3 od 7. veljače 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80deb269&q=>, pristupano 13. rujna 2023.

³⁸⁴ Ibid.

teret, jer na to ne upućuje niti jedan drugi personalni ili materijalni dokaz osim iskaza oštećenika, okrivljenik je oslobođen optužbe.

- u vrijeme predizborne kampanje za gradonačelnika, na kojem mjesto su se kandidirali optuženik i oštećenik, optuženik je na svojem youtube kanalu objavio video zapis u kojem je komentirao kandidaturu oštećenika te između ostalog izjavio „da je on čovjek koji se boji da će ga branitelji ubiti i zakopati kada ga sretnu sami u šumi, „opasniji sam za njega nego je to dosad mislil“, „nije on lovac on može biti lovina“, „nitko nije opasniji od strpljivog čovjeka, onog koji ne zaboravlja, dobre treba nagraditi i loše kazniti“ i da ne zna kakav će biti njihov slijedeći susret“ i da je dana 28. srpnja 2021. došao do oštećenika, rekao „evo gada“ i mahao mu stisnutom šakom te snimao njegovu kuću.³⁸⁵ Optuženik je oslobođen optužbe zbog utvrđenja drugostupanjskog suda da je prvostupanjski sud zauzeo pogrešno stajalište da se radi o ozbiljnim prijetnjama, a u svojem „obrazloženju pogrešno i proizvoljno interpretira sadržaj inkriminiranih riječi“.³⁸⁶ Riječi koje je optuženi naveo u video zapisu nisu konkretizirane ozbiljnim prijetnjama nošenjem teške tjelesne ozljede ili usmrćenja već su općenite, a kad se te riječi stave u okolnosti i kontekst u kojima su izgovorene proizlazi da su objektivno neprikladne smatrati se ozbiljnom prijetnjom, a to što se oštećenik uznemirio i ustrašio radi se o njegovom subjektivnom doživljaju. U odnosu na drugi događaj, nije na dokazano da se to dogodilo, „niti takvo postupanje ima značaj ozbiljne prijetnje smrću ili teškim tjelesnim ozljeđivanjem, kako mu neosnovano daje prvostupanjski sud.“³⁸⁷ Drugostupanjski sud u potpunosti ispravno zaključuje „da se radi o političkom rivalstvu tijekom izbora za gradonačelnika, pa okrivljenik inkriminiranim riječima opisuje osobu oštećenika“ s namjerom da ga „diskreditira kao političkog protivnika“, a ne da ga ustraši.³⁸⁸

³⁸⁵ Županijski sud u Bjelovaru br. Kž-313/2022-6 od 3. svibnja 2023., <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e420e0&q=pristupano> 14. rujna 2023.

³⁸⁶ Ibid.

³⁸⁷ Ibid.

³⁸⁸ Ibid.

3.2.3 Stavljanje u izgled zla – prijetnja budućim napadom

Namjera počinitelja je da ozbiljnom prijetnjom budućim napadom teškog tjelesnog ozljeđivanja, usmrćenja (te osobe ili njoj bliske) otmicom, oduzimanjem slobode ili stavljanje izgled zla u smislu podmetanja požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem, oružjem, opasnim oruđem ili drugim opasnim sredstvom, uništenjem društvenog položaja ili materijalnog opstanaka, a kako bi time uzrokovao ustrašenost, uznemirenost, pri tome nije odlučno da li počinitelj uistinu namjerava učiniti ono čime prijeti, „jer to je tek stadij donošenja odluke naknadnog posebnog kaznenog djela“³⁸⁹, dakle inkriminira se najava budućeg zla ili napada, a „ispunjenje“ prijetnje je naravno neko drugo kazneno djelo. Nagoviještanje nanošenja nekog zla „može biti jasno i određeno, a može biti i prikriveno tako da je razumljiva samo onome kome je upućena“.³⁹⁰ Prijetnja policijskim službenicima „da će ih staviti u svoju crnu knjigu da to neće tek tako završiti da će vidjeti tko je on i da će ovu krv oprati samo krv“ je prijetnja nanošenjem tjelesnih ozljeđa.³⁹¹ Primjerice riječi „strpat ću te u hladnjaču“ koje je okrivljenica uputila „u konstelaciji poremećenih ljudskih odnosa(...)mogu izazvati osjećaj uznemirenosti, pri tome je potpuno neodlučno misli li uistinu osoba koja prijetnje upućuje realizirati ono čime prijeti ili ne, odnosno je li ona objektivno u mogućnosti prijetnju osobno provesti u djelo“³⁹², prijetnja neodređenim napadom ili zlom riječima „ja kad budem došao budeš vidio“³⁹³ u kontekstu cijelog konkretnog događaja su podobne za izazivanje straha i uznemirenosti.³⁹⁴

Potrebna je prijetnja budućim napadom stoga radnja počinitelja upućene riječi drugome „da ju je trebao ubiti toga dana“, a mislio je na događaj od prije nekoliko godina, nema obilježje kaznenog djela prijetnje, jer ne prijeti nekim budućim napadom već govori o prošlosti „uopće ne može predstavljati opis kaznenog djela prijetnje“.³⁹⁵

Optuženik kao zaposlenik Hrvatskog sabora za vrijeme privremene nesposobnosti za rad zbog psihičkih problema, u inkriminirano vrijeme zbog pogoršanja i rastresenog psihičkog stanja zatražio je liječničku pomoć i tijekom liječničkog pregleda psihijatrici, kako se

³⁸⁹ Cvitanović L., et al., Kazneno pravo, Posebni dio, Pravni fakultet, Zagreb, 2018., str.153.

³⁹⁰ VSRH III Kr 83/06-3, op.cit 368., Prijetnja može biti izražena i neverbalno: „gestom, pokazivanjem slike ili predmeta i slično.“

³⁹¹ Ibid.

³⁹² VSRH, III Kž 2/08-5 od 28.5.2008. [https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805571fd&q=pristupano 26.11.2018.](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805571fd&q=pristupano%2026.11.2018)

³⁹³ VSRH III Kr 83/06-3 od 02.4.2008.

[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805546ec&q=\(26.11.2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805546ec&q=(26.11.2018))

³⁹⁴ Ibid.

³⁹⁵ Iz presude Županijskog suda u Bjelovaru Kž-46/2018 od 15. ožujka 2018.,

https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202018_0.pdf- pristupano 13. rujna 2022.

optužnicom tereti izrekao riječi „ da treba isprebijati i usmrtniti“ nekoliko dužnosnika Hrvatskog sabora i predsjednika Vlade, pa da je time počinio kazneno djelo prijetnje iz članka 139. stavak 2. u svezi s stavkom 3. da je ozbiljno prijetio da će teško tjelesno ozlijediti i usmrtniti veći broj osoba.³⁹⁶ Od strane drugostupanjskog suda je utvrđeno da je prvostupanjski sud „pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno zaključio da nije sa sigurnošću utvrđeno da bi optuženik počinio kazneno djelo kako se tereti optužbom, zbog čega ga je oslobođen optužbe“³⁹⁷ Naime, liječnica koja je optuženiku pružila liječnički pomoć koristila je blagodat nesvjedočenja prema članku 285. stavak 1. točka 5. Zakona o kaznenom postupku, na koje je prema prvo i drugostupanjskom sudu imala pravo tim više što se radi o psihijatrici te bi se u konkretnom slučaju teško moglo odvojiti njegovo zdravstveno stanje od drugih okolnosti, iz obavijesti upućenoj određenoj službi Hrvatskog sabora o mogućoj prijetnji ili mogućoj opasnosti se ne može zaključiti da je time ostvario obilježja djela za koje se tereti već da potrebno poduzeti određene mjere u osiguranju šticećenih osoba, svjedokinja koja poznaje optuženika iskazala je da se radi o neagresivnoj osobi s kojom nikad nisu imali problema i da je zbog obiteljskih problema zatražio psihijatrijsku pomoć te sa obranom okrivljenika da je „otišao na liječnički prijem jer se loše osjećao, bez ikakvih namjera da nekome prijeti s ciljem da ga se ustraši i uznemiri“ što je sukladno i nalazu psihijatrijskog vještaka.³⁹⁸ Iz navedenog primjera vidljivo je, da nije dovoljno izreći „prijeteeće riječi“ već kod počinitelja mora biti utvrđena namjera odnosno da je prijetnje izrekao s namjerom da kod drugoga prouzroči posljedicu u vidu ustrašenosti i uznemirenosti, da je bitan cijeli kontekst događaja i da se dokaznim postupkom mora sa sigurnošću utvrditi da je počinitelj ostvario sva bitna obilježja kaznenog djela.

Drugostupanjski sud prihvatio je žalbu okrivljenika zbog pogrešnog utvrđenog činjeničnog stanja navedenog u prvostupanjskoj presudi kojom je proglašen krivim zbog kaznenog djela prijetnje iz članka 139. stavak 3. u vezi stavka 2. da je iz razloga što ga je djed prijavio liječniku da mu je nanio tjelesne ozljede u namjeri da ustraši djeda - blisku osobu, telefonskim putem ozbiljno zaprijetio riječima „spakovao si mi rešt, ako ću ići u rešt, ubit ću te“ i da su izazvale osjećaj straha³⁹⁹ te vratio predmet na ponovno suđenje, jer navedeno ne potvrđuje niti jedan dokaz niti ispitanu svjedoci niti sam oštećenik koji je naveo da ga unuk nazvao i rekao mu „sad si mi sredio zatvor“, a okrivljenik na prvom ispitivanju nije izjavio što

³⁹⁶ Županijski sud u Bjelovaru posl.br. Kž-205/2022-7 od 19. travnja 2023.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e4bdd2&q=>, pristupano 7. rujna 2023.

³⁹⁷ Ibid.

³⁹⁸ Ibid.

³⁹⁹ Županijski sud u Zagrebu br. 6 Kž-1177/2022-8 od 14. ožujka 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e0db91&q=>, pristupano 8. rujna 2023.

je konkretno u razgovoru rekao djedu niti ga je to pitala viša državnoodvjetnička savjetnica kao niti na raspravi gdje je izjavio da je rekao djedu „spakirao si mi rešt“.⁴⁰⁰ Iz navedenog je uistinu nejasno temeljem čega je prvostupanjski sud zaključio da je dokazano da je okrivljenik ostvario sva obilježja kaznenog djela prijetnje iz članka 139. stavak 3. u vezi stavka 2. Kaznenog zakona, dakle uopće nije utvrđeno niti je jasno niti je precizirano točno koje riječi je okrivljenik kao prijetnju uputio svojem djedu, a što će se u ponovljenom postupku i detaljnije utvrditi okolnosti događaja ponovnim izvođenjem dokaza i po potrebi pribavljanjem novih dokaza.

3.2.4 Način počinjenja

Različiti su načini počinjenja kaznenog djela prijetnja, može biti izražena verbalnim putem (usmeno, pismeno ili putem znakovnog jezika) i neverbalnim putem („gestom, pokazivanjem slike ili predmeta ili slično“⁴⁰¹) odnosno konkludentnim radnjama. Verbalnim putem, može biti prijetnja upućena, izravno ili neizravno odnosno posredstvom druge osobe te različiti načini upućivanja pisanih, slikovnih ili glasovnih poruka putem mobilnih aplikacija, elektroničkom poštom, telefonskim razgovorom i sl. Primjerice kazneno djelo prijetnja u kvalificiranom obliku izvršeno je tako što je putem razgovora telefonom oštećenoj upućena prijetnja ubojstvom toj osobi i članovima obitelji (svakako barem četiri osobe), a „pri tome nije odlučno što je to učinjeno prilikom telefonskog razgovora s oštećenicom i što prijetnja nije izrečena pred tim osobama, bitno je da je optuženik izrekao ozbiljnu prijetnju koja se odnosila ne samo na nju već i na spomenute osobe“.⁴⁰²

Kazneno djelo prijetnje ostvareno je i kada se upućuje ozbiljna prijetnja posredstvom druge osobe („njegova aktivnost je bila upućena na suprugu kojoj je u dva navrata prijetio, jednom putem druge osobe djelatnice centra za socijalnu skrb, a drugi puta telefonom kada joj je zaprijetio da će doći i do duge puške i ubiti ju što je kod oštećenice koja je smještena u skloništu za žrtve obiteljskog nasilja radi ranijeg nasilja optuženika izazvalo opravdan strah“⁴⁰³). Kao jedan od načina izvršenja je i način kojim je počinitelj upravljao svojim vozilom (radio tzv. “osmice“ na cesti, vozeći se ispred oštećene naglo kočio, išao sa vozilom njoj u susret u istoj traci...) izazvao kod druge osobe strah za njezinu sigurnost no time nisu ostvareni

⁴⁰⁰ Ibid.

⁴⁰¹ VSRH, III Kr 83/06-3 od 02.4.2008.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805b227f&q=>, pristupano 26.11.2018.

⁴⁰² VSRH, I KŽ 301/03-5 od 11.12.2003.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805183bc&q=>, pristupano 25.11.2018.

⁴⁰³ VSRH III Kr 112/07-3 od 31.10.2007.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8054cf15&q=>, pristupano 25.11.2018.

elementi kvalificiranog oblika nekim budućim napadom na život ili tjelesni integritet, već je namjera počinitelja izazvati osjećaj nesigurnosti, straha, uznemirenosti.⁴⁰⁴

Detaljno obrazloženje i definiranje obilježja kaznenog djela prijetnje u kvalificiranom obliku počinjenom na štetu bliskih osoba opisano je u drugostupanjskoj presudi Županijskog suda u Dubrovniku Kž-57/2023-3. kojom je potvrđena prvostupanjska presuda.⁴⁰⁵ Optuženik je uzeo nož iz kuhinjske ladice na što je zbog straha njegova supruga krenula na tavan gdje je ostala dok se situacija nije smirila, a on držeći nož u spuštеноj ruci krenuo za njom, njihov sin čuvši da se otac i majka svađaju i potom vidjevši oca kako s nožem ide za majkom, u strahu za majčin život krenuo je prema ocu i uhvatio za majicu, on se okrenuo uhvatio sina za vrat i rekao mu „nešto u smislu da li hoće on umjesto nje misleći pritom na njegovu majku“ čime je okrivljenik ispunio objektivna i subjektivna obilježja dva kaznena djela prijetnje iz članka 139. stavak 3. u svezi stavka 2. Kaznenog zakona na štetu supruge i sina.⁴⁰⁶ Kazneno djelo počinjeno je kombinacijom konkludentnih radnji i upućenih riječi kojima je ozbiljno prijetio smrću s namjerom da kod drugih izazove osjećaj straha, a objektivno su podobne kod svake osobe izazvati osjećaj straha i osobne ugroženosti, dok to što je kod oštećenih izazvalo namjeravanu posjedicu, ustrašenost, nije odlučna činjenica kao niti da li bi uistinu učinio to čime prijeti.

⁴⁰⁴ Iz presude Županijskog suda u Šibeniku Kž-135/2016 od 05.12.2017. „Optuženi je u cilju izazivanja straha kod oštećene, svojim vozilo prešao na suprotan trak, vozilom prepriječio izlaz na cestu vozilu u kojem se nalazila oštećena sa bratom koji je upravljao vozilom, optuženi je nadalje vozilom više puta kretao naprijed-nazad, vozio ispred njih i više puta naglo kočio, potom ubrzavao vožnju, pravio „osmice“ po cesti, nakon kraćeg vremena okrenuo vozilom i dolazeći im u susret prešao u njihov prometnu traku uslijed čega je vozač naglo skrenuo desno kako bi izbjegao njegov nalet vozila, što je sve kod oštećene izazvalo prepast za osobnu sigurnost i sigurnost njezinog brata i prvostupanjskom presudom proglašen krivim za prijetnju iz čl.129 st.2 KZ-a . „Njegov način vožnje je po ocjenu drugostupanjskog suda bio objektivno prikladan da kod oštećene izazove osjećaj straha, nespokoјstva i nesigurnosti, a nedvojbeno se radilo o ozbiljnoj prijetnji upućenoј prema konkretnoj osobi, koja je dovela do prepasti oštećene u odnosu na osobnu sigurnost iste. Neprihvatljivo je i neosnovanoda bi se u konkretnom slučaju ostvarili svi bitni elementi kvalificiranog oblika prijetnje te da bioštećenoz ozbiljno prijetio da će nju ili njoj blisku osobu teško tjelesno ozlijediti. Da bi se radilo o kvalificiranom obliku trebalo bi se raditi o ozbiljnoj prijetnji kojom se prijeti napadom na život ili tijelo ili njemu bliske osobe u konkretnom slučaju nekim budućim napadom na tijelo oštećenika u pravcu nanošenja teške tjelesne ozljede, koja prijetnja treba dovesti do osjećaja ugroženosti oštećenika za vlastiti tjelesni integritete strah od nanošenja teške tjelesne ozljede što sve nedostaje u činjeničnom opisu utuženog kaznenog djela. Proizlazi da je optuženi postupao isključivo u „cilju izazivanja straha“ kod oštećene koje je ponašanje kod nje i izazvalo „prepast za osobnu sigurnost“ dok nedostaju bitni elementi kvalificiranog oblika....a to bi bila ozbiljna prijetnja da će ubuduće biti napadnuto tijelo oštećenice ili njoj bliskih osoba....odnosno da bi se oštećenica nalazila u strahu za svoj tjelesni integritet upravo zbog mogućnosti nanošenja teške tjelesne ozljede...te je optuženik počinio kazneno djelo prijetnje iz čl.129 st.1 KZ“. [https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba807f0f31&q=pristupano 27.11.2018.](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba807f0f31&q=pristupano%2027.11.2018.)

⁴⁰⁵ Županijski sud u Dubrovniku br. Kž-57/2023-3 od 9. siječnja 2023.,

[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dfe84a&q=pristupano 8. rujna 2023.](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dfe84a&q=pristupano%208.%20rujna%202023.)

⁴⁰⁶ Ibid.

Primjeri nesvakidašnjeg načina počinjena:

- traktorom, naime okrivljeni je uočivši oštećenog kako na njivi skuplja travu, traktorom je naglo skrenuo s ceste preko kanala obraslog travom, te u namjeri da zastraši oštećenog dao gas i vozio prema oštećenom zbog čega je on odskočio u stranu, nakon čega se okrivljeni vratio nazad i ponovno vozio prema oštećenom koji je pobjegao iza stabla, pa mu je okrivljeni „opsovao mater i doviknuo da će ga slijedeći puta uspjeti zgaziti“⁴⁰⁷ Iz navedenog proizlazi da po načinu vožnje, davanju gasa, vožnji prema oštećenom, pa vraćanje i ponovna vožnja prema oštećenom, koji se morao odmicati uz okrivljenikovo psovanje i vikanje da će ga drugi put uspjeti zgaziti, su postupci koje bi se prosječna osoba doživjela kao ozbiljnu prijetnju smrću, bila ustrašena i bojala se za svoj život.
- počinjenjem drugog kaznenog djela ubijanje ili mučenje životinja iz članka 205 stavak 1. Kaznenog zakona/11 uz verbalnu prijetnju, tako što je okrivljenik nazvao oštećenu i u namjeri da ju ustraši rekao da je uhvatio njenog psa za vrat i zaprijetio riječima „Zadavit ću ti kera, ubit ću ga, šta ti misliš da ja nemam muda za to, ubit ću tebe i njega“ na što je ona prekinula razgovor, da okrivljeni je uzeo psa iz dvorišta, automobilom se udaljio, usmrtio psa oštećene i poslao joj poruku „mrtav“, što je oštećena doživjela kao ozbiljnu prijetnju smrću zbog čega se osjećala uznemirano i ustrašeno za svoj život.⁴⁰⁸

3.2.5. Okolnosti počinjenja

Pod kojim okolnostima je prijetnja učinjena su bitan element odnosno neizostavni, jer su okolnosti izrazito važne, pa iste riječi u različitim okolnostima mogu imati drugačiji smisao. „U svakom takvom slučaju kada radnja ne predstavlja prijetnju izrečenu na način da je ona jasna i nedvojbena i trećim osobama, potrebno je cijeliti konkretne okolnosti pod kojima je došlo do inkriminiranog postupanja i ocjenjivati sadrži li takvo ponašanje nagovještaj nanošenja nekog zla(...)“⁴⁰⁹ Smisao izgovorene riječi, „izgovorena riječ može imati značajno drugačiji smisao ovisno o kontekstu u kome je izrečena, da bi izgovorene riječi ostvarile obilježja kaznenog djela potrebno je utvrditi da su one izgovorene kao ozbiljna prijetnja(...)o tome je li

⁴⁰⁷ Općinski sud u Požegi br. K-168/2020-12 od 15. veljače 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e0796d&q=>, pristupano 15. rujna 2023.

⁴⁰⁸ Općinski sud u Osijeku br. 44. K-603/2022-2 od 3. studenog 2022.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80da9dd8&q=>, pristupano 15. rujna 2023.

⁴⁰⁹ Ibid.

prijetnja ozbiljna nije moguće zaključivati samo na temelju sadržaja izgovorenih riječi već ih valja promatrati u kontekstu ukupnog događaja u kojem su te riječi izgovorene⁴¹⁰.

Koliko je bitan kontekst, a ne samo upućena prijetnja, vidljivo je iz više primjera sudske prakse:

- riječi „ponovno ću razbiti ovaj prozor“ u kontekstu i okolnostima događaja nisu počinjenje temeljenog oblika prijetnje. Optuženik koji je navedene riječi izgovorio svjedoku za vrijeme dok je isti uzimao mjere za novi prozor, jer ga je optuženik razbio bacivši kamen u prozor i pri tome lako tjelesno ozlijedio privatnu tužiteljicu, a koje riječi nije čula privatna tužiteljica koja je u to vrijeme bila kod liječnika, a za riječi saznala posredno od sina kojemu je svjedok rekao što mu je optuženik rekao te potom majci ispričao što se događalo, kad se sagledaju okolnosti u kojima su izrečene i iskazi svjedoka, ne može se uzeti da se radi o prijetnji preko svjedoka upućenoj privatnoj tužiteljici s namjerom da ju ustraši ili uznemiri već da su ustvari te riječi „ponovno ću razbiti prozor“ bile upućene svjedoku koji je uzimao mjere od prozora kako bi ga odvratilo od uzimanja mjera za novi prozor.⁴¹¹
- prijetnja „novim batinama i to onoliko koliko dana optuženik dobije zatvora“ upućene od počinitelja nakon fizičkog sukoba u kojem je istom oštećeniku zadao laku tjelesnu ozljedu je „očito da je takva prijetnja bila u svemu objektivno prikladna da kod oštećenika u trenutku izjavljivanja izazove osjećaj uznemirenosti i nesigurnosti te ustrašivanja od nekog novog budućeg fizičkog napada.⁴¹²;
- prijetnja policijskim službenicima „da će ih poubijati mašući pri tome rukama i kasnije pokušao to učiniti nožem“ učinjena u okolnostima kada su isti prisilno ulazili u kuću zbog provođenja uhićenja njegovog sina „je objektivno podobna da(...)izazove osjećaj uznemirenosti, nesigurnosti ili straha neovisno o tome što su policajci iskazali da se nisu bojali“⁴¹³;
- izravne prijetnje „da će ga ubiti dugom devetkom, da će u njega sprašiti 5 komada, da će ga ubiti čim izađe iz zatvora, imaš ti djecu vidjet ćeš što će biti, i da će mu j... mater“

⁴¹⁰ Vrhovni sud RH, Presuda i Rješenje br. I Kž 191/15-9 od 15.9.2015. dostupno na <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8060d3e7&q=> pristupano 27.11.2018.

⁴¹¹ Županijski sud u Šibeniku Kž-112/2022-2 od 09. lipnja 2022., <https://www.iusinfo.hr/sudskapraksa/ZSRH2022SiKzB112A2> - pristupano 09.08.2022.

⁴¹² VSRH I Kž 169/05-3 od 08.6.2005.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8052c7a3&q=> - pristupano 25.11.2018.

⁴¹³ VSRH I Kž 60/06-5 od 08.2.2006.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805336e9&q=> - pristupano 25.11.2018.

upućene dvojici policijskih službenika u okolnostima nakon što je bio uhićen i priveden u policijsku postaju, gdje je bio dosta agresivan, mahao špricom govoreći da će ubosti sebe i policajce, a za vrijeme dok se čekao nalog za pretragu „objektivno je podobna da kod osobe kojoj je upućena izazove osjećaj uznemirenosti, nesigurnosti ili straha neovisno o tome što je policajac iskazao da se od izrečenih prijetnji nije uplašio.“⁴¹⁴

- na glavnoj raspravi zbog ometanja reda u sudnici i vrijeđanja suca, sudac je prekinuo glavnu raspravu, počinitelj je povišenim tonom izrekao „ja kad budem došao budeš vidio“, a koje riječi u nekom drugim okolnostima ne bi bile podobne izazvati strah ili uznemirenost, no u ovim navedenim okolnostima kod suca izazvale strah i uznemirenost „što proizlazi ne samo iz njegovog iskaza već i iz njegovog pozivanja policije i traženja osiguranja za nastavak glavne rasprave“,⁴¹⁵
- riječi „strpat ću te u hladnjaču“⁴¹⁶ izrečene u kontekstu „teško i trajno poremećenih odnosa i sukoba(...)objektivno su podobne da(...)izazovu uznemirenost i osobnu ugroženost, inkriminirane riječi u konstelaciji poremećenih ljudskih odnosa(...)mogu izazvati osjećaj uznemirenosti.“⁴¹⁷
- policijski službenik svjedočio je na raspravi u kaznenom predmetu, a kojim svjedočenjem je osuđenik bio nezadovoljan te mu izrekao „vidjet ćemo se ja i ti još, nismo završili, vidjet ćeš ti još p... jedna lažljiva vidjet ćemo se mi još“ te uputio riječi je uputio očito u namjeri da ga uznemiri stavljajući mu u izgled zlo koje se očigledno sastoji u napadu na tjelesni integritet“⁴¹⁸
- „ne može se isključiti mogućnost na koju s pravom ukazuje prvostupanjsku sud da je kaznena prijava oštećenice kako za kazneno djelo silovanja tako i za kazneno djelo prijetnje rezultat nastojanja oštećenice da u tijeku brakorazvodne parnice i spora oko podjele bračne stečevine, osigura što bolju vlastitu poziciju s obzirom da je optuženik očigledno u tom postupku nije bio kooperativan i odbija se iseliti iz zajedničkog stana“⁴¹⁹;

⁴¹⁴ VSRH I Kž 232/06-5 od 26.9.2006. <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8053df98&q=> - pristupano 25.11.2018.

⁴¹⁵ VSRH III Kr 83/06-3, op.cit.384

⁴¹⁶ VSRH, III Kž 2/08-5, od 28. svibnja 2008.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805571fd&q=> - pristupano 26.11.2018.

⁴¹⁷ Ibid..

⁴¹⁸ VSRH III Kr 98/16-4 od 19.12.2016.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806ed5eb&q=> pristupano 27.11.2018.

⁴¹⁹ VSRH I Kž 335/13-6 od 03.03.2015.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fcf26&q=> pristupano 27.11.2018.

- „okolnosti pod kojima je optuženik izrekao inkriminirane riječi, a prije svega s kakvim povodom i namjerom ih je izrekao, činjenica da je bio suočen s razbijanjem vlastitog stana nije pravilno cijenjeno njezino značenje u kontekstu reakcije optuženika na ovakvu situaciju niti ju povezao sa subjektivnim obilježjem kaznenog djela tj. oblikom krivnje što je bitno za primjenu instituta beznačajnog djela(...)nije utvrđeno u kakvom se stanju nalazio(...)obzirom je bez upozorenja i najave započelo rušenje njegovog doma....prvostupanjski sud je naveo kako je njegova reakcija shvatljiva, a riječi su izrečene u ljutnji te su bile više izraz nemoći optuženika u nastaloj situaciji i želje da probijanje zida prestane što može biti od utjecaja na ocjenu subjektivnog obilježja kaznenog djela.“⁴²⁰
- izrečene riječi putem telefona „nećeš još dugo(...)ja ću tebi najdraže(...)nećeš više šetati s malim(...)ubit ću ti najprije maloga pa tebe“⁴²¹, u koliko se izdvoje iz konteksta, same za sebe uistinu mogu predstavljati ozbiljnu prijetnju usmrćenjem i usmrćenjem bliske osobe, no kada se te riječi promatraju u kontekstu događaja u kojem je zapravo „inicijalni kontakt bio ishodaenje da suprug od oštećenice vrati novac koji su mu optužena i njezina sestra, da nakon izrečenih prijetnji oštećena nastavlja s njom telefonske kontakte, pokušavajući se sresti s njim tražeći je sa suprugom na mjestima na kojima ju očekuju, za sada ne daje osnova za zaključak da bi izgovorene riječi predstavljale ozbiljnu prijetnju u smislu nužnog obilježja ovog kaznenog djela.“⁴²²
- u kontekstu dolaska počinitelja kod poslodavca žrtve, nakon par dana po izlasku iz istražnog zatvora do donošenja presude kojom je kriv za kaznena djela iz čl.139 st.2 i 117 st.2 KZ/11 na štetu žrtve, onda upućene prijetnje posredstvom druge osobe-poslodavca da „neće imati mira dok god je on živ“ je ozbiljna prijetnja zlom koja je apsolutno podobna da kod oštećene izazove osjećaj straha i uznemirenosti.⁴²³
- oštećenik – odvjetnik zastupao je optuženikovu majku u tri postupka za što je izdao račune za zastupanje, a radi namirenja troškova zastupanja podnio je tužbu 14. srpnja 2017., da bi u situaciji smrti majke, odvjetnički manevri kod optuženika stvorili negativne osjećaje zbog kojih je dana 15. veljače 2018. došao kod oštećenika, vrijeđao i govorio kako se

⁴²⁰ VSRH III Kž 7/14-4 od 03.02.2015

[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80624b78&q=pristupano 27.11.2018.](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80624b78&q=pristupano%2027.11.2018.)

⁴²¹ VSRH I Kž 191/15-9 od 15.9.2015

[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8060d3e7&q=\(27.11.2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8060d3e7&q=(27.11.2018.))

⁴²² Ibid.

⁴²³ VSRH III Kž 161/14-4 od 21.1.2015

[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079989f&q=pristupano 27.11.2018.](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079989f&q=pristupano%2027.11.2018.)

dobro živi od tuđe muke, primio za revere, unosio i lice i rekao da će to biti zadnje i njemu i oštećeniku, što je kod oštećenika, jer mu je poznato da je optuženik nasilan i prema sebi i prema drugima, izazvalo strah, pa je izrečenu prijetnju shvatio ozbiljno. Sud je poklonio vjeru iskazu svjedoka koji doduše prijetnje nije čuo, ali kada je došao do njih vidio je da optuženik uhvatio rukama za jaknu ili kaput oštećenika u predjelu prsa u unosio mu se u lice nešto govoreći, a oštećenik je bio blijed „i imao izraz lica kao dijete na rubu plača“, a kako je osjetio da nešto nije uredu odlučio je pomoći kolegi.⁴²⁴ Navedeno ukazuje da se zaključak prvostupanjskog suda da su ispunjeni bitni objektivni i subjektivni elementi kaznenog djela temeljio na provedenim dokazima, izvršenoj analizi iskaza optuženika, oštećenika i svjedoka, pa riječi „da će to biti zadnje i njemu i oštećeniku“ same za sebe ne bi bile objektivno podobne izazvati osjećaj straha i ugroženosti, no iste u kontekstu okolnosti cijelog događaja su objektivno podobne izazvati osjećaj straha i ugroženosti.

- u vrijeme loših međuljudskih odnosa, jednom osuđivan zbog istog kaznenog djela, nakon što je namjeravao nasilno ući u stan, supruzi je poslao sms poruku sadržaja „da mu je svejedno hoće li roknuti, samo nju ili i nju i njenog tadašnjeg partnera“⁴²⁵ je ozbiljna prijetnja smrću, riječ „roknuti“ koja je općepoznata i nedvojbeno znači „ubiti“, a kada se navedena sms poruka odnosno prijetnja staviti u kontekst narušenih međuljudskih odnosa radi se o ozbiljnoj prijetnji smrću, konkretnim zlom supruzi s namjerom da ju ustraši.

3.2.6 Temeljni oblik

Razlika između temeljnog (stavak prvi) i kvalificiranog oblika (stavak drugi) prijetnje je u konkretiziranju prijetnje budućim napadom primjerice smrću, pa tako izgovorene riječi „ukoliko bude podnesena još jedna prijava protiv njega da to više neće tolerirati, jer zna čovjeka koji na tristo metara jako dobro gađa ili skida i da je to njemu najmanji problem srediti“⁴²⁶ jest objektivno prikladna prijetnja da izazove strah i uznemirenost, ali nema karakter kvalificiranog oblika ozbiljne prijetnje smrću, jer je „izrečena prijetnja općenito formulirana „zna čovjeka koji

⁴²⁴ Županijski sud u Karlovcu br. Kž-100/2023-4 od 7. ožujka 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e16346&q=>, pristupano 9. rujna 2023.

⁴²⁵ Županijski sud u Zagrebu, 11 Kž-97/2023-3 od 7. veljače 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80ded195&q=>, pristupano 10. rujna 2023.

⁴²⁶ Iz presude Županijskog suda u Bjelovaru, Kž-25/2014 od 09. listopada 2014.,

https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/Bilten%202014_0.pdf – pristupano 13.9.2022.

na tristo metara jako dobro gađa ili skida“.⁴²⁷ Za riječi “ bit će zla, ako vidim da Centar ne radi kako ja mislim da treba, neće biti dobro, nakon toga tko god iz Centra dođe u moje dvorište, neće više izaći”, je pravilno drugostupanjski sud ocijenio da su općenite i nedovoljno konkretne u smislu prijetnje određenim zlom kao što je prijetnja smrću ili oduzimanje slobode, pa nije ispunjeno obilježje kvalificiranog oblika iz stavka drugog, već se radi o temeljnom obliku, prijetnje kakvim zlom, a koje su objektivno podobne izazvati uznemirenost i/ili strah kod vanjske suradnje i tri djelatnice Centra za socijalnu, pa sukladno navedenom prvostupanjska presuda preinačena u korist okrivljenika da je počinio osnovni oblik prijetnji i prema službenim osobama i prema većem broju ljudi dakle članak 139. stavak 1. u svezi s člankom 3. Kaznenog zakona/11 i sukladnom blažem obliku izrečena je i blaža kazna.⁴²⁸

3.2.7 Kvalifikatorne okolnosti

a) prema vrsti zla i načinu počinjenja

Kvalifikatorne okolnosti što je u radu već navedeni sadržane su u stavku drugom i trećem. Prijetnju usmrćenjem nije potrebno objašnjavati, dovoljno je jasno što je zlo kojim je prijeti. Prijetnja drugome da će biti **teško tjelesno ozlijeđen**, je prijetnja tjelesnom integritetu stavljanjem u izgled teške ozlijeđe u vidu primjerice „potresa mozga, prijeloma kostiju i zuba, puknuća mišića, ligamenata, tetiva, opekotine, izbijanje zuba“⁴²⁹ itd. **Prijetnja otmicom ili oduzimanjem slobode**, je zapravo prijetnja drugome da će mu se ograničiti njegova sloboda kretanja, da će biti zatvoren, da će ga se držati zatvorenim, da će mu se ograničiti sloboda kretanja.⁴³⁰ Zla kao što su podmetanje požara, eksplozija, oružje, opasno oruđe ili drugi opasni predmet nije potrebno dodatno objašnjavati, jasno je kakvo je to zlo kojim se prijeti.

Ionizirajuće zračenje je „fotonsko ili čestično zračenje koje ima dovoljno energije da ionizira tvari, razgrađuje živa tkiva, a može biti prirodno i umjetno“⁴³¹, izvori ionizirajućeg

⁴²⁷ Iz presude Županijskog suda u Bjelovaru, Kž-25/2014 od 09. listopada 2014.

godine https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/Bilten%202014_0.pdf – pristupano 13.9.2022.

⁴²⁸ Županijski sud u Bjelovaru u presudi br. Kž-96/2023-4 od 5. srpnja 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e6c747&q=>, pristupano 6. rujna 2023.

⁴²⁹ http://hzzsr.hr/wp-content/uploads/2017/12/Klasifikacija-te%C5%BEine-ONR-za-web_tablica.pdf

⁴³⁰ Protupravno oduzimanje slobode opisano u članku 136. st.1 KZ/11., a kazneno djelo otmice opisano je u članku 137.. Razlika između ova dva kaznena djela je da kod otmice cilj počinitelja je da se oduzimanjem slobode poduzima s ciljem da se neko trećeg prisli da što učini, ne učini ili trpi.

⁴³¹ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27754>. pristupano 14.11.2022. „Vrste zračenja su rendgensko, gama, alfa i beta zračenje i neutronske zračenje.

zračenja su „svaki uređaj, instalacija ili tvar koja proizvodi ili odašilje ionizirajuće zračenje, a koja nije isključena od primjene Zakona o radiološkoj nuklearnoj sigurnosti (NN 141/13, 39/15, 130/17, 118/18, 21/22, 114/22) uključujući i nuklearni materijal, a izvori se dijele na radioaktivne izvore (zatvoreni i otvoreni radioaktivni izvor) i električne uređaje koji proizvode ionizirajuće zračenje (npr. rendgenski uređaj i akcelerator).“⁴³²

Prijetnja „**uništenjem društvenog položaja ili materijalnog opstanka**“, što to znači, da li se radi se o isključivanju prava ili se uništava društveni položaj ili se uništava materijalni opstanak? Može se smatrati da su ta dva prava zapravo povezana, jer kad se sagleda uništenje društvenog položaja koji je primjerice povezan sa radom ono za posljedicu ima onemogućavanje rada, a onemogućavanje rada utječe na materijalno stanje i time se dovodi u pitanje materijalni opstanak i obratno. Prema Horvatiću „zlo ide na to da se žrtvi nanese žrtvi, jer bi to bila u svakom slučaju bila velika promjena u njenom društvenom položaju na gore, a jednako tako i kada se radi o njenom materijalnom položaju“⁴³³ te smatra da „nije smisao u tome da se radi o potpunom uništenju već da se radi o prijetnji nekim zlom koje ukoliko bi se ostvarilo za posljedicu bi imalo veliku promjenu za žrtvu na gore u društvenom položaju ili u egzistencijalnom smislu.“⁴³⁴

Kvalifikatorna okolnost da je žrtva „**dulje vrijeme stavljena u težak položaj**“ je također neodređen, koji bi to vremenski period trebao biti da bi se smatrao kao „dulji“? Primjerice tumačenje u odluci VSRH glasi „(...)sud je osuđeniku kao otegotnu okolnost cijenio ne samo da je on kroz duži vremenski period od preko godinu dana uznemiravao oštećenicu nego i okolnost da ju je time doveo u takvo psihičko stanje da je morala tražiti pomoć psihijatra“⁴³⁵ U konkretnom predmetu bi trebalo ocijeniti s obzirom na sve okolnosti što bi bio dulji vremenski period, koji bi mogao biti manji od prije navedenog godinu dana, a kao okolnost koja bi išla u prilog određivanju tog perioda bi mogla biti zdravstveno stanje žrtve koja je zbog toga zatražila liječničku pomoć („...*naime strah za vlastiti život predstavlja vrlo ozbiljno poremećeno stanje ljudskog zdravlja a radi kojeg je vrlo često nužno potražiti i liječničku pomoć*“⁴³⁶), a tumačenje

⁴³² Ravnateljstvo civilne zaštite, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, <https://civilna-zastita.gov.hr/podrucja-djelovanja/radioloska-i-nuklearna-sigurnost/sluzba-za-radiolosku-sigurnost/izvori-ionizirajuceg-zracenja/115>, pristupano 14.11.2022.

⁴³³ Op.cit.177., str.130

⁴³⁴ Op.cit.177., str.130

⁴³⁵ VSRH III Kr 61/08-3 od 22.10.2008.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8055d731&q=> pristupano 26.11.2018.

⁴³⁶ Općinski sud u Požegi K-111/2016-23 od 24.04.2017.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8075e0f4&q=> pristupano 27.11.2018.

u odluci Županijskog suda u Bjelovaru navodi dva uvjeta koji moraju biti ispunjeni da bi se radilo o kvalificiranom obliku iz čl.129 st.3 /97 i to „, prvo, objektivno raditi o tako ozbiljnoj prijetnji (ili prijetnjama) koja je podobna da osobu kojoj se prijeti dulje vrijeme dovede u težak položaj i drugo, osoba kojoj se tako prijeti objektivno zaista mora dulje vrijeme biti u teškom položaju“.⁴³⁷

b) prema svojstvu žrtve

Službena ili odgovorna osoba, da bi se radilo o kvalifikatornom elementu, prijetnja mora biti upućena vezano za obavljanje javne ovlasti žrtve ili da je u vezi s njezinim radom ili položajem. Službena osoba definirana je člankom 87. stavak 3.⁴³⁸, odgovorna osoba stavkom 6. istog članka.⁴³⁹ U praksi će postojati slučajevi u kojima će se odlučivati da li neka ima svojstvo službene ili odgovorne osobe. Nemaju svojstvo službene osobe po sudskoj praksi⁴⁴⁰ primjerice mjernički vještak koji u sudskom postupku po nalogu suda utvrđuje među, djelatnik zaštitarske službe u obavljanju te službe zadaća čuvanja ljudi i imovine proizlazi iz ugovorne obveze tvrtke u kojoj je zaposlen i druge tvrtke, a ne iz obveza tijela državne vlasti.⁴⁴¹ Petom novelom kaznenog zakona proširen je katalog službenih osoba uvođenjem „stručnog radnika koji obavlja poslove iz djelatnosti socijalne skrbi,⁴⁴² odgoja i obrazovanja“ što je obrazloženo

⁴³⁷ Garačić A., Kazneni zakon u sudskoj praksi. Posebni dio. Rijeka, Libertin naklada, 2016, str. 161-162

⁴³⁸ „Službena osoba je državni dužnosnik ili službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, nositelj pravosudne dužnosti, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državnoodvjetničkog vijeća, arbitar, javni bilježnik i stručni radnik koji obavlja poslove iz djelatnosti socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja. Službenom osobom smatra se i osoba koja u EU, stranoj državi, međunarodnoj organizaciji koje je RH član, međunarodnom sudu ili arbitraži čiju sudbenost RH prihvaća, obavlja dužnosti povjerene osobama iz prethodne rečenice.“, članak. 87. stavak 5. „... kao osoba prema kojoj je počinjeno kazneno djelo, službenom osobom smatrat će se i vojna osoba i članak 87. stavak 4. „Vojna osoba je djelatna vojna osoba, ročnik, pričuvnik i kadet te državni službenik i namještenik raspoređen na službu u Oružanim snagama Republike Hrvatske.“ Državni dužnosnik definiran je čl.87. st. 3 KZ/11

⁴³⁹ Odgovorna osoba je fizička osoba koja vodi poslove pravne osobe ili joj je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe ili državnih tijela ili tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave“.

⁴⁴⁰ Vidi više u primjerima sudske prakse u Garačić A., Kazneni zakon u sudskoj praksi. Posebni dio. Rijeka, Libertin naklada, 2016, str. 588 do 594

⁴⁴¹ Op.cit.437., str. 588

⁴⁴² Prema Zakonu o socijalnoj skrbi NN 18/22, 46/22 I 119/22, prema čl. 251. stručni radnici Zavoda koji obavljaju stručne poslove su socijalni radnik, pravnik, psiholog i socijalni pedagog s položenim stručnim ispitom i odobrenjem nadležne komore za samostalan rad prema posebnim propisima, a iznimno obavljaju i drugi stručni radnici s odgovarajućom kvalifikacijom; prema čl.252. stručni radnici obiteljskog centra koji obavljaju stručne poslove osobe navedene u čl.251 i edukacijski rehabilitator s položenim stručnim ispitom, odobrenjem nadležne komore za samostalan rad prema posebnim propisima i dodatnim edukacijama iz savjetodavnog i/ili terapijskog rada, obiteljske medijacije ili supervizije psihosocijalnog rada; prema čl.253. stručni radnici pružatelja usluga u domu socijalne skrbi i kod drugih pružatelja socijalnih usluga (socijalni radnik, psiholog, socijalni pedagog, edukacijski rehabilitator, logoped, medicinska sestra, fizioterapeut, radni terapeut, kineziterapeut i odgojitelj). Navedene osobe imaju iskaznicu kojom dokazuju svojstvo službene osobe, identitet i ovlasti.

da time te osobe „dobivaju pojačanu kaznenopravnu zaštitu kroz niz kvalificiranih oblika“⁴⁴³ tako da počinjenje kaznenog djela na štetu službene osobe ima propisanu kaznu koja je teža od propisane za temeljni oblik kaznenog djela.⁴⁴⁴ Samim time što je žrtva kaznenog djela službena osoba, a nije vezano uz njezin rad ne može se raditi o najtežem obliku opisanim u stavku trećem. To pokazuje slijedeći primjer iz prakse. Nije počinjeno kaznenog djelo prijetnje iz čl. 139. st.2 Kaznenog zakona na štetu zamjenika Općinskog državnog odvjetnika već temeljni oblik odnosno čl.139 st.1, jer „kao prvo, verbalne prijetnje(...)kad se budeš najmanje nadao sredit ću te nisu prijetnja usmrćenjem već prijetnja nekim zlom kako bi ga ustrašio ili uznemirio, pa se radi o stavku jedan, a kao drugo navedena prijetnja nije mu upućena u svezi s njegovim radom, budući kao zamjenik Općinskog državnog odvjetnika „nije nikada poduzimao bilo kakvu radnju prema optuženiku u bilo kojem kaznenom postupku u svojstvu državnog odvjetnika“, a zbog čega mi nisu poznati motivi za njegovo ponašanje prema njemu.“⁴⁴⁵

U odnosu na odgovornu osobu to svojstvo prema sudskoj praksi⁴⁴⁶ ima : „projektant (ovlašten da izrađuje projekte određene vrste), poštar, sudski vještak u postupku pred sudom, stečajni upravitelj u stečajnom postupku, predsjednik nadzornog odbora dioničkog društva, predsjednik mjesnog odbora, fakturist u domu zdravlja zadužen za obračun plaća, u sudskom registru upisani prokurist pravne osobe, dok svojstvo odgovorne osobe nemaju: vratar, kurir u poduzeću kojem je povjereno prenošenje novca, obrtnik, urednik dopisništva postavljen ali nije određen krug poslova koji mu je povjeren, osnivač trgovačkog društva koji nije član uprave društva“⁴⁴⁷ i vozač tramvaja.⁴⁴⁸ Za utvrđivanje da li je neka osoba odgovorna osoba u konkretnom slučaju „potrebno je utvrditi sadržaj i opseg poslova koji su povjereni toj osobi i potom ocijeniti da li imaju svojstvo odgovorne osobe“.⁴⁴⁹

Novinar je definiran Zakonom o medijima (NN 59/04, 84/11,81/13 i 114/22) u članku 2. da je to fizička osoba koja se bavi prikupljanjem, obradom, oblikovanjem ili razvrstavanjem

⁴⁴³ P.Z.E. br.775 od 24. listopada 2019., Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona., str. 10.

⁴⁴⁴ Ibid.

⁴⁴⁵ Iz presude Županijskog suda Šibeniku Kž-192/2020-4 od 08. rujna 2022., <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionPdf?id=090216ba80d70676> .- pristupano 9. studenog 2022. ... Uz kazneno djelo prijetnje iz čl.139. st.1, počinitelj je osuđen i za kazneno djelo teške tjelesne ozljede u pokušaju opisano u čl.118. s.1 u svezi s čl.34 KZ.

⁴⁴⁶ Op.cit.437., str. 595 do 596

⁴⁴⁷ Vidi više u primjerima sudske prakse u Garačić A. Op.cit.437., str. 606 do 623

⁴⁴⁸ Županijski sud u Šibeniku Kž-259/2022-7 od 21. prosinca 2022., <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dbef85&q=>, pristupano 13. rujna 2023.

⁴⁴⁹ Mrčela M., Vuletić I., Komentar kaznenog zakona Opći dio, Libertin Naklada, Rijeka, 2021. str.524-525

informacija za objavu putem medija⁴⁵⁰ te je zaposlena kod nakladnika na temelju ugovora o radu ili obavlja novinarsku djelatnost kao samostalno zanimanje u skladu sa zakonom.

Novinar i fotograf na parkiralištu nogometnog kluba intervjuirali su i fotografirali trenera nogometnog kluba radi objave članka u jednom dnevnom novinama o problemima u nogometnom klubu, kada ih je vidio direktor nogometnog kluba, a koji od ranije poznaje novinara, kako bi spriječio objavljivanje članka, prijetećim glasom rekao novinaru da prestane fotografirati i da pobriše fotografije, on mu je odgovorio da samo rade svoj posao, prijeteći je krenuo prema novinaru, a kada je vidio da ga fotograf namjerava fotografirati fizički je nasrnuo na njega pokušavajući mu istrgnuti fotoaparat što ga je ustrašilo zbog čega je viknuo „pozovite policiju“, okrivljeni mu je prijeteći rekao „da može zvati koga hoće, ali da će ga srediti i prebiti u svlačionici kluba gdje će vidjeti svog Boga i gdje ga nitko neće naći“ i istovremeno nasrtao na njega i uz pomoć brata gurnuo u smjeru svlačionice, a oštećeni je iskoristivši trenutak nepažnje uspio istrgnuti i pobjeći u unutrašnjost stadiona, potom je okrivljeni potrčao prema novinaru i rekao „da ukoliko spomene ili napiše nešto o nogometnom klubu, da je gotov te da mu za njega neće biti teško odrobijati pet godina, ujedno zahtijevajući da mu pusti snimku prethodno obavljenog intervjua“, a koje ponašanje je kod novinara i fotografa izazvalo osjećaj straha i ugroženosti, a fotograf je od fizičkog napada zadobio površinske ozlijede glave.⁴⁵¹ Svojim radnjama okrivljeni je ispunio elemente kaznenih djela prijetnje iz članka 139. stavak 3. na štetu novinara i fotografa, jer je svojim fizičkim ponašanjem i izrečenim riječima, uputio ozbiljne prijetnje da će ih teško tjelesno ozlijediti s namjerom kako bi ih ustrašio i time spriječio objavljivanje novinarskog članka u dnevnom listu dakle prijetnje su upućene u vezi s njihovim poslom, a te prijetnje su objektivno podobne da izazovu osjećaj straha i kod svakog prosječnog čovjeka, a što je sud utvrdio analizirajući i ocijenivši sve dokaze, svaki dokaz zasebno i u međusobnom odnosu te detaljno analizirao sve iskaze.

Odvjetnik je osoba se bavi pružanjem pravne pomoći (svih oblika) kao zanimanjem, koja pruža sve oblike pravne pomoći, upisan u imenik odvjetnika, odvjetničku službu može obavljati samostalno, u zajedničkom uredu ili odvjetničkom društvu, a odvjetnici iz države članice Europske unije upisuju se u imenik stranih odvjetnika koji u RH mogu obavljati odvjetničku službu kao odvjetnici, a može se smatrati i odvjetnički vježbenik obzirom u zastupanju stranaka

⁴⁵⁰ Što sve uključuje „medije“ i tko je „nakladnik“ definirano je u članku 2. Zakona o medijima

⁴⁵¹ Županijski sud u Zagrebu br. 4 kž-39/2023-3 od 14. veljače 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80df2c99&q=>, pristupano 10. rujna 2023.

može zamijeniti odvjetnika (i pred sudom i drugim tijelima) kod kojeg ima zasnovan radni odnos i obavlja poslove odvjetničke službe koji mu budu povjereni od strane odvjetnika.⁴⁵²

Za **pojam bliske osobe** i tko sve ulazi u krug bliskih osoba⁴⁵³ vidjeti stranicu 44., 45. i 47. ovog rada.

Osoba posebno ranjiva zbog svoje dobi, što uključuje maloljetne osobe i osobe starije životne dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće (vidjeti stranicu 46. ovog rada). Iz sudske prakse: dob od 15 godina „nije osoba posebno ranjiva zbog svoje dobi, jer je bezazlenost i životno neiskustvo imanentno osobama te životne dobi,⁴⁵⁴ dijete „starosti 9 godina s mentalnom retardacijom intelektualno funkcionira na nivou djeteta starosti 5 do 7 godina što ukazuje da se radi o osobi posebno ranjivoj zbog svoje dobi i utvrđenog stupnja retardiranosti“⁴⁵⁵, dijete starosti 4 godine i 9 mjeseci je „osobito podložno psihičkoj i emocionalnoj destabilizaciji, pa je notorno da se ima smatrati posebno ranjivom osobom“⁴⁵⁶, osoba starosti 82 godine je starije dobi i time posebno ranjiva.⁴⁵⁷ Posebno ranjiva zbog teže tjelesne ili duševne smetnje, teža duševna smetnja⁴⁵⁸ je mentalni poremećaj koji po svojoj naravi ili intenzitetu ograničava ili otežava psihičke funkcije osobe u mjeri da joj je neophodna psihijatrijska pomoć, a teže tjelesne smetnje podrazumijevaju razna teža tjelesna oštećenja. Može se zaključiti da će sud u konkretnom slučaju odlučivati da li se radi o žrtvi posebno ranjivoj u odnosu na njezinu dob, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće.

⁴⁵² čl.3., čl.4., čl.5., čl.8., čl.36a, čl.61. i čl.65. Zakona o odvjetništvu (NN 09/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11, 126/21). Prema članku 43. Hrvatska odvjetnička komora vodi imenik odvjetnika i odvjetničkih vježbenika, upisnike zajedničkih odvjetničkih ureda i odvjetničkih društava i imenik stranih odvjetnika s matičnim sjedištem iz država članica EU i imenika odvjetnika koji u RH imaju pravo obavljati odvjetničku službu pod nazivom odvjetnik.

⁴⁵³ Vidjeti više u Mrčela M., Vuletić I., Komentar kaznenog zakona Opći dio, Libertin Naklada, Rijeka, 2021. str.526-529

⁴⁵⁴ Iz presude VSRH I Kž-117/14-7 od 2. lipnja 2015, dostupno na <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2014IKzB117A7> - pristupano 13.11.2022.

⁴⁵⁵ Iz presude VSRH I Kž-271/13-4 od 16. siječnja 2014, dostupno na <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2013IKzB271A4> - pristupano 13.11.2022

⁴⁵⁶ Iz presude VSRH Kžzd 19/2019 od 19. prosinca 2019. dostupno na <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2019KzdB19A4> - pristupano 13.11.2022

⁴⁵⁷ Županijski sud u Bjelovaru posl.br. Kž-102/2023-6 od 1. lipnja 2023.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e4bdd2&q=>, pristupano 6. rujna 2023.

⁴⁵⁸ Prema čl.3 točka 17. u svezi s točkom 3 Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (NN 132/22). Mentalni poremećaji prema MKB-10 Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo od 2012. godine obuhvaćaju oznaku F od 00-99, organski metalni poremećaji, uzrokovani uzimanjem psihoaktivnih tvari, shizofrenija, sumanutni, afektivni, neototički poremećaji itd. dostupno na

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44081/9789241547666_hrv.pdf pristupano 13.11.2022.

c) ostale kvalifikatorne okolnosti

„**Mržnja**“ prema čl.87. st.21. Kaznenog zakona definirana da je zločin iz mržnje: „kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, jezika, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe.“ Prema Munivrana Vajda i Šurina Marton postavlja se dvojba da li „mržnja/predrasuda“ mora biti „isključivi ili dominantni motiv postupanja“, ⁴⁵⁹ na što daju odgovor da bi trebalo „kvalificirati zločin iz mržnje ako su predrasude počinitelja na temelju neke zaštićene osobine barem jedan od razloga za počinjenje, a ono što treba utvrditi jest uzročna veza između zaštićenog obilježja i počinjenog djela, pa ukoliko bi djelo bilo počinjeno i kada počinitelj ne bi bio svjestan zaštićenog obilježja žrtve tada nema uzročne veze“⁴⁶⁰ i time ne bi bilo počinjen najteži oblik iz stavka trećeg, jer nedostaje „mržnja“ već bi se radilo o temeljenom obliku ili kvalificiranom iz stavka drugog. ⁴⁶¹

„**Veći broj ljudi**“ u Kaznenom zakonu nije definiran, pa ako nije jasno definirano postavlja se pitanje koliko bi to trebalo biti osoba da bi se smatralo „veći“ broj. Prema presudi K-414/14 Općinskog suda u Splitu „u čl.89 st.20.,21. i 22 KZ/97 nalaze se definicije pojmova više osoba, skupina ljudi i grupa ljudi, pa sud smatra da pojam „veći broj osoba“ treba tumačiti kao 3 ili više osoba.“⁴⁶² Prema Maršavelskom „neki autori tumače kao najmanje dvije osobe, neki više od tri, a neki kao najmanje pet osoba dok je VSRH u jednoj odluci zaključio da je teorija i praksa pod pojmom „veći broj osoba“ podrazumijeva najmanje pet osoba“⁴⁶³ Iz čega proizlazi da se može raditi o tri ili više ili od pet ili više osoba. Primjerice Županijski sud u Bjelovaru u presudi br. Kž-96/2023-4 od 5. srpnja 2023. zauzeo je stajalište da je veći broj ljudi

⁴⁵⁹ Munivrana Vajda M., Šurina Marton A.: Zločini iz mržnje u Republici Hrvatskoj – neki teorijski i praktični prijevori. Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 399.

⁴⁶⁰ Ibid. str. 400-401., „I ESLJP je jasno zauzeo stajalište kako počinitelji zločina iz mržnje mogu postupati s različitim motivima te da kvalifikacija zločina iz mržnje nije isključena ni kada situacijski faktori imaju jednak ili čak i jači učinak od stavova i predrasuda prema skupini kojoj žrtva pripada“, str.400

⁴⁶¹ Vidi više o zločinima iz mržnje u Munivrana Vajda M., Šurina Marton A.: Zločini iz mržnje u Republici Hrvatskoj – neki teorijski i praktični prijevori. Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 389-416., Bošnjak M., Grgić Boulais, Zločin iz mržnje u praksi Europskog suda za ljudska prava Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 319-334., Zločin iz mržnje i govor mržnje, Pravosudna akademija-Priručnik za polaznike/ice, Munivrana M, Maršavelski A., Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2021., dostupno na:

<https://www.pak.hr/cke/obrazovni%20materijali/Zlo%C4%8Din%20iz%20mr%C5%BEenje%20i%20govor%20mr%C5%BEenje.pdf> i Škorjanec protiv Hrvatske, presuda Europskog suda za ljudska prava, Strasbourg, 28 ožujka 2017. dostupno na: <https://cref.eakademija.com/images/presude/244-SKORJANEC-PROTIV-HRVATSKE.pdf>

⁴⁶² Općinski sud u Splitu. K-414/14 od 26.9.2016.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80743bd4&q=pristupano> 02.12.2018.

⁴⁶³ Op.cit. 352., str.154.

tri ili više⁴⁶⁴. Stoga je u pravu Maršavelski u svojoj kritici da bi u posebnom dijelu Kaznenog zakona trebalo „jasno odrediti nedefinirano vrijednosno obilježje kao što je veći broj ljudi“.⁴⁶⁵

Za „**veću uznemirenost stanovništva**“ ozbiljna prijetnja mora biti upućena većem broju osoba. Dvije su razlike između kvalifikatornih okolnosti „veći broj ljudi“ i „stanovništva“, prva u broju osoba kojima je upućena, stupanj više od većeg broja ljudi je stanovništvo, a to mogu biti osobe u nekoj ulici, gradskom naselju, dio naselja/grada, općina, regije itd., a namjera počinitelja je da prijetnjom kod tog većeg broja osoba na određenom području prouzroči posljedicu u vidu veće uznemirenosti, što je druga razlika, veća uznemirenost je manji stupanj emocije od ustrašenosti i bojazni za svoj život. Može se zaključiti da je za ispunjenje ove kvalifikatorne okolnosti potrebno da je ozbiljna prijetnja kakvim zlom ili konkretizirana prijetnja bude podobna da kod većeg dijela stanovništva kojem je upućena može prouzročiti veću uznemirenost kao cjelinu, dakle da veći broj osoba može osjetiti uznemirenost.

3.2.8 Odnos s drugim kaznenim djelima

a) Stjecaj

Pod odnosom kaznenog djela prijetnje sa drugim kaznenim djelima, podrazumijeva se njihov međusobni odnos kada jedan počinitelj nekom vremenskom periodu ili jednokratno izvrši više kaznenih djela. Prema Cvitanoviću „institut stjecaja kaznenih djela rješava pitanje pluraliteta kaznenih djela u situaciji kad počinitelj „jednom ili više radnji počini više kaznenih djela“.⁴⁶⁶ Stjecaj kaznenih djela definiran je u članku 51. KZ/11, stavak 1. glasi: „Ako počinitelj jednom ili više radnji počini više kaznenih djela za koja mu se istodobno sudi, sud će mu za svako kazneno djelo utvrditi kaznu, a zatim će ga, na temelju ocjene počiniteljeve ličnosti i počinjenih kaznenih djela u njihovoj ukupnosti, osuditi na jedinstvenu kaznu“. Što znači da se stjecaj primjenjuje kada se počinitelju u jednom kaznenom postupku sudi za više kaznenih djela, pa se za svako kazneno djelo utvrđuje kazna i potom se izriče jedinstvena kazna. Stjecaj može biti „idealni“ i „realni“, idealni stjecaj se dalje može podijeliti na homogen (jedna radnja više istovrsnih kaznenih djela) ili heterogen (jedna radnja više raznovrsnih kaznenih djela)⁴⁶⁷.

⁴⁶⁴ Županijski sud u Bjelovaru u presudi br. Kž-96/2023-4 od 5. srpnja 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e6c747&q=>, pristupano 6. rujna 2023.

⁴⁶⁵ Maršavelski A.: Neodređene ili određene vrijednosti u kaznenom pravu Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 16, broj 1/2009, str.129

⁴⁶⁶ Op.cit.348., str.179

⁴⁶⁷ Op.cit.348., str.180.i 181.

Prema Cvitanoviću da bi se radilo o „idealnom stjecaju“, u odnosu na radnju postoje dva uvjeta i to da se radi o „jednoj radnji/jedinstvo radnje i ostvarenje više zakonskih opisa kaznenih djela“⁴⁶⁸ dok u odnosu na posljedicu može biti „ostvarenje više zakonskih bića bez prouzročenja posljedice, više različitih realnih posljedica ili više istih realnih posljedica“.⁴⁶⁹ U odnosu na kazneno djelo prijetnje, kada je od strane jednog počinitelja upućena ozbiljna prijetnja prema više osoba radi se o homogenom idealnom stjecaju, jer pravno dobro koje se štiti je osobna sloboda stoga, prema koliko osoba je počinitelj uputio ozbiljnu prijetnju toliko je izvršenih kaznenih djela prijetnje.⁴⁷⁰

Kazneno djelo prijetnje može biti u realnom stjecaju sa drugim kaznenim djelima, može biti homogen ili heterogen, a „među kaznenim djelima ne mora postojati nikakva prostorno-vremenska, funkcionalna, ciljna ili kakva druga povezanost, osim same procesne činjenice da se počinitelju za više kaznenih djela sudi u isto vrijeme“⁴⁷¹, a da bi bilo u realnom stjecaju mora biti više radnji kojima počinitelj ostvaruje više kaznenih djela za koja mu se sudi u istom kaznenom postupku. Ukoliko netko jednom radnjom uputi ozbiljne prijetnje prema više osoba, tada se radi o kvalificiranom obliku prijetnje iz stavaka trećem, „prema većem broju osoba“, a ne o realnom stjecaju više kaznenih djela prijetnje.⁴⁷²

Radnja zapaljenja automobila i ostavljanje poruke prijetećeg sadržaja u blizini je počinjenje kaznenog djela oštećenje tuđe stvari i kaznenog djela prijetnje, zapaljenjem automobila izražena je namjera izazivanja straha i ugroženosti, prvo kazneno djelo je način i sredstvo ostvarenja drugoga kaznenog djela, „prijetnja mogućim napadom na oštećenika izražena oštećenjem njegove imovine“, kazneno djelo prijetnja nije konzumirano kaznenim djelom uništenje tuđe stvari kao nekažnjivo prethodno, prvo ne može biti inkludirano u drugom

⁴⁶⁸ Op.cit.348., str.181.

⁴⁶⁹ Op.cit.348., str.181

⁴⁷⁰ iz presude VSRH III Kr 175/09-5 od 03.12.2009., Prvostupanjski i drugostupanjski sud je pravilno utvrdio da se na četiri kaznena djela prijetnje iz čl.129 st.2 trebaju primijeniti odredbe o stjecaju te su pravilno utvrđene pojedinačne kazne a potom izrečena jedinstvena kazna. „prema dosadašnjoj praksi VSRH isključena je konstrukcija produljenog kaznenog djela kod kaznenih djela kojim se štite najviša osobna pravna dobra i osobna prava građana kao što su život, tijelo, sloboda i čast“ Nema identiteta istog oštećenika i u konkretnom slučaju oštećenici nisu nikakve kolateralne žrtve iskorištene kao put izrečenih prijetnji prema njihovoj majci jer je iz činjeničnog opisa vidljivo da svaki od oštećenika prima određene prijetnje koje su upućene njihovoj majci, ali su i oštećenoj djeci upućivane ozbiljne prijetnje da će osuđenik njihovu majku usmrтити“ [https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8057536c&q= pristupano 26.11.2018.](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8057536c&q= pristupano 26.11.2018)

⁴⁷¹ Op.cit.352., str.182.

⁴⁷² „Ako je okrivljenik u jednoj SMS poruci ozbiljno prijetio kakvim zlom svojoj bivšoj supruzi, trojici sudaca koji su posturali u predmetima vođenim između okrivljenika i bivše supruge, te njenom odvjetniku, tada je počinio jedno kazneno djelo prijetnje prema većem broju osoba iz čl. 129. st. 3. u vezi st. 1. KZ-a, a ne u realnom stjecaju kaznena djela prijetnje iz čl. 129. st. 1. i čl. 129. st 3. KZ-a.“ iz presude Županijski sud u Bjelovaru, Kž-131/10 od 1. srpnja 2010. g. [https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202010_0.pdf- 13.9.2022.](https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202010_0.pdf- 13.9.2022)

kaznenom djelu niti obrnuto.⁴⁷³ Radnjom odvlačenja osobe u zasebnu prostoriju bez mogućnosti da iz iste izađe jedno vrijeme, pa potom odlazeći na drugu lokaciju za koje vrijeme se osoba nije mogla osloboditi sve dok počinitelj nije savladan od strane policijskih službenika, a za koje vrijeme su upućivane ozbiljne prijetnje jer je počinitelj baratao nožem, ostvarena su dva kaznena djela, protupravno oduzimanje slobode i kazneno djelo prijetnje, jedna je radnja oduzimanja slobode, a druga je radnja upućivanja ozbiljne prijetnje budućim napadom na tjelesni integritet⁴⁷⁴, kaznena djela su u realnom stjecaju. Za vrijeme nanošenja teških tjelesnih ozljeda, upućivanjem prijetnji ubojstvom riječima, navedene prijetnje ne mogu biti konzumirane u kaznenom djelu teška tjelesna ozljeda, već su počinjena su dva kaznena djela, „jer radnje kojima tu prijetnju i ostvaruje ne čini istovremeno ili neposredno nakon izricanja prijetnje već prijetnju počinjenjem još težeg kaznenog djela zapravo osnažuje zadavanjem teških tjelesnih ozljeda“.⁴⁷⁵ Fizičkim napadom kojim su nanesene tjelesne ozljede nakon čega je upućena ozbiljna prijetnja, ostvarena su dva kaznena djela, tjelesna ozljeda i prijetnja, prvo je nanesena tjelesna ozljeda nakon čega je upućena prijetnja, stoga kazneno djelo prijetnje „ne

⁴⁷³ VSRH III Kr 113/15-4 od 17.2.2016. „Radnje osuđenog...sadrže sva obilježja i kaznenog djela prijetnje iz čl.129 st.3 KZ i kaznenog djela uništenje i oštećenje tuđe stvari iz čl.222 st.1 KZ/97, a među tim djelima nema prividnog stjecaja, odnosno kazneno djelo prijetnje nije...konzumirano kaznenim djelom uništenja i oštećenja tuđe stvari i to kao nekažnjivo prethodno djelo. Jasno proizlazi da je on automobil oštećenika zapalio „u nakani da izazove strah i osobnu ugroženost“. Oštećenje tuđe stvari ovdje je počinjeno upravo kako bi prestrašilo njenog vlasnika stvarajući kod ovoga osjećaj nesigurnosti, paljenje automobila sredstvo je i način ostvarenja prijetnje kojom osuđenik želi postići krajnji cilj- oštećeniku prepast i osjećaj ugroženosti za vlastiti život, a takvu namjeru nedvojbeno potvrđuje i poruka prijetećeg sadržaja koju je on ostavio u blizini zapaljenog automobila. Ne radi se o njegovoj prijetnji da će oštetiti ili uništiti njegovu stvar nakon koje prijetnje bi uslijedilo i njeno ostvarenje-oštećenje te stvari nego je upravo prijetnja mogućim napadom na oštećenika izražena oštećenjem njegove imovine. Ne može biti niti govora o tome da bi kazneno djelo iz čl.222 bilo inkludirano u kaznenom djelu iz čl.129 niti obrnuto, jer se niti jedno od tih kaznenih djela ne može ocijeniti zanemarivanim, odnosno takvim da bi nizak stupanj neprava opravdao njegovo nekažnjavanje. Niti različitost zaštitnih objekata iz čl.129 i čl.222 nije okolnost koja bi dovela u pitanje zaključak o postojanju idealnog stjecaja između tih kaznenih djela jer jedno od njih sredstvo je za počinjenje drugog ne otklanja primjenu odredaba čl.60 KZ/97.“

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8063bd29&q=> pristupano 27.11.2018.

⁴⁷⁴ VSRH broj I Kž 989/03 -3 od 8.1.2004.: „Optuženik došao na radno mjesto oštećenice, te je vukući za kosu, odveo u zasebnu prostoriju te ju oko dva sata držao bez mogućnosti da istu napusti time da je i po izlasku iz te prostorije i odlasku na drugu lokaciju onemogućavao da se oslobodi, što joj je uspjelo tek nakon što su ga savladali djelatnici policije.....to su sve radnje kojima su ostvarena obilježja kaznenog djela protupravnog oduzimanja slobode iz čl.124st.1 KZ, pa kako je nedvojbeno utvrđeno da je tom prilikom oštećenici upućivao ozbiljne prijetnje da će joj ugroziti život i tjelesni integritet što je kod prouzročilo opravdan strah jer je optuženik baratao nožem, to su ostvareni i elementi bića kaznenog djela prijetnje iz čl.129 st.2 KZ-a, stoga je opravdano sud primjenjujući odredbu o realnom stjecaju kaznenih djela optuženika osudio za oba“

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805151b7&q=> pristupano 25.11.2018.

⁴⁷⁵ VSRH III Kr 93/16-7 od 04.01.2017. „Dok ju je u cilju da je teško tjelesno povrijedi, rukama udarao po glavi i naguravao u cilju da je ustraši i uznemiri rekao da ako on ne završi posao da zna ljude koji će to učiniti umjesto njega da će je on ubiti ili netko drugi jer zna ljude koji će to učiniti umjesto njega da će je ubiti on ili netko drugi. Stoga prijetnja ubojstvo izrečena za vrijeme zadavanja teških tjelesnih ozljeda ne može biti konzumirana u kaznenom djelu iz čl.118KZ/11 jer radnje kojima tu prijetnju i ostvaruje ne čini istovremeno ili neposredno nakon izricanja prijetnje već prijetnju počinjenjem još težeg kaznenog djela zapravo osnažuje zadavanjem teških tjelesnih ozljeda. Zbog toga se ne radi o prividnom nego o pravom stjecaju kaznenih djela iz čl.139 st.2 i čl.118 st.2 KZ-a. <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80704fbd&q=> pristupano 27.11.2018.

može biti konzumirano prethodno nanesenom tjelesnom ozljedom⁴⁷⁶. Ozbiljna prijetnja napadom izvršena u jednom vremenskom razdoblju, nakon koje je žrtvi oduzet život, ostvaruju se dva kaznena djela, kazneno djelo prijetnje i kazneno djelo ubojstvo, radi se o dvije radnje koje su vremenski odvojene, o dva odvojena događaja te se ne radi o prividnom idealnom stjecaju između ta dva kaznena djela.⁴⁷⁷

b) Prividni stjecaj

Prividni stjecaj može biti prividni idealni: “ukoliko su jednom radnjom ostvarena bića dva ili više kaznenih djela, a sudi se samo za jedno⁴⁷⁸, a ukoliko je dvjema ili više radnjama ostvareno biće dva ili više kaznenih djela, a sudi se za jedno onda se radi o realnom (prividnom stjecaju)⁴⁷⁹ dakle radi se o tome da ostvarena kaznena djela su u „takvom međusobnom odnosu da se samo jedno od njih može primijeniti, pa će počinitelj odgovarati za jedno kazneno djelo.“⁴⁸⁰ Može biti u obliku specijalnosti (*lex specialis derogat legi generali*)⁴⁸¹, supsidijarnosti (*lex primaria derogat legi subsidiariae*)⁴⁸² i konsumpcije (*lex consumens derogat legi consumptatae*)⁴⁸³. Prema Vuletiću⁴⁸⁴ konsumpcija „je vrlo sporna, njezine granice su često vrlo nejasne i o njoj se zaključuje na temelju kriminalnopolitičke ocjene, za razliku od specijalnosti

⁴⁷⁶ VSRH III Kr 124/14-6 od 05.07.2016. Kaznenim djelom nanošenja tjelesne ozljede nije konzumirano kazneno djelo prijetnje jer njihovo počinjenje treba promatrati u vremenskom okviru, oni su se dogodili upravo onim redoslijedom kako su bili optuženi, najprije tjelesna ozljeda nakon čega je uslijedila prijetnja, najprije je rukom udario oštećenicu po licu, zatim je odgurnuo u zid, govoreći da će ju ubiti, riješiti. Prema tome kasnije izrečena prijetnja ne može biti konzumirana prethodno nanesenom tjelesnom ozljedom.

⁴⁷⁷ VSRH III Kr 58/06-3 od 08.11.2006. „Osuđenik nije u pravu kad pravomoćnu presudu pobija zbog povrede KZ-a na njegovu štetu iz čl.368.t.3 i 4. ZKP. Suprotno njegovoj tvrdnji okolnost da je on pravomoćno osuđen za ubojstvo oštećene ne isključuje kazneni progon za kazneno djelo prijetnje iz čl.129 st.2 počinjeno na njezinu štetu. Osuđenik neosnovano ističe da se radi o prividnom idealnom stjecaju između kaznenog djela prijetnje i ubojstva. Naime vidljivo je da je u konkretnom predmetu osuđen za kazneno djelo prijetnje iz čl.129 st.2 KZ koje je počinio u periodu od 15.02.2003. do 24.03.2003. prema oštećenju s kojom je ranije živio u izvanbračnoj zajednici, a osuđen zbog kaznenog djela ubojstvo počinjenog 24.03.2003. kada je istu usmrtio. Dakle radi se o dva odvojena događaja, pa se ne može uzeti da je stvar u odnosu na kazneno djelo prijetnje iz čl.129 st.2 već pravomoćno presuđena u kaznenom predmetu i postupku koji se vodio zbog kaznenog djela ubojstva“ <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8053dc9e&q=> pristupano 25.11.2018.

⁴⁷⁸ Op.cit.349., str.183

⁴⁷⁹ Op.cit. 349

⁴⁸⁰ Op.cit.349, prema Cvitanoviću, str.183.

⁴⁸¹ „Specijalni zakon isključuje primjenu općeg, u odnosu specijalnosti su kvalificirana i privilegirana prema temeljnom, delicta propria prema delicta communia, složeno prema pojedinom djelu primjerice razbojništvo isključuje krađu” prema Cvitanoviću, Op.cit.349 str.183 i 184.

⁴⁸² „primjena jedne odredbe tek ako se ne može primijeniti druga kaznena odredba, radi se o preklapaju dvaju zakonskih opisa pri čemu supsidijarno obuhvaća obilježja zakonskog bića nekog drugog kaznenog djela...npr. Izričaj ...ako time nije počinjeno neko drugo kazneno djelo“ . prema Cvitanoviću, Op.cit.349 str.184

⁴⁸³ Op.cit.349 Ibid. str. 185.

⁴⁸⁴ Vidi više u Vuletić I.: Konsumpcija kao oblik prividnog stjecaja Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 1/2012, str. 15-29.

i supsidijarnosti o kojim se zaključak donosi temeljem logičke ocjene dvaju ili više bića.“⁴⁸⁵ Konsumpcija može biti nekažnjivo ili prethodno (konzumirano u naknadnom) ili prateće uz glavno (odvija se paralelno s drugim djelom kojim je većim djelom obuhvaćeno) ili naknadno kazneno djelo.⁴⁸⁶

Prijetnja je kazneno djelo apstraktnog ugrožavanja, nagovještavanje nekog zla, prijetnja budućim napadom, pa ako počinitelj ostvari prijetnje onda prijetnja predstavlja nekažnjivo prethodno djelo, što je vidljivo iz slijedećih primjera:

- „time što je za vrijeme dok je trčao za oštećenikom prijetio da će ga srediti i da će ga zapamtiti“⁴⁸⁷, kad ga je stigao primio ga je za leđa i snažno gurnuo na staklena vrata uslijed čega je zadobio tešku tjelesnu ozljedu te je time prijetnju ostvario, stoga se radi o „realnom stjecaju po načelu konsumpcije, jer nepravdo koje je učinjeno izricanjem prijetnje u trenutku njezine realizacije u cijelosti je obuhvaćeno nepravom kaznenog djela tjelesne ozljede i u odnosu na to djelo predstavlja nekažnjivo prethodno djelo“.⁴⁸⁸
- kada je zaprijetivši oštećeniku da će ga ubiti, odmah zatim ga primio za vrat i gurnuo uslijed čega je pao na tlo, počinitelj nanio laku tjelesnu ozljedu, pa se ne radi o tjelesnoj ozljedi u realnom stjecaju sa ugrožavanjem sigurnosti,⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ prijetnja je prethodno nekažnjivo djelo konzumirano u težem kaznenom djelu
- okrivljenici koji su rukama, drvenim štapovima, kamenjem i ciglama napali policijske službenike i prijetili da će njih i njihove obitelji ubiti, jer znaju gdje žive, za vrijeme dok su policijski službenici tragali za počiniteljima prekršaja, pogrešno su kvalificirana kao zasebna kaznena djela prijetnje iz čl. 129. st. 3. u vezi st. 2. na štetu svakog policijskog službenika, radi se o jednom događaju i prividnom stjecaju kaznenih djela, tijekom kojeg su ozbiljne prijetnje ubojstvom bile u funkciji napada na policijske službenike, koji nije prestao, jer su prijetnje izrečene dok su ih okrivljenici tjerovali iz dvorišta, pa su prijetnje konzumirane u kaznenom djelu napada na službenu osobu iz čl. 318. st.3 koje u sebi sadrži

⁴⁸⁵ Ibid., str. 15

⁴⁸⁶ Ibid.

⁴⁸⁷ Županijski sud u Bjelovaru Kž-370/01, Op.cit. 147., str.142

⁴⁸⁸ Op.cit.147., str.142

⁴⁸⁹ Okružni sud u Bjelovaru Kž 234/91 od 21. ožujka 1991., Pregled sudske prakse br.51, kao prilog časopisa Zakonitost, Zagreb, 1992., str.189

⁴⁹⁰ Za kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti iz članka 51. stavak 1. propisana kazna je novčana kazna ili zatvor do šest mjeseci, a za kazneno djelo lake tjelesne ozljede iz članka 42. stavak 1 propisana kazna je kazna zatvora do tri godine KZ /77.

napad na policijskog službenika ili ozbiljnu prijetnju počinitelja da će izravno napasti policijskog službenika.⁴⁹¹

- nakon što je oštećenik pozvao optuženika da napusti njegov posjed, ovaj mu je izrekao „češ da te nabijem tu na tvojem“ i odmah zatim fizički nasrnuo na oštećenika zadavši mu tjelesnu ozljedu, stoga taj događaj predstavlja cjelinu u kojem izrečena prijetnja u konkretnim okolnostima je „imala funkciju ispoljavanja trenutačne srdžbe i nagovještaja fizičkog nasrtaja“, pa prijetnja predstavlja „prividni stjecaj po načelu konsumpcije: nekažnjivo prethodno djelo koje je obuhvaćeno nepravom kasnijeg djela – teške tjelesne ozljede u pokušaju“⁴⁹²
- pogrešno je prvostupanjski sud utvrdio da je optuženik na štetu svoje supruge počinio prijetnju iz čl.139 st.2 u realnom stjecaju s nasilničkim ponašanjem u obitelji iz čl.179a, jer upućene prijetnje ne ukazuju da je njegova izravna namjera bila kako bi ostvario prijetnje „kao zasebnu radnju već su te prijetnje predstavljale dio jedinstvenu djelatnost(...)pa se u konkretnom slučaju radi o prividnom stjecaju tj. konsumpciji zbog ekskluziviteta jednog kaznenog djela i inkluzije pratećeg, gdje se kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji pojavljuje kao glavno koje u sebi uključuje kazneno djelo prijetnje kao sporedno djelo“ dakle prijetnja je „konzumirana u radnji izvršenja kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji.“⁴⁹³
- ne radi se o konsumpciji u kojoj glavno kazneno djelo (čl.179a KZ) inkludira sporedno (čl.139. st.2 KZ), jer se radi o „dva potpuno različita životna događaja koji svaki za sebe ostvaruje obilježja različitih kaznenih djela, tako da nije u pitanju prividni već heterogeni realni stjecaj“ u prvom, u razdoblju oko mjesec dana okrivljenik je u alkoholiziranom stanju svoju suprugu učestalo psihički i fizički zlostavljao, upućivao pogrdne riječi i psovke s namjerom da od nje izazove osjećaj straha i da joj povrijedi dostojanstvo, a nakon šest mjeseci od zadnjeg događaja, tijekom verbalne prepirke zaprijetio joj je „da će uzeti nož i isjeći ju kao repu te da će ju strpati u škrinju i da ništa drugo nije zaslužila zbog čega je bila u strahu za život“⁴⁹⁴

⁴⁹¹ Županijski sud u Bjelovaru, Kž-359/2012 od 29. studenog 2012.

https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202012_0.pdf - pristupano 13.9.2022.

⁴⁹² VSRH, presuda br. III Kr 10/2018-3 od 7. veljače 2018.,

<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2018IIIKrB10A3>- pristupano 14.11.2022.

⁴⁹³ Županijski sud u Šibeniku, Kžzd-8/20-4 od 7.travnja 2022.

<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2020SiKzdB8A4>- pristupano 14.11.2022

⁴⁹⁴ Županijski sud u Bjelovaru, br. Kž-262/2022-4 od 3. studenog 2022.,

<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022BjKzB262A4>- pristupano 15.11.2022.

- okrivljeniku se stavljalo na teret da je počinio kazneno djelo prijetnje iz čl.139. st. 3 u vezi st.2 i pokušaj teške tjelesne ozljede iz čl.118 st.2 u vezi st.1 i čl.34 Kaznenog zakona/11, da je majci prijetio i fizički je napao, rukama ju je primio za vrat, odgurnuo u zid uslijed čega je udarila glavom, a dok je bila na podu nogama i rukama ju je udario po tijelu te za cijelo vrijeme fizičkog napada je galamio i prijetio joj, no radi se o „prividnom stjecaju kaznenih djela po principu konsumpcije“, prijetnja je u konkretnom događaju prethodno ili istodobno nekažnjivo djelo koje je konzumirano u težem kaznenom djelu pokušaju teške tjelesne ozljede, jer „nepravo učinjeno izricanjem prijetnje u trenutku njene realizacije u cijelosti je obuhvaćeno nepravom teške tjelesne ozljede u pokušaju i u odnosu na to djelo predstavlja nekažnjivo prethodno djelo“.⁴⁹⁵

Kazneno djelo prijetnje **ne može biti produljeno**⁴⁹⁶, jer predstavlja napad na osobnu slobodu, što je propisano člankom 52. stavak 2. Kaznenog zakona iako ranije ta iznimka nije bila propisana u „praksi VSRH isključena je konstrukcija produljenog kaznenog djela kod kaznenih djela kojim se štite najviša osobna pravna dobra i osobna prava građana kao što su život, tijelo, sloboda i čast“⁴⁹⁷ i „nije moguća pravna konstrukcija produljenog kaznenog djela kod kaznenih djela kojima se štite osobna prava građana među ta spada i prijetnja kojom se štite slobode pojedinca, prema tome kada je ugrožena sigurnost različitih osoba ozbiljnom prijetnjom u smislu čl. 129 nije moguće takva protupravna ponašanja pravno označiti kao jedno kazneno djelo prijetnje.“⁴⁹⁸ Stoga bez obzira što je neko kazneno djelo počinjeno više puta u određenom vremenskom periodu na štetu iste žrtve, ukoliko predstavlja napad na navedene vrijednosti ne može biti produljeno, a ukoliko se „ne može utvrditi točan broj pojedinačnog broja radnji, treba primijeniti načelo in dubio pro reo i počinitelja osuditi za stjecaj minimalnog broja pojedinačnih radnji koje je moguće dokazati“⁴⁹⁹

⁴⁹⁵ Županijski sud u Splitu br. Kž-647/2022-9 od 25. listopada 2022.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d9398a&q=>, pristupano 15. rujna 2023.

⁴⁹⁶ Produljeno djelo kazneno djelo definirano je u čl.52 KZ/2011 kada počinitelj „s namjerom izvrši više odvojenih radnji u prirodnom smislu kojima se ostvaruju bića istog ili istovrsnih kaznenih djela, ako one s obzirom na njihovu prostornu i vremensku povezanost čine jedinstvenu cjelinu u pravnom smislu“ te „predstavlja poseban oblik jedinstva radnje“ Cvitanović et al. Kazneno pravo, Posebni dio, Pravni fakultet, Zagreb, 2018., str.187

⁴⁹⁷ VSRH III Kr 175/09-5 <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8057536c&q=> pristupano 26.11.2018.

⁴⁹⁸ VSRH III Kr 61/08-3 od 22.10.2008.

[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8055d731&q=\(26.11.2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8055d731&q=(26.11.2018))

⁴⁹⁹ Op.cit.306., str.78.

c) „ozbiljna prijetnja“ – kao obilježje u kaznenim djelima

Kaznena djela koja kao dio zakonskog opisa djela sadrže „ozbiljnu prijetnju“: povreda prava na okupljanje čl.128. st.2 („tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi način spriječi, onemogućiti...“); kvalificirani oblik otmice iz stavka 2.(„ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno uz prijetnju da će se oteta osoba usmrtiti, ili ...“); prisila čl.138. st.1. („tko drugoga silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili da što učini...“); silovanje čl.153 st.2 („tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti na život ili tijelo silovane ili druge osobe...“) i st.5 („smatra se da takvog pristanka nema osobito ako je spolni odnošaj ili s njime izjednačena spolna radnja izvršena uz uporabu prijetnje...“); napad na zrakoplov, brod ili nepokretnu platformu čl.223. st.1 („tko primijeni silu ili ozbiljnu prijetnju u cilju da ostvari vlast nad...“) i st. 2. („tko primijeni silu ili ozbiljnu prijetnju u...“); razbojništvo čl.230. st.1(„...ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoji...“); razbojnička krađa čl.231. st.1 („...s ciljem da ukradenu stvar zadrži, uporabi... prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo...“); iznuda čl.243. st.1 („tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist ... ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugoga...“) i st.3 („ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ... ili je zaprijetio da će izravno napasti na život ili tijelo osobe“) i st.5 („ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. i 3. ovoga članka počinitelj zaprijetio da će izravno napasti na život ili tijelo većeg broja osoba ili da će teško oštetiti objekte velikog društvenog značenja...“); pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda čl.309. st.2 („tko ... prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo neke osobe pobjegne iz ustanove u kojoj se nalazi...“); prisila prema službenoj osobi čl.314. st.1 („tko ... prijetnjom da će izravno uporabiti silu sprijeći službenu osobu u obavljanju službene radnje ili je prisili na obavljanje službene radnje...“); napad na službenu osobu čl.315. st.1 st.2. („tko ...prijetnjom uporabe sile pruža otpor službenoj osobi...“), protupravna naplata čl.323 st.1 („tko od drugog ...ozbiljnom prijetnjom naplati tražbinu...“) i st. 2. („ako je pri počinjenju kaznenog djela počinitelj uporabio ...prijetnju da će izravno napasti na život ili tijelo dužnika ili druge osobe...“); povreda slobode odlučivanja birača čl.333. („Tko ...ozbiljnom prijetnjom...ili na drugi protuzakonit način utječe na birača...“); prijetnja osobi pod međunarodnom zaštitom čl.355 („tko ugrozi sigurnost osobe koja je pod međunarodnom zaštitom ozbiljnom prijetnjom da će ju ubiti, oteti, ili napasti ...;)

Cijeli niz kaznenih djela u zakonskom opisu sadrži „prijetnju“ primjerice: terorizam čl.97. st.2, trgovanje ljudima iz čl.106. st.1., prostitucija čl.157. st.2., spolna zlouporaba djeteta mlađeg od petnaest godina čl.158 (kvalificirani oblici), podvođenje djeteta čl.162 st.3, iskorištavanje djece za pornografiju čl.163. st.3, iznuđivanje iskaza čl.297. st.1. sprečavanje dokazivanja čl.306. st.1., prisila prema zdravstvenom radniku čl.315a st.1., prisila prema osobi koja obavlja poslove od javnog interesa ili u javnoj službi čl.315b st.1., izazivanje nereda čl.324. st. 1., prisila prema pravosudnom dužnosniku čl.312 prisila prema službenoj osobi čl.314. st.1.

3.3 Kazneno djelo nametljivog ponašanja

3.3.1 Zakonski opis

Svrstano je u Glavi XIII. KZ-a, na kraju, kao „najlakše“ kazneno djelo te Glave, pravno dobro koje se štiti je osobna sloboda pojedinca i protupravno ponašanje opisano je u članku 140. koji glasi:

(1) Tko ustrajno i kroz dulje vrijeme prati ili uhodi drugu osobu ili s njom nastoji uspostaviti ili uspostavlja neželjeni kontakt ili je na drugi način zastrašuje i time kod nje izazove tjeskobu ili strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako je djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u odnosu na blisku osobu, osobu s kojom je počinitelj bio u intimnoj vezi ili prema djetetu, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka progoni se po prijedlogu, osim ako je počinjeno prema djetetu ili bliskoj osobi.

Počinitelj ovog kaznenog djela može biti svatko, „tko“, pa se radi o *delictum communium*, a njegove radnje moraju biti usmjerene direktno prema određenoj osobi⁵⁰⁰, obzirom se ovim kaznenim djelom štiti osobna sigurnost pojedinca, a počinitelj postupa s namjerom. Nametljivo ponašanje je materijalno kazneno djelo što znači da „u svom zakonskom biću sadrže posljedice, pa se smatraju ostvarenim odnosno dovršenim tek u trenutku njezina nastupanja“,⁵⁰¹ sukladno tome nametljivo ponašanje je dovršeno trenutkom nastupanja posljedice, a to je tjeskoba ili strah koju žrtva osjeća za svoju sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba. Između radnje i navedene posljedice mora postojati uzročnost, uzročna veza između radnje i posljedica, počinitelj poduzima radnju s ciljem nastupanja posljedice kod druge osobe, osjećaja tjeskobe ili straha za svoju sigurnost ili sigurnost bliskih osoba, upravo radnja počinitelja je uzrokovala posljedice. Prema Cvitanoviću pojam kauzalnosti „upućuje na slijed od uzroka na posljedice, uzrok i posljedica imaju svoju logiku isključivo u dimenziji prostora i vremena, temeljena im

⁵⁰⁰ VSRH broj KŽ-200/2014-3 od 08. siječnja 2015. je primjer kada nema kaznenog djela nametljivo ponašanje iako su radnje (pritužbe i prijave kojih je bilo i više od 50) u periodu od 14 mjeseci bile usmjerene prema određenoj osobi-policijskom službeniku, na njegov rad podnosio raznim državnim institucijama, te da će prijave raznim državnim institucijama podnositi dok to ne rezultira otkazom, ne radi se o kaznenom nametljivo ponašanje, iako je to trajalo duže vrijeme, ustrajno i izazvalo posljedice kod druge osobe, jer su se prijave odnosile na rad policijskog službenika za koji je podnositelj smatrao da su nezakonite, pa se onda tu može raditi o nekom drugome kaznenom djelu primjerice lažno prijavljivanje, kleveta i sl. „...optuženik razne predstavke protiv oštećenika upućivao državnim i drugim institucijama smatrajući svojom građanskom dužnošću prijaviti nezakonite radnje“, a drugostupajnsku sud smatra da policijski službenik „ koji se morao očitovati na podnesene prijave imao zbog toga neugodnosti, okolnost da je djelatnik policije od njega iziskuje viši prag tolerancije u odnosu na druge ljude vezano za pritužbe na njegovo ponašanje i imovinu“.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80464249&q=> pristupano 27.11.2018.

⁵⁰¹ Op.cit.352., str.31

je funkcija eksplanatorne naravi, a počinitelj će odgovarati samo za onu ili one posljedice koje proistječu iz njegove radnje“.^{502 503} Kako iz navedenog proizlazi da je kazneno djelo dovršeno nastupanjem posljedice iz zakonskog opisa, onda je moguć dobrovoljni odustanak,⁵⁰⁴ kada počinitelj dobrovoljno prekine započeto kazneno djelo dakle prekine radnju iz zakonskog opisa kaznenog djela iako je mogao nastaviti odnosno prouzrokovati posljedicu, stoga odustanak je moguć dok ne nastupi posljedica. Prema Cvitanoviću *ratio legis* dobrovoljnog odustanka je da se privilegira počinitelj koji je „u stadiju kažnjivog pokušaja manifestirao svoju zločinačku volju koju je na izvjestan način kompenzirao svojim dobrovoljnim odustankom od dovršenja djela.“⁵⁰⁵

3.3.2 Oblici kaznenog djela

Kazneno djelo nametljivog ponašanja ima dva oblika temeljeni i kvalificirani. Temeljni oblik (st.1), počinitelj mora „ustrajno i kroz dulje vrijeme“ drugu osobu: pratiti ili uhoditi ili nastojati uspostaviti neželjeni kontakt ili uspostavlja neželjeni kontakt ili zastrašivati na drugi način.

Kvalifikatorne okolnosti stavaka drugoga odnose se na svojstvo žrtve, ukoliko je temeljni oblik kaznenog djela počinjen na štetu bliske osobe ili dijeta (osoba koja nije navršila 18 godina života). Bliska osoba⁵⁰⁶ uključuje:

- bračni ili izvanbračni drug (osoba koja živi u izvanbračnoj zajednici koja ima trajniji karakter ili koja traje kraće vrijeme ako je u njoj rođeno zajedničko dijete) i bivši bračni ili izvanbračni drug
- životni partner ili neformalni životni partner (osoba koja živi u istospolnoj zajednici koja ima trajniji karakter) njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih i bivši životni ili neformalni životni partner

⁵⁰² Op.cit.352., str.19. i 20.

⁵⁰³ O uzročnosti vidjeti više u : Martinović I., Problem uzročnosti u kaznenom pravu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 1/2012, str. 75-104. i Cvitanović L. et al., Kazneno pravo opći dio II, kazneno djelo i kaznenopravne sankcije, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017., str.20-25

⁵⁰⁴ Kazneni zakon RH/2011, članak 35. (1) Počinitelj koji je dobrovoljno prekinuo započeto počinjenje kaznenog djela, iako je bio svjestan da je prema svim okolnostima radnju mogao dovršiti ili je nakon dovršetka radnje spriječio nastupanje posljedice, može se osloboditi kazne. (2) Počinitelj koji je dobrovoljno poduzeo radnju koja bi spriječila počinjenje kaznenog djela, a ono je ostalo nedovršeno iz razloga neovisnog od njegove radnje, može se osloboditi kazne. (3) Supočinitelj ili sudionik koji je dobrovoljno spriječio počinjenje kaznenog djela ili je dobrovoljno poduzeo radnju koja bi spriječila počinjenje kaznenog djela, a djelo je ostalo nedovršeno iz razloga neovisnog od njegove radnje, može se osloboditi kazne

⁵⁰⁵ Op.cit.352., str.150

⁵⁰⁶ čl.87 st.9, st.8., st.10. i st.11. Kaznenog zakona NN 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021

- sadašnji ili bivši partner u intimnoj vezi,
- osobe koje imaju zajedničko dijete i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu.
- srodnik po krvi u ravnoj lozi, srodnik u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik.

Iz navedenog je vidljiva ta širina i koje sve osobe ulaze u krug bliskih osoba, a što zapravo ukazuje na namjeru zakonodavca da pruži bolju zaštitu posebnoj kategoriji žrtve, kao i kod drugih kaznenih djela čime se društvu ukazuje na težinu kršenja pravnih normi, počinjenja društveno zabranjenog ponašanja, na štetu određenih kategorija žrtve, bliskih osoba, a i kao oblik preventivne mjere rezultiran porasta kažnjivih ponašanja na štetu upravo gore navedenih osoba.

Smrću bračnog druga ne prestaje srodni odnos po tazbini, pa se i dalje radi o bliskoj osobi po ocjeni drugostupanjskog suda koji smatra da je prvostupanjski sud pravilno ocijenio da je žrtva član obitelji, jer je okrivljenikova šogorica odnosno supruga od njegovog pokojnog pokojnog brata⁵⁰⁷, a što i odgovara intenciji zakonodavca da pruži bolju zaštitu žrtvama posebnoj kategoriji žrtve, jer ako je i bivši bračni drug bliska osoba onda smrću supružnika ne prestaje srodni odnos po tazbini do zaključno drugog stupnja.

3.3.3. Osnovna obilježja

Dva osnovna obilježja bića kaznenog djela nametljivog ponašanja su radnja djela i da je poduzimana ustrajno i kroz dulje vrijeme, a koja moraju biti kumulativno ispunjena, sa posljedicom izazivanja tjeskobe ili straha kod druge osobe. „Za postojanje kaznenog djela nametljivog ponašanja iz članka 140. stavak 1. KZ/11 potrebno je da počinitelj radnju djela (prati ili uhodi drugu osobu ili s njom nastoji uspostaviti ili uspostavlja neželjeni kontakt ili je na drugi način zastrašuje) poduzima ustrajno i kroz dulje vrijeme time da ova dva elementa moraju biti kumulativno ostvarena“.⁵⁰⁸ I „konačno, za počinjenje predmetnog kaznenog djela dovoljno je samo da kod druge osobe bude izazvana „tjeskoba“.⁵⁰⁹

⁵⁰⁷ Županijski sud u Bjelovaru posl.br. Kž-102/2023-6 od 1. lipnja 2023.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e4bdd2&q=>, pristupano 6. rujna 2023.

⁵⁰⁸ Županijski sud u Bjelovaru broj Kž-131/2017-4 od 14.9.2017.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079dc36&q=> -pristupano 27.11.2018

⁵⁰⁹ Županijski sud u Bjelovaru broj Kž -217/2015-3 od 21.1.2016.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806492df&q=> pristupano 27.11.2018.

U razdoblju od oko mjesec dana, okrivljeni svjestan da njegova bivša izvanbračna supruga ne želi kontakt s njim osim komunikacije vezano uz zajedničko dijete, učestalo ju zvao pod izlikom da ju zove radi djeteta, ali ju je u tim razgovorima omalovažavao i vrijeđao, osobito od 25. do 30. u mjesecu kada je nazivao i do 30-tak puta dnevno, a kojim ponašanjem je kod nje izazvao posljedicu, osjećaj straha, nelagode i uznemirenosti⁵¹⁰, čime je ispunio ispunio obilježja nametljivog ponašanja u kvalificiranom obliku.

Nije rijetko da počinitelji uz nametljivo ponašanje počine i kazneno djelo prijetnje na štetu iste žrtve, što je i očekivano obzirom se nametljivo ponašanje veže na međuljudske odnose, najčešće uslijed prekida veze (ljubavne, intimne, vanbračne, izvanbračne). Nekoliko primjera iz sudske prakse:

- u razdoblju šest mjeseci optuženi je u namjeri uspostavljanja kontakta sa oštećenom, redovito dolazio pred njezinu kuću, slijedio ju, učestalo vozeći se iza nje pratio po gradu, dolazio u blizinu njene kuće, pratio njenu kćer do škole, da bi dana 1.7. vozio pored nje i prijetio joj riječima „kurvo ubit ću te, odležat ću te“, dana 17.7. od terase ugostiteljskog objekta trčao za njom sve dok nije pobjegla u zgradu policije te se i nakon toga nastavio nametljivo ponašati nazivajući ju dnevno više od 10-tak puta, slati poruke sa slikama vješala, prijetnjama i vrijeđanjem te ponovno joj 13.11. pristupio u ugostiteljskom lokalu i njezinu prijateljicu vukao za rukav govoreći protiv oštećene sve dok nije došla policija po pozivu oštećene, a što je sve kod oštećene izazvalo strah i zabrinutost da bi joj mogao nauditi, te na opisani način počinio prijetnju iz članka 139. stavak 2. i nametljivo ponašanje iz članka 140. stavak 1. i 2. Kaznenog zakona/11.⁵¹¹ Nakon počinjena ova dva kaznena djela, počinio je dva nova kaznena djela nametljivog ponašanja iz članka 140. stavak 1. i članak 140. stavak 1. i 2. za koja su presude postale pravomoćne 2019. i 2021. godine.⁵¹²
- u razdoblju od šest mjeseci (mjeseca ožujka do 1. rujna) oštećena je započela ljubavnu vezu s optuženim koju je ubrzo htjela prekinuti što je uspjela tek u srpnju, a u tom razdoblju od ožujka do srpnja, optuženi je učestalo na njezinom mobitelu provjeravao komunikaciju s drugim osobama i tražio da mu stalno bude dostupna, a kad mu je rekla da želi prekinuti vezu jer ne može živjeti na takav način, on govorio „da će joj pucati u

⁵¹⁰ Općinski sud u Varaždinu br.12 K-479/2022-2 od 9. siječnja 2023.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80ddd9e8&q=>, pristupano 14. rujna 2023.

⁵¹¹ Županijski sud u Sisku br. Kž-40/2021-7 od 23. svibnja 2022.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d1b239&q=>, pristupano 14. rujna 2023.

⁵¹² Ibid.

oko, da će joj rascopati glavu kao lubenicu, da će biti kraj kada on odluči, da će je ubiti ako ga ostavi, da ga ona ne može ostaviti ako se on s time ne slaže“ zbog čega se bojala za svoj život tim više jer joj je više puta dao do znanja da drži nož u pretincu vozila, a u srpnju verbalno su se sukobili zbog prekida veze ispred zgrade u kojoj ona živi te je optuženi iz auta izvadio drvenu palicu i vikao da će porazbijati sve aute i da ga ona ne može ostaviti, potom iako mu je rekla da ne želi s njime ikakvu vezu i da ju ne zove, dalje nastavio nazivati mobitelom u namjeri ostvarivanja kontakta te joj od 29.8. do 1.9. slao intimne fotografije nastale dok su bili u vezi i tražio ju da se nađu, a što je sve kod oštećene „izazvalo osjećaj straha, tjeskobe i nesigurnosti za vlastiti život i tjelesni integritet“ čime je počinio prijetnju iz čl.139. st.2 i nametljivo ponašanje iz čl.140 st.1. i 2. Kaznenog zakona/11.⁵¹³

- od sredine 2018. do 11. siječnja 2020. okrivljena je u namjeri uznemiravanja oštećene – liječnice, zbog nezadovoljstva liječenjem i dijagnosticiranom bolešću, na njezin mobitel slala uvredljive i omalovažavajuće poruke da ne zna raditi, da ju krivo liječi, da će završiti u zatvoru da je pogriješila u dijagnozi bolesti, iako je oštećena od nje zahtijevala da prestane sa slanjem poruka, a jednu takvu poruku poslala je i malodobnom djetetu oštećene, čime je počinila nametljivo ponašanje iz članka 140 stavak 1., da bi potom nakon svega dana 11. siječnja 2020. u namjeri da ju ustraši uputila ozbiljne prijetnje porukom na mobitel sadržaja „Uživat ćeš ne zadugo, J. K., krvlju ćeš platiti sve moje agonije sto si me htjela pod rr ms vodit i sjebat i trovala korticama za lezije u remisiji i stotinama dajes kortice, fala Bogu pa imam sve dokumentirano" čime je počinila prijetnju iz čl.139. stavak 2. Kaznenog zakona/11.⁵¹⁴

3.3.3.1 Radnja – neželjeni kontakt

Za radnju djela navedeni su razni modaliteti počinjenja, praćenje ili uhođenje ili nastojanje uspostavljanja neželjenog kontakta ili uspostavljanje neželjenog kontakt ili drugi način zastrašivanja druge osobe. Može se raditi o jednom načinu, kombinaciji ili svi modaliteti počinjenja. U praksi je najčešće kombinacija praćenja ili uhođenja i nastojanja uspostavljanja

⁵¹³ Općinski kazneni sud u Zagrebu br. 39. K-1601/2019-10 od 8. srpnja 2022. , <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d3fc66&q=>, pristupano 14. rujna 2023.

⁵¹⁴ Općinski sud u Osijeku, br. 39 K-140/2020-2 od 7. svibnja 2020. <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80a758ee&q=>, pristupano 15. rujna 2023.

neželjenog kontakta⁵¹⁵, primjerice: učestalo slanje sms poruka i pozivanje mobilnim telefonom mijenjajući sim kartice nakon blokiranja broja od strane žrtve, kreiranje lažnih facebook profila i potom slanje poruka sa istih, brojeve telefona, praćenje po gradu i dolasci ispred žrtvinog stana;⁵¹⁶ učestali telefonski pozivi, praćenje žrtve dok je šetala psa, učestalo traženje intervencije policije danju i noću prijavljujući žrtvu da pruža seksualne usluge, udaranje po kuhinjskom prozoru i učestalo zvonjenje u noćnim satima na vrata stana;⁵¹⁷ okrivljena je iskazala upornost u širokom spektru ponašanja prema žrtvi i to „slanje poruka, pozivi, pozivi kolegama, nepozvano pojavljivanje na poslovnoj večeri, pisanje poruka ružem za usne, neovlašteni ulazak u hotelsku sobu djelatnice oštećenika, nepozvano pojavljivanje pred stanom oštećenika“.⁵¹⁸

Praćenje ili uhođenje, ima velik svojih oblika, to može biti fizički praćenje osobe, kuda se žrtva kreće, dolasci na mjesta gdje se žrtva nalazi, upoznavanje rutine žrtve, dolasci na radno mjesto, na adresu stanovanja, kafić i sl. praćenje objava na društvenim mrežama i lokacija na kojima se žrtva nalazi, dajući do znanja žrtvi da je upoznat sa njezinim navikama i mjestima gdje se kreće, ukoliko počinitelj zna lozinke za pristup elektroničkoj pošti, raznim aplikacijama, profilima društvenih mreža, instaliranje aplikacije na mobitel za praćenje lokacije, da iste koristi kako bi došao do podataka o kretanju žrtve, kontaktima koje ostvaruje i o životu kojeg nije dio, a primjerice bi želio biti ili s namjerom izazivanja tjeskobe ili straha kod druge osobe.

Nastojanje ili uspostavljanje neželjenog kontakta moguće je u raznim načinima, slanje sms poruka, glasovnih poruka, putem aplikacija (Snapchat, Messenger, Viber, WhatsApp, Instagram itd), elektronička pošta, telefonski pozivi, slanje pisma, ostavljanje pisanih poruka u poštanski sandučić (na radnom mjestu, ispred stana, za vjetrobranskim staklom vozila i sl.), prilaženje žrtvi s namjerom ostvarivanja komunikacije, dostave cvijeća, poklona, kontaktiranje na prije navedene načine i sa trećim osobama, odnosno osobama s kojima žrtva kontaktira i koje su iz njezine okoline, a kako bi se pokušao uspostaviti kontakt sa žrtvom itd. Sadržaj

⁵¹⁵ Op.cit.437, str.166-167, Skoro svakodnevno dolaženje u ugostiteljski lokal u kojem je žrtva zaposlena i u tim prilikama dugo promatranje žrtve, sačekivanje nakon završetka radnog vremena i inzistiranje u praćenju do mjesta stanovanja, unatoč odbijanju žrtve praćenje do kuće u više navrata, propitkivanje o njezinom djetetu, kupovanje dara i donošenje djetetu u vrtić, dostavljanje fotografija na adresu stanovanja žrtve, od drugih zaposlenika lokala traženje broja telefona od žrtve kroz period od gotovo dva mjeseca, je kombinacija radnji počinjenja nametljivog ponašanja.

⁵¹⁶ Općinski sud u Osijeku K-164/2022-41 od 30. prosinca 2022.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dcacf3&q=> (10.01.2023.)

⁵¹⁷ Županijski sud u Zagrebu 10 Kž-750/2022-3 od 15. studenog 2022.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80daa72b&q=> - pristupano 10.1.2023.

⁵¹⁸ Općinski sud u Osijeku K-357/2018.-112. od 13. svibnja 2022.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d2ef53&q=> (11.01.2023.)

poruka⁵¹⁹ može biti svakakav i nije odlučno da li uvredljivog sadržaja ili nije već da se radi o kontaktima koje žrtva ne želi.⁵²⁰ Također nije odlučno da žrtva „jasno i izričito dade do znanja da kontakte ne želi to ovisi o prirodi samih kontakta“.⁵²¹ Dostatno je da počinitelj prema žrtvi poduzima radnje koje su prikladne kod nje izazovu tjeskobu ili strah, a „postojanje tih posljedica uvjetuje postojanje“ nametljivog ponašanja stoga za „postojanje nekih od radnji nametljivog ponašanje nije nužno dolazati žrtvin otpor“.⁵²²

Iz sudske prakse:

- oštećena je jasno osobno izrijeком dala do znanja okrivljeniku da s njim ništa ne želi niti biti prijateljica i to godinu i pol prije inkriminiranog razdoblja, preko trećih osoba mu je davala do znanja da s njim ne želi bilo kakav kontakt, kada joj se nastojano nametnuti u društvo u kojem se ona nalazila, ona je demonstrativno napuštala lokal, niti mu je odgovarala na sms poruke.⁵²³
- okrivljeni je žrtvi upućivao velik broj telefonskih poziva i poruka, nakon nekoliko mjeseci kada ga je blokira, počeo ju je pratiti i dolaziti na mjesta na koja je ona odlazila, u poštanskom sandučiću na adresi stanovanja ostavljao poruke, noću se vozio kroz njezino nasilje i parkirao auto ispred zgrade njezinog stanovanja, a s time nije prestao niti nakon upozorenja policijskih službenika, a sve kroz razdoblje od oko dvije godine⁵²⁴
- nakon što je prekinula ljubavnu vezu s okrivljenikom, isti ju je počeo učestalo zvati na njezine brojeve telefona i slati poruku, na koje nije odgovarala, nakon što je blokirala njegov broj, stalno je mijenjao brojeve i nazivao sa skrivenih brojeva, učestalo slao poruke preko raznih aplikacija (primjerice Facebook, messenger, whatsapp), e-mail poruke zbog

⁵¹⁹ Op.cit. 437, str.165., Županijski sud u Puli Kž-324/15 „za ostvarenje ovog kaznenog djela nije odlučan u konkretnom slučaju sadržaj sms poruka već činjenica njihovog učestalog slanja i na taj način kontaktiranja sa oštećenom koja takav kontakt nije željela te koji kontakti su uz ostale radnje okrivljenika tj. da je svojim automobilom učestalo vozio pored ugostiteljskog objekta u kojem ona radi i kuće u kojoj prebiva pozivaju je van te prijeteći u više navrata da će razbiti lokal koji ona vodi kod oštećene izazvali strah za njezinu sigurnost“

⁵²⁰ „Neželjeni kontakti se mogu ogledati čak i u slanju poruka koje nisu ni vrijeđanje niti ponižavanje („...htio sam da mi budeš žena ...ljepša si od mjeseca...trebala si mi biti sve“), slanjem i takvih neželjenih poruka može se počinuti ovo kazneno djelo ukoliko se radi o ustrajnom slanju kroz dulje vrijeme i ako je intenzitet nametljivog ponašanja izazvao strah ili tjeskobu.“ Iz presude VSRH broj I Kž 161/2016-4 od 31.7.2017. <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079989f&q=> pristupano 28.11.2018.

⁵²¹ Županijskog suda u Bjelovaru broj Kž -217/2015-3 od 21.1.2016.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806492df&q=> pristupano 27.11.2018.

⁵²² Općinski sud u Osijeku 6. K-902/2021-17 od 30. rujna 2020.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d8c68a&q=> - pristupano 14.12.2022.

⁵²³ Županijski sud Zagreb 4 Kž-729/2017-3 od 29. kolovoza 2017.,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079fb37&q=> - pristupano 27.11.2018

⁵²⁴ Općinski kazneni sud u Zagrebu 13. K-2012/19-12 od 14. lipnja 2021. ,

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80bb133e&q=> - pristupano 13.12.2022.

čega je promijenila e-mail adresu, također joj je slao poruke u kojima je pisalo točno gdje se ona nalazi, iz čega je proizlazilo da ju uhodi, u više navrata dolazio na adresu stanovanja i zvonio na portafon, a što je trajalo oko dvije i pol godine⁵²⁵

3.3.3.2 Ustrajnost i dulje vrijeme

Ustrajnost počinitelja⁵²⁶ je njegova upornost i ne odustajanje u nastojanja uspostavljanja neželjenog kontakta, praćenja ili uhođenja osobe, odnosno njegovog zabranjenog ponašanja. Tu ustrajnost nije moguće kvantificirati određenim minimalnim brojem koji je potreban da bi to bio kriterij za „ustrajnost“ u smislu kaznenog djela. Ustrajnost mora biti povezana sa duljim vremenskim periodom, a „dulji vremenski period“ također nije moguće točno odrediti sa minimalnim vremenskim trajanjem koji je potreban. Ustrajnost i dulje vrijeme čine jednu cjelinu. Sudska praksa je neujednačena u određivanju ta dva elementa. Tako i razdoblje od 6 dana i tri 3 pokušaja uspostavljanja kontakta je dovoljan.⁵²⁷ Nasuprot tome razdoblje od 26 dana ne može se smatrati dulje vrijeme, pogotovo jer su kontakti u tri dana sa jednom razmakom od 22 u navedenom razdoblju, dok se 50 telefonskih poziva i njihova raspoređenost ne može smatrati kao ustrajnost⁵²⁸, a 21 dan u kojem je poslano 4 sms seksualnog sadržaja i 10 mms slika spolnog organa u noćnim satima, predstavljaju nastojanje uspostavljanja neželjenog kontakta ustrajno i kroz dulje vrijeme.⁵²⁹

⁵²⁵ Općinski kazneni sud u Zagrebu 24. K-280/20-31 od 20. rujna 2021.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80c4f2f1&q=> - pristupano 13.12.2022.

⁵²⁶ Op.cit. 437, str.168, Županijski sud u Sisku Kž-143/14 od 21.8.2014. „Ustrajnost u poduzimanju radnje neželjenog ponašanja koje traje dulje vrijeme ukazuje na nepopustljivost i upornost počinitelja“

⁵²⁷ „Sud smatra da je prvostupanjski sud dao razloge zbog kojih smatra da je kroz 6 dana i u tri navrata ostvareno biće kaznenog djela, za „ustrajnost“ je dovoljno što je „mlt.oštećenik ispred počinitelja, time što je utrčavao u tramvaj da bi izbjegao počinitelja koji ga je pratio“, što ga je „vozila automobilom nastavnica kući jer nije želio ići sam“, a „duljina vremena je obilježena većim brojem kontakata bilo stvarnih bilo onih u kojima je oštećeni izbjegavao susret plašeći se počinitelja i njegovog upornog pokušavanja uspostavljanja kontakata sa oštećenim“
Iz odluke VSRH broj III Kr 132/14-6 od 12. veljače 2015.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fb8e1&q=> pristupano 27.11.2018.

⁵²⁸ „Po pravnom shvaćanju ovog drugostupanjskog suda to znači da počinjenje radnje djela trebaju dosegnuti znatnu mjeru intenziteta i vremenskog trajanja odnos da se radi o većoj (znatnoj) frekvenciji normiranog protupravnog ponašanja. Period od 26 dana ne može se po shvaćanju drugostupanjskog suda označiti kao „dulje vrijeme“ pogotovo što su u tom periodu pozivi uslijedili u svega 3 dana- 7., 8. i 31.08., sa vremenskim razmakom između 8. i 31.08. od 22 dana. Niti brojnost poziva-37 puta na mobitel i 13 puta na fiksni telefon i njihova raspoređenost... ne mogu se smatrati kao ustrajno nazivanje“ Iz presude Županijskog suda u Bjelovaru broj Kž-131/2017-4 od 14.9.2017. <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079dc36&q=> - 27.11.2018.

⁵²⁹ „Za period slanja SMS poruka ... u naravi seksualnih i MMS poruka (slika) spolnog organa kroz razdoblje od 21 dan...ukupno je ođaslano 4 SMS i 10 MMS poruka sve u noćnim satima i sve lascivnog sadržaja. Utvrđene radnje po ocjeni drugostupanjskog suda predstavljaju ustrajno i kroz dulje vrijeme nastojanje uspostavljanja neželjenog kontakt sa oštećenicom. Da se radilo o neželjenim kontaktima drugostupanjski sud zaključuje ne samo na temelju uvjerljivog iskaza oštećenice nego i činjenica da optuženik ni na koji razuman način nije pokušao

Može se zaključiti da se ustrajnosti i dulje vremensko razdoblje utvrđuje u svakom konkretnom slučaju, da li kao cjelina ispunjavaju elemente kaznenog djela, a kako proizlazi iz odluke VSRH III Kr-132/14-6 od 12. veljače 2015.: „Kvantifikacija te upornosti i trajanja je uvijek *questio facti* i sud je dužan te elemente utvrđivati u svakom konkretnom pojedinačnom slučaju. Kod ocjene „ustrajnosti“ postupanja nužno je učestalost ponašanja postaviti u relaciju sa dinamikom i količinom događanja. Za ocjenu duljine trajanja poduzimanja radnji neželjenog ponašanja presudan je odgovor na pitanje: da li je oštećenik o određenom vremenskom razdoblju doveden u situaciju tjeskobe ili straha za svoju sigurnost, a ne broj dana u kojem je počinitelj poduzimao radnje neželjenog ponašanja(...)može se ostvariti u svakom vremenskom razdoblju ako je i to vremensko razdoblje dovoljno dugo da se ostvari posljedica(...)da se kod oštećene osobe izazove tjeskoba, strah za vlastitu sigurnost“. No, suprotno tome je odluka Općinskog suda u Osijeku u svojoj odluci iz 12. svibnja 2022.⁵³⁰ kojom se okrivljena oslobađa optužbe u obrazloženju za „razdoblje duljeg vremena u kaznenopravnom smislu“ navodi da „taj pravni institut podrazumijeva poduzimanje radnje u trajanju od najmanje tri mjeseca što proizlazi iz prakse i tumačenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske pod brojem Kr-49/84 od 1. veljače 1984.“, a za razdoblje od „26 dana u kojem je sa više brojeva uputila 50 poziva u konkretnom slučaju se ne radi o ustrajnom kontaktu, pozivi i poruke nisu bile svakodnevne i više puta dnevno te se na temelju njih ne može izvesti zaključak da je okrivljena ustrajno i trajno nastojala s oštećenicima uspostaviti neželjeni kontakt“.⁵³¹ Isti sud je u presudi od 30. rujna 2022. obrazložio pozivajući se na Komentar kaznenog zakona („KZ-Š.P.“) da „dulje vrijeme obuhvaća trajanje od 15 dana“.⁵³² U ove dvije odluke, unatoč tumačenju Vrhovnog suda iz 2015. godine (prethodno navedenom) koji daje najpreciznije i najpotpunije objašnjenje

utvrditi podatke i identitet ženske osobe kojoj je poruke slao iako se radilo o verbalnim i slikovnim porukama krajnje neprimjerenog spolnog sadržaja koje su lane isključivo tijekom noćnih sati. Kao odrasla osoba sa dovoljno životnog iskustva je bio potpuno svjestan da postupanjem na utvrđeni način nastoji uspostaviti neželjeni kontakt sa drugom ženskom osobom i da poruke sadržaja koji je slao kod te osobe mogu izazvati strah za njezinu sigurnost. Konačno, za počinjenje predmetnog kaznenog djela dovoljno je samo da kod druge osobe bude izazvana „tjeskoba“. Za neželjeni kontakt načelno nije odlučno da druga osoba jasno i izričito dade do znanja da kontakte ne želi to ovisi o prirodi samih kontakata. Kada se radi o situaciji kao kod optuženika tada se podrazumijeva da seksualne poruke lascivnog sadržaja upućene nepoznatoj ženskoj osobi predstavljaju nastojanje da se uspostavi neželjeni kontakt, pogotovo ako su brojne i ustrajno se ponavljaju. U takvim slučajevima ne može se govoriti o nikakvom prešutnom pristanku osobe kojoj su poruke upućene, po prirodi stvari seksualni kontakt je neželjen osim ako ne postoji izričiti i jasni pristanak druge osobe“ Iz presude Županijskog suda u Bjelovaru broj Kž -217/2015-3 od 21.1.2016., <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806492df&q=> pristupano 27.11.2018.

⁵³⁰ Općinski sud u Osijeku 40. K-124/2020-25

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d0cac7&q=> - pristupano 14.12.2022.

⁵³¹ Ibid., „navedeno stajalište zauzeo je i Županijski sud u B. u svojoj presudi broj od 14. rujna 2017., kao i Županijski sud u Z. u svojoj presudi broj od 03. prosinca 2019.“

⁵³² Općinski sud u Osijeku 6. K-902/2021-17 od 30. rujna 2020.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d8c68a&q=> - pristupano 14.12.2022.

„ustrajnosti i duljeg vremena“ i smisla kaznenog djela, se u jednoj za određivanje duljeg vremena poziva na praksu i tumačenje Vrhovnog suda iz 1984. da dulje vrijeme znači najmanje tri mjeseca, a u drugoj se poziva na komentar kaznenog zakona za koji su stavljene inicijali zbog čega nije jasno na koji točno izvor se poziva, da dulje vrijeme obuhvaća trajanje od 15 dana.

Iz sudske prakse:

- nisu ispunjena obilježja kaznenog djela „ustrajno i kroz duže vrijeme“ i neželjeni kontakt već samo neželjeni kontakt što proizlazi iz dokaznog postupka u kojem je utvrđeno da je optuženik u vremenu od 7. do 10.9.2016. izuzev 8.9.2016., u tri dana poslao 26 uznemirujućih poruka i potom samoinicijativno prestao slati i prije nego je što je otkriven, jer je podnijela prijavu protiv nepoznatog počinitelja.⁵³³
- nakon što je pravomoćno osuđen zbog kaznenog djela nametljivog ponašanja, ponovno se nametljivo ponašao na štetu iste žrtve u razdoblju oko četiri mjeseca u kojem je okrivljenik žrtvi uputio 1543 poziva, brojne sms poruke i u konačnici joj i prijetio, a što „ukazuje na izrazitu kriminalnu volju i upornost“⁵³⁴
- da bi se radilo o ustrajnosti i duljem vremenu „to znači da počinjenje radnje djela trebaju dosegnuti znatnu mjeru intenziteta i vremenskog trajanja, da se radi o većoj (znatnoj) frekvenciji normiranog protupravnog ponašanja)“⁵³⁵
- okrivljenik ju je ustrajno zvaao i slao poruke čak preko 1000 u jednom danu koje uz molbe za pomirbu sadrže i prijeteće i uvredljive sadržaje⁵³⁶
- različite načine uspostavljanja i nastojanja uspostavljanja neželjenog kontakta pokazao je optuženik koji je nakon što mu je bivša supruga u telefonskom razgovoru rekla da ju više ne zove, ne šalje poruke i da s njim više ne želi imati ništa, u razdoblju od 4. rujna do 18. listopada, što je oko mjesec i pol dana, svakodnevno i dvadeset sedam puta zvaao na njezin mobitel, na koje pozive se nije javljala, slao deset do dvadeset poruka dnevno, nazivao zajedničkog sina i raspitivao se gdje mu je majka, sa sinovog mobitela slao poruke, poslao poruku kolegici od bivše supruge da joj kaže da mu se javi, jedan dan je u večernjim satima

⁵³³ Županijski sud u Zagrebu 11 Kž-192/2022-3 od 29. ožujka 2022.,
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80cf0c88&q=> pristupano 13.12.2022.

⁵³⁴ Županijski sud Zagreb 4 Kž-729/2017-3 od 29. kolovoza 2017.,
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079fb37&q=> - pristupano 27.11.2018.

⁵³⁵ Županijskog suda u Bjelovaru broj Kž-131/2017-4 od 14.9.2017.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079dc36&q=> -27.11.2018.

⁵³⁶ Županijski sud u Varaždinu 21 Kž-205/2021-4 od 26. listopada 2021.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80c68b61&q=> pristupano 13.12.2022.

preskočio zaključanu ogradu dvorišta i sjeo na zidić ispred kuće gde je boravio oko sati i pol, a nakon što ga je prijavila policiji putem mobitela treće osobe pokušao kontaktirati na mobitel, sina je nazivao na mobitel raspitujući se o majci (ima li dečka, gdje je, s kim je) dana 09.10.- četrnaest puta, 10.10.- petnaest puta, 11.10.- dvadeset i pet puta, 12.10.- dvadeset i sedam puta, 13.10. dvije poruke u kojima traži da majci pregleda mobitel te 18.10. znajući da sinu gleda mobitel, poslao joj tri poruke u kojima joj je izjavljivao ljubav,⁵³⁷ te je opisanim ponašanjem kod oštećene izazvao osjećaj tjeskobe, uznemirenosti i straha, čime su ispunjeni objektivni i subjektivne elementi kaznenog djela.

3.3.3.3. Posljedica

Za ispunjenje kaznenog djela potrebno je ispunjenje dugog elementa, a to nastupanje posljedice, tjeskobe ili straha za osobnu sigurnost ili sigurnost bliskih osoba. Za ispunjenje ovog elementa dovoljno je da je prema drugome izvršena radnja koja je prikladna kod te osobe izazvati tjeskobu ili strah,⁵³⁸ odnosno ponašanje koje bi i „kod svake prosječne osobe, izazvalo osjećaj uznemirenosti, straha i tjeskobe“.⁵³⁹

3.4 Odnos kaznenog djela prijetnje i nametljivog ponašanja

Prijetnje i nametljivo ponašanje se nerijetko pojavljuju zajedno na štetu iste žrtve, a što nije neočekivano obzirom u kojim okolnostima se čine ta kaznena djela što je vidljivo iz sudske prakse navedene u ovom radu. Postavlja se pitanje kako u konkretnom događaju „odvojiti“ ta dva kaznena djela odnosno kvalificirati kazneno djelo.

Iako su oba svrstana u skupinu kaznenih djela čiji objekt kazneno pravne zaštite je osobna sloboda, razlika je u zaštitnom dobru, kaznenim djelom prijetnje štiti se osobna sigurnost pojedinca, a kaznenim djelom nametljivog ponašanja prvenstveno se štiti osobna sloboda u užem smislu. Prijetnja je kazneno djelo apstraktnog ugrožavanja i za dovršenje nije potrebno niti je odlučna činjenica nastupanje posljedice kod žrtve u vidu osjećaja uznemirenosti, straha, ugroženosti dok nametljivo ponašanje (materijalno kazneno djelo) u svojem zakonskom biću

⁵³⁷ Općinski sud u Šibeniku br. 48 K-384/2022-9 od 22. prosinca 2022.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dfea25&q=>, pristupano 14. rujna 2023.

⁵³⁸ Općinski sud u Osijeku 6. K-902/2021-17 od 30. rujna 2020.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d8c68a&q=> (14.12.2022.)

⁵³⁹ Općinski sud u Osijeku K-357/2018.-112. od 13. svibnja 2022.

<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d2ef53&q=> (11.01.2023.)

sadrži posljedicu i za dovršetak djela kod žrtve mora nastupiti posljedica, osjećaj tjeskobe ili straha za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba što posljedično utječe na zdravstveno stanje, mijenjanje životnih navika i sl. Iz navedenog se može zaključiti da je posljedica kod oba kaznena djela skoro ista, ali nije. Razlika je u tome što je kod prijetnje namjera počinitelja da kod drugog izazove osjećaj straha, ustrašenosti, uznemirenosti no za ispunjenje kaznenog djela taj osjećaj uistinu ne mora nastupiti, a kod nametljivog ponašanja počinitelj svojim radnjama uzrokuje kod drugoga nastupanje osjećaja straha ili tjeskobe, pa za prijetnju počinitelj jednom radnjom počini kazneno djelo dok kod nametljivog ponašanja moraju se kumulativno ispuniti dva uvjeta, prvi da radnju poduzima ustrajno i drugi da je to kroz dulje vrijeme, za prijetnju je jednokratna radnja, a za nametljivo ponašanje ona traje.

Kod kaznenih djela prijetnji i nametljivog ponašanja isključena je konstrukcija produljenog kaznenog djela prema članku 52. stavku 2. Kaznenog zakona/11, jer predstavljaju napad na osobnu slobodu. Može se zaključiti da je prijetnja počinjena onoliko puta koliko je upućena no za naglasiti je da se to ne bi trebalo tumačiti doslovno, jer primjerice nekoliko sms poruka prijetećeg sadržaja ili upućene prijetnje na više načina (usmeno, porukama preko društvenih mreža, posredno) u istom danu ne znači da je počinjeno više kaznenih djela prijetnji već suprotno to čini jedno kazneno djelo prijetnje stoga kod višekratno upućenih prijetnji trebalo bi ih sagledati po broju i vremenu u kojem su upućene u ocjeni je li počinjeno jedno ili više kaznenih djela prijetnji. Radnja nametljivog ponašanja traje, pa se može pojaviti da između radnji postoji neki vremenski odmak, koji može biti mjesec dana, nekoliko mjeseci, pola godine..., nakon čega počinitelj nastavlja s radnjama te je u konkretnom slučaju potrebno ocijeniti uzimajući u obzir sve okolnosti, da li je počinjeno jedno ili dva kaznena djela nametljivog ponašanja koja su onda u realnom stjecaju. Kod prijetnji upućenih prema više osoba ne radi se o realnom stjecaju više kaznenih djela prijetnje već o jednom kaznenom djelu i to kvalificiranom obliku opisanom u stavku trećem, a ukoliko su radnje nametljivog ponašanja prostorno i vremenski povezane i usmjerene prema dvije ili više osoba, onda je počinjeno onoliko kaznenih djela nametljivog ponašanja koliko je žrtava i ona su u odnosu idealnog stjecaja.

Prijetnje i nametljivo ponašanje ne mogu biti u odnosu prividnog stjecaja. Iako se nerijetko zajedno pojavljuju odnosno da počinitelj tijekom nametljivog ponašanja upućuje prijetnju istoj žrtvi, potrebno je radnje prijetnji odvojiti od radnji nametljivog ponašanja, ne može se raditi o konsumpciji. Za ispunjenje kaznenog djela prijetnje, prijetnja mora biti ozbiljna po objektivnom mjerilu i namjera počinitelja je da drugoga ustraši ili uznemiri, a kod nametljivog ponašanja namjera počinitelja je da ostvari kontakt s žrtvom i s tim ciljem

poduzima radnje kroz dulje vrijeme, a što kod žrtve koja ne želi kontakt s počiniteljem, uzrokuje tjeskobu, uznemirenost dakle kod prijetnji i nametljivog ponašanja različiti je cilj, kod prijetnji je ustrašiti drugog, a ne ostvariti kontakt dok je kod nametljivog ponašanja cilj upravo ostvariti ili ostvarivanje kontakta. Što je jasno vidljivo iz sudske prakse navedene u ovom radu (str.86 - 88). Moguće je da počinitelj ozbiljno prijeti kakvim zlom žrtvi, jer žrtva ne želi kontakt s njim i izbjegava ga, a prijetnje upućuje kako bi utjecao na žrtvu da s njime ostvari željeni kontakt. U navedenom hipotetskom primjeru prijetnja nije „sredstvo počinjenja“ nametljivog ponašanja odnosno nije dio radnji nametljivog ponašanja, jer se u konkretnom događaju ocjenjuje je li prijetnja ozbiljna i nastupanje posljedice nije odlučna činjenica te je nevažno zbog čega je upućena i što njome počinitelj želi postići, razlika je i u radnjama i namjeri počinitelja. Po mišljenju autorice rada iako se u praksi pojavljuju zajedno, provedeno istraživanje i analiza kaznenih djela prijetnji i nametljivog ponašanja u ovom radu ukazuje na njihove sličnosti, ali su i jasno vidljive njihove razlike.

3.5 Kazneni progon

Kod kaznenog djela prijetnje tri su načina pokretanja kaznenog postupka, za stavak prvi (temeljni oblik) podnošenjem privatne tužbe u roku od tri mjeseca od dana kada je ovlaštena fizička osoba saznala za kazneno djelo i počinitelja, pa je ovlaštenu tužitelj privatni tužitelj, za stavak drugi (kvalificirani oblik) državni odvjetnik pokreće kazneni postupak samo ako je žrtva podnijela prijedlog za kazneni progon koji se podnosi u roku od tri mjeseca od saznanja za kazneno djelo i za stavak treći (najteži oblik) *ex officio* pokreće državni odvjetnik⁵⁴⁰.

Za nametljivo ponašanje kazneni progon pokreće se povodom prijedloga žrtve u roku od tri mjeseca od saznanja za kazneno djelom osim ako je počinjeno na štetu bliske osobe ili djeteta onda je *ex officio*. Iako se kazneni postupak vodio za kazneno djelo po „službenoj dužnosti“, sud je utvrdio da je optuženik počinio kazneno djelo prijetnje iz članka 139. stavak 1. za koje se kazneni postupak pokreće podnošenjem privatne tužbe te i osuđen zbog tog kaznenog djela, „sukladno dugogodišnjoj sudskoj praksi i uputama i Zaključcima Vrhovnog suda RH podnošenjem kaznene prijave“⁵⁴¹ u obliku zapisnika o zaprimanju kaznene prijave u policiji „ima se smatrati privatnom tužbom, naime podnošenjem kaznene prijave oštećenik je izrazio volju za pokretanjem kaznenog postupka.“⁵⁴² Prijava podnesena putem e-pošte može se

⁵⁴⁰ Zakon o kaznenom postupku NN broj 152/08,76/09,80/11,121/11,91/12,143/12,56/13,14/13,152/14,70/17.

⁵⁴¹ Op.cit.445. Županijski sud u Šibeniku Kž-192/2020-4 od 08. rujna 2022.

⁵⁴² Ibid.

smatrati prijedlogom za kazneni progon, kako je obrazložio u svojoj odluci Županijski sud u Zagrebu „oštećena je odnijela prijavu naslovljenu „prijava online zlostavljanja“ u kojoj je navela sve relevantne podatke o radnjama (vrijeme, mjesto okolnosti) na temelju kojih se može identificirati djelo koje se prijavljuje, sumnju na osobu koja je počinitelj, priložila je dokaze svojih navoda i traži daljnje policijsko istraživanje“.⁵⁴³

3.6 Građanski postupak

Zakonom o obveznim odnosima⁵⁴⁴ propisana je člankom 19. zaštita prava osobnosti⁵⁴⁵, a šteta koja nastaje povredom prava osobnosti je neimovinska šteta. Pokretanje parničnog postupka započinje podnošenjem tužbe nadležnom sudu. U slučaju povrede prava osobnosti sud će ako težina povrede i okolnosti slučaja to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu nezavisno od naknade neimovinske štete, a i kad nje nema.⁵⁴⁶ Također se može podnijeti sukladno članku 1048. zahtjev da se naredi prestanak radnje kojom se povređuje pravo njegove osobnosti i uklanjanje njome izazvanih posljedica. Sud je dosudio štetniku, koji je osuđen zbog počinjenja kaznenog djela prijetnje, da je dužan nadoknaditi neimovinsku štetu zbog povrede prava osobnosti, jer je u događaju, štetna radnja koju je poduzeo objektivno podobna za povredu prava osobnosti, osobito duševnog zdravlja tužiteljice, u iznosu od 6.000,00 kn.⁵⁴⁷ To što je tuženik osuđen zbog počina kaznenog djela prijetnje, Sud iz priloženih dokaza tužiteljice nije mogao na nedvojbeni način utvrditi da li je trpjela fizičke bolove u kojem intenzitetu i trajanju, da li je zbog događaja trpjela strah i kakvog intenziteta i trajanja i da li je došlo do trajnog poremećaja psihičkog stanja, a što se moglo utvrditi jedino vještačenjem koje unatoč upozorenju suda nije predložila, stoga u konkretnom slučaju došlo je do neznatne

⁵⁴³ Rješenjem Županijskog suda u Zagrebu 6 Kž-1198/2021-3 od 18. siječnja 2022. ukinuto je prvostupanjsko rješenje Općinskog kaznenog suda u Zagrebu kojim se odbija zahtjev Općinskog državnog odvjetništva za izdavanjem kaznenog naloga. „oblik i sadržaj kaznene prijave nisu strogo propisani zakonom to se omogućava podnošenje kaznene prijave usmeno na zapisnik, ali i pisanim podneskom sa utvrđenim identitetom osobe koja prijavljuje, kao što je u konkretnom slučaju, ali i anonimno. Odredbom članka 79. ZKP/08 predviđena je mogućnost podnošenja podnesaka izrađenih putem računala (elektronička isprava), policiji ali i sudu i državnom odvjetništvu. Ukoliko prvostupanjski sud smatra da nije nedvojbeno utvrđeno da je kaznenu prijavu, a time i prijedlog za progon, podnesen od ovlaštene osobe, to je, prije odbačaja zahtjeva za izdavanjem kaznenog naloga, tu činjenicu trebalo utvrditi.“ <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80caa8e6&q=pristupano> 13.12.2022.

⁵⁴⁴ Op.cit.316

⁵⁴⁵ Vidi više o pojmu prava osobnosti u Radolović A., Pravo osobnosti u novom Zakonu o obveznim odnosima Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 27, br. 1, 129-170 (2006) na <https://hrcak.srce.hr/file/12466>

⁵⁴⁶ Vidi više čl.1100 Zakona o obveznim odnosima.

⁵⁴⁷ Županijski sud u Rijeci Gž 603/2022-2 od 26.4.2022., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022RIGzB603A2> -pristupano 5.2.2023.

povrede i nema prava na novčanu naknadu, stoga svaka povreda prava osobnosti ne znači i bezuvjetno pravo oštećenika na isplatu pravične novčane naknade, jer na to ima pravo samo ako to težina povreda i okolnosti sučaja opravdavaju.⁵⁴⁸ Okolnost da je netko osuđen zbog kaznenog djela uvrede i prijetnje uz sve okolnosti konkretnog događaja, ne znači i pravo na isplatu novčane naknade zbog povrede iz čl.19, jer se to pravo može ostvariti samo kada je ta povreda iznimno teška i kod oštećenog mogla izazvati osobito intenzivnu duševnu bol.⁵⁴⁹

⁵⁴⁸ Županijski sud u Varaždinu Gž-975/17-2 od 7.12.2017.

<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2017GzB975A2> pristupano 5.2.2023.

⁵⁴⁹ Županijski sud u Velikoj Gorici 19 Gž-950/2020-2 19.10.2020. <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2020VGGzB950A2> - pristupano 5.2.2023.

4. PRIKAZ ZAKONSKIH OPISA DRUGIH DRŽAVA

4.1 Slovenija

4.1.1. „Grožnja“

Prema Kaznenom zakonu koji je bio na snazi od 1995. do 2008. godine u Glavi XVI. Kaznenih djela protiv ljudskih prava i sloboda svrstano je kazneno djelo Ugrožavanje sigurnosti (*Ogrožanje varnosti*) iz članka 145., a zakonski opis⁵⁵⁰ je identičan opisu kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti iz članka 153. Osnovnog krivičnog zakona RH iz 1959. godine. U novom Kaznenom zakonu u Glavi XVI. Kaznenih djela protiv ljudskih prava i sloboda svrstano je kazneno djelo prijetnje (*Grožnja*)⁵⁵¹, opisano u članku 135., u stavku 1. ima svoj osnovni oblik, tko drugome da bi ga ustrašio i uznemirio, ozbiljno prijeti da će napasti njegov život ili tijelo ili slobodu ili načiniti mu veliku materijalnu štetu ili da će navedene radnje učiniti njemu bliskoj osobi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci. Stavak 2., predstavlja kvalificirani oblik, ukoliko je kazneno djelo iz stavka jedan počinjeno na štetu dvije ili više osoba ili zlostavljanjem, opasnim oružjem, opasnim sredstvom, drugim sredstvom ili na takav način da se može nanijeti teška tjelesna ozljeda ili teško narušiti zdravlje, propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine. Progon se pokreće po prijedlogu. Izmjenama od 26. studenog 2021.⁵⁵² uveden je progon po službenoj dužnosti ukoliko je kazneno djelo počinjeno prema jednom od najviših državnih predstavnika, saborskom zastupniku, Državnog vijeća, člana vlade, suca Ustavnog suda ili Vrhovnog suda ili protiv njemu bliske osobe. Ova izmjena je imala negativan odjek u javnosti⁵⁵³, mediji su izvještavali da se zakon mijenja zbog prijetnji premijeru Janezu Janši.⁵⁵⁴ Saborski klub ljevice smatrao je izmjenu kontraverznom iz

⁵⁵⁰ Ogrožanje varnosti 145. člen „(1) Kdor ogrozi varnost kakšne osebe z resno grožnjo, da bo napadel njeno življenje ali telo, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta. (2) Pregon se začne na predlog., Kazenski zakonik (neuradno prečiščeno besedilo št. 3), <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO905#> - pristupano 15.11.2022.

⁵⁵¹ Kazenski zakonik Slovenije- „135. člen Grožnja: (1) Kdor komu, zato da bi ga ustrahoval ali vznemiril, resno zagrozi, da bo napadel njegovo življenje ali telo ali prostost ali uničil njegovo premoženje velike vrednosti, ali da bo ta dejanja storil zoper njegovo bližnjo osebo, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev. (2) Kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka proti dvema ali več osebam ali z grdim ravnanjem ali z orožjem, nevarnim orodjem, drugim sredstvom ali na tak način, da se lahko telo hudo poškoduje ali zdravje hudo okvari, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta. (3) Pregon za dejanje iz prvega in drugega odstavka tega člena se začne na predlog.“ <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5050> (19.01.2019.)

⁵⁵² Uradni list R Slovenije številka 186/2021, <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-3697?sop=2021-01-3697> – pristupano 15.11.2022.

⁵⁵³ Ne le javni red in mir, vlada želi spremeniti za politike celo kazenski zakonik, <https://1zavse.si/2021-09-02/24ur/ne-le-javni-red-in-mir-vlada-zeli-spremeniti-za-politike-celo-kazenski-zakonik/248284>, Ob spremembah KZ-11 ,mag. Martin Jančar, Okrožno sodišče v Ljubljani, kazenski oddelek <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/kolumne/289735>- pristupano 15.11.2022.

⁵⁵⁴<https://www.delo.si/novice/slovenija/zaradi-grozenj-jansi-bi-spreminjali-zakon/>, <https://www.mladina.si/210019/sprememba-kazenskega-zakonika-posebej-za-predsednika-vlade/>

dva razloga, „prvo da je sadašnje uređenje kaznenog djela adekvatno da je to kazneno djelo koje samo žrtva može subjektivno percipirati i objektivno procijeniti radi li se doista o prijetnji ili ne, pa činjenica da je žrtva najviši predstavnik države i njemu bliska osoba ne mijenja tu osobnu percepciju realnosti ugroze, a kao drugo je stvaranje nove kategorije žrtve čija dodatna zaštita nije potrebna i predstavlja diferencijaciju stanovništva, a prema praksi Europskog suda za ljudska prava osiguranje veće pravne zaštite najviših predstavnika države posebnim zakonom općenito nije u skladu s Konvencijom o ljudskim pravima“.⁵⁵⁵ Nakon manje od godinu dana⁵⁵⁶ ukinuta je sporna izmjena, vraćen je prijedlog za kazneni progon za oba stavka.

Iz sudske prakse:

- za ispunjenje kaznenog djela iz čl.135 st.1 nije odlučno je li se žrtva prestrašila, već prijetnja mora biti objektivno podobna izazvati strah za život ili tijelo, a da li je prijetnja objektivno ozbiljna ovisi o okolnostima u konkretnom događaju,⁵⁵⁷ prijetnja mora biti ozbiljna, a ozbiljna je ukoliko je objektivno sposobna izazvati osjećaj straha i uznemirenosti i mora biti objektivno i izvršiva.⁵⁵⁸ Pri ocjeni ozbiljnosti tzv.verbalnih prijetnji nije uvijek moguće polaziti samo od sadržaja tih prijetnji, a da li je počinitelj prijetnje sposoban odmah realizirati treba potrebno je sagledati širi kontekst događaja u kojem su prijetnje izrečene⁵⁵⁹ nije dovoljno da se žrtva osjećala ugroženo, nego da prijetnja

Sporni predlog dopolnitve kazenskoga zakonika: Vlada rešuje ...<https://novice.svet24.si> › slovenija

⁵⁵⁵ Državni zbor RS, Zakonodajna, Predlogi zakonov - konec postopka - Izbran dokument 2112-VIII Amandma (K 17. členu) 27. 10. 2021 [Levica - Poslanska skupina Levica, nesprejet]<https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/zakonodajna-pristupano> 15.11.2022.

⁵⁵⁶ Uradni list R Slovenije številka 105/2022 <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2022-01-2603/#DRUGI%C2%A0DEL-> pristupano 15.11.2022.

⁵⁵⁷ Višje sodišče v Ljubljani, VSL Sklep VII Kp 58342/2019 od 17.12.2019., IRiječi okrivljenika „albanska besa“ koje je oštećenik razumio kao ozbiljnu prijetnju krvnom osvetom i koje su kod njega izazvale posljedicu (ustrasenost i ugroženost) ne obuhvaćaju zakonsku oznaku objektivne težine prijetnje već je subjektivna percepcija žrtve. Albanska besa u albanskom običajnom pravu ne označava krvnu osvetu već vrijeme slobode i sigurnosti od krvne osvete što je upravo suprotno od krvne osvete što proizlazi iz Zakona Leke Dukadinija. dostupno na [http://www.sodnapraksa.si/?q=id:201508111435295&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=201508111435295n-15.11.2022](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:201508111435295&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=201508111435295n-15.11.2022).

⁵⁵⁸ Višje sodišče v Ljubljani, VSL VII Kp 20876/2018 od 7. svibnja 2020. „Prijetnja da će ga neko pucati iz pištolja i prebiti sa grupom njegovih prijatelja nesumnjivo bi prestrašila svakog prosječnog pojedinca, posebno ako ne poznaje počinitelja, jer ne poznaje svoju prirodu i za šta je sposoban, u koje krugove se kreće i šta radi, kakve prijatelje ima i da li ima pristup oružju.... namjera zastrašivanja već proizlazi iz okolnosti i načina izvršenja, kada su se okrivljeni ponašali agresivno prema žrtvi i verbalno, prijetili mu pa čak i fizički napali, iako između njih nije postojao konkretan odnos koji bi opravdao zaključak osim da takvo ponašanje može biti vođeno isključivo namjerom zastrašivanja žrtve“ <http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?searchStr=gro%C5%BEnja&chosenFilters=visje%2Cleto&od=2008&do=2020&submit=uredi> – pristupano 15.11.2022.

⁵⁵⁹ Višje sodišče Koper, VSK Sodba II Kp 43849/2016 od 3. kolovoza 2017. „Prijetee riječi neka bira između metaka i sačme, nedvojbeno mu je dao do znanja da mu prijeti da će ga upucati, u kontekstu njihovog ozbiljnog spora oko međe i u nastaloj konfliktnoj situaciji nije ostao samo na riječima nego je i u blažem obliku fizički nasrnuo na oštećenika“

s obzirom na svoju prirodu i intenzitet objektivno može izazvati kod žrtve osjećaj straha za život ili fizički integritet,⁵⁶⁰

- „riječi „pojest će te noć“ je nedovoljno konkretna prijetnja u pogledu načina izvršenja (da će biti fizički napadnut ili usmrćen) i tko bi trebao izvršiti ono čime se prijeti, pa je riječ o verbalnoj prijetnji koja sadrži semantički otvorenu frazu koja se može tumačiti na više načina te napad i ubojstvo drugoga nikako nije jedino značenje“.⁵⁶¹
- ozbiljan prijetnja je ona koja je objektivno ostvariva, da li je objektivno ostvariva utvrđuje se prema načinu na koji je predstavljena žrtvi bez obzira na stvarnu mogućnost počinitelja da ju ostvari, bitno je da počinitelj prijetnju predstavi žrtvi kao posljedicu koja ovisi o njegovoj volji čime se stvara objektivni dojam o njezinoj ozbiljnosti i izvedivosti⁵⁶²

4.1.2 „Zalezovanje“

Slovenija je tek 2015. godine⁵⁶³ inkriminirala uhođenje, a razlog inkriminiranja je sve češća pojavnost u društvu, za što do sada nije postojala adekvatna kaznenopravna zaštita⁵⁶⁴. U glavu XVI. Kaznenih djela protiv ljudskih prava i sloboda uvedeno je kazneno djelo „Zalezovanje“ (uhođenje) članak 134a koje čini u temeljenom obliku onaj tko drugoga ili njemu blisku osobu, kontinuirano promatra, progoni ili pokušava uspostaviti izravni kontakt ili kontakt putem elektroničkih komunikacijskih sredstava, uhodi i time prouzroči prestrašenost i ugroženost, a propisana je novčana ili kazna zatvora do dvije godine. Kvalificirani oblik (st.2.) ako je kazneno djelo počinjeno na štetu maloljetne osobe ili ranjive osobe, a propisana kazna

[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111422860&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111422860](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111422860&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111422860) – pristupano 15.11.2022.

⁵⁶⁰ „pa to što je okrivljeni u poslovnim prostorijama uputio riječi „da ni ne zna s kim ima posla, da ne zna ni za šta je sposoban“ te brže zakoračio prema oštećenoj i time kod nje izazvao osjećaj ugroženosti i uplašenosti, nije sa sigurnošću utvrđeno da je okrivljeni objektivno ozbiljno ugrozio žrtvu, a nesumnjivo je da je okrivljeni kao nadređeni prešao granicu primjerenog ponašanja prema žrtvi“, Višje sodišče v Ljubljani, VSL Sodba VII Kp 8857/2017 od 06.2.2019.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?search=gro%C5%BEnja&filter=&chosenFilters=visje,leto&od=2008&do=2020&page=2&scrollTop=250> – pristupano 16.11.2022.

⁵⁶¹ Višje sodišče Maribor VSM Sklep IV Kp 49901/2018 od 20.2.2019.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?od=2008&search=gro%C5%BEnja&page=3&do=2020&chosenFilters=visje%2Cleto&filter=&scrollTop=250> – pristupano 16.11.2022.

⁵⁶² Višje Sodišče Maribor, VSM Sodba IV Kp 27618/2021 od 14.4.2022.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?searchStr=gro%C5%BEnja&chosenFilters=visje%2Cleto&od=2020&do=2022&submit=uredu> – pristupano 16.11.2022.

⁵⁶³ Uradni list Republike Slovenije, številka 54., 20.07.2015., Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika, <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-2227?sop=2015-01-2227> -20.01.2019.

⁵⁶⁴ Novosti v kazenski zakonodaji, IUS-INFO, <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/147834> pristupano 17.11.2022.

je zatvor do tri godine. Kazneni progon pokreće se po prijedlogu. Do 2015. godine uhođenje je bilo inkriminirano u kaznenom djelu nasilja u obitelji (*nasilje v družini*) članak 191. kao jedan od načina počinjenja, „uhođenjem, unutar obiteljske zajednice, kao i prijetnja napadom na život ili tijelo“.⁵⁶⁵

Iz sudske prakse:

- oko tri mjeseca gotovo svakodnevno slao je poruke, a nekim danima i nekoliko poruka, nerijetko opširnog sadržaja, što u potpunosti odgovara zakonskom opisu kaznenog djela opetovanim nametljivim nastojanjima da uspostavi kontakt putem elektroničkih sredstava komunikacije, a njemu je bilo jasno vidljivo da je oštećena u strahu, da ga je izbjegavala, nije dogovarala na njegove poruke, pred njim se zaključava u vozilo te unatoč tome je nastavio s ponašanjem, a nisu utemeljeni njegovi žalbeni navodi da mu nije namjera zastrašivanje i uznemiravanje već održavanje dugotrajne veze, jer u zakonskom opisu namjera počinitelja nije određena „sa svrhom, s ciljem“ i sl. zastrašivanja i uznemiravanja,⁵⁶⁶
- bit kaznenog djela je uhođenje, ponavljanje radnji koje kod žrtve izazivaju strah ili opasnost, pa samo definiranje vremena kaznenog djela nije dovoljno da sud prosudi radi li se o uhođenju, jer nije vidljivo koliko često i kontinuirano promatra žrtvu, koliko je ustrajno nastojanje da uspostavi kontakt sa žrtvom na njezinoj kućnoj i adresi rada ili na putu od kuće do posla, koliko je tih događaja bilo, nema minimalne sinteze vrsta odnosno načina kontakata između okrivljenika i oštećenika.⁵⁶⁷

⁵⁶⁵ „Nasilje v družini člen 191.: (1) Kdor v družinski skupnosti z drugim grdo ravna, ga pretepa ali drugače boleče ali ponižujoče ravna, ga z grožnjo z neposrednim napadom na življenje ali telo preganja iz skupnega prebivališča ali mu omejuje svobodo gibanja, ga zalezuje, ga prisiljuje k delu ali opuščanju dela ali ga kako drugače z nasilnim omejevanjem njegovih enakih pravic spravlja v skupnosti v podrejen položaj, se kaznuje z zaporom do petih let. (2) Enako se kaznuje, kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka v kakšni drugi trajnejši življenjski skupnosti. (3) Če je dejanje iz prvega odstavka storjeno proti osebi, s katero je storilec živel v družinski ali drugi trajnejši skupnosti, ki je razpadla, je pa dejanje s to skupnostjo povezano, se storilec kaznuje z zaporom do treh let.“ Kazenski zakonik, Zakonodaja.com <https://zakonodaja.com/zakon/kz-1/191-clen-nasilje-v-druzini> pristupano 17.11.2022.

⁵⁶⁶ Nakon što je prekinula vezu s njim, uhodio ju je, slao poruke zvao na posao, slao cvijeće, dolazio kući, obraćao se njezinoj majci i sestrama, sadržaji poruka su između ostalog da će se potruditi da ona ima „sranja“ posvud i da se nigdje neće osjećati dobro, da će joj zagorčavati život na sve moguće načine, da joj treba „10 colski cvek v glavo“... Višje Sodišče Maribor, VSM Sodba IV Kp 31509/2018 od 28.11.2019. <http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?search=134a%20KZ&filter=&chosenFilters=vsiPredpisi&od=&do=&page=1&scrollTop=250> – pristupano 17.11.2022.

⁵⁶⁷ Višje sodišče Ljubljana VSL Sklep VII Kp 5004/2018 od 20.2.2020., <http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?search=134a%20KZ&filter=&chosenFilters=vsiPredpisi&od=&do=&page=1&scrollTop=250> – pristupano 17.11.2022.

Uz kaznene odredbe, postoji i prekršajno kažnjavanje za blaži oblik uhođenja, Zakonom o zaštiti javnog reda i mira u čl.6⁵⁶⁸ nasilno i drsko ponašanje (*nasilno in drzno vedenje*) koje čini onaj tko izaziva ili potiče nekoga na tučnjavu ili se ponaša na drzak, nasilan, nepristojan, uvredljiv ili sličan način ili uhodi nekoga i takvim ponašanjem uzrokuje da se osjeća poniženo, ugroženo, povrijeđeno ili uplašeno kažnjava se novčanom kaznom, a kvalificirani oblik prekršaja u stavku trećem je u odnosu na svojstvo žrtve⁵⁶⁹, te se iz sudskih odluka uočava da se prijetnje u blažem obliku se kažnjavaju ovim prekršajem.

4.2 Austrija

4.2.1 „Gefährliche Drohung“

U trećem dijelu Kaznenog zakona, „Kaznena djela protiv slobode“, svrstano je kazneno djelo opasna prijetnja/„*Gefährliche Drohung*“ § 107.. Temeljni oblik čini svatko tko drugome opasno prijeti kako bi ga zastrašio, kažnjava se kaznom zatvora do jedne godine ili novčana do 720 dnevnih iznosa, a kvalificirani oblik (st.2) čini tko drugome opasno prijeti smrću, sakaćenjem ili vidljivim unakaženjem, otmicom, paležom, nuklearnom energijom ili ionizirajućim zračenjem, eksplozijom, uništenjem materijalnog opstanka ili društvenog položaja, ili ako je osoba kojoj se prijeti zbog toga duže vrijeme stavljena u težak položaj, kažnjava se kaznom zatvora do 3 godine i najteži oblik (st.3), ukoliko prijetnje dovedu do samoubojstvom ili pokušaj samoubojstva žrtve, za što je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina.⁵⁷⁰ Pojam „opasne prijetnje“ definiran je §74. abs. 5.⁵⁷¹ kao opasnost od povrede

⁵⁶⁸ Zakon o varstvu javnega reda in miru <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3891>- (17.11.2022.).

⁵⁶⁹ Prema bračnom ili izvanbračnom drugu ili partneru u registriranoj istospolnoj zajednici, bivšem bračnom ili izvanbračnom drugu ili partneru u registriranoj istospolnoj zajednici, krvnom srodniku linije, posvojitelja ili posvojenika, udomitelja ili udomitelja, skrbnika ili štićenika te osobe ili prema osobi koja živi s počiniteljem u zajedničkom kućanstvu

⁵⁷⁰ Strafgesetzbuch § 107. „*Gefährliche Drohung* (1) Wer einen anderen gefährlich bedroht, um ihn in Furcht und Unruhe zu versetzen, ist mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr zu bestrafen. (2) Wer eine gefährliche Drohung begeht, indem er mit dem Tod, mit einer erheblichen Verstümmelung oder einer auffallenden Verunstaltung, mit einer Entführung, mit einer Brandstiftung, mit einer Gefährdung durch Kernenergie, ionisierende Strahlen oder Sprengmittel oder mit der Vernichtung der wirtschaftlichen Existenz oder gesellschaftlichen Stellung droht oder den Bedrohten oder einen anderen, gegen den sich die Gewalt oder gefährliche Drohung richtet, durch diese Mittel längere Zeit hindurch in einen qualvollen Zustand versetzt, ist mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren zu bestrafen.(3) In den im § 106 Abs. 2 genannten Fällen ist die dort vorgesehene Strafe zu verhängen “-

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296> (19.1.2019.)

⁵⁷¹ „gefährliche Drohung: eine Drohung mit einer Verletzung an Körper, Freiheit, Ehre, Vermögen oder des höchstpersönlichen Lebensbereiches durch Zugänglichmachen, Bekanntgeben oder Veröffentlichung von Tatsachen oder Bildaufnahmen, die geeignet ist, dem Bedrohten mit Rücksicht auf die Verhältnisse und seine persönliche Beschaffenheit oder die Wichtigkeit des angedrohten Übels begründete Besorgnisse einzuflößen, ohne

tijela, slobode, časti, imovine ili najosobnije sfere života stavljanjem na raspolaganje, otkrivanjem ili objavljivanjem činjenica ili slika koje su takve prirode da mogu izazvati opravdanu zabrinutost ugrožene osobe s obzirom na njezine osobne značajke ili važnost ugroženog zla, bez obzira na to je li zlo usmjereno protiv same ugrožene osobe, srodnika, bliske osobe ili nekoga pod njezinom zaštitom.⁵⁷² Kazneni progon pokreće se po službenoj dužnosti.

Iz sudske prakse⁵⁷³:

- niti je potrebno da prijetnja doista prouzroči kod drugoga osjećaj zabrinutosti ili ustrašenosti niti da osoba koja upućuje prijetnje može ili želi izvršiti zlo kojim prijeti, već je dovoljno da se čini da počinitelj ozbiljno misli realizirati zlo kojim prijeti⁵⁷⁴
- bit opasne prijetnje upravo je u najavi nadolazećeg zla, tj. onoga koje će se tek dogoditi u budućnosti, a na čije nastupanje počinitelj ima utjecaj; kod opasne prijetnje uvijek je namjera počinitelja kod žrtve stvoriti "strah od budućeg događaja" iz čega proizlazi da izvršenje najavljanog zla ne mora biti neposredno nego može biti i u budućnosti; za procjenu je li neka izjava ili ponašanje opasna prijetnja odlučujuće je može li žrtva očekivati da će se zlo kojim se prijeti ostvariti kad nepristrano sagleda situaciju te stoga može steći dojam da je počinitelj sposoban i voljan stvarno postići obećanu posljedicu, samo ako je iz same prijetnje jasno da je nastupanje zla kojim se prijeti toliko daleko u budućnosti da se prema uobičajenom tijeku stvari i sa stajališta ugrožene osobe, ostvarenje zla kojim se prijeti više ne može ozbiljno očekivati, onda nema karakter opasne prijetnje u smislu § 74 Z 5 StGB⁵⁷⁵

Unterschied, ob das angedrohte Übel gegen den Bedrohten selbst, gegen dessen Angehörige oder gegen andere unter seinen Schutz gestellte oder ihm persönlich nahestehende Personen gerichtet ist“,

<https://www.ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&Paragraf=74>- pristupano 17.11.2022.

⁵⁷² Prema zakonskoj definiciji § 74 Z. 5 StGB opasna prijetnja je očitovanje volje za nanošenje zla drugome koju osoba koja prijeti - izravno sama ili preko posrednika - može ostvariti ili se pretvara da može, tlo zlo može biti povreda tijela, slobode, časti i imovine, a ostvarenje zla ovisi o volji osobe koja prijeti te nije potrebno da onaj koji prijeti želi ostvariti to zlo već je dovoljno da se čini ozbiljnim da istu realizira. Prikkladnost prijetnje da izazove razumnu zabrinutost treba se procijeniti pomoću prosječnog standarda (Leukauf-Steininger 2RN.18 do § 74 StGB). https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JIT_19850116_OGH0002_0130OS00197_8400000_000&Suchworte=RS0092640

⁵⁷³ Der Oberste Gerichtshof, Vrhovni sud Republike Austrije, a dalje u tekstu koristiti će se „OGH“.

⁵⁷⁴ OGH 15Os26/20t od 12. svibnja 2020.,

https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JIT_20200512_OGH0002_0150OS00026_20T0000_000&Suchworte=RS0092448 – pristupano 21.11.2022.

⁵⁷⁵ Usporedi s EvBl 1982/108, EvBl 1967/41, Leukauf-Steininger, StGB 2, § 74, RN 18 OGH 12Os161/86 od 11.12.1986.

https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JIT_19861211_OGH0002_0120OS00161_8600000_000&Suchworte=RS0092676- pristupano 21.11.2022

- nije u pravu okrivljenik da zlo kojim prijeti nije moglo biti nanoseno neposredno nakon prijetnje nego tek kasnije nakon njegovog puštanja iz zatvora na slobodu, jer bit opasne prijetnje leži upravo u najavi nadolazećeg događaja koji će se dogoditi u budućnosti i na koje događanje utjecaj ima počinitelj, neposredna opasnost zla kojim se prijeti stoga nije nužan preduvjet, pa je irelevantno je li mogućnost prouzročenja zla odmah ili u budućnosti, naprotiv za ocjenu ponašanja kao opasne prijetnje je bitno li ugrožena osoba, nepristrano promatrajući situaciju, mogla očekivati da će se zlo kojim se prijetilo ostvariti, odnosno može li steći dojam da je počinitelj bio u stanju i voljan stvarno dovesti do ove posljedice⁵⁷⁶
- može se raditi o prijetnji imovinskom štetom ako počinitelj s namjerom prijeti drugome da će objaviti njegove osobne okolnosti i to otkrivanje seksualne orijentacije, vjerskog uvjerenja, sklapanje ili prekid partnerstva, registriranog partnerstva ili braka, bolesti ili invaliditeta (vrlo osobna prava), golišave fotografije, ako njihova objava može dovesti do profesionalnih i drugih posljedica koje su povezane s gubitkom imovine ili prihoda.⁵⁷⁷
- ocjena ozbiljnosti izjave, smisao i značenje odnosi se isključivo na činjenično pitanje - koje treba riješiti u okviru slobodne ocjene dokaza, dok je pitanje prikladnosti prijetnje da izazove opravdanu zabrinutost predmet pravne ocjene, pri tome se mora voditi računa da značenje izraza ili geste može biti sasvim različito ovisno o situaciji, prethodnom razumijevanju, klasnoj pripadnosti, ponašanju, stupnju obrazovanja uključenih ili drugim popratnim okolnostima.⁵⁷⁸

⁵⁷⁶ „Nije u pravu podnositelj tužbe (okrivljenik) da zlo kojim prijeti nije moglo biti nanoseno neposredno nakon prijetnje nego tek kasnije nakon puštanja iz zatvora na slobodu...“, usporedi s EvBl 1982/108, 12 Os 161/86, Kienapfel, BT I3, RN 5 na Odjeljku 107 StGB, RN 33, na Odjeljku 105 StGB, Leukauf-Steininger2, RN 18, Mayerhofer-Rieder3 , ENr 43 svaki do odjeljka 74. Kaznenog zakona. OGH 11Os31/91 od 18.06.1991 https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JIT_19910618_OGH0002_0110_OS00031_9100000_000&Suchworte=RS0092676 – pristupano 21.11.2022.

⁵⁷⁷ OGH RS0129288 od 25.9.2014., <https://www.ris.bka.gv.at/> pristupano 22.11.2022.

⁵⁷⁸ OGH RS0092437 od 29.9.2022., <https://www.ris.bka.gv.at/> pristupano 23.11.2022.

4.2.2. „Beharrliche Verfolgung“

U Kazneni zakon, treći dio „Kaznena djela protiv slobode“, 2006. godine uvedeno je novo kazneno djelo §107a „Beharrliche Verfolgung“⁵⁷⁹, uporno proganjanje, koje čini tko protupravno ustrajno progoni osobu na četiri oblika protupravnog ponašanja (st.2), propisana kazna je zatvor do jedne godine. Uporno proganjanje osobe je kontinuirano kroz dulje vremensko razdoblje na način koji je prikladan da nerazumno utječe na način života žrtve: fizičkim približavanjem, „tako što prati žrtvu ili ju čeka ispred njezine kuće ili radnog mjesta, radi se o posjećivanju i ponašanje počinitelja mora biti vidljivo žrtvi te se ne radi o slučajnim susretima“⁵⁸⁰, uspostavljanjem kontakta putem telekomunikacija ili bilo kojim drugim sredstvom komunikacije ili posredstvom trećih osoba to je „u biti uspostavljanje neizravnog kontakta su primjerice pozivi, sms poruke, e-mailovi, bilješke, pisma, treća osoba dostavi poruku žrtvi, a u smislu uhođenja putem telekomunikacija kontakt se smatra ostvarenim čim zazvoni telefon ili žrtva primi tekstualnu poruku bez obzira na to da li žrtva odgovori na poziv ili pročita poruku“⁵⁸¹, naručivanje roba ili usluga za žrtvu zlouporabom osobnih podataka žrtve što je „posebno neugodno za žrtvu, počinitelj naručuje robu ili usluge u ime žrtve čime djeluje kao zastupnik žrtve iako to nije, pa je žrtva prisiljena vraćati robu ili otkazivati uslugu, što je zamorno kada to počinitelj učestalo radi“⁵⁸² ili zadnji način ukoliko je počinitelj naveo treće osobe da kontaktiraju žrtvu dajući osobne podatke žrtve „u to je uključeno primjerice objavljivanje osobnih oglasa ili oglasa u ime žrtve, nije bitno da li počinitelj naveo ime žrtve, ključno je bilo kakvo korištenje osobnih podataka žrtve to može biti samo adresa ili broj telefona time se uznemirava žrtva brojim telefonskim pozivima ili posjetima na kućnu adresu.“⁵⁸³ Kazneno djelo se progoni *ex officio* osim za stavak 2. točka 2. koji se progoni samo

⁵⁷⁹ Beharrliche Verfolgung § 107a. (1) Wer eine Person widerrechtlich beharrlich verfolgt (Abs. 2), ist mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr zu bestrafen.

(2) Beharrlich verfolgt eine Person, wer in einer Weise, die geeignet ist, sie in ihrer Lebensführung unzumutbar zu beeinträchtigen, eine längere Zeit hindurch fortgesetzt: 1. ihre räumliche Nähe aufsucht, 2. im Wege einer Telekommunikation oder unter Verwendung eines sonstigen Kommunikationsmittels oder über Dritte Kontakt zu ihr herstellt, 3. unter Verwendung ihrer personenbezogenen Daten Waren oder Dienstleistungen für sie bestellt oder 4. unter Verwendung ihrer personenbezogenen Daten Dritte veranlasst, mit ihr Kontakt aufzunehmen.(3) In den Fällen des Abs. 2 Z 2 ist der Täter nur auf Antrag der beharrlich verfolgten Person zu verfolgen.“. Bundesgesetzblatt für die Republik of Österreich 56/2006., 08.05.2006., , Federalni zakonski list R Austrije broj 56/2006., izmjene Kaznenog zakona dostupno na https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2006_I_56/BGBLA_2006_I_56.html (19.01.2019.)

⁵⁸⁰ Wiesenberge M., Psychische Gewalt in der Partnerschaft – Diskussion von Rechtslage und Praxis, dissertation, Universität Wien, 2017., str.46, <https://phaidra.univie.ac.at/open/o:1343475- pristupano 28.11.2022>.

⁵⁸¹ Ibid., str. 46.

⁵⁸² Ibid., str. 47.

⁵⁸³ Ibid, str. 48.

na zahtjev žrtve. Novelom iz 2015. godine⁵⁸⁴ dodan je kvalificirani oblik, ako je žrtva upornog proganjanja počinila samoubojstvo ili pokušala samoubojstvo (kazna zatvora do tri godine), uz kaznu zatvora dodaje se „ili novčana kazna do 720 dnevnih stopa“ i kazneni progon je *ex officio*. Uvedeno je i novo kazneno djelo §107c kontinuirano uznemiravanje putem telekomunikacijskog ili računalnog sustava.⁵⁸⁵ Novelom iz 2019. proširuje se inkriminacija uvođenjem još jednog oblika počinjenja, ukoliko se bez pristanka žrtve objavljuju činjenice ili fotografije iz njezinog najosobnijeg (intimnog) dijela života te je izmijenjen kvalificirani oblik (st.3) ako je kazneno djelo iz stavka 1. trajalo duže od jedne godine ili ako je uslijed kaznenog djela iz stavka 2. žrtva počinila samoubojstvo ili pokušala, počinitelj će se kazniti zatvorom do tri godine.⁵⁸⁶

Žrtve uhodjenja mogu, bez obzira na kaznenu prijavu, Građanskom sudu u mjestu svog prebivališta podnijeti i zahtjev za izdavanje zabrane prema Odjeljku 382d Naloga za izvršenje (EO) za "zaštitu od narušavanja privatnosti"⁵⁸⁷

⁵⁸⁴ Strafrechtsänderungsgesetz 2015., Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich 112/2015 od 13.8. 2015., https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2015_I_112/BGBLA_2015_I_112.html (27.11.2022.)

⁵⁸⁵ Fortgesetzte Belästigung im Wege einer Telekommunikation oder eines Computersystems § 107c. „(1) Wer im Wege einer Telekommunikation oder unter Verwendung eines Computersystems in einer Weise, die geeignet ist, eine Person in ihrer Lebensführung unzumutbar zu beeinträchtigen, eine längere Zeit hindurch fortgesetzt 1. eine Person für eine größere Zahl von Menschen wahrnehmbar an der Ehre verletzt oder 2. Tatsachen oder Bildaufnahmen des höchstpersönlichen Lebensbereiches einer Person ohne deren Zustimmung eine für eine größere Zahl von Menschen wahrnehmbar macht, ist mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe bis zu 720 Tagessätzen zu bestrafen. (2) Hat die Tat den Selbstmord oder einen Selbstmordversuch der im Sinn des Abs. 1 verletzten Person zu Folge, so ist der Täter mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren zu bestrafen.“. Ovim kaznenim djelom inkriminira korištenje telekomunikacija ili računalnog sustava kroz dulje vrijeme na način kojim se narušava načina života žrtve, vrijeđa nečiju čast objavljivanjem intimnih činjenica ili fotografija bez pristanka osobe čineći ih dostupnim većem brojem ljudi, a kvalificirani oblik je ukoliko je zbog kaznenog djela iz stavka jedan došlo do samoubojstva ili pokušaja samoubojstva žrtve.

⁵⁸⁶ „5. Tatsachen oder Bildaufnahmen des höchstpersönlichen Lebensbereiches dieser Person ohne deren Zustimmung veröffentlicht.“, „(3) Übersteigt der Tatzeitraum nach Abs. 1 ein Jahr oder hat die Tat den Selbstmord oder einen Selbstmordversuch der im Sinn des Abs. 2 verfolgten Person zur Folge, so ist der Täter mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren zu bestrafen.“, Strafrechtsänderungsgesetz 2019., Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich 105/2019 od 29. listopada 2019.,

https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2019_I_105/BGBLA_2019_I_105.html (27.11.2022.)

⁵⁸⁷ Einstweilige Verfügung nach § 382d Exekutionsordnung (EO) zum "Schutz vor Eingriffen in die Privatsphäre". „Građanski sud može izreći slijedeće zabrane: Zabrana osobnog kontakta i zabrana proganjanja, zabrana pismenog, telefonskog ili drugog kontakta, zabrana boravka na određenim mjestima, Zabrana otkrivanja i širenja osobnih podataka i fotografija ugrožene osobe, Zabrana naručivanja robe ili usluga od treće strane korištenjem osobnih podataka ugrožene osobe, Zabrana nagovaranja trećih osoba na kontaktiranje ugrožene osobe, Zabrana, osobito telekomunikacijskim putem ili korištenjem računalnog sustava, činiti ili držati vidljivima većem broju osoba činjenica ili fotografije iz najosobnijeg područja života ugrožene osobe ili povrede časti ili privatnosti ugrožene osobe bez njezina pristanka i zabrana približavanja ugroženoj osobi ili dolaska na određeno područje. Takva se zabrana općenito izdaje na najviše 1 godinu, ali se može produljiti ako je podnesena prijava ili ako počinitelj prekrši zakon. Ako se počinitelj ne pridržava naloga suda, može se kazniti novčanom kaznom do 2500 eura (čak i uhićenjem u slučaju opetovanog nepoštivanja).“ <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/agenda/frauen-und-gleichstellung/gewalt-gegen-frauen/gewaltformen/stalking.html> pristupano 27.11.2022.

Iz sudske prakse:

- uvođenjem kaznenog djela "upornog proganjanja" (§ 107a StGB) također su poboljšane građanskopravne mogućnosti pravne zaštite za žrtve uhođenja, a Odjeljci 16 i 1328a Austrijskog građanskog zakonika (ABGB) jesu i bili su osnova za zaštitu od zadiranja u privatnost prema građanskom pravu, odredba § 382g EO za zaštitu privatnosti i odredba §382b ff EO o privremenim zabranama za zaštitu od nasilja u obitelji. Preduvjet za mjeru zabrane je neposredno ugrožavanje privatnosti žrtve, a ne krivnja tuženika ili da njegovo ponašanje odgovara upornom proganjanju opisanom u § 107a StGB.⁵⁸⁸
- približavanje (traženje fizičke blizine) uključuje svaki izravan fizički kontakt s počiniteljem koji je uočljiv žrtvi i koji se provodi voljom počinitelja, posebice sačekivanje, stajanje ispred kuće i drugim čestim prisustvom npr. u blizini njegovog mjesta stanovanja ili rada, a nije bitno da li je počinitelj zakonito ili nezakonito prisutan na tom mjestu, a takvim ponašanjem bi mogao neopravdano narušiti način života druge osobe⁵⁸⁹
- ponašanje počinitelja mora biti takvog intenziteta da je pogodno da naruši način života druge osobe, ono što je bitno je li ponašanje toliko nepodnošljivo da bi *ex-ante* gledano čak i prosječna osoba u toj situaciji uzimajući u obzir specifičnosti konkretnog slučaja, mogla promijeniti način života zbog ponašanja počinitelja, (Schwaighofer u Höpfel/Ratz, WW), a za ocjenu upornosti sagledava „teret za žrtvu“ osim o vrsti i težini pojedinih radnji uhođenja to ovisi o njihovom broju, trajanju i vremenskim razmacima između njih, koje se cjelokupno razmatra⁵⁹⁰

⁵⁸⁸ Wolfrum/Dimmel, Das "Anti-Stalking-Gesetz", u ÖJZ 2006, 475 [481] i Kodek u Angst2 § 382g EO Rz 2 fmwN OGH 1Ob61/08i od 11.08.2008.

https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JIT_20080811_OGH0002_0010OB00061_08I0000_000&Suchworte=RS0121889 - pristupano 28.11.2022.

⁵⁸⁹ ErläutRV 1316 BlgNR 22. GP 5; Schwaighofer u WK2 StGB § 107a Rz 15 ff; Wach, SbgK §107a StGB Rz 25; Fabrizio, StGB11 § 107a Rz 3, OGH 14Os139/14v od 20.01.2015.,

https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JIT_20150120_OGH0002_0140OS00139_14V0000_000&Suchworte=RS0129915- pristupano 28.11.2022.

⁵⁹⁰ Landesverwaltungsgericht Wien (Pokrajinski upravni sud u Beču), VGW-102/076/12242/2018 od 05.06.2019. <https://www.ris.bka.gv.at/Ergebnis.wxe?Suchworte=StGB+%C2%A7107a&x=16&y=7&Abfrage=Gesamtabfrage> – pristupano 28.11.2022.

4.3 Njemačka

4.3.1 „Bedrohung“

U Kaznenom zakonu za Njemački Reich od 15. svibnja 1871., posebni dio, odjeljak 18. kaznenih djela protiv osobne slobode, svrstano je kazneno djelo prijetnje § 241 „Bedrohung“, koje čini tko drugome prijeti da će počiniti zločin, propisana kazna je zatvor do šest mjeseci ili novčana do 100 talira, kazneni progon pokreće se po zahtjevu, a od 20. ožujka 1876. progoni se *ex officio* i novčana kazna je do tri stotine maraka, kasnijim izmjenama mijenjale su se kazne te od 1. siječnja 1975. propisana je uz novčanu teža kazna, zatvor do jedne.⁵⁹¹ Veća izmjena kaznenog djela izvršena je 1976. godine, pa prijetnju čini tko drugome prijeti da će počiniti kazneno djelo na njegovu štetu ili njemu bliske osobe ili neistinita najava prijetećeg kaznenog djela (ako drugoga obmane da se sprema kazneno djelo na njegovu štetu ili njemu bliske osobe), a kazna je zatvor do jedne godine ili novčana kazna.⁵⁹² Prema § 12. t.1 StGB kaznena djela su protupravne radnje za koje je propisana minimalna kazna zatvora do jedne godine ili teža.

Veliki zahvat u zakonskom opisu kaznenog djela prijetnje, proširenja inkriminacije, izvršen je donošenjem Zakona o borbi protiv desnog ekstremizma i zločina iz mržnje⁵⁹³, „Savezna Vlada je donijela paket mjera za borbu protiv desnog ekstremizma i zločina iz mržnje, za koji je ministar pravosuđa Lambrecht naglasio da je taj paket od središnje važnosti za obranu demokracije i vladavine prava“⁵⁹⁴.

Novelom Kaznenog zakona iz 2021. godine⁵⁹⁵, kazneno djelo prijetnje⁵⁹⁶ opisano u temeljnom obliku (st.1), što je nova inkriminacija, čini tko drugome ili njemu bliskoj osobi

⁵⁹¹ <https://lexetius.com/StGB/241,5> – pristupano 30.11.2022.

⁵⁹² § 241. Bedrohung(1) Wer einen anderen mit der Begehung eines gegen ihn oder eine ihm nahestehende Person gerichteten Verbrechens bedroht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe bestraft. (2) Ebenso wird bestraft, wer wider besseres Wissen einem anderen vortäuscht, daß die Verwirklichung eines gegen ihn oder eine ihm nahestehende Person gerichteten Verbrechens bevorstehe. <https://lexetius.com/StGB/241,4> (30.11.2022.)

⁵⁹³ Schiemann Anya, Änderungen im Strafgesetzbuch durch das Gesetz zur Bekämpfung des Rechtsextremismus und der Hasskriminalität., KripoZ, Kriminalpolitische Zeitschrift, <https://kripoz.de/2020/09/22/aenderungen-im-strafgesetzbuch-durch-das-gesetz-zur-bekaempfung-des-rechtsextremismus-und-der-hasskriminalitaet/> pristupano 30.11.2022.

⁵⁹⁴ Ibid.

⁵⁹⁵ Das Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches - effektivere Bekämpfung von Nachstellungen und bessere Erfassung des Cyberstalking sowie Verbesserung des strafrechtlichen Schutzes gegen Zwangsprostitution vom 10.08.2021 (BGBl. I S. 3513), sa stupanjem na snagu dana 01.10.2021. godine <https://dejure.org/gesetze/StGB/238.html> pristupano 7.12.2022.

⁵⁹⁶ Strafgesetzbuch, § 241 „Bedrohung (1) Wer einen Menschen mit der Begehung einer gegen ihn oder eine ihm nahestehende Person gerichteten rechtswidrigen Tat gegen die sexuelle Selbstbestimmung, die körperliche Unversehrtheit, die persönliche Freiheit oder gegen eine Sache von bedeutendem Wert bedroht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe bestraft. (2) Wer einen Menschen mit der Begehung eines gegen ihn oder eine ihm nahestehende Person gerichteten Verbrechens bedroht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft. (3) Ebenso wird bestraft, wer wider besseres Wissen einem Menschen vortäuscht, daß die Verwirklichung eines gegen ihn oder eine ihm nahestehende Person gerichteten Verbrechens

prijeti počinjenjem protupravnog djela protiv spolnog samoodređenja⁵⁹⁷, tjelesnog integriteta, osobne slobode ili na štetu imovine velike vrijednosti, (st.2) tko drugome prijete počinjenjem kaznenog djela na štetu njegovu štetu ili štetu njoj bliske osobe⁵⁹⁸, (st.3) inkriminira se neistinita najava izvršenja kaznenog djela odnosno tko drugoga obmane da će biti počinjeno kazneno djelo na njegovu štetu ili njemu bliske osobe, pooštrena je kazna zatvora sa jedne na do dvije godine, ili novčana kazna. Objektivno ozbiljna izjava da je zločin neizbježan mora biti lažna, a počinitelj to mora znati i postupa s namjerom. Uvedene su kvalifikatorne okolnosti, (st.4) ako je kazneno djelo počinjeno u javnosti na skupu ili širenjem sadržaja (u smislu § 11.t.3 u pisanom obliku, na nosačima zvuka ili slike, u uređajima za pohranjivanje podataka, slikama ili drugim inkarnacijama ili se također prenose neovisno o pohranjivanju pomoću informacijske ili komunikacijske tehnologije). Za temeljni oblik (st.1) propisana je kazna zatvora do dvije godine ili novčana, a za kvalificirane oblike (st.2 i 3) kazna zatvora do tri godine ili novčana. Pravno dobro koje se štiti kaznenim djelom § 241. StGB je pravni mir pojedinca, pripada grupi kaznenih djela apstraktnog ugrožavanja, a progoni se po službenoj dužnosti.⁵⁹⁹

Za razliku od kaznenog djela prijetnje kojim se štiti pravni mir i osobna sloboda pojedinca, u Odjeljku VII. Prekršaja protiv javnog reda i mira svrstano je kazneno djelo narušavanja javnog reda i mira prijetnjom kaznenim djelom opisano u § 126. StGB⁶⁰⁰,koje čini

bevorstehe. (4) Wird die Tat öffentlich, in einer Versammlung oder durch Verbreiten eines Inhalts (§ 11 Absatz 3) begangen, ist in den Fällen des Absatzes 1 auf Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren oder auf Geldstrafe und in den Fällen der Absätze 2 und 3 auf Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder auf Geldstrafe zu erkennen. (5) Die für die angedrohte Tat geltenden Vorschriften über den Strafantrag sind entsprechend anzuwenden. <https://lexetius.com/StGB/241,1> – pristupano 30.11.2022.

⁵⁹⁷ 13. Abschnitt Straftaten gegen die sexuelle Selbstbestimmung (§§ 174 - 184I) StGB, primjerice seksualno zlostavljanje, silovanje, podvođenje, zabranjena prostitucija, snimanje intimnih fotografija.

⁵⁹⁸ Srodne osobe definirane su u § 11 StGB Srodnici u ravnoj i bračnoj liniji, bračni drug, životni partner, zaručnik, braća i sestre, bračni ili životni partneri braće i sestara, braća i sestre bračnog ili životnog partnera, bivši bračni drug ili partner, udomitelji, udomljena djeca.

⁵⁹⁹ Bedrohung: Straftat gegen die persönliche Freiheit, anwalt.org, <https://www.anwalt.org/bedrohung/> pristupano 2.12.2022.

⁶⁰⁰ Störung des öffentlichen Friedens durch Androhung von Straftaten § 126 (1) Wer in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, 1.einen der in § 125a Satz 2 Nr. 1 bis 4 bezeichneten Fälle des Landfriedensbruchs, 2.eine Straftat gegen die sexuelle Selbstbestimmung in den Fällen des § 177 Absatz 4 bis 8 oder des § 178, 3.einen Mord (§ 211), Totschlag (§ 212) oder Völkermord (§ 6 des Völkerstrafgesetzbuches) oder ein Verbrechen gegen die Menschlichkeit (§ 7 des Völkerstrafgesetzbuches) oder ein Kriegsverbrechen (§§ 8, 9, 10, 11 oder 12 des Völkerstrafgesetzbuches), 4.eine gefährliche Körperverletzung (§ 224) oder eine schwere Körperverletzung (§ 226), 5. eine Straftat gegen die persönliche Freiheit in den Fällen des § 232 Absatz 3 Satz 2, des § 232a Absatz 3, 4 oder 5, des § 232b Absatz 3 oder 4, des § 233a Absatz 3 oder 4, jeweils soweit es sich um Verbrechen handelt, der §§ 234, 234a, 239a oder 239b, 6.einen Raub oder eine räuberische Erpressung (§§ 249 bis 251 oder 255), 7.ein gemeingefährliches Verbrechen in den Fällen der §§ 306 bis 306c oder 307 Abs. 1 bis 3, des § 308 Abs. 1 bis 3, des § 309 Abs. 1 bis 4, der §§ 313, 314 oder 315 Abs. 3, des § 315b Abs. 3, des § 316a Abs. 1 oder 3, des § 316c Abs. 1 oder 3 oder des § 318 Abs. 3 oder 4 oder 8.ein gemeingefährliches Vergehen in den Fällen des § 309 Abs. 6, des § 311 Abs. 1, des § 316b Abs. 1, des § 317 Abs. 1 oder des § 318 Abs. 1 androht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft. (2) Ebenso wird bestraft, wer in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, wider besseres Wissen vortäuscht, die Verwirklichung einer der in Absatz 1 genannten rechtswidrigen Taten stehe bevor, <https://dejure.org/gesetze/StGB/126.html> pristupano 4.12.2022.

tko prijeti, kataloški nabrojanim kaznenim djelima (primjerice ubojstvo, ubojstvo iz nehaja, genocid, teška tjelesna ozljeda, kazneno djelo iz čl.177. t.4 do 8 ili čl.178. itd) i tko dovođenje u zabludu da se sprema neko od kaznenih djela iz stavka 1., a propisana kazna za oba oblika je zatvor do tri godine ili novčana. „Kaznenopravno zaštićeno dobro javnog mira definira se u literaturi i sudskoj praksi kao "stanje opće pravne sigurnosti i mirnog suživota građana kao i osjećaj sigurnosti koji se temelji na povjerenju javnosti u nastavak tog stanja" (SternbergLieben /Schittenhelm, stavak 1. s daljnjim referencama).“⁶⁰¹ ⁶⁰² Razlika između ova dva kaznena djela je u zaštitnom dobru.

Iz sudske prakse:

- prijetnja je najava budućeg zla na čije događanje počinitelj ima utjecaja ili se barem pretvara da ima⁶⁰³
- kazneno djelo prijetnje uključuje najavu konkretnog stvarnog ponašanja u kojem se može utvrditi kazneno djelo, opća prijetnja riječima koje same po sebi ne određuju materijalna obilježja kaznenog djela, mogu predstavljati kazneno djelo samo ako se iz nje zajedno s drugim okolnostima može zaključiti da je prijetnja najavljena⁶⁰⁴
- prijetnja, izričita ili konkludentna, je izražena mogućnost počinjenja kaznenog djela na štetu osobe kojoj je upućena ili njoj bliskoj osobi, prijetnja je samo naznaka nečega što dolazi, pa realizacija kaznenog djela ne može istovremeno biti i najava tog kaznenog djela ⁶⁰⁵
- kazneno djelo prijetnje prvenstveno služi zaštitu pravnog mira pojedinca, zahtijeva se izričito ili konkludentno izražena mogućnost počinjenja kaznenog djela na štetu osobe kojoj se prijeti ili njoj bliskoj osobi, a koja je objektivno može stvoriti dojam ozbiljnosti, a pitanje je

⁶⁰¹ Sanktionierung von sozial anstößigen Verhaltensweisen und Störungen des öffentlichen und persönlichen Friedens WD (Wissenschaftliche Dienste Deutscher Bundestag) 7 - 3000 - 117/21 (5. Januar 2022), <https://www.bundestag.de/resource/blob/880752/51c67be6024d2c3a7c7e514c96586d05/WD-7-117-21-pdf-data.pdf> pristupano 4.12.2022.

⁶⁰² Javni mir je stanje opće pravne sigurnosti i svijesti stanovništva o tome, a narušen je ako se pojavi opća zabrinutost stanovništva unutar SR Njemačke ili barem znatnog broja ljudi, za ispunjenje kaznenog djela nije potrebna konkretna opasnost već radnja mora biti prikladna za opće remećenje javnog reda i mira: iz presude BGH 3 StR 428/10 - Beschluss vom 30. November 2010 (LG Krefeld) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/3/10/3-428-10.php?referer=db> pristupano 4.12.2022.

⁶⁰³ BGH 1 StR 287/11 - Urteil vom 29. November 2011 (LG Traunstein) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/1/11/1-287-11.php?referer=db> – pristupano 4.12.2022.

⁶⁰⁴ „Usporedi s BGH, odluka od 5. rujna 2002. - 4 StR 235/02, NStZ-RR 2003, 45; presuda od 3.07.1962. - 1 StR 213/62, BGHSt 17, 307, 308.“ BGH 4 StR 324/19 - Beschluss vom 9. Januar 2020 (LG Aachen), <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/19/4-324-19.php?referer=db> - pristupano 4.12.2022.

⁶⁰⁵ „Usp. BGH, odluka od 15. siječnja 2015. - 4 StR 419/14, NStZ 2015, 394. stavak 9. s daljnjim referencama i usp. BGH, odluka od 8. lipnja 1984. - 2 StR 293/84, NStZ 1984, 454; Eser/Eisele u Schönke/Schröder, StGB, 29. izdanje, odjeljak 241. stavak 4“, BGH 4 StR 418/18 - odluka od 4. prosinca 2018. (LG Dortmund) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/18/4-418-18.php?referer=db> - pristupano 4.12.2022.

li ta prijetnja objektivno podobna za narušavanje pravnog mira prosuđuje se na temelju okolnosti pojedinog slučaja sa stajališta prosječnog promatrača, pri čemu mogu postati relevantne i okolnosti koje prate činjenično stanje.⁶⁰⁶

4.3.2 „*Nachstellung*“

U posebni dio, odjeljak 18. kaznenih djela protiv osobne slobode, 2007. godine uvedeno je kazneno djelo § 238 „*Nachstellung*“⁶⁰⁷, što se može prevesti kao „proganjanje“. Intencija zakonodavca za uvođenjem ovog kaznenog djela da „obuhvati uporno uhođenje koje drastično zadire u život žrtve, kako bi se mogla postići bolja zaštita žrtvi, stoga ovo novo kazneno djelo služi zaštiti vlastitog načina života od ciljanog, ustrajnog i ozbiljnog uznemiravanja načina života“. ⁶⁰⁸ Inkriminira se tko neovlašteno uporno progoni drugu osobu na način koji ozbiljno narušava način života ustrajnim: fizičkim približavanjem, nastoji stupiti u kontakt telekomunikacijskim ili drugim sredstvima komunikacije ili posredstvom treće osobe, zlouporabom osobnih podataka naručuje robu ili usluge za tu osobu ili putem trećih osoba, prijeti ugrožavanjem života, tjelesnom povredom, narušavanjem zdravlja ili oduzimanjem slobode njoj ili njoj bliskim osobama ili poduzima drugu sličnu radnju, propisana je kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna, a progon se pokreće po zahtjevu žrtve osim ako državni odvjetnik smatra da je potrebno pokrenuti kazneni progon zbog posebnog društvenog/javnog interesa.

Temeljni oblik zapravo „opisuje sve radnje koje s usmjerene u miješanje u osobnu sferu života žrtve na izravan ili neizravan način i time narušava njezinu slobodu djelovanja i odlučivanja.“⁶⁰⁹ Dva su kvalificirana oblika u odnosu na posljedicu, prvi oblik je žrtva ili njoj bliska osoba dovedena u opasnost od smrti ili ozbiljnog narušenja zdravlja kao posljedice uhođenja, propisana je kazna zatvora od 3 mjeseca do pet godina, a drugi kvalificirani oblik, najteži oblik, ako je počinitelj prouzročio smrt žrtve ili srodne ili žrtvi bliske osobe, za što je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina.⁶¹⁰

⁶⁰⁶ Usp. BVerfG, NJW 1995, 2776, 2777., BGH 4 StR 419/14 – odluka od 15. Januar 2015 (LG Bielefeld) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/14/4-419-14.php?referer=db> – pristupano 4.12.2022.

⁶⁰⁷ Bundesrecht - tagaktuell konsolidiert - alle Fassungen seit 2006, <https://www.buzer.de/gesetz/6165/al0-59658.htm> (19.01.2019.)

⁶⁰⁸ § 238 StGB *Nachstellung*, http://www.wiete-strafrecht.de/User/Inhalt/238_StGB.html pristupano 5.12.2022.

⁶⁰⁹ Ibid., tiskani dokument Bundestaga 16 /575 str. 7; BGH, odluka od 19.11.2009. - 3 StR 244/09- BGHSt 54, 189, 193 - NStZ 2010, 277; BGH, odluka od 22. veljače 2011. - 4 StR 654/10 - WuM 2011, 295, 296; BGH, odluka od 19.12.2012. - 4 StR 417/12; Wolters u SK-StGB § 238 stavak 7; Eisele u Schönke/Schröder, StGB, 28. izdanje, odjeljak 238 rubni broj 6; Fischer, StGB, 58. izdanje § 238 stavak 9)

⁶¹⁰ Bundesrecht - tagaktuell konsolidiert - alle Fassungen seit 2006

Novelom Kaznenog zakona iz 2017. godine⁶¹¹ izmijenjen je temeljni oblik, tko neovlašteno progoni drugu osobu na način koji bi joj mogao ozbiljno narušiti način života strajnim oblicima ponašanja prije navedenim (približavanjem, stupanjem u kontakt, zlouporabom osobnim podataka itd).⁶¹² Novelom Kaznenog zakona iz 2021. izmijenjeno je kaznenog djelo proganjanja⁶¹³ sa proširenjem inkriminacija⁶¹⁴.

U stavku prvom: kaznit će se kaznom zatvora do tri godine ili novčanom kaznom, tko uhodi drugu osobu na način koji će vjerovano narušiti njezin način života ponavljanjem slijedećih radnji: fizičko približavanje, pokušavanje uspostavljanja kontakta putem telekomunikacija ili drugih sredstava komunikacije ili putem trećih osoba, zlouporaba osobnih podataka osobe koju progoni: naručuje robu ili usluge za nju ili uzrokuje da ju treće osobe kontaktiraju, prijeti narušavanjem života, tjelesnog integriteta, zdravlja ili slobode njoj ili srodnoj ili drugoj njoj bliskoj osobi, počini kazneno djelo iz čl. 202a špijuniranje podataka, čl. 202b presretanje podataka ili članka 202c priprema za špijuniranje i prestretanje podataka prema osobi koju progoni, njoj srodnoj ili drugoj njoj bliskoj osobi, distribuira sliku ili je učini dostupnom javnosti od te osobe, njoj srodne ili bliske osobe, sadržaj (§ 11. stavak 3.) koji bi osobu mogao učiniti vrijednom prezira ili degradacijom u javnosti, širi ili učini dostupnim javnosti pretvarajući da je ta druga osoba autor ili poduzima radnju usporedivu sa navedenim radnjama (7. 1 do 7.),

Kvalificirani oblik, znatno je proširen, opisan u stavku drugom za osobito teške slučajeve iz st.1 t.1 – 7., propisana je kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina, a osobiti teški slučajevi su: ako je prouzročeno oštećenje zdravlja žrtve, njezinog srodnika ili druge bliske osobe, ako je počinitelj doveo u smrtnu opasnost ili teško oštećenje zdravlja žrtve, njezinog srodnika ili druge bliske osobe, progon većim brojem radnji traje najmanje šest

<https://www.buzer.de/gesetz/6165/al0-59658.htm> (19.01.2019.)

⁶¹¹ Bundesrecht - tagaktuell konsolidiert - alle Fassungen seit 2006, § 238 „*Nachstellung* (1) Mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer einer anderen Person in einer Weise unbefugt nachstellt, die geeignet ist, deren Lebensgestaltung schwerwiegend zu beeinträchtigen, indem er beharrlich die 1. räumliche Nähe dieser Person aufsucht, 2. unter Verwendung von Telekommunikationsmitteln oder sonstigen Mitteln der Kommunikation oder über Dritte Kontakt zu dieser Person herzustellen versucht, 3. unter missbräuchlicher Verwendung von personenbezogenen Daten dieser Person a) Bestellungen von Waren oder Dienstleistungen für sie aufgibt oder b) Dritte veranlasst, Kontakt mit ihr aufzunehmen, oder 4. diese Person mit der Verletzung von Leben, körperlicher Unversehrtheit, Gesundheit oder Freiheit ihrer selbst, eines ihrer Angehörigen oder einer anderen ihr nahestehenden Person bedroht oder eine andere vergleichbare Handlung vornimmt“ - <https://www.buzer.de/gesetz/12420/a203948.htm> (19.01.2019.)

⁶¹² Ibid.

⁶¹³ § 238. *Nachstellung*, <https://lexetius.com/StGB/238,2> – pristupano 8.12.2022

⁶¹⁴ Za vidjeti više o nacrtu izmjena Kaznenog zakona, izvješće o evaluaciji i mišljenja o Nacrtu, pristupiti na adresu

https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2021/Downloads/0301_Stellungnahme_DRB_Cyberstalking.pdf?__blob=publicationFile&v=2 pristupano 10.12.2022.

mjeseci, koristi računalni program u svrhu digitalnog špijuniranja drugih osoba u kaznenom djelu iz st.1. t. 5., koristi sliku dobivenu kao rezultat prekršaja iz st.1 t. 5. u prekršaju iz st.1 t.6., koristi sadržaj (§ 11. stavak 3) dobiven putem radnje u skladu sa st.1 t. 5. u radnji u skladu sa st.1 t.6. te počinitelj ima više od 21 godinu, a žrtva je mlađa od 16 godina.

Najteži oblik, je opisan u stavku trećem: ako je počinitelj prouzročio smrt žrtve, njezinog srodnika ili bliske osbe, propisana kazna je od jedne do deset godina zatvora.

Iz sudske prakse:

- „pojam uhođenja u smislu § 238 uključuje sve radnje koje su usmjerene na miješanje u osobnu sferu života žrtve, putem izravnog ili neizravnog pristupanja i time narušavanja slobode žrtve u djelovanju i odlučivanju, a te radnje opisane su u st.1 točka 1 – 4., približavanje iz t.1. uključuje zasjedu, praćenje, stajanje ispred kuće, česte prisutnosti u blizini doma žrtve ili radnog mjesta, uspostavljanje kontakta iz t.2 uključuje neželjene pozive, e-poštu, sms poruke, pisma, poruke na vjetrobranskom staklu auta ili slični neizravni kontakti posredstvom trećih osoba, uz uspostavljanje kontakata uključuje i pokušaje uspostavljanja kontakta primjerice pozivi na koje se žrtva ne javi. S pojmom „ustrajnosti“ želi se odvojiti pojedinačna djela koja zakonodavac smatra društveno prihvatljivom od nepoželjnog uhođenja, ne ostvaruje se pukim ponavljanjem, već se radi o osobitoj tvrdoglavosti počinitelja izraženoj kroz ponavljanje djela i njegovoj povećanoj ravnodušnosti prema zakonskoj zabrani, namjerno ignorira protivljenje koje je žrtva izričito ili odlučno izrazila, a njegova namjera je da se i ubuduće tako ponaša. Počinitelj bezrazložno inzistira na svojem stajalištu i uporno se drži svoje odluke iako je svjestan protivljena žrtve. Ustrajnost je rezultat ukupne ocjene različitih radnji, pri čemu je osobito važan vremenski interval između napada i njihova unutarnja povezanost. Radi se o složenoj strukturi kaznenog djela što znači da se ne može odrediti minimalni broj radnji u svakom pojedinom slučaju, već se ispunjenje kaznenog djela utvrđuje samo na temelju ukupne ocjene svih obilježja kaznenog djela. Svojim radnjama mora dovesti do ozbiljnog narušavanja životnog stila žrtve kada se žrtva ponaša na način na koji se ne bi ponašala da počinitelj nije djelovao, radi se o prisilnoj promjeni životnih navika. Posljedice su značajne i ozbiljne te znatno i objektivno nadilaze prosječno prihvatljive i razumne izmjene nečijeg života. Zaštitne mjere koje poduzima žrtva kao što je napuštanje doma samo u pratnji trećih osoba, promjena posla ili adrese stanovanja, zatamnjanje prozorskih stakala stana, treba smatrati ozbiljnim.⁶¹⁵

⁶¹⁵ BGH 3 StR 244/09 - odluka od 19. studenog 2009. (LG Lüneburg) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/3/09/3-244-09.php?referer=db> - pristupano 9.12.2022.

- samo u slučaju članka 238. stavka 1. točke 2. Kaznenog zakona dovoljan je pokušaj uspostavljanja kontakta (telekomunikacijskim putem)⁶¹⁶.
- radnje su usmjerene u zadiranje u osobnu životnu sferu žrtve tako što joj se izravno ili neizravno približava i time narušava njezinu slobodu djelovanja i odlučivanja što je uključeno u pojam načina života koji je narušen, ako je žrtva zbog počiniteljevih radnji bila prisiljena promijeniti svoj način života primjerice promjena prebivališta ili posla, poduzimanje posebnih zaštitnih mjera pri napuštanju doma ili noću, odricanje od značajnih dijelova slobodnih aktivnosti⁶¹⁷
- „kod kvalificiranog oblika, posljedica smrt žrtve, počinitelj u odnosu na posljedicu mora biti kriv barem iz nehaja, prema sudskoj praksi Saveznog suda pravde čista uzročna veza između ostvarenja osnovnog kaznenog djela i posljedice smrti nije dovoljna za ispunjenje kaznenog djela, a postoji posebna, konkretna, uzročna veza ako je smrt žrtve progona izravna posljedica teškog narušavanja njezinog načina života uzrokovanog progonom, specifična opasnost svojstvena proganjanju morala se odraziti na kobni ishod. Odlučujući faktor je da li je počinitelj mogao predvidjeti smrt žrtve u svojoj konkretnoj situaciji na temelju svog osobnog znanja i vještina ili je smrtna opasnost za žrtvu bila toliko iznad vjerojatnosti da se kvalificirajuća posljedica ne može pripisati počinitelju.“⁶¹⁸

Gore navedene sentence iz sudskih odluka su do izmjena opisa kaznenog djela Novelom iz 2021. godine, a spomenute su kako bi se vidio opseg izmjena.

⁶¹⁶ BGH 4 StR 307/10 - odluka od 28. rujna 2010. (LG Bochum) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/10/4-307-10.php?referer=db> pristupano 9.12.2022.

⁶¹⁷ BGH 4 StR 417/12 - odluka od 19. prosinca 2012. (LG Bochum) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/12/4-417-12.php?referer=db> pristupano 10.12.2022.

⁶¹⁸ BGH 4 StR 375/16 - odluka od 15. veljače 2017. (LG Stuttgart) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/16/4-375-16.php?referer=db> pristupano 10.12.2022. Iz odluke „Cjelokupno njegovo ponašanje nije bilo u cilju nastavka odnosa s B., već u tome da ju ponizi, prestraši i psihički povrijedi, liši je bilo kakvog osjećaja sigurnosti, demonstrira svoju prisutnost u svim područjima njezina života i time trajno utječe na cijeli njihov način života. Mogao je predvidjeti i izbjeći činjenicu da bi njegovi postupci mogli na kraju dovesti do toga da B. oduzme sebi život. Unatoč izvanbolničkom psihijatrijskom i psihoterapijskom liječenju nastavila je imati suicidalne misli kao posljedicu depresivnog poremećaja koji je izazvao optuženive joj je izmicalo iz ruku i osjećala je samo strah i paniku. Ni pod kojim uvjetima se nije htjela vratiti u kliniku, jer bi to samo produžilo njezinu agoniju. Izgubila je volju za životom. Liječnici koji su je liječili pretpostavili da postoji akutni, značajan i dugotrajan rizik od samoubojstva. Nastavila je s ambulantsnim liječenjem i nastavila s mjerama reintegracije na svom radnom mjestu, međutim, njezina je tjeskoba i dalje trajala; bilo joj je teško koncentrirati se na posao...na kraju je izvršila suicid.“

Njemačka udruga sudaca⁶¹⁹ u očitovanju o Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona⁶²⁰, navela je da zamjena kriterija „teškog“ u „nije beznačajno“ (što se može prevesti u „vjerojatno ili moguće“) čime se smanjuje prag kaznene odgovornosti, „zamjenom elementa „upornog“ u „ponovno“ olakšalo postupanje u praksi i osiguralo bolju pravnu zaštitu žrtve te trebalo dovesti do povećanja pravne jasnoće u praksi kaznenog progona, jer se daje potrebna sloboda da se u pojedinačnom slučaju utvrđuje koliko je ponavljanja potrebno za postojanje tog elementa kaznenog djela i u tom smislu trebalo bi biti odlučujuće kolika je težina radnji u svakom pojedinačnom slučaju“. ⁶²¹ U odnosu na proširenje radnji koje uključuju „cyberstalking“ u st.1. t. 5., smatraju da se time „nezanimljivo povećava pravna jasnoća“ obzirom je „tehnološki napredak donio nove oblike kriminala kojima se postojeće zakonske norme ponekad ne mogu adekvatno suprotstaviti“ u smislu odredbe st.1 t.5 u nacrtu obrazloženja“ ispravno se spominje korištenje tzv. stalking aplikacija ili stalkingwarea, koje mogu koristiti i počinitelji bez većeg informatičkog znanja“ ⁶²² Radnja opisana u st.1 t.6, se u „praksi često susreće, ispravno se u obrazloženju navodi da nekontrolirana distribucija ili javno dostupno objavljivanje za žrtvu može imati značajan učinak zastrašivanja, posebno u slučaju intimnih snimaka, što se nažalost često događa.“⁶²³

4.4 Srbija

4.4.1 Ugrožavanje sigurnosti

Kazeno djelo ugrožavanja sigurnosti članak 138. također je svrstano u Glavu 14. kaznenih djela protiv prava čovjeka i građanina Kaznenog zakona⁶²⁴. Ima tri oblika temeljni i dva kvalificirana. Temljeni oblik čini tko „ugrozi sigurnost nekog lica pretnjom da će napasti

⁶¹⁹ S više od 17 000 članova u 25 državnih i strukovnih udruga (s više od 25 000 sudaca i državnih odvjetnika diljem zemlje), Njemačka udruga sudaca daleko je najveća strukovna udruga sudaca i državnih odvjetnika u Njemačkoj.

https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2021/Downloads/0301_Stellungnahme_DRB_Cyberstalking.pdf?__blob=publicationFile&v=2, pristupano 10.12.2022.

⁶²⁰ Deutscher richterbund, Bund der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte, Nr.7/21 März 2021. Stellungnahme des Deutschen Richterbundes zu einem Referentenentwurf eines Gesetzes zur Änderung des Strafgesetzbuches – effektivere Bekämpfung von Nachstellungen und bessere Erfassung des Cyberstalkings,

https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2021/Downloads/0301_Stellungnahme_DRB_Cyberstalking.pdf?__blob=publicationFile&v=2 pristupano 10.12.2022.

⁶²¹ Ibid. Str.2

⁶²² Ibid., str.3

⁶²³ Ibid., str.3

⁶²⁴Krivični zakonik R Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019) <https://www.paragraf.rs/propisi/krivicni-zakonik-2019.html> pristupano 4.2.2023.

na život ili telo tog lica ili njemu bliskog lica,⁶²⁵ za što je propisana novčana ili kazna zatvora do jedne godine. Kvalificirani oblik je ako se temeljni oblik počini prema više osoba ili je djelo izazvalo uznemirenost građana ili druge teške posljedice za što je propisana kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine, te još teži oblik opisan u stavku trećem, ako je temeljni oblik počinjen prema predsjedniku Republike, narodnom poslaniku, predsjedniku i članovima Vlade, sucu Ustavnog suda, sucu, javnom tužitelju i zamjeniku, odvjetniku, policijskom službeniku i osobi koja obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informiranja u vezi sa poslovima koje obavlja, propisana je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Progoni se *ex officio*. Obilježja kaznenog djela su radnja i posljedica, prijetnjom se ugrožava sigurnost pojedinca, a „posljedica je ugrožena sigurnost koja se manifestira kao osjećaj nesigurnosti“⁶²⁶. Prijetnja je „stavljanje u izgled točno određenog zla, a ozbiljna je kada je objektivno podobna da kod onoga kome se prijeti izazove osjećaj straha, ili uopće osjećaj nesigurnosti.“⁶²⁷ ⁶²⁸ Za ostvarenje kaznenog djela „nije od značaja da li onaj koji prijeti i stvarno ima namjeru realizirati prijetnju.“⁶²⁹ Radi se o materijalnom kaznenom djelu koje je dovršeno „kada je prijetnjom kod ostvaren osjećaj ugroženosti, kada kod postoji strah za svoj život ili tjelesni integritet, odnosno za život ili tjelesni integritet njemu bliske osobe.“⁶³⁰

U zakonskom opisu navedena je „prijetnja“, ali je „nesporan stav teorije i sudske prakse da prijetnja mora biti kvalificirana i ozbiljna“.⁶³¹ Da bi se radilo o prijetnji u smislu članka 138., ona mora biti „tzv. kvalificirana prijetnja, ozbiljna i konkretna, prijeti se točno određenim zlom i mora kod oštećenog nesumnjivo izazvati osjećaj osobne nesigurnosti i ugroženosti, a posljedica se određuje subjektivno i nije potrebno da je sigurnost i objektivno bila ugrožena.“⁶³²

⁶²⁵ Ibid. čl.138

⁶²⁶ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 88/2021 od 3. veljače 2021. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-882021-ugro%C5%BEavanje-sigurnosti-%C4%8DI-138-kz> pristupano 5.2.2023.

⁶²⁷ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 1215/2022 od 15. studenog 2022., <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-12152022-nepostojanje-elemenata-kr-dela> pristupano 5.2.2023.

⁶²⁸ Ibid. „Reči kojima se okrivljena povišenim tonom obratila oštećenoj: „Šta pišeš, nemoj ništa da pišeš... zašto si otela dete“, kao i njeno ponašanje – gestovi koji se sastoje u mahanju rukama, udaranju rukom o sto, ormar i stolicom o pod, kao i kružno kretanje oko oštećene, po oceni ovoga suda, nemaju karakter jasne i nedvosmislene pretnje da će okrivljena napasti na život ili telo oštećene. Naime, stoji činjenica da su navedene reči i opisano ponašanje okrivljene bili neprimereni i neprijatni za oštećenu, međutim, po oceni ovoga suda, isti ne predstavljaju pretnju napadom na telesni integritet oštećene, koja bi kod nje mogla izazvati osećaj ugroženosti, već je okrivljena na navedeni način izražavala revolt i nezadovoljstvo službenom radnjom, koju je oštećena kao sudija preduzela – sprovođenje zaključka o predaji maloletnog deteta majci od strane VV, unuka okrivljene.“

⁶²⁹ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 1215/2022 od 15. studenog 2022., <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-12152022-nepostojanje-elemenata-kr-dela> pristupano 5.2.2023.

⁶³⁰ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 1215/2022 od 15. studenog 2022., <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-12152022-nepostojanje-elemenata-kr-dela> pristupano 5.2.2023.

⁶³¹ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 1424/2021 od 8. veljače 2022., <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-14242021-elementi-kr-dela-ugr-sigurnosti> - pristupano 5.2.2023.

⁶³² R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 1419/2021 od 19. siječnja 2022., <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-14192021-povreda-krivi%C4%8Dnog-zakona-439-ta%C4%8D-1-zkp> pristupano 5.2.2023.

Prijetnja je inkriminirana i člankom 9. Zakona o javnom redu i miru⁶³³, kojim je propisano da se prekršaj se može počiniti i prijetnjom kojom se ugrožava sigurnost druge osobe tako što se toj osobi stavlja u izgled da će mu se učiniti kakvo zlo ili napasti na njegov život ili tijelo ili život ili tijelo njemu bliskog osobe i time se narušava javni red i mir na javnom mjestu.⁶³⁴ Razlika između prekršaja i kaznenog djela je u zaštitnom objektu, zaštitni objekt prekršaja iz čl.9 je javni red i mir, a od kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti je osobna sigurnost, posljedica prijetnje je osjećaj straha i nesigurnosti.⁶³⁵

4.4.2 Proganjanje

Proganjanje je uvedeno u Kazneni zakon R Srbije od 1. srpnja 2017., svrstano iza kaznenog djela ugrožavanja sigurnosti, a opisano u članku 138a. Temeljeni oblik koji sadrži osnovna obilježja kaznenog djela u stavka 1., propisuje pet oblika kažnjivih ponašanja, tko tijekom određenog vremenskog razdoblja uporno: drugoga neovlašteno prati ili poduzima radnje u cilju fizičkog približavanja protivno njegovoj volji; protivno volji druge osobe nastoji s njom uspostaviti kontakt neposredno, preko treće osobe ili putem sredstava komunikacije; zloupotrebljava osobne podatke druge osobe ili njoj bliske osobe radi naručivanja robe ili usluga; prijeti napadom na život, tijelo ili slobodu drugome ili njemu bliske osobe i poduzima druge slične radnje na način koji može osjetno ugroziti osobni život drugoga prema kome se radnje poduzimanju, a propisana kazna je novčana ili zatvor do tri godine. Prvi kvalificirani oblik iz stavka 2. je ako je djelom iz stavak 1. izazvana opasnost po život, zdravlje ili tijelo drugoga prema kome je djelo izvršeno ili njemu bliske osobe, propisana kazna je zatvor od tri mjeseca do pet godina, a najteži kvalificirani oblik je ako je nastupila smrt druge osobe ili njoj bliske osobe, propisana kazna je zatvorska kazna od od jedne do deset godina.

Bitna obilježja kaznenog djela su neovlašteno praćenje druge osobe ili poduzimanje drugih radnji u cilju fizičkog približavanja protivno volji te osobe i da te radnje „prema pasivnom subjektu moraju biti poduzimane tijekom određenog dakle moraju se ponavljati“⁶³⁶.

⁶³³ Zakon o javnom redu i miru, Sl.glasnik RS 6/2016 i 24/2018. , https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_redu_i_miru.html pristupano 5.2.2023.

⁶³⁴ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 88/2021 od 3. veljače 2021. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-882021-ugro%C5%BEavanje-sigurnosti-%C4%8D1-138-kz> pristupano 5.2.2023.

⁶³⁵ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 88/2021 od 3. veljače 2021. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-882021-ugro%C5%BEavanje-sigurnosti-%C4%8D1-138-kz> pristupano 5.2.2023.

⁶³⁶ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz 70/2019 od 6. veljače 2019., <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-702019-24122121> -pristupano 7.2.2023.

Izmjenama Kaznenog zakona iz 2019. godine u temeljni oblik dodatna je riječ „uporno“⁶³⁷ iz čega proizlazi da to posljedično traži „veći stupanj kriminalne aktivnosti koju javni tužitelj treba dokazati“⁶³⁸,

Valja skrenuti pozornost da je u prikazu stranih zakonskih rješenja vidljivo da uz Kazneni zakon, moguće i prekršajno kažnjavanje. Stoga bi bilo uputno provesti detaljnije istraživanje u cilju utvrđivanja potrebe i mogućih rješenja za uvođenje oblika prijetnje iz stavka jedan članka 139. Kaznenog zakona kao prekršaja. Za spomenuti je jedan pokušaj, još 2012. godine izrađen je prijedlog Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira,⁶³⁹ važeći Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira⁶⁴⁰ je od svojeg donošenja 1977. godine na snazi, dakle više od 45 godina, može se smatrati da je i više nego zastario zakon te ga je potrebno osuvremeniti. U prijedlogu se navodi inkriminacija uznemiravanja i prijetnji koje ne ispunjavaju elemente kaznenog djela, „zaštićena vrijednost je osjećaj sigurnosti kod građana“⁶⁴¹ opisano u članku 23.: *“ Tko drugoga uznemiruje komunikacijskim uređajem, zvonjavom na vrata, kucanjem ili na drugi način, kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 kuna. (2) Tko na javnom mjestu kretanjem, gestikulacijom, verbalno ili na drugi način kod drugoga izazove osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili poniženosti, kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 2.000,00 do 4.000,00 kuna. (3) Kada je prekršaj iz stavka 1. ovoga članka počinjen prema osobi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje, invaliditeta ili trudnoće, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u iznosu od 4.000,00 do 7.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do 50 dana“.*

⁶³⁷ Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog Zakonika ("Sl. glasnik RS", br. 35/2019) https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/210519-zakon-o-izmenama-i-dopunama-krivicnog-zakonika.html pristupano 5.2.2023.

⁶³⁸ R Srbija Visoki Kasacioni sud Kzz449/2022 od 13. srpnja 2022., <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-4492022-primena-bla%C5%BEeg-zakona> pristupano 5.2.2023.

⁶³⁹ PZ 172., Ministarstvo unutarnjih poslova, Prijedlog Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, Zagreb, rujanj 2012., <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/Arhiva/74155.%20-%203.pdf> – pristupano 9.2.2023.

⁶⁴⁰ NN 41/77, 52/87, 55/89, 5/90, 30/90, 47/90, 29/94 i 114/22

⁶⁴¹ Ibid. str.24.

5. FENOMENOLOGIJA I KAŽNJAVANJE

U ovom dijelu rada biti će prikazana pojavnost počinjenja kaznenih djela prijetnji i nametljivog ponašanja, kolika je njihova prijavljivanost od strane policije odnosno učestalost navedenog zabranjenog ponašanja u društvu koje je poznato odnosno evidentirano, struktura žrtva i počinitelja po spolu i dobi, koliko prijavljenih počinitelja se osudi te koje kazne su izrečene pravomoćno osuđenim počiniteljima. Korišteni su statistički podaci Ministarstva unutarnjih poslova RH (dalje u tekstu „MUP“) ⁶⁴², izvješća Državnog odvjetništva RH ⁶⁴³ i Državnog zavoda za statistiku (dalje u tekstu „DZS“) ⁶⁴⁴. Podaci iz navedenih izvora za svaku godinu uključuju prijavu zaprimljenu u toj godini i odluku koja je donesena u toj godini tako da može uključivati odluku o prijavi iz ranije godine i isto tako će se za određeni broj prijava odluka donijeti kasnije u nekoj drugoj godini.

5.1. Prijetnje i nametljivo ponašanje

Statistički podaci MUP-a o broju prijavljenih kaznenih djela ⁶⁴⁵ prijetnji, izuzev temeljenog oblika za koje se progon pokreće privatnom tužbom i broju razriješenih ukazuju nam na trend pojavnosti prijetnji kao zabranjenog ponašanja u društvu i za koliko prijavljenih kaznenih djela je policija protiv počinitelja podnijela kaznenu prijavu državnom odvjetništvu. Od 2012. godine evidentan je trend porasta prijave prijetnji, a posebice posljednjih pet godina

⁶⁴² Ministarstvo unutarnjih poslova, Statistika, Statistika MUP-a i Bilteni o sigurnosti cestovnog prometa, pregled sigurnosnih pokazatelja u 2009., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019., 2020., 2021. i 2022. godini., dostupno na <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233> i Pregled osnovnih pokazatelja javne sigurnosti u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2009. dostupno na https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2020/Pokazatelji%20javne%20sigurnosti/Pregled_javne_sigurnost_i_bv_ispravak_HRV.pdf

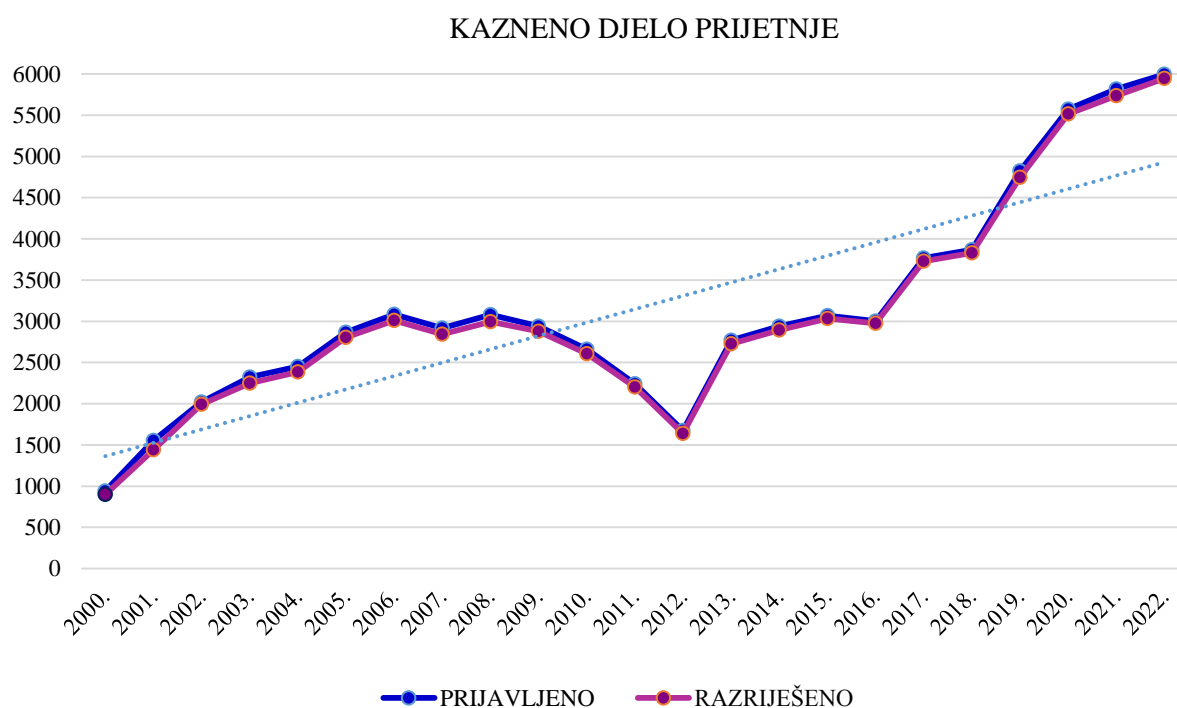
⁶⁴³ Izvješće o radu državnih odvjetništava u 2009., 2010., 2011., 2012., Izvješće državnog odvjetništva RH za 2013., 2014., 2015., 2016. i 2017. godinu, dostupno <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=645>, Izvješće Državnog odvjetništva RH za 2011. godinu dostupno na <https://dorh.hr/sites/default/files/dokumenti/2012-06/izvjescedorh2011konacno.pdf>, <https://dorh.hr/hr/izvjescja-o-raduzvjescje-drzavnog-odvjetnistva-republike-hrvatske-za-2017-godinu>, <https://dorh.hr/hr/izvjescja-o-raduzvjescje-drzavnog-odvjetnistva-republike-hrvatske-za-2016-godinu>, <https://dorh.hr/hr/izvjescja-o-raduzvjescje-drzavnog-odvjetnistva-republike-hrvatske-za-2014-godinu>, <https://dorh.hr/hr/izvjescja-o-raduzvjescje-drzavnog-odvjetnistva-republike-hrvatske-za-2013-godinu>

⁶⁴⁴ Državni zavod za statistiku, Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude: u 1999. godini broj 1117, Zagreb 2000., u 2000. godini broj 1149, Zagreb 2001., u 2001. godini broj 1178, Zagreb 2002., u 2002. godini broj 1212, Zagreb 2003., u 2003. godini broj 1245, Zagreb 2004., u 2004. godini broj 1278, Zagreb 2005., u 2005. godini broj 1309, Zagreb 2006., u 2006. godini broj 1339, Zagreb 2007., u 2007. godini broj 1366, Zagreb 2008. i u 2008. godini broj 1394, Zagreb 2009. Publikacije prema statističkim područjima, Pravosuđe i socijalna zaštita, Statistička izvješća, Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2009., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. 2020. i 2021. godini dostupno na <https://www.dzs.hr/>

⁶⁴⁵ „Prijavljena kaznena djela su sva kaznena djela koja su prijavljena policiji ili ih je policija otkrila vlastitom aktivnošću u izvještajnoj godini, a razriješena su ona za koja je policija identificirala osumnjičenika u izvještajnoj godini, bez obzira kad je djelo prijavljeno“. Ispravljani pregled osnovnih sigurnosnih pokazatelja javne sigurnosti u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2009. str.16

što je vidljivo u grafikonu 1., a po učestalosti prijavljivanja je među najprijavljivijima (treće po redu). Udio prijava protiv poznatih počinitelja u promatranom razdoblju iznosi ± 98%. Počinitelji su muškarci (92%), a udio stranih državljana kao i žrtvana je neznatan, ± 1,8% i ± 2%. Od 2019. godine u porastu je udio prijavljenih prijeteći među bliskim osobama, od 49% do 55,5% , a u ovoj skupini žrtve su većinom žene (70%).

Prema izvješćima Državnog odvjetništva za razdoblje od 2009. do 2017. godine kaznena djela prijeteći po brojniosti se nalaze na drugom mjestu, iza imovinskih kaznenih djela, a za visoki udio odbačaja kaznenih prijava navode se sljedeći razlozi: da se radi o prijavama iz stavka 1. za koje se progon pokreće po privatnoj tužbi, da u velikom dijelu prijava kasnije dolazi do mirenja između počinitelja i žrtve i povlačenja prijedloga za kazneni progon te da prijeteća „ne predstavlja ozbiljnu prijetnju, objektivno podobnu da kod oštećenog izazove opravdani strah da bi izrečeno moglo biti i ostvareno“.⁶⁴⁶

Grafikon 1. Prijavljena i razriješena kaznena djela prijeteći za koje se progon pokreće po prijedlogu i po službenoj dužnosti u RH za razdoblje 2000. - 2022. prema podacima MUP-a

⁶⁴⁶Izvješće državnog odvjetništva RH za 2015. godinu, str.66,dostupno na <https://dorh.hr/sites/default/files/dokumenti/2016-04/izvjescedorh2015hrv.pdf>

Tablica 1. Prijavljeni počinitelji kaznenih djela prijetnje prema dobi i spolu u RH za razdoblje 2010. - 2022. prema podacima MUP-a

	DOB POČINITELJA									SPOL	
	<14 647	14-16	16-18	18-21 648	21-29	29-39	39-49	49-59	59 <	M	Ž
UK	58	228	441	1096	4782	8221	8424	6889	5865	33075	2884

Tablica 2. Žrtve kaznenih djela prijetnje prema dobi i spolu u RH za razdoblje 2010. - 2022. prema podacima MUP-a

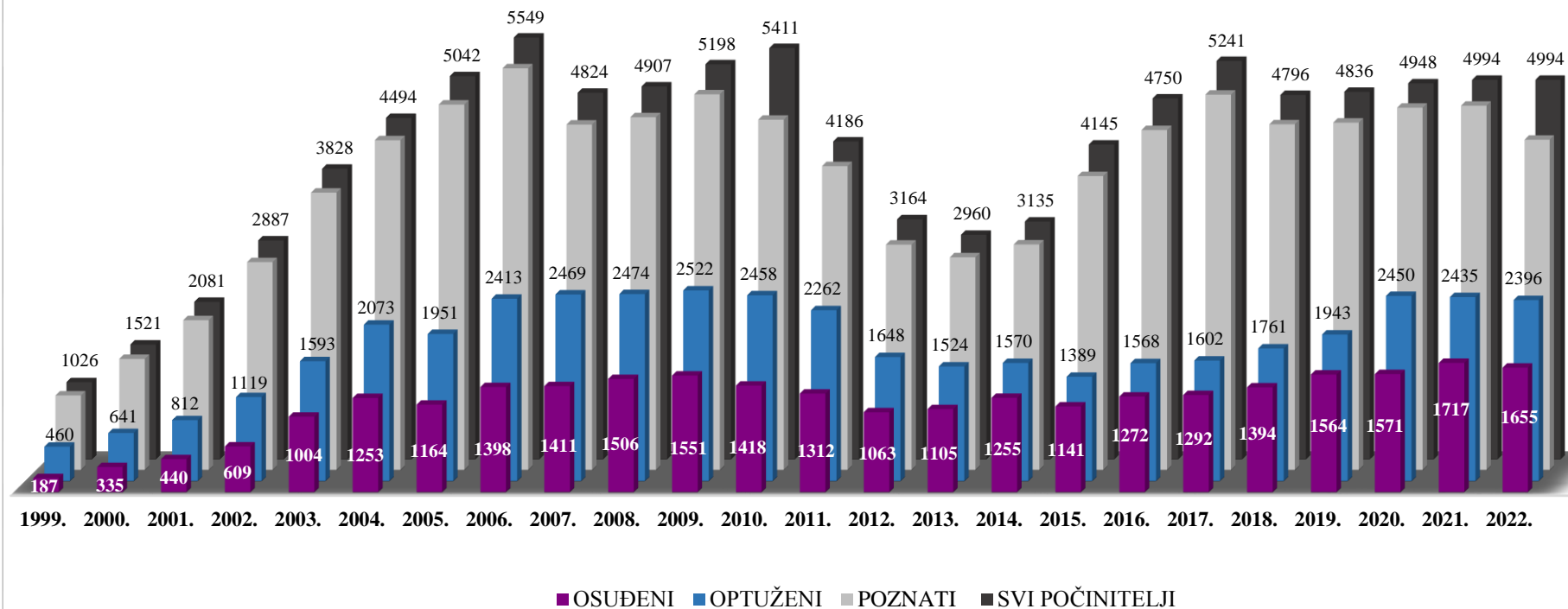
	DOB ŽRTVE								SPOL	
	< 14	14-18	18-26	26-30	30-40	40-50	50-60	60 <	M	Ž
UK	1267	1678	6245	4385	12261	11446	8766	8416	25621	25169

Podaci Državnog zavoda za statistiku za kazneno djelo prijetnje u razdoblju 1999. – 2022., o broju prijavljenih punoljetnih počinitelja, poznatih počinitelja, optužbi i osuda prikazani grafikonom 2. pokazuju tzv. statistički ljevak, koliko je u konačnici izrečenih osuda prema broju prijavljenih i optuženih punoljetnih počinitelja. Također je vidljiv trend kretanja prijavljivanja, optuženja i osuda te njihovi međusobni odnosi. Za bolje razumijevanje prikazanih podataka potrebno je naglasiti da podaci Državnog zavoda za statistiku sadrže podatke za tu izvještajnu godinu tako da se dio odluka odnosi i na prijave iz ranijih godina. Kao što su prethodno podaci MUP-a pokazali, poznatih počinitelja je oko 95%. Od 2013. godine od svih prijavljenih poznatih počinitelja za kazneno djelo prijetnje osuđeno je njih približno 33%.

⁶⁴⁷ Prema dijetetu koje u vrijeme počinjenja djela nije navršilo 14 godina ne primjenjuje se kazneno zakonodastvo (čl.7. st. KZ/11). U statističkim podacima MUP-a navodi se kao počinitelj i osoba mlađa od 14 godina, ali to je očito samo zbog potrebe statističke evidencije odnosno prikaza distribucije po dobi, jer se prema dijetetu mlađem od 14 godina ne podnosi kaznena prijava.

⁶⁴⁸ Prema osobi koja u vrijeme počinjenja djela navršila 14 godina, a nije još navršila 21 godinu primjenjuje se Kazneni zakon ako posebnim zakonom, nije drukčije određeno. (čl.7 st.2 KZ/11). Taj posebna zakon je Zakon o sudovima za mladež. Ova dobna skupnina 14-21 čini udio od 5 % .

PRIJETNJE

Grafikon 2. Prikaz broja prijavljenih počinitelja, poznatih počinitelja, optužbi i osuda za kaznena djela prijetnje u RH za razdoblje od 1999. - 2022. prema podacima DZS-a

VRSTE IZREČENIH SANKCIJA																		
KAZNA ZATVORA														NOVČ.	SUĐSKA OPOM. 649	RAD za OPĆE DOBRO ⁶⁵⁰	SPOR. NOVČ. 651	
god. 3 – 5		god. 2 – 3		god. 1 – 2		mjeseci 6 – 12		mjeseci 3 – 6		mjeseci 2 – 3		mjeseci 1 – 2						dana 30
Z	Z	U ⁶⁵²	Z	U	Z	U	Z	U	Z	U	Z	U						
2004. – 2012.																		
129. st.1								201	189	304	295	146	143	90	202	93	/	/
129. st.2				14	9	849	696	2438	2197	2239	2142	748	714	288	1066	236	/	/
129. st.3 u svezi s st.1		6		70	49	631	546	900	787	284	254	15	14	9	33	4	/	/
129. st.3 u svezi s st.2	2	3		47	32	227	189	281	229	70	64	4	4	2	8		/	/
UK	2	9	/	131	90	1707	1431	3820	3213	2897	2755	913	875	389	1309	333	/	/
2013. – 2021.																		
139. st.1				2	1	325	282	361	339	98	89	6	6	4	28	1	25	15
139. st.2		12	9	249	136	4461	3778	4428	4122	928	896	54	52	9	190	27	318	96
139. st.3 u svezi s st.1		4	4	66	40	600	514	388	347	16	14			1			47	16
139. st.3 u svezi s st.2	3	9	6	154	96	1044	942	447	412	16	15				1		55	29
UK.	3	25	19	471	273	6430	5516	5624	5220	1058	1014	60	58	14	219	28	445	156

Tablica 3. Vrste izrečenih sankcija osuđenim počiniteljima prema obliku kaznenog djela prijetnje u RH za razdoblje 2004. - 2022. prema podacima DZS-a

⁶⁴⁹ Sudska opomena bila je propisana Kaznenim zakonom 1997, u čl. 64., 65. i 66., te od 01.01.2013. ne postoji., a do 2016. su izricane zbog primjene načela blažeg zakona.

⁶⁵⁰ Vidi više o Radu za opće dobro u čl.55 KZ2011. i članak 54. KZ/97

⁶⁵¹ Sporedna novčana kazna u KZ/2011 propisana je u čl.40. st. 2. i st.5 za kaznena djela počinjenja iz koristoljublja, a u KZ/1997 člankom 49. st.3 i st.4, u oba Kaznena zakona je samo propisano da se može izreći i kao sporedna kazna, dok su za ostale sankcije navedeni kriteriji izricanja, a zapravo predstavlja dodatnu sankciju uz glavnu izrečenu.

⁶⁵² Djelomična uvjetna osuda propisana KZ/11 u čl.57. „1) Sud može počinitelju koji je osuđen na novčanu kaznu ili kaznu zatvora u trajanju većem od jedne, a manjem od tri godine, izreći uvjetnu osudu za samo dio kazne ako ocijeni da postoji visok stupanj vjerojatnosti da i bez izvršenja cijele kazne neće ubuduće činiti kaznena djela. (2) Neuvjetovani dio kazne zatvora mora iznositi najmanje šest mjeseci, a najviše jednu polovinu izrečene kazne. (3) Neuvjetovani dio novčane kazne ne može iznositi manje od 1/5 ni više od 1/2 izrečene kazne.....

U razdoblju 2004. – 2012. na snazi je bio Kazneni zakon/97 kojim su propisane blaže kazne i to za st.1.: „novčana kazna ili kazna zatvora do šest mjeseci.“, za st.2. „novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine i za st.3.:“kazna zatvora od šest mjeseci do tri godine“ za razliku od Kazneni zakon/11 kojim je propisano za st.1.: „kazna zatvora do jedne godine“, za st.2. „kazna zatvora do tri godine“ i za st.3.“kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina“.

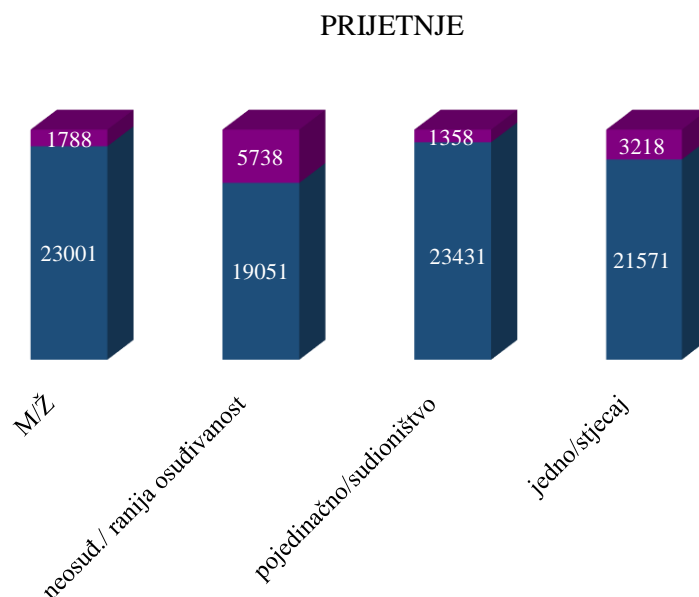
Razlike su i u Općem dijelu, Kazneni zakon/97 u čl.53 propisivao je da kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana dok je čl. 44 Kazneni zakon/11 propisano da kazna zatvora ne može biti kraća od 3 mjeseca i da “kaznu zatvora u trajanju do 6 mjeseci sud može izreći samo ako se može očekivati da se novčana kazna ili rad za opće dobro neće moći izvršiti ili ako se novčanom kaznom, radom za opće dobro ili uvjetnom osudom ne bi mogla postići svrha kažnjavanja “što se ne odnosi na kaznu zatvora kao zamjenu za neplaćenu novčanu kaznu ili za neizvršen rad za opće dobro ili opozvanu uvjetnu osudu (čl.45).

U čl.54. KZ/97 bilo je propisana zamjena kazne zatvora u trajanju do 6 mjeseci za rad za opće dobro na slobodi uz pristanak osuđenika, dok je čl.55 KZ/11 propisano da se izrečena novčana kazna u iznosu manjem od 360 dnevnih iznosa ili kaznu zatvora u trajanju manjem od 1 godine može zamijeniti radom za opće dobro. KZ/97 propisivao je mjere upozorenja, sudsku opomenu i uvjetnu osudu, pa se sudska opomena (čl.65) kao kaznenopravna sankcija mogla izreći počinitelju kaznenog djela za koje je zakonom propisana kazna zatvora do jedne godine ili novčana, a svrha joj je bila upućivanje prijekora kada se ne mora primijeniti kažnjavanje (čl.65), dok se uvjetna osuda sastojala od izrečene kazne i roka u kojem se ona ne izvršava pod uvjetima određenim zakonom te se mogla se primijeniti prema počinitelju djela za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, a odgađanje kazne nije moglo biti kraće od jedne niti dulje od pet godina (čl.67). „Pooštravanje“ propisanih kaznih pridonijelo je i izricanju težih kazni.

Za počinjenje kaznenog djela prijetnje u pokušaju (čl.139 st. 2., čl.139 st.3. u vezi st.1. i čl.139 st.3 vezi st.2.) u razdoblju 2013. -2022. osuđeno je 45 počinitelja. Takav neznatan broj je razumljiv obzirom na kazneno djelo kod kojeg je namjera počinitelja upravo da svojim ponašanjem kod drugoga izazove posljedicu u vidu ozbiljnog straha i uznemirenosti, stoga bi bilo zanimljivo iz navedenih 34 kaznenih predmeta vidjeti kakvu je radnju započeo počinitelj i zbog čega je djelo ostalo na pokušaju. Za isto razdoblje neubrojivih počinitelja⁶⁵³ je 308 kojima

⁶⁵³ čl.24 KZ/11(1) Neubrojiva osoba nije kriva i ne može joj se izreći kazna. (2) Neubrojiva je osoba koja u vrijeme ostvarenja protupravnog djela nije mogla shvatiti značenje svojeg postupanja ili nije mogla vladati svojom voljom zbog duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, nedovoljnog duševnog razvitka ili neke druge teže duševne smetnje“. Za razliku od KZ/97 kojim je u čl.40. bilo propisano da se prema neubrojivoj osobi ne može primijeniti kaznenopravna sankcija i da se „neubrojiva osoba može se smjestiti u psihijatrijsku ustanovu prema

se presudom utvrđuje da je počinio protupravno djelo i odrediti prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu ili psihijatrijsko liječenje na slobodi u trajanju šest mjeseci.⁶⁵⁴

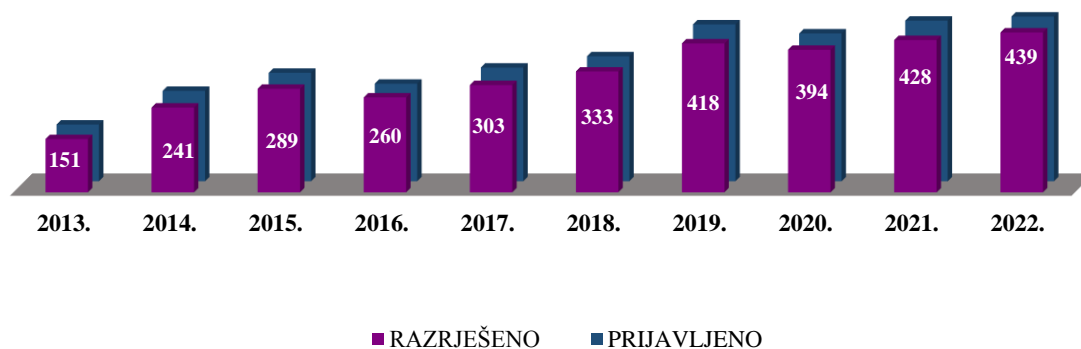
Grafikon 3. Prikaz odnosa osuđenih počinitelja kaznenog djela prijetnje prema spolu, ranijoj osuđivanosti, sudioništvu i stjecaju jednog i više kaznenih djela i pojedinačno počinjenje za razdoblje od 2005. – 2022. u RH prema podacima DZS-a (obrađeni podaci od strane autora)

Prema podacima MUP-a za nametljivo ponašanje 2013. godine kada je uvedeno u Kazneni zakon, evidentiran najmanji broj prijava, što nije neočekivano, obzirom se radilo o „novom kaznenom djelu“, a iz grafikona 4. vidljiv je trend rasta prijava. Udio prijava protiv poznatih počinitelja u promatranom razdoblju iznosi ± 95,5%. Počinitelji su muškarci (83%). Od 2019. godine u porastu je udio prijavljenog nametljivog ponašanja među bliskim osobama te 2022. godine iznosi 52,%, a u ovoj skupini žrtve gotovo u potpunosti žene (oko 94%).

odredbama Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama“. Navedenim rješenjem nebrojivim osobama nisu se mogle izreći sigurnosne mjere

⁶⁵⁴ čl.554. st.1 ZKP , čl.554. st.1. „Ako je državni odvjetnik postavio zahtjev iz čl.550. st.1. ovog Zakona, a sud nakon provedene rasprave utvrdi da je optuženik u stanju nebrojivosti počinio protupravno djelo te da postoje uvjeti za određivanje prisilnog smještaja optuženika u psihijatrijsku ustanovu ili za njegovo psihijatrijsko liječenje na slobodi prema odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, donijet će presudu kojom se utvrđuje da je optuženik počinio protupravno djelo, da ga je počinio u stanju nebrojivosti, te odrediti prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu ili psihijatrijsko liječenje na slobodi u trajanju šest mjeseci. Presuda sadrži i upozorenje optuženiku da će psihijatrijsko liječenje na slobodi biti zamijenjeno prisilnim smještajem u psihijatrijsku ustanovu ako do dana određenog rješenjem o upućivanju u psihijatrijsku ustanovu ne započne liječenje na slobodi....Za razliku od ZKP/97 u kojem je u čl.461. bilo propisano da će „rješenjem odrediti prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu u trajanju od šest mjeseci.“, a ukoliko se utvrdi da ne postoje uvjeti za određivanje prisilnog smještaja „donijet će presudu kojom se optuženik oslobađa od optužbe i rješenje kojim se odbija zahtjev za određivanje prisilnog smještaja“.

NAMETLJIVO PONAŠANJE

Grafikon 4. Kaznena djela nametljivog ponašanja prijavljena i razrješena u RH u razdoblje 2013. - 2022. prema podacima MUP-a

Tablica 4. Prijavljeni počinitelji kaznenog djela nametljivog ponašanja prema dobi i spolu u RH za razdoblje 2010. - 2022. prema podacima MUP-a

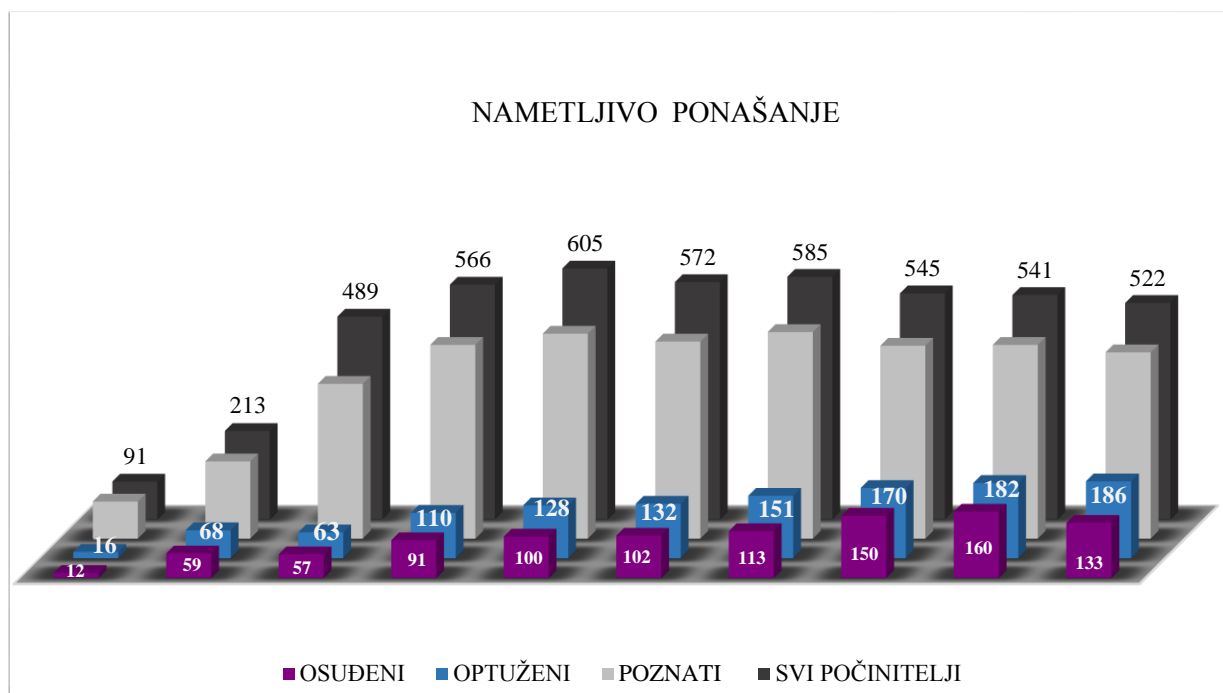
	DOB POČINITELJA								SPOL	
	<14 ⁶⁵⁵	14-18	18-25	25-29	29-39	39-49	49-59	59 <	M	Ž
UK	4	18	139	140	505	506	350	229	1567	329

Tablica 5. Žrtve kaznenih djela nametljivog ponašanja prema dobi i spolu u RH za razdoblje 20130. - 2022. prema podacima MUP-a

	DOB ŽRTVE								SPOL	
	< 14	14-18	18-26	26-30	30-40	40-50	50-60	60 <	M	Ž
UK	25	113	493	347	942	848	418	206	562	2775

⁶⁵⁵ Prema dijetetu koje u vrijeme počinjenja djela nije navršilo 14 godina ne primjenjuje se kazneno zakonodavstvo (čl.7. st. KZ/11). U statističkim podacima MUP-a navodi se kao počinitelj i osoba mlađa od 14 godina, ali to je očito samo zbog potrebe statističke evidencije odnosno prikaza distribucije po dobi, jer se prema dijetetu mlađem od 14 godina ne podnosi kaznena prijava.

Prema podacima Državnog odvjetništva za razdoblje 2013. - 2017. godine, uočava se izraženiji trend rasta prijava, a razlika u odnosu na broj prijava zabilježenih od strane policije moguća je iz razloga što dio prijava nije podnesen policiji već državnom odvjetništvu. Prosječno oko 60% prijava odbačeno, a za razloge odbačaja bi trebalo izvršiti analizu rješenja, ali se može pretpostaviti da veći dio odbačaja se odnosi zbog povlačenja prijedloga za kazneni progon.

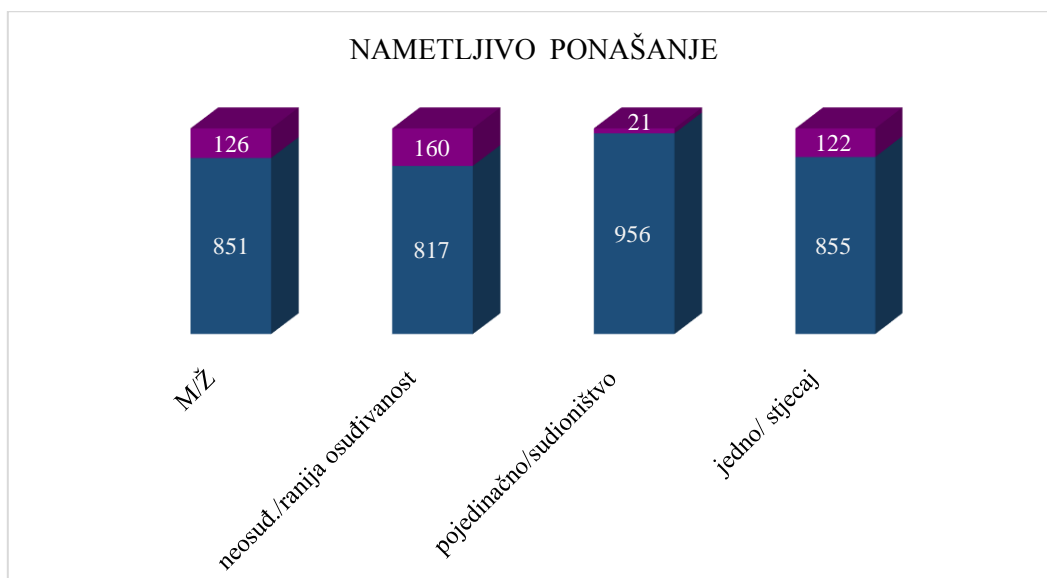

Grafikon 5. Prikaz broja prijavljenih počinitelja kaznenog djela nametljivog ponašanja, optužbi i osuda u RH za razdoblje od 2013. - 2022. prema podacima DZS-a

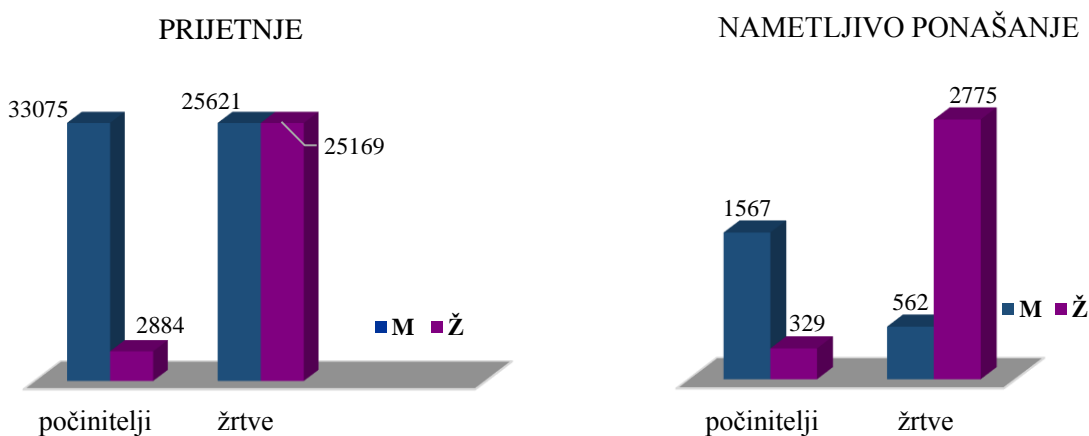
Tablica 6. Vrste izrečenih sankcija osuđenim počiniteljima kaznenog djela nametljivog ponašanja i neubrojive osobe u RH za razdoblje 2013. - 2022. prema podacima DZS-a

	VRSTE IZREČENIH SANKCIJA													NEUBROJIV
	KAZNA ZATVORA										NOVČ.	ROD	SPORED NOVČ.	
	godine		mjeseci		mjeseci		mjeseci		mjeseci					
	1 - 2	6 - 12	3 - 6	2 - 3	1 - 2	Z	U	Z	U	Z				
čl.140.st.1	/	/	246	234	290	283	74	74	1	1	13	10	3	41
čl.140 t.2.	2	2	182	161	141	135	18	18	/	/	20	10	/	4
UK.	2	2	428	395	431	418	92	92	1	1	33	20	3	45

U razdoblju od 2013. - 2022. godine protiv 3973 poznatih počinitelja podneseno je kaznenih prijava, od čega je 1206 optuženo, a osuđeno 977 odnosno oko 24% prijavljenih počinitelja je osuđeno. Sankcije koje su izrečene osuđenim počiniteljima su blaže, 85% izrečenih kazni zatvora su uvjetne, a mali broj je kazni zatvora koje su zamijenjene radom za opće dobro.

Grafikon 6. Prikaz odnosa osuđenih počinitelja kaznenog djela nametljivog ponašanja prema spolu, ranijoj osuđivanosti, sudioništvu i stjecaju jednog i više kaznenih djela u RH za razdoblje od 2013. - 2022. prema podacima DZS-a

Grafikon 7. Prikaz odnosa prijavljenih počinitelja i žrtvi kaznenih djela prijetnji i nametljivog ponašanja prema spolu u RH za razdoblje od 2013. - 2021. prema podacima MUP-a

5.2 Sigurnosne mjere

Sigurnosne mjere propisane su u Glavi V.⁶⁵⁶ Kaznenog zakona, one su posebna kaznenopravna sankcija koje se izriču počinitelju uz kaznu, a u svrhu otklanjanja okolnosti koje omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela (čl.66.) što ukazuje na njihovu preventivnu svrhu. Dakle trebalo bi se raditi o dualističkom sustavu u kojem je jasna razlika između kazne i sigurnosne mjere, ali Cvitanović i Glavić upozoravaju da se neke mjere mogu izreći i nebrojivom počinitelju,⁶⁵⁷ pa se time radi o „prikrivenim kaznama“.⁶⁵⁸ Izriču se po načelu razmjernosti (čl.67.), mjera mora biti u razmjeru s težinom počinjenog kaznenog djela i onih koje se mogu očekivati i sa stupnjem počiniteljeve opasnosti, a počinje teći od izvršnosti presude (čl.67a).

Počiniteljima prijetnji i nametljivog ponašanja izriču se mjere obaveznog liječenja od ovisnosti (čl.68.), obaveznog liječenje od ovisnosti (čl.69), zabrana približavanja, uznemiravanja i uhođenja (čl.73.), udaljenje iz zajedničkog kućanstva (čl.74) i zabrana pristupa internetu (čl.75). Prema podacima Državnog odvjetništva za razdoblje 2016. – 2020.⁶⁵⁹ trend je porasta izricanja sigurnosnih mjera, a najčešće izrečene mjere od strane Općinskih sudova su sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti i sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja prema počiniteljima prijetnji, nametljivog ponašanja i nekoliko drugih (čl.190, čl.177 i 179a), a u porastu je izricanje zabrana približavanja, uznemiravanja i uhođenja.⁶⁶⁰ Prema Pavić nekim Općinskim sudovima praksa je da se kod kaznenih djela prijetnji na štetu bliskih osoba znatno češće izriču sigurnosnu mjeru zabrane približavanja, uznemiravanja i uhođenja nego sigurnosna mjera iz čl.74, udaljenje iz zajedničkog kućanstva, a da bi državni odvjetnici trebali biti aktivni u predlaganju mjere iz čl.74 u slučaju ispunjenja zakonskih pretpostavki te ulagati žalbe na odluke sudova kako bi se „pokušala promijeniti dosadašnja praksa“⁶⁶¹ smatrajući da bi se time osigurala bolja zaštita žrtvi.⁶⁶²

⁶⁵⁶čl.65 do 76 Kaznenog zakona

⁶⁵⁷ Horvatić Ž., Derenčinović D., Cvitanović L., *Kazneno pravo. Opći dio II. Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017.

⁶⁵⁸ Ibid. str.72

⁶⁵⁹ Pavić. K., Problematika predlaganja i izricanja sigurnosnih mjera u kaznenom postupku, str.68., Pravosudna akademija, Novine u kaznenom zakonodavstvu -2021. Zbornik radova, Opatija 2021., <https://www.pak.hr/cke/obrazovni%20materijali/Novine%20u%20kaznenom%20zakonodavstvu%20-%202021.pdf> – pristupano 30.1.2023.

⁶⁶⁰ Ibid.

⁶⁶¹ Ibid., str.69

⁶⁶² Ibid.

Široko raširenoj upotrijebi interneta i time društvenih mreža, sve veća je pojavnost činjenja kaznenih prijetnji i nametljivog ponašanja putem Interneta, pa se čini da je time i potreba izricanja sigurnosne mjere zabrane pristupa internetu⁶⁶³ (čl.75) za koju je propisano da se izriče počinitelju koji je kazneno djelo počinio putem interneta ako postoji opasnost da će zlouporabom interneta ponovno počiniti kazneno djelo. No tu se tek otvara problematika izricanja ove mjere. Zakonski je propisana, ali... ovu sigurnosnu mjeru „sudovi gotovo da i ne izriču,(...)prema jednoj odluci županijskog suda kojom se odbija žalba državnog odvjetništva, obrazlaže da predložena mjera zabrane pristupa internetu nikada u praksi nije zaživjela, jer danas ima niz mogućnosti pristupa internetu, pa je sama po sebi besmislena.“⁶⁶⁴ Prema Cvitanoviću i Glaviću uvođenjem ove sigurnosne mjere „nastojao se slijediti navodni međunarodni trend obuhvatnog kaznenopravnog zahvata u korištenje internetom, a u fokusu je strane doktrine i zakonodavstva zapravo kako što više zabaciti zabranu korištenja te mreže, sadržajno i u odnosu na kaznena djela na koja bi se primjenjivala.“⁶⁶⁵ Obzirom na današnje tehnološke mogućnosti pristupa internetu otvara se i pitanje provođenja odnosno koliko je zapravo u današnje vrijeme moguće zabraniti pristup internetu.

5.3 Istražni zatvor i mjere opreza

Iako istražni zatvor i mjere opreza nisu kaznenopravne sankcije, u ovom dijelu radu biti će prikazani istražni zatvori i mjere opreza za razdoblje 2013. do 2022. zbog uvida u trend određivanja istražnog zatvora i mjere opreza obzirom su to mjere kojima se zadire u prava i slobode građana.

Istražni zatvor^{666 667} je najteža mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika u postupku, a uz to ima i preventivnu svrhu, rješenjem ga određuje nadležni sud. Može se odrediti prije podizanja optužnice i tijekom kaznenog postupka, pod uvjetima propisanim člankom 123. Zakona o kaznenom postupku, ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo

⁶⁶³ Vidi više u Cvitanović L., Glavić I.: Uz problematiku sigurnosne mjere zabrane pristupa internetu Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str.891-916

⁶⁶⁴ Ibid, str.70 i 71.

⁶⁶⁵ Cvitanović L., Glavić I.: Uz problematiku sigurnosne mjere zabrane pristupa internetu Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 914

⁶⁶⁶ Zakonom o kaznenom postupku NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 14/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22 propisane su opće odredbe o istražnom zatvoru (čl.122.), osnove za određivanje istražnog zatvora (čl.123.), produljenje (čl.124.), ukidanje i opoziv (čl.125. – 128.), o određivanju, produljenju i ukidanju istražnog zatvora odlučuje sud na nejavnom usmenom ročištu (čl.129.)

⁶⁶⁷ O istražnom zatvoru i pravnim mišljenjima vidi više u Krapac D. i suradnici, Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: institucije, VIII. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2020., str. 377 - 403

i ako je ispunjen jedan ili više uvjeta: ako je u bijegu ili osobite okolnosti upućuju na opasnost da će pobjeći, koluzijske opasnosti⁶⁶⁸ (osobite okolnosti upućuju na opasnost da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili da će ometati isti utjecajem na svjedoke, vještake, sudionike ili prikrivače), iteracijske opasnost⁶⁶⁹ (osobite okolnosti upućuju na opasnost da će ponoviti ili dovršiti pokušano kazneno djelo ili da će počinuti teže za koje je moguće izreći kaznu zatvora od pet godina ili težu, kojim prijeti) i kada uredno pozvani okrivljenik izbjegava doći na raspravu⁶⁷⁰. Istražni zatvor može se odrediti i prema okrivljeniku koji je u vrijeme protupravnog djela bio neubrojiv ako postoji vjerovatnost da bi mogao zbog težih duševnih smetnji počinuti teže kazneno djelo (čl.551. Zakona o kaznenom postupku) i upućuje se u bolnicu za osobe lišene slobode ili u odgovarajuću psihijatrijsku ustanovu (čl.135. st.2 Zakona o kaznenom postupku).

Kao procesni institut koji se primjenjuje u slučaju kad postoje okolnosti zbog kojih je moguće odrediti istražni zatvor (čl.123) ili je istražni zatvor već određen, Zakonom o kaznenom postupku⁶⁷¹ propisane su mjere opreze (čl.98)^{672 673}, pa se istražni zatvor zamjenjuje jednom ili više mjera opreza, obzirom se mjerom opreza može ostvariti ista svrha kao i istražnim zatvorom. Ukoliko se okrivljenik ne pridržava izrečenih mjera opreza, one će se zamijeniti istražnim zatvorom. Način izvršavanja mjera opreza uređen je Pravilnikom o načinu izvršavanja mjera opreza.⁶⁷⁴ Osumnjičenicima za kaznena djela prijetnji i nametljivog ponašanja najčešće se izriču mjere zabrane približavanja određenoj osobi, zabrane uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom, zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja i zabrane uhođenja ili uznemiravanja žrtve ili druge osobe.

⁶⁶⁸ Vidi više u Krapac D. i suradnici, Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: institucije, VIII. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2020., str. 381

⁶⁶⁹ Ibid., str. 382 - 385

⁶⁷⁰ Propisan je još jedan uvjet, koji se ne može primijeniti za kazneno djelo prijetnje ili nametljivog ponašanja, "ako je istražni zatvor nužan radi neometanog odvijanja postupka za kazneno djelo a koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora i kod kojeg su okolnosti počinjenja kaznenog djela posebno teške (čl.123. stavak 1. točka 4.)

⁶⁷¹ Zakon o kaznenom postupku NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 14/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22

⁶⁷² Ibid. čl. 98.-101.

⁶⁷³ O mjerama opreza vidi više u Pleić M., Budimlić T.: Mjere opreza u kaznenom postupku – prijepori oko samostalne opstojnosti... Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 28, broj 2/2021, str. 271-301.

⁶⁷⁴ Narodne novine 92/09, 66/14, 73/21.

Tablica 7. Optuženi počinitelji kaznenog djela nametljivog ponašanja, broj određenog istražnog zatvora i mjera opreza u RH za razdoblje 2013. - 2022. prema podacima DZS-a⁶⁷⁵

NAMETLJIVO PONAŠANJE	GODINA									
	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
br.optuženih počinitelja	16	68	63	110	128	132	151	170	182	186
ISTRAŽNI ZATVOR	2	11	4	8	12	11	18	23	18	21
MJERE OPREZA	1	4	5	10	16	9	15	29	30	33

Tablica 8. Optuženi počinitelji kaznenog djela prijetnje, broj određenog istražnog zatvora i mjera opreza u RH za razdoblje 2013. - 2022. prema podacima DZS-a⁶⁷⁶

PRIJETNJE	GODINA									
	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
br.optuženih počinitelja	1524	1570	1389	1568	1602	1761	1943	2450	2435	2396
ISTRAŽNI ZATVOR	141	180	222	240	293	301	366	421	477	466
MJERE OPREZA	25	50	74	145	168	211	303	261	328	352
Istražni zatvor za sva KD-a ⁶⁷⁷	2233	2075	1880	2016	2051	2101	2651	2452	2554	2391

Tablica 9. Trajanje istražnog zatvora prema obliku kaznenog djela prijetnje za razdoblje 2013. - 2022. prema podacima DZS-a⁶⁷⁸

PRIJETNJE	TRAJANJE ISTRAŽNOG ZATVORA					ukupno
	do 30 dana	>30 dana do 3 mjeseca	> 3 mjeseca do 6 mjeseci	> 6 mjeseci do 12 mjeseci	> 12 mjeseci do 18 mjeseci	
čl.139. st.1.	41	60	34	1	/	136
čl.139 st.2	698	1042	423	49	1	2213
čl.139.st.3 u vezi sa st.1.	62	82	79	25	/	248
čl.139.st.3 u vezi sa st.2.	107	139	185	44	/	475

⁶⁷⁵ Od Državnog zavoda za statistiku zatraženi su podaci za kaznena djela prijetnji i nametljivog ponašanja o istražnim zatvorima, trajanju istražnog zatvora i mjerama opreza za razdoblje 2013. do 2022., a koji podaci su dostavljeni autorici rada dana 6. listopada 2023.

⁶⁷⁶ Ibid

⁶⁷⁷ Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/kazneno-pravosude-i-socijalna-zastita-metodologija-esspros/punoljetni-pocinitelji-kaznenih-djela-prijave-optuzbe-i-osude/>
https://web.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_db=Pravosudje&px_language=hr, pristupano 9.10.2023.

⁶⁷⁸ Ibid

5. 4 Pojavnost u drugim državama

U ovom dijelu rada za strane zakonske opise prijetnji i uhođenja koji su prethodno analizirani u radu (str. 96. – 115.) tablično je prikazan broj osuda u odnosu na ukupan broj osuđenih punoljetnih osoba za razdoblje od 2015. do 2021. godine kao pokazatelj kretanja broja počinjenja tih kaznenih djela u R Sloveniji, R Austriji, SR Njemačkoj i R Srbiji.

Tablica 10. Ukupno osuđeni punoljetni počinitelji, osuđeni počinitelji *grožnji* (prijetnje) i *zalezovanja* (uhođenje) u R Sloveniji u razdoblju 2015. do 2021.⁶⁷⁹

R SLOVENIJA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
sve presude	7.926	6.687	6.252	6.098	6.036	4.814 ⁶⁸⁰	5.736 ⁶⁸¹
grožnja čl.135	113	94	82	74	89	102	135
zalezovanje čl.134a	/	6	26	28	34	44	60

Tablica 11. Ukupno osuđeni punoljetni počinitelji, osuđeni počinitelji *gefährliche drohung* (ozbiljne prijetnje) i *beharrliche verfolgung* (upornog proganjanja) u R Austriji u razdoblju 2015. do 2021.⁶⁸²

R AUSTRIJA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
sve presude	32.118	30.450	30.746	30.157	29.632	25.586	25.626
gefährliche drohung§ 107 StGB	1063	1206	1304	1130	1255	1234	1226
beharrliche verfolgung § 107a StGB	119	92	120	106	112	110	123

⁶⁷⁹ Slovenija, SIStat, Polnoletni obsojenci (znani storilci) po spolu, kaznivem dejanju in glavni kazenski sankciji (tudi pogojno obsojeni), Slovenija, letno, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/1360301S.px/> - pristupano 10.2.2023.

⁶⁸⁰ Prema izvješću SIStat Slovenije navodi se razlog pada broja osuda punoljetnih počinitelja kaznenih djela, jer je „tijekom 2020. godine rad sudova je bio izrazito ograničen (veća odsutnost osoblja s posla, nemogućnost pristupa okrivljenicima i drugim pozvanim osobama i sl.). Sudovi su proveli manji broj ročišta, što je pridonijelo manjem broju pravomoćnih presuda.“, a u „2021. godini osuđeno je 19% više punoljetnih počinitelja kaznenih djela nego godinu prije, što je rezultat restriktivnih mjera tijekom epidemije covid-19.“, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10377-> pristupano dana 10.2.2023.

⁶⁸¹ Ibid.

⁶⁸² STATcube: Verurteilungsstatistik: Sämtliche Delikte <https://statcube.at/statistik.at/ext/statcube/jsf/tableView/tableView.xhtml> (25.1.2023.)

Tablica 12. Ukupno osuđeni punoljetni počinitelji, osuđeni počinitelji *bedrohung* (prijetnje) i *nachstellung* (proganjanja) u SR Njemačkoj u razdoblju 2015. do 2021.⁶⁸³

SR NJEMAČKA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
sve presude	462.146	456.257	428.371	414.336	414.400	390.371	367.623
bedrohung §241 StGB	2969	3195	3262	3121	3219	3277	3572
nachstellung § 238 StGB	156	149	206	314	416	405	481

Tablica 13. Ukupno osuđeni punoljetni počinitelji, osuđeni počinitelji ugrožavanja sigurnosti i proganjanja (od 2017. kažnjivo) u R Srbiji u razdoblju 2015. do 2021.⁶⁸⁴

R SRBIJA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
sve presude	33189	32525	31759	29750	28112	25487	27508
ugrožavanje sigurnosti čl.138	690	774	789	857	759	654	757
proganjanje čl.138a	/	/	5	61	106	133	133

U Sjedinjenim američkim državama u siječnju 2009. objavljena je procjena da je tijekom jedne godine na 1.000 osoba svaka 14. osoba starija od 18 godina bila žrtvom uhođenja odnosno 3,4 miliona osoba starijih od 18 godina bilo je žrtvom uhođenja, a 2,4 miliona bilo je žrtvom uznemiravanja,⁶⁸⁵ a procjena za 2019. godinu da je 3.4 miliona osoba starijih od 16 godina bilo žrtvom uhođenja. Koliko je „stalking“ u SAD-u rasprostranjen i problem društva ukazuje to što je Nacionalni centar za žrtve zločina još u siječnju 2004. pokrenuo projekt „Nacionalni mjesec svjesnosti o uhođenju“ s ciljem podizanja svijesti o uhođenju i razvoju multidisciplinarnih odgovora na uhođenje⁶⁸⁶, a 2010. godine predsjednik Barac Obama proglasio je siječanj 2011.

⁶⁸³ Statistisches Bundesamt (Destatis), 2021., 2020., 2019., 2018., 2017., 2016., 2015., dostupno na www.destatis.de (26.1.2023.)

⁶⁸⁴ Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, Pravosuđe, Punoletni učinioci krivičnih dela 2021. , 2020., 2019.,2018.,2017.,2016. i 2015. <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/pravosudje/punoletni-ucinioci-krivicnih-dela> (27.1.2023.)

⁶⁸⁵ U.S. Department of Justice Stalking Victimization in the United States, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics Special Report National Crime Victimization Survey January 2009, NCJ 224527 Stalking Victimization in the United States, str.1 i 2. <https://www.justice.gov/sites/default/files/ovw/legacy/2012/08/15/bjs-stalking-rpt.pdf> - pristupano 12.2.2023.

⁶⁸⁶ The University of Texas Rio Grande Valley, National Stalking Awareness Month (NSAM), <https://www.utrgv.edu/is/en-us/resources/events/nsam/index.htm> - 12.2.2023.

kao nacionalni mjesec svjesnosti u uhođenju⁶⁸⁷ i od tada mjesec siječanj se obilježava kao Nacionalni mjesec svjesnosti o uhođenju „eng. NSAM“.

U Ujedinjenom Kraljevstvu u porastu su uhođenja i uznemiravanja, u 2020. godini policija Engleske i Walesa zabilježila je više od 80.000 incidenata uhođenja u odnosu na 27.156 godinu ranije, a prema anketi o kriminalu za 2019/2020. procjenjuje se da je 3,6% osoba starosti između 16-74 godina u prethodnoj godini doživjelo uhođenje što iznosi 1,5 miliona osoba.⁶⁸⁸ Od velikog broja prijava samo je 5% podignutih optužnica od strane tužiteljstva za izvještajnu godinu koja je završila u ožujku 2022., zbog čega je Udruga Suzy Lamplugh podnijela tužbu protiv policije, jer su prikupili dokaze koji ukazuju na duboko ukrijevanje probleme u policiji zbog kojih se mnoge žrtve izlažu opasnosti, zbog nedostatka razumijevanja policijskih službenika koja ponašanja predstavljaju uhođenje, tretiranje ponašanja kao pojedinačnih umjesto sagledavanja cijelokupnog ponašanja kao obrasca ponašanja, pogrešno kvalificiranja kao lakšeg kaznenog djela ili uznemiravanja, neadekvatnog kriminalističkog istraživanja kojim se ne prikupi dovoljno dokaza (¼ odbačaja kaznenih prijava od strane tužiteljstva „Crown prosecution service“ je zbog problema s dokazima) i zbog toga što policija često ne izdaje naloge za zaštitu od uhođenja „SPOs“.⁶⁸⁹

⁶⁸⁷ The White House, Office of the Press Secretary, Presidential Proclamation--Stalking Awareness Month <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/12/21/presidential-proclamation-stalking-awareness-month> - 12.2.2023.

⁶⁸⁸ A pattern of fixation and obsession?: How the pandemic exacerbated stalking cases in the UK <https://www.independent.co.uk/life-style/women/stalking-cases-pandemic-gracie-spinks-b1956589.html>- 13.2.2023.

⁶⁸⁹ Suzy Lumplugh trust, super-complaint submitted on police response to stalking <https://www.suzylamplugh.org/super-complaint-submitted-on-police-response-to-stalking> 13.2.2023.

6. ZAKLJUČAK

Prošlo je deset godina od kada je u kazneni zakon uvedeno kazneno djelo nametljivog ponašanja, kojim se štiti jedno od temeljnih prava, osobna sloboda pojedinca. Prema zakonskom opisu je *delictum communium*, počinitelj postupa s izravnom namjerom tzv. *dolus directus*, ima dva osnovna obilježja koja moraju biti kumulativno ispunjena, prvi je radnja djela, sastoji se od praćenja ili uhođenja ili nastojanja uspostavljanja ili uspostavljanje neželjenog kontakta ili na drugi način zastrašivanja te drugi, da radnju djela poduzima ustrajno i kroz dulje vrijeme, a da bi djelo bilo dovršeno mora nastupiti posljedica, tjeskoba ili strah, dakle kauzalitet između radnje i posljedice. Ima dva oblika, temeljni i kvalificirani u odnosu na svojstvo žrtve (bliska osoba, osoba s kojom je počinitelj bio u intimnoj vezi ili dijete). Zakonski opis je je opis apstraktnog ponašanja, pa je potrebno konkretno ponašanje podvesti pod apstraktno, za što je potrebno tumačenje koje oblikuje i precizira sudska praksa.

Analizom javno dostupne sudske prakse za razdoblje od deset godina uočeno je da kod utvrđivanja da li su ispunjena sva obilježja kaznenog djela, nije sporna radnja za podvođenje pod zakonski opis radnje djela, jer su modaliteti razni, kombiniraju se te se radi o izrazito širokom spektru ponašanja već je zahtjevnije u konkretnom slučaju definirati „ustrajnost“ i „dulje vrijeme“ koji čine jednu cjelinu i sudovi su različito određivali ta dva pojma. U jednoj odluci VSRH je utvrdio da je razdoblje od šest dana tijekom kojih je bilo tri pokušaja uspostavljanja kontakta bilo dovoljno za ispunjenje „ustrajnosti i duljeg vremena“, Županijski sud u Bjelovaru u jednoj odluci ocjenio da se razdoblje od 26 dana ne može se smatrati dulje vrijeme tim više jer su pozivi upućeni u tri dana sa razmakom između 2. i 3. od 22 dana i suprotno tome u drugoj odluci da razdoblje od 21 dan predstavlja ispunjenje „ustrajnosti i duljeg vremena“ tijekom kojih je poslano 4 sms poruke i 10 mms slika. Ta različitost „ustrajnosti i duljeg vremena“ je u potpunosti razumljiva, jer sud u konkretnom slučaju mora ocijeniti da li se radnja počinitelja može okarakterizirati kao „ustrajna i da je poduzimana dulje vrijeme“, stoga se ustrajnost ne može odrediti s nekim minimalnim brojem niti se dulje vrijeme može odrediti s nekim minimalnim brojem dana.

Najpreciznije i najpotpunije objašnjenje „ustrajnosti i duljeg vremena“ dao je u svojoj odluci VSRH (III Kr-132/14-6 od 12. veljače 2015.) da je za ocjenu „ustrajnosti“ postupanja nužno „učestalost ponašanja postaviti u relaciju sa dinamikom i količinom događanja“, a za ocjenu duljine trajanja poduzimanja radnji je li žrtva „u određenom vremenskom razdoblju dovedena u situaciju tjeskobe ili straha za svoju sigurnost“ iz čega proizlazi da se „može ostvariti u svakom vremenskom razdoblju ako je i to vremensko razdoblje dovoljno dugo“ da

kod žrtve nastupi tjeskoba, strah za vlastitu sigurnost ili bliske osobe. Nije nužno da žrtva jasno i izričito da do znanja da ne želi kontakte, jer samo nastupanje osjećaja tjeskobe, straha, uznemirenosti, mijenjanja stila života, zdravstveni problemi ukazuju da te kontakte nije željela.

Poredbena analiza stranih zakonskih opisa ukazuje na razlike u nazivu, opisu, posljedicama i kvalificiranim oblicima primjerice u Njemačkoj je kvalificirani oblik teško narušenje zdravlja, smrtna opasnost i prouzročenje smrti, a u Austriji ako je žrtva pokušala ili izvršila suicid. Autorica rada smatra da je zakonski opis nametljivog ponašanja „jednostavniji“ odnosno da je generalna klauzula koja ne sadrži konkretne oblike ponašanja bolje rješenje od većine drugih zakonskih opisa, jer uključuje široki spektar ponašanja koja se mogu podvesti pod zakonski opis i time se pruža bolja zaštita žrtvama od takvog ponašanja te ništa ne ukazuje da bi bilo uputno mijenjati zakonski opis.

Provedena analiza statističkih podataka ukazuje na trend povećanja prijava i osuda, osuđeni počinitelji su muškarci 83%, a u istom postotnom udjelu žrtve su žene. U razdoblju 2013. – 2022. oko 24% prijavljenih počinitelja je osuđeno, što je okvirni broj iz razloga što podaci DZS-a su o donesenim odlukama u izvještajnoj godinu i dio odluka u podnesenim prijavama još nije donesena. Istražni zatvor i mjere opreza određuju se u manjem broju sa trendom rasta. U odnosu na određivanje istražnog zatvora i mjera opreza, Prema podacima MUP-a za razdoblje 2019. - 2022. porast je prijavljenog nametljivog ponašanja među bliskim osobama, za 2022. godinu čini udio 52% u svim prijavljenim nametljivim ponašanjima, a žene su gotovo u potpunosti žrtve (94%), tom porastu moguće pridonose i zakonske izmjene proširenja pojma bliske osobe. Osuđenima su izričene kazne zatvora najviše u trajanju od 3 - 6 mjeseci, a zatim 6 mjeseci - 1 godine uvjetno (95%), a kazni zatvora koje su zamijenjene radom za opće dobro je dvadeset. Što ukazuje da se počiniteljima izriču kazne u donjim granicama. Za potpuniju sliku o kažnjavanju bilo bi potrebno provesti istraživanje o izrečenim sigurnosnim mjerama (broju, vrsti, pridržavanju odnosno kršenju), opozivaju li se uvjetne osude, određivanju zaštitnog nadzora i nalaganju posebnih obveza.

Od davne 1852. godine kada je u Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima, Franje Josipa Prvog uvedeno zabranjeno ponašanje kojim se štiti osobna sloboda, *zločinstvo „pogubljenje prijetnje“* (kao „slučaj trianesti“ § 99.: „*tko se prijetnjom, koja je u § 98. napomenuta i koja je načinom ondje naznačena kadra zadat temeljita straha, posluži na tu samo svèrhu. da utiera u strah i nemir, budi koju osobu pojedinu, budi občine ili kotare: čini se krivcem zločinstva javnog nasilja*

pogibeljnom prijetnjom“) do današnjeg zakonskog opisa „prijetnje“ su prošle mnoge izmijene, no suština je ostala ista, štiti se osobna slobodna odnosno sigurnost pojedinca.

Prijetnja prema zakonskom opisu je *delictum communium*, počinitelj postupa s izravnom namjerom, kazneno djelo je apstraktnog ugrožavanja i ostvaruje se samom radnjom, opasnost nije obilježje djela već je to nagoviještanje zla iz čega proizlazi da nastupanje posljedice ustrašenosti ili uznemirenosti nije odlučna činjenica niti je važan razlog zbog kojih se prijeti ili što se tim prijetnjama želi postići. Obzirom je objekt zaštite osobna sigurnost pojedinca, prijetnja mora biti upućena prema točno određenoj osobi ili osobama, pa kolektivni subjektivitet ne može biti objekt kaznenog djela. Ima tri oblika, temeljni - prijetnja kakvim zlom, nagoviješta se nanošenje nekog zla, kvalificirani oblik je konkretiziranje zla (usmrćenje, nanošenje teške tjelesne ozljede itd.) i/ili način kako će počiniti zlo te treći najteži oblik je u odnosu na svojstvo žrtve, veći broj žrtava, veća uznemirenost stanovništva i žrtva je dulje vrijeme u teškom položaju.

Najava budućeg zla, može biti jasna i određena, ali može biti prikrivena i razumljiva samo onome kome je upućena te može biti upućena i konkludentnim radnjama čime je za praktičare izazovno podvesti konkretni događaj pod zakonski opis. Iz analize javno dostupne sudske prakse utvrđeno je da su sudovi kroz duže vremensko razdoblje svojim odlukama davali mjerila, obrazloženja i smjernice kod ocjenjivanja ozbiljnosti prijetnje, stavljanja u izgled zla i načina počinjenja te time kreirali tumačenje zakonskog opisa prijetnje odnosno odgovora na ključna pitanja kod donošenja odluke u konkretnom slučaju jesu li ispunjenji objektivni i subjektivni elementi kaznenog djela.

Prilikom ocjene ozbiljnosti prijetnje sudska praksa kreirala je „objektivno mjerilo“ što znači da za ispunjenje objektivne komponente djela „prijetnja po svojem sadržaju i načinu iznošenja mora biti takva da je podobna kod prosječnog čovjeka i kod većine ljudi izazvati prestrašenost ili uznemirenost“ neovisno o tome je li osoba kojoj je upućena neustrašiva (VSRH Rješenje I Kž 1020/10-4). Uz objektivno mjerilo bitan je i kontekst samog događaja, dakle potrebno je „riječi staviti u okolnosti i kontekst u kojima su izgovorene“ da bi se procijenilo jesu li one objektivno prikladne ili neprikladne smatrati se ozbiljnom prijetnjom. (ŽS u Bjelovaru br. Kž-313/2022-6, ŽS u Karlovcu br. Kž-100/2023-4, ŽS u Zagrebu, 11 Kž-97/2023-3). Subjektivni osjećaj ozbiljnosti prijetnje, zbog kojeg je netko ustrašen, uznemiren i osjeća strah za svoju sigurnost, nije od utjecaja na ocjenu ozbiljnosti prijetnje, jer ozbiljnost prijetnje ocjenjuje po objektivnom kriteriju, na što upućuju sudske odluke (ŽS u Bjelovaru Kž-15/07 i br. Kž-313/2022-6, OS u Osijeku br. K-481/2022-11, ŽS u Zagrebu, br. 7 Kž-57/2023-3).

Zaključno za ozbiljnost prijetnje sukladno sudskoj praksi može se konstatirati da se ona procjenjuje po objektivnom mjerilu, opće razumljiv i prihvaćen pojam nekog zla za većinu prosječnih osoba društva, a zlo kojim se prijeti mora biti realno ostvarivo i u kontekstu konkretnog ili sličnog događaja bi gotovo svakoga (prosječnog čovjeka i većinu ljudi) ustrašio i uznemirio, a uz kontekst ukupnog događaja treba uzeti u obzir i odnos između počinitelja i žrtve.

Različiti su načini počinjenja, verbalni (izravno ili posredstvom druge osobe), konkludentnim radnjama (geste, pokazivanje slika, predmeta i slično), kombinacijom navedenih načina, ali i primjerice načinom vožnje traktora prema oštećenom uz prijeteće riječi da će ga „slijedeći put uspjeti zgaziti“ (OS u Požegi K-168/2020-12), upućivanjem prijetnji „zadavit ću ti kera, ubit ću ga, šta ti misliš da ja nemam muda za to, ubit ću tebe i njega“ i potom usmrćenja psa (OS u Osijeku br. 44. K-603/2022-2). Ukoliko je prijetnja počinjena više puta u određenom vremenskom razdoblju na štetu iste žrtve ne može biti produljeno djelo, jer predstavlja napad na osobnu slobodu.

Razlika između temeljnog i kvalificiranog oblika je stavljanje u izgled konkretnog zla odnosno prijetnja budućim napadom, koja mora biti jasna, nedvosmislena i konkretizirana, a ne općenito formulirana i nedovoljno konkretna. U javno dostupnoj sudskoj praksi nije pronađena odluka koja bi sadržavala ocjenu kvalifikatorne okolnosti prijetnje „uništenjem društvenog položaja ili materijalnog opstanka“, a u literaturi pronađeno je jedino tumačenje Horvatića prema kojem bi to bila prijetnja zlom koje ako bi se ostvarila posljedica bi bila velika promjena na gore ili u društvenom položaju ili u materijalnom stanju, na navedeno se može nadodati da primjerice uništenje društvenog položaja koji je povezan s radom direktno utječe i na rad, pa ukoliko onemogućiti rad onda utječe i na materijalni opstanak i obrnuto. „Osoba posebno ranjiva zbog svoje dobi“ može biti ili zbog mlađe dobi ili zbog starije dobi, a što će se utvrđivati u konkretnom slučaju. Za ocjenu da li je „žrtva dulje vrijeme stavljena u težak položaj“ potrebno je u kontekstu svih okolnosti konkretnog slučaja ocijeniti je li ozbiljna prijetnja po objektivnom mjerilu i da li je ona bila objektivno podobna dovesti žrtvu u težak položaj, a tome bi svakako u prilog išlo i zdravstveno stanje žrtve odnosno je li zatražila liječničku pomoć. U odnosu na kvalifikatornu okolnost „veći broj ljudi“ postavlja se pitanje koliko je to osoba da bi se radilo o „većem broju“, ali odgovora o konkretnom broju nema, različita su tumačenja o tome koliko to podrazumijeva osoba, a iz nekih odluka sudova proizlazi da je to tri ili više osoba (npr. ŽS u Bjelovaru Kž-96/2023-4).

U praksi se mogu pojaviti dvojbe kod odnosa sa drugim kaznenim djelom. Kod realnog stjecaja mora biti više radnji kojima se ostvaruje više kaznenih djela za koja se počinitelju sudi

u istom kaznenom postupku. Nema realnog stjecaja, ako se jednom radnjom ozbiljno prijeti više osobama, jer je to kvalificirani oblik stavka trećeg. Neki primjeri odnosa: zapaljenjem osobnog automobila i ostavljanjem poruke prijetećeg sadržaja počinjeno je kazneno djelo oštećenje tuđe stvari i prijetnja, među njima nema prividnog stjecaja, prvo djelo je sredstvo počinjenja drugog djela, namjera počinitelja je da zapaljenjem automobila i prijetećom porukom kod drugoga izazove strah za svoj život; nanošenjem tjelesne ozljede i potom upućivanje ozbiljnih prijetnji, ostvarena su dva kaznena djela, prijetnja ne može biti konzumirana u prvom kaznenom djelu, jer nakon nanošenja ozljeda upućene su prijetnje smrću; prijetnjom da će usmrtniti psa i žrtvu i potom usmrćenjem psa ostvarena su dva kaznena djela, prvo djelo je sredstvo izvršenja drugog djela njime osnažuje svoju prijetnju. Prijetnje mogu biti u realnom stjecaju, neki primjeri: počinitelj je trčao za žrtvom i pri tome mu prijetio nakon čega mu je nanio tešku tjelesnu ozljedu, počinio je tešku tjelesnu ozljedu, a prijetnja po načelu konsumpcije predstavlja nekažnjivo prethodno djelo; napad fizički, sa drvenim štapovima, kamenjem i ciglama uz prijetnje smrću policijskim službenicima za vrijeme dok su obavljali poslove iz nadležnosti unutarnjih poslova, je ostvarenje napada na službenu osobu (čl.318 st.3 KZ/97), a ne kvalificirani oblik prijetnje na štetu svakog policijskog službenika, jer su prijetnje bile u funkciji napada za vrijeme dok su tjerali policijske službenike iz dvorišta; ne radi se o dva potpuno različita događaja, prvo je počinitelj mjesec dana svoju suprugu psihički i fizički zlostavljao, a nakon proteka šest mjeseci od zadnjeg događaja, uputio joj ozbiljne prijetnje smrću, pa je ostvario dva kaznena djela (čl.179a i čl.139. st.3).

U poredbenom zakonodavstvu, R Slovenija, R Austrija, SR Njemačka i R Srbija, različiti su zakonski opisi, ali je zajedničko da se mora raditi o ozbiljnim prijetnjama koje su po objektivnom mjerilu podobne izazvati osjećaj straha, uznemirenosti, ustrašenosti i da je djelo apstraktnog ugrožavanja, izuzev čl.138 Krivičnog zakonika Srbije koje je materijalno kazneno djelo. Razlike su i pokretanju kaznenog progona, prema austrijskoj, njemačkoj i srpskoj zakonskoj odredbi pokreće se *ex officio*, slovenskoj po prijedlogu, jedino Hrvatska ima model koji sadrži i po privatnoj tužbi i po prijedlogu za kazneni progon i *ex officio*.

Prema podacima MUP-a od 2012. godine je izraziti trend povećanja broja prijave, po učestalosti prijavljivanja je na trećem mjestu, za razdoblje 2019. - 2022. u porastu je broj prijavljenih prijetnji među bliskim osobama, a tome moguće pridonose i zakonske izmjene proširenja pojma bliske osobe, za 2022. godinu čini udio 55,5% u svim prijavljenim prijetnjama, žrtve su većinom žene (70%) dok u svim prijavljenim prijetnjama muškarci i žene su podjednako žrtve. Za istražni zatvor i mjere opreza vidljiv je trend rasta, 2013. godine istražni

zator određen optuženim počiniteljima iznosio je 6,3%, dok 2022. godine iznosi 19,4% , a udio u istražnog zatvora određenog optuženim počiniteljima kaznenog djela prijetnje u ukupnom broju određenog isražnog zatvora za sva kaznena djela zadnjih nekoliko godina iznosi preko 18% s trendom blagog rasta. Prema podacima DSZ-a od 2013. godine trend je povećanja osuda. U razdoblju 2013. - 2022. oko 33% prijavljenih počinitelja je osuđeno, što je okvirni podatak (objašnjenje ranije navedeno u zaključku). Počinitelji su muškarci (93%), udio recidivista je 23%. U razdoblju 2004. – 2012. najviše je izrečenih kazni zatvora u trajanju 2-3 mjeseca (96 % uvjetno) i zatim u trajanju 3-6 mjeseci (84% uvjetno), a u razdoblju 2013. – 2022. naviše je izrečenih kazni zatvora u trajanju 6-12 mjeseci (86% uvjetno) i zatim 3-6 mjeseci (93% uvjetno), 445 kazni zatvora zamijenjenih je s radom za opće dobro, a iz čega proizlazi da se izriču kazne u donjim granicama. Da li to onda ukazuje da se počiniteljima izriču preblage kazne koje utječu na specijalnu i generalnu prevenciju, jer su prijetnje u porastu? Odgovor na to pitanje nije moguće dati samo temeljem podataka o vrstama izrečenih sankcija, već se radi o kompleksnom području i bilo bi potrebno provesti sveobuhvatno istraživanje koje bi uključivalo podatke o izrečenim sigurnosnim mjerama, koje olakotne i otegotne okolnosti su se uzimale u obzir kod odmjeravanja kazne, o recidivistima, anamneze osuđenika, da li se opozivaju uvjetne osude itd.

Za prijetnje se može pretpostaviti da je tamna brojka mala, jer se zbog uznemirenosti ili straha podnose prijave, određeni dio prijava podnosi se i ako se ne radi o ozbiljnoj prijetnji, ali se time želi utjecati na prijeteeće ponašanje druge osobe ili za rješavanje međusobnih konflikata ili kod narušenih međuljudskih odnosa. Za nametljiva ponašanja je veća, mogući razlozi neprijavlivanja su sram, skrivanje od obitelji i okoline, osjećaj vlastite krivice, muškarci rijetko prijavljuju moguće zbog nelagode i srama da se to „muškarcu događa“. O pojavnosti nametljivog ponašanja i prijetnji te razlozima ne prijavljivanja bilo bi potrebno provesti anketno ispitivanje.

Kontinuirano povećanje broja prijavljenih odnosno počinjenih prijetnji je indikator negativnih promjena u društvu. Izvještaji DORH-a navode da se najveći dio odbačaja kaznenih prijava odnosi se na povlačenje prijedloga, a za dio prijava se u kaznenom postupku utvrdi da nema osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo, jer nije objektivno podobna da uzrokuje nastupanje posljedice. Najveći broj prijetnji je za stavak drugi za koji se progon pokreće po prijedlogu, a najmanji broj za temeljni oblik za koji se progon pokreće privatnom tužbom. Autorica rada je mišljenja da je jedno od mogućih rješenja da se temeljni oblik prijetnji uvede kao prekršaj, a progon za stavak drugi *ex officio.*, čime bi se moguće pružila bolja zaštita žrtvama i pozitivno odrazilo na specijalnu i generalnu prevenciju. Propisane kazne dovoljno su

visoke. Bilo bi uputno provesti istraživanje je li uistinu potrebno mijenjati zakonski opis prijetnji kroz analizu odbačaja kaznenih prijava, povlačenju prijeloga za kazneni progon (kada u postupku, iz kojeg razloga, snosi li troškove kaznenog postupka) i statističkih podataka. Kazneno djelo prijetnje treba smatrati preventivnim, jer se njime sprječavaju teže posljedice te ne znači da bi se izmjenom zakonskog opisa i načina progona smanjila zaštitu žrtva i preventivni smisao tog kaznenog djela već suprotno moguće i povećala.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Bačić F., *Krivično pravo. Posebni dio*, Zagreb, 1979.
2. Bačić F., *Krivično pravo: opći dio*, Informator, Zagreb 1980.
3. Bačić F., Šeparović Z., *Krivično pravo. Posebni dio*, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb 1982.
4. Bačić F., Šeparović Z., *Krivično pravo, Posebni dio*, Narodne novine, Zagreb, 1989.
5. Bačić F., Šeparović Z., *Krivično pravo, Posebni dio*, Narodne novine, Zagreb, 1992.
6. Bačić F., Šeparović Z., *Krivično pravo, Posebni dio*, Informator, Zagreb, 1997.
7. Bačić F., *Kazneno pravo: opći dio*, Informator, Zagreb, 1998.
8. Bačić F., Pavlović Š., *Komentar kaznenog zakona*, Organizator, Zagreb, 2004
9. Bačić F., Pavlović Š., *Komentar kaznenog zakona, drugi dio*, Organizator, Zagreb, 2006.
10. Cvitanović L., Glavić I.: Uz problematiku sigurnosne mjere zabrane pristupa internetu Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 891-916
11. Cvitanović L., et al., *Kazneno pravo, Posebni dio*, Pravni fakultet, Zagreb, 2018.
12. Čepulo D., *Francuska revolucija Deklaracija o pravima čovjeka i građanina 1789.godine: problemi demokracije*. Časopis za suvremenu povijest, Vol.21 No.1-3. 1989. str. 161-178. (dostupno na <https://hrcak.srce.hr/216106> - pristupano 18.11.2018.)
13. Derenčin M., *Osnova novoga kaznenoga zakona o zločinstvima i prestupcima za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju uz obrazloženje 1879.*, Zagreb, Croatiaprojekt, 1997.
14. Derenčinović D, Getoš A., *Uvod u kriminologiju sa osnovama kaznenog prava.*, Sveučilišna tiskara, Zagreb, 2008.
15. Garačić A., *Kazneni zakon u sudskoj praksi. Posebni dio*. Organizator, Zagreb, 2009.,
16. Garačić A. *Novi kazneni zakon*. Zagreb, Organizator, 2013.
17. Garačić A., *Kazneni zakon u sudskoj praksi. Posebni dio*. Rijeka, Libertin naklada, 2016.
18. Garačić A., *Pravna shvaćanja u kaznenom pravu uz pripadajuću sudsku praksu 1956. – 2018.*, Libertin Rijeka, 2019.
19. Graovac G., *Geneza i značaj prava na osobnu slobodu*. Zagrebačka pravna revija, (2013.) Vol.2 No.2, str.237-257
20. Frank S., *Pitanja i odgovori iz kaznenog prava i postupka: rađeno prema ispitivanju g. prof. dr. Stanka Franka*, strojopis, Zagreb., 1930.?
21. Frank S., *Teorija kaznenog prava po krivičnom zakoniku od godine 1951. Opći dio*, Školska knjiga, Zagreb, 1955.
22. Horvatić Ž., *Novo hrvatsko kazneno pravo*. Organizator, Zagreb, 1997.
23. Horvatić Ž., Šeparović Z., *Kazneno pravo. Posebni dio*. Masmmedia, Zagreb 1999.
24. Horvatić Ž., Novoselec P., *Kazneno pravo opći dio*. Birotisak, Zagreb, 2001.
25. Horvatić Ž., *Kazneno pravo i druge znanosti, odabrani radovi 1963 – 2003*, Pravni fakultet u Zagrebu, 2004
26. Horvatić Ž., Derenčinović D., Cvitanović L., *Kazneno pravo. Opći dio II. Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017.

27. Kramarić I., *Kazneni zakon, sudska praksa*, Informator, Zagreb, 1998.
28. Maršavleski M., *Magna Charta i počeci engleske ustavnosti*. *Pravnik:časopis za pravna i društvena pitanja*. Vol.40 No.83, 2006. str.105-122. (dostupno na <https://hrcak.srce.hr/8558> - pristupano 18.11.2018.)
29. Maršavleski A., *Neodređene ili određene vrijednosti u kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 16, broj 1/2009, str. 117-146
30. Mrčela M., Vuletić I., *Komentar kaznenog zakona Opći dio*, Libertin Naklada, Rijeka, 2021
31. Mršić G., *Kazneno djelo prijetežnje*, Hrvatska pravna revija, 6, 2006., br.4, str. 93-104
32. Munivrana Vajda M., Šurina Marton A.: *Zločini iz mržnje u Republici Hrvatskoj – neki teorijski i praktični prijepori*. Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 389-416
33. Nikolić-Ristanović V., Kovačević-Lepojević M. *Proganjanje: pojam, karakteristike i društveni odgovori*. Temida.2007. str.3-12. (dostupno na http://www.academia.edu/14960905/Stalking_Notion_characteristics_and_social_responses - pristupano 12.01.2019.)
34. Novokmet A., *Austrijski zakon o kaznenom postupku iz 1853. godine s osvrtom na njegovu ulogu u povijesti hrvatskog kaznenog procesnog prava*. Pravni vjesnik. Vol.2 No.27, 2011. str.75-117
35. N. B. Beagle A., *Modern Stalking Laws: A Survey of State Anti-Stalking Statutes Considering Modern Mediums and Constitutional Challenges*, Chapman Law Review [Vol. 14:457:2011] (dostupno na https://www.chapman.edu/law/_files/publications/CLR-14-ashley-beagle.pdf - pristupano 11.12.2022)
36. Pavić K., *Problematika predlaganja i izricanja sigurnosnih mjera u kaznenom postupku*, Pravosudna akademija, *Novine u kaznenom zakonodavstvu -2021*. Zbornik radova, Opatija 2021., (dostupno na <https://www.pak.hr/cke/obrazovni%20materijali/Novine%20u%20kaznenom%20zakonodavstvu%20-%202021.pdf> – pristupano 30.1.2023)
37. Pavišić B., Grozdanić V., Veić P., *Komentar kaznenog zakona*, Zagreb, 2007.
38. Pavlović Š., *Kazneni zakon, zakonski tekst,, komentari, sudska praksa, pravna teorija*, Libertin Rijeka, 2015.,
39. Schiemann Anya, *Änderungen im Strafgesetzbuch durch das Gesetz zur Bekämpfung des Rechtsextremismus und der Hasskriminalität.*, KripoZ, *Kriminalpolitische Zeitschrift*, (dostupno na <https://kripoz.de/2020/09/22/aenderungen-im-strafgesetzbuch-durch-das-gesetz-zur-bekaempfung-des-rechtsextremismus-und-der-hasskriminalitaet/> pristupano 30.11.2022.)
40. Suzan van der Aa, *New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States*, *Eur J Crim Policy Res* (2018) 24:315–333, (dostupno na <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-017-9359-9> - pristupano 25.1.2019.)
41. Jorda T., *The Efficacy of the California Stalking Law: Surveyung Its Evolution, Extracting Insights from Domestic Violence Cases*. *Hastings Women's Law Journal*.1995. vol.6 art.13. str.363-383 (dostupno na <https://repository.uchastings.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1062&context=hwlj> – pristupano 12.01.2019)
42. Šilović J., *Kazneno pravo*, Zagreb, Naklada KR. Hrv.-Slav.-Dalm. Zemaljske Vlade, 1893.

43. Šilović J., *Kazneno pravo*, Zagreb, Naklada st. Kugli knjižare hrvatskih sveučilišta i jugoslavenske akademije Zagreb, 1920.
44. Šilović J., *Kazneno pravo prema krivičnom zakonu od 27. januara 1929. i zakonu o izvršavanju kazni lišenja slobode od 16. februara 1929. uz suradnju s dr. Stanko Frank*, Jugoslavenska štampa d.d., Zagreb, 1929.
45. Turković K. et al., *Komentar Kaznenog zakona*. I drugi izvori novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva. Zagreb. Narodne novine. 2013.
46. Van der Aa, S.; Römkens, R., (2013). *The state of the art in stalking legislation: Reflections on European developments*. *European Criminal Law Review*, 3(2), 232-256., (dostupno na https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/1573109/The_state_of_the_art_in_stalking_legislation_final.pdf - pristupano 11.12.2022.)
47. Vrbanić F., *Kriminalitet žiteljstva u Hrvatskoj i slavonski*, Tisak dioničke tiskare, Zagreb, 1887
48. Vuletić I.: *Konsumpcija kao oblik prividnog stjecača*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 1/2012, str. 15-29.
49. Zlatarić B., *Krivični zakonik u praktičnoj primjeni. (kritički pregled judikature)*. II svezak. Posebni dio. Narodne novine. 1958.
50. Zlatarić B., *Krivično pravo, I svezak*, Informator, Zagreb, 1970.
51. Žlebec Šilj I., *Pregled općeg političkog stanja u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, kasnije Kraljevini Jugoslaviji*, *Studia lexicographica*, GOD. 12 (2018) BR. 22
52. University of Modena and Reggio Emilia modena group on stalking, *Protecting women from the new crime of stalking: a comparison of legislative approaches within the european union*. Report. (dostupno na http://www.europeanrights.eu/public/commenti/stalking_testo.pdf – pristupano 25.1.2019.)
53. Walsh, Keirsten L. (1996) "*Safe and Sound at Last? Federalized Anti-Stalking Legislation in the United States and Canada*," *Penn State International Law Review*: Vol. 14: No. 2, Article 6., str. 378, (dostupno na <http://elibrary.law.psu.edu/psilr/vol14/iss2/6> – pristupano 11.12.2022.)
54. Wiesenberge M., *Psychische Gewalt in der Partnerschaft – Diskussion von Rechtslage und Praxis*, dissertation, Universität Wien, 2017., (dostupno na <https://phaidra.univie.ac.at/open/o:1343475>- pristupano 28.11.2022.)
55. Sanktionierung von sozial anstößigen Verhaltensweisen und Störungen des öffentlichen und persönlichen Friedens WD (Wissenschaftliche Dienste Deutscher Bundestag) 7 - 3000 - 117/21 (5. Januar 2022), (dostupno na <https://www.bundestag.de/resource/blob/880752/51c67be6024d2c3a7c7e514c96586d05/WD-7-117-21-pdf-data.pdf>–pristupano 4.12.2022.)

Propisi

1. Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda sa protokolima, Narodne novine, Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10
2. Kazneni zakon o zločinstvima, prestupcima i prekršajima iz 1852.
3. Kazneno zakonodavstvo, Knjiga I, Zagreb, Konzorcij Themis, 1929.

4. Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije i 343 Rješenja svih apelacionih sudova i svih odeljenja Kasacionog suda god.1930-1935.
5. Krivični zakonik FNRJ opći dio, Službeni list FNRJ broj 106/47 (dostupno na <http://www.propisi.com/krivicni-zakonik-opsti-deo.html> – pristupano 22.08.2022.)
6. Krivični zakonik FNRJ . Službeni list federativne narodne Republike Jugoslavije broj 13/51 od 09. ožujka 1951.
7. Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Službeni list SFRJ broj 44/76
8. Krivični zakon socijalističke Republike Hrvatske, Narodne Novine Zagreb, broj 614/77, 1977.
9. Krivični zakon socijalističke Republike Hrvatske, priredio Vouk V., Narodne novine, Zagreb 1989.
10. Krivični zakon Republike Hrvatske , NN 32/93
11. Kazneni zakon Republike Hrvatske, NN 110/97
12. Kazneni zakon Republike Hrvatske, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21,114/22, 114/23
13. Ukaz o proglašenju Zakona o preuzimanju Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Službeni list SFRJ br.44/76, 36/77, 56/77, 38/84, 74/87, 3/90,38/90, NN 53/91
14. Ustav Republike Hrvatske NN br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
15. Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 14/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22
16. Zakonu o hrvatskom registru o osobama s invaliditetom, NN 64/01
17. Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Socijalističke Republike Hrvatske NN 9/91
18. Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05
19. Zakon o odvetništvu, NN 09/94,117/08,50/09,18/11 i 126/11
20. Zakonu o socijalnoj skrbi NN 18/22, 46/22 i 119/22
21. Zakon o medijima NN 59/04, 84/11,81/13 i 114/22
22. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 116/03
23. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 137/09
24. Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama NN 76/14
25. Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, NN 92/14
26. Zbirka pravnih propisa, Krivični zakonik, priredio Jemrić M., Narodne novine, Zagreb, 1966.
27. California Penal code (Kazneni zakon Kalifornije) (dostupno na <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codesTOCSelected.xhtml?tocCode=PEN&tocTitle=+Penal+Code++PEN> – pristupano 12.01.2019.)
28. <https://www.ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&Paragraf=107a>
29. Bundesgesetzblatt für die Republik of Österreich 56/2006., 08.05.2006., , Federalni zakonski list R Austrije broj 56/2006., izmjene Kaznenog zakona (dostupno na

- https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2006_I_56/BGBLA_2006_I_56.html -pristupano 19.01.2019.)
30. Strafrechtsänderungsgesetz 2015., Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich 112/2015 od 13. kolovoza 2015., (dostupno na https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2015_I_112/BGBLA_2015_I_112.html – pristupano 27.11.2022.)
 31. Strafrechtsänderungsgesetz 2019., Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich 105/2019 od 29. listopada 2019., (dostupno na https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2019_I_105/BGBLA_2019_I_105.html - pristupano 27.11.2022.)
 32. Strafgesetzbuch (StGB) Bundesrecht - tagaktuell konsolidiert - alle Fassungen seit 2006, Kazneni zakon SR Njemačke (važeći) (dostupno na <https://www.buzer.de/gesetz/6165/al0-59658.htm> i <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html> - pristupano 19.01.2019.)
 33. Das Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches - effektivere Bekämpfung von Nachstellungen und bessere Erfassung des Cyberstalking sowie Verbesserung des strafrechtlichen Schutzes gegen Zwangsprostitution vom 10.08.2021 (BGBl. I S. 3513)
 34. Kazneni zakonik Slovenije, (važeći) (dostupan na <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5050> - pristupano 20.01.2019.)
 35. Kazenski zakonik (neuradno prečišćeno besedilo št. 3), (dostupno na <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO905#> - pristupano 15.11.2022.)
 36. Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika Uradni list Republike Slovenije, številka 54., 20.07.2015., Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona R Slovenije, Službeni list br.54 (dostupno na <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-2227?sop=2015-01-2227> – pristupano 20.01.2019.)
 37. Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika Uradni list R Slovenije številka 186/2021, (dostupno na <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-3697?sop=2021-01-3697> – pristupano 15.11.2022.)
 38. Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika Uradni list R Slovenije številka 105/2022 (dostupno na <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2022-01-2603/#DRUGI%C2%A0DEL-> pristupano 15.11.2022.)
 39. Bekendtgørelse af straffeloven (Kazeni zakon Kraljevine Danske) (dostupno na <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2013/1028> - pristupano 11.12.2022.)
 40. Bekendtgørelse af straffeloven (Zakon o zabrani prilaska, zabrani boravka i deportaciji) (dostupno na <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2013/1028>-pristupano 11.12.2022.)
 41. Penal Code Litva (Kazneni zakon Litve) (dostupno na <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/515072020011/consolide/current> - pristupano 12.12.2022.)
 42. <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4619-2019/arthro-333-poinikos-kodikas-nomos-4619-2019-apeili> (12.12.2022.)
 43. Grozījumi Krimināllikumā (Izmjene i dopune Kaznenog zakona Latvije) (<https://likumi.lv/ta/id/291734-grozijumi-kriminallikuma> - pristupano 12.12.2022.)
 44. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XX skyriaus pavadavimo pakeitimo ir Kodekso papildymo 148-1 straipsniu įstatymas (Zakon o izmjeni naslova Poglavlja XX. Kaznenog zakona Republike Litve i dopuni Zakona člankom 148-1.) (dostupno na <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3ccb83b22d8a11ec99bbc1b08701c7f8?jfwid=d20r3mzw0> – pristupano 12.12.2022.)

45. Krivični zakonik R Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019)
<https://www.paragraf.rs/propisi/krivicni-zakonik-2019.html> pristupano 4.2.2023
46. Zakon o javnom redu i miru, Sl.glasnik RS 6/2016 i 24/2018., https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_redu_i_miru.html pristupano 5.2.2023.

Sudske odluke

1. Naša zakonitost, godina XVIII, broj 10-12, Zagreb, 1964.
2. Pregled sudske prakse u godini 1973., broj 3, Prilog Naše zakonitosti, Zagreb, lipanj 1973.
3. Pregled sudske prakse br.51, kao prilog časopisa Zakonitost, Zagreb, 1992.,
4. Rješenja Kasacionog suda u Krivičnim pravnim stvarima 1930. -1935. god., uredio Vladimir Timoškin, Themis Zagreb, oko 1935.,
5. VSRH presuda I Kž 301/03-5 od 11. prosinca 2003.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805183bc&q=\(25.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805183bc&q=(25.studenog2018.))
6. VSRH presuda I Kž 989/03-3 od 8. siječnja 2004.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805151b7&q=\(25.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805151b7&q=(25.studenog2018.))
7. Županijski sud u Dubrovniku, br. Kž. 137/04-3 od 29. prosinca 2004.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8052e6ba&q=\(25.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8052e6ba&q=(25.studenog2018.))
8. VSRH presuda br. I Kž 169/05-3 od 8. lipnja 2005.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8052c7a3&q=\(25.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8052c7a3&q=(25.studenog2018.))
9. VSRH presuda I Kž 60/06-5 od 8. veljače 2006.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805336e9&q=\(25.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805336e9&q=(25.studenog2018.))
10. VSRH presuda I Kž 232/06-5 od 26. rujna 2006.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8053df98&q=\(25.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8053df98&q=(25.studenog2018.))
11. VSRH presuda br. III Kr 58/06-3 od 8. studenog 2006.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8053dc9e&q=\(26.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8053dc9e&q=(26.studenog2018.))
12. Županijski sud u Bjelovaru, Kž-15/07 od 25. siječnja 2007.
https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202008_0.pdf
13. VSRH presuda br. Kzz 23/06-2 od 31.listopada 2007.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8054cf15&q=\(26.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8054cf15&q=(26.studenog2018.))
14. VSRH presuda br. III Kr 112/07-3 od 31.listopada 2007.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8054cf15&q=\(25.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8054cf15&q=(25.studenog2018.))
15. VSRH presuda III Kr 83/06-3 od 2. travnja 2008
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805546ec&q=\(26.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805546ec&q=(26.studenog2018.))
16. VSRH presuda br. III Kž 2/08-5 od 28. svibnja 2008.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805571fd&q=\(26.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805571fd&q=(26.studenog2018.))
17. VSRH presuda br. III Kr 61/08-3 od 22. listopada 2008.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8055d731&q=\(26.studenog2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8055d731&q=(26.studenog2018.))

18. VSRH presuda br. III Kr 175/09-5 od 3. prosinca 2009.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8057536c&q=\(26.studenog 2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8057536c&q=(26.studenog 2018.))
19. Županijski sud u Bjelovaru, Kž-131/10 od 1. srpnja 2010.
[https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202010_0.pdf-\(13.rujna 2022.\)](https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202010_0.pdf-(13.rujna 2022.))
20. VSRH rješenje br. I Kž 1020/10-4 od 20. studenog 2011.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805b227f&q=\(26. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805b227f&q=(26. studenog 2018))
21. Županijski sud u Bjelovaru, Kž-306/2012 od 29. studenog 2012.
[https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202012_0.pdf\(13. rujna 2022.\)](https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202012_0.pdf(13. rujna 2022.))
22. Županijski sud u Bjelovaru, Kž-359/2012 od 29. studenog 2012.
[https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202012_0.pdf\(13. rujna 2022.\)](https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202012_0.pdf(13. rujna 2022.))
23. VSRH br. I Kž-271/13-4 od 16. siječnja 2014.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2013IKzB271A4> (13. studenog 2022.)
24. Županijski sud u Bjelovaru, Kž-25/2014 od 09. listopada 2014.
[https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/Bilten%202014_0.pdf\(13. rujna 2022.\)](https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/Bilten%202014_0.pdf(13. rujna 2022.))
25. Županijski sud u Bjelovaru, Presuda br. Kž-200/2014-3 od 8. siječnja 2015.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80464249&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80464249&q=(27. studenog 2018))
26. VSRH presuda br. III Kr 161/14-4 od 21. siječnja 2015.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fa34b&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fa34b&q=(27. studenog 2018))
27. VSRH rješenje br. III Kž 7/14-4 od 3. veljače 2015.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80624b78&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80624b78&q=(27. studenog 2018))
28. VSRH presuda br. III Kr 132/14-6 od 12. veljače 2015.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fb8e1&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fb8e1&q=(27. studenog 2018))
29. VSRH presuda br. I Kž 335/13-6 od 3. ožujka 2015
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fcf26&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba805fcf26&q=(27. studenog 2018))
30. VSRH br. I Kž-117/14-7 od 2. lipnja 2015
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2014IKzB117A7> (13. studenog 2022.)
31. VSRH br. I Kž 191/15-9 od 15. rujna 2015
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8060d3e7&q=\(27. studenog 2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8060d3e7&q=(27. studenog 2018.))
32. Županijski sud u Bjelovaru, Presuda br. Kž-217/2015-3 od 21. siječnja 2016.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806492df&q=\(27. studenog 2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806492df&q=(27. studenog 2018.))
33. VSRH presuda br. III Kr 113/15-4 od 17. veljače 2016.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8063bd29&q=\(27. studenog 2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8063bd29&q=(27. studenog 2018.))
34. VSRH presuda br. III Kr 124/14-6 od 5. srpnja 2016.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80691c91&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80691c91&q=(27. studenog 2018))
35. Općinski sud u Splitu, Presuda br. K-414/14 od 26. rujna 2016.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80743bd4&q=\(2. prosinca 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80743bd4&q=(2. prosinca 2018))
36. Županijski sud u Bjelovaru, Presuda Kž-228/2016 od 08. prosinca 2016.
[https://sudovi.pravosudje.hr/zsbj/img/File/sudska%20praksa/BILTEN_2016.pdf\(15.siječnja 2019\)](https://sudovi.pravosudje.hr/zsbj/img/File/sudska%20praksa/BILTEN_2016.pdf(15.siječnja 2019))

37. VSRH presuda br. III Kr 98/16-4 od 19. prosinca 2016.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806ed5eb&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba806ed5eb&q=(27.studenog2018))
38. VSRH presuda br. III Kr 93/16-7 od 4. siječnja 2017.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80704fbd&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80704fbd&q=(27.studenog2018))
39. Općinski sud u Požegi, Presuda br. 10.K-1118/2016-23 od 24. travnja 2017.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8075e0f4&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8075e0f4&q=(27.studenog2018))
40. Županijski sud Zagreb br. 4 Kž-729/2017-3 od 29. kolovoza 2017.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079fb37&q=\(27. studenog 2018.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079fb37&q=(27.studenog2018.))
41. VSRH Rješenje br. III Kž 161/2016-4 od 31. kolovoza 2017.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079989f&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079989f&q=(27.studenog2018))
42. Županijski sud u Bjelovaru, br. Kž-131/2017-4 od 14. rujna 2017.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079dc36&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba8079dc36&q=(27.studenog2018))
43. Županijski sud u Šibeniku, Presuda br. Kž. 135/2016 od 5. prosinca 2017.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba807f0f31&q=\(27. studenog 2018\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba807f0f31&q=(27.studenog2018))
44. Županijski sud u Varaždinu Gž-975/17-2 od 7. prosinca 2017.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2017GzB975A2> (5. veljače 2023.)
45. VSRH presuda br. III Kr 10/2018-3 od 7. veljače 2018.
https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202018_0.pdf (13. rujna 2022.)
46. Županijski sud u Bjelovaru br.Kž-46/2018 od 15. ožujka 2018.,
https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2019-10/BILTEN%202018_0.pdf
47. VSRH presuda br. Kžzd 19/2019 od 19. prosinca 2019.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2019KzdB19A4> (13. studenog 2022.)
48. Županijski sud u Velikoj Gorici 19 Gž-950/2020-2 od 19. listopada 2020.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2020VGGzB950A2> (5. veljače 2023.)
49. Općinski sud u Osijeku, br. 39 K-140/2020-2 od 7. svibnja 2020.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80a758ee&q=\(15. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80a758ee&q=(15.rujna2023.))
50. Općinski kazneni sud u Zagrebu 13. K-2012/19-12 od 14. lipnja 2021.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80bb133e&q=\(13. prosinca 2022.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80bb133e&q=(13.prosinca2022.))
51. Općinski kazneni sud u Zagrebu 24. K-280/20-31 od 20. rujna 2021.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80c4f2f1&q=\(13. prosinca 2022.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80c4f2f1&q=(13.prosinca2022.))
52. Općinski sud u Osijeku 40. K-124/2020-25
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d0cac7&q=\(14. prosinca 2022.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d0cac7&q=(14.prosinca2022.))
53. Županijski sud u Varaždinu 21 Kž-205/2021-4 od 26. listopada 2021.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80c68b61&q=\(13. prosinca 2022.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80c68b61&q=(13.prosinca2022.))
54. Županijski sud u Zagrebu 6 Kž-1198/2021-3 od 18. siječnja 2022.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80caa8e6&q=\(13. prosinca 2022.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80caa8e6&q=(13.prosinca2022.))
55. Županijski sud u Zagrebu 11 Kž-192/2022-3 od 29. ožujka 2022.
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80cf0c88&q=\(13. prsinca 2022.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80cf0c88&q=(13.prsinca2022.))

56. Županijski sud u Šibeniku, Kžzd-8/20-4 od 7.travnja 2022.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2020SiKzdB8A4> (14. studenog 2022.)
57. Županijski sud u Rijeci Gž 603/2022-2 od 26. travnja 2022.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022RIGzB603A2> (5. veljače 2023.)
58. Općinski sud u Osijeku K-357/2018.-112. od 13. svibnja 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d2ef53&q=> (11. siječnja 2023.)
59. Županijski sud u Sisku br. Kž-40/2021-7 od 23. svibnja 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d1b239&q=>,(14. rujna 2023.)
60. Županijski sud u Šibeniku, presuda Kž-112/2022-2 od 9. lipnja 2022.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022SiKzB112A2> (09. kolovoza 2022.)
61. Općinski kazneni sud u Zagrebu br. 39. K-1601/2019-10 od 8. srpnja 2022. ,
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d3fc66&q=> (14. rujna 2023.)
62. Županijski sud u Bjelovaru Kž-103/2020-4 od 31. kolovoza 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionPdf?id=090216ba80d5d1de>. (9. studenog 2022.)
63. Županijski sud Šibeniku Kž-192/2020-4 od 8. rujna 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionPdf?id=090216ba80d70676> .(9. studenog 2022.)
64. Općinski sud u Osijeku 6. K-902/2021-17 od 30. rujna 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d8c68a&q=> (14. prosinca 2022.)
65. Županijski sud u Zagrebu, presuda 7 Kž-918/2022-3 od 4. listopada 2022.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022ZgKzB918A3-> (9. studenog 2022.)
66. Županijski sud u Osijeku presuda Kž-385/2022-7 od 6. listopada 2022.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022OsKzB385A7> (09. studenog 2022.)
67. Županijski sud u Splitu br. Kž-647/2022-9 od 25. listopada 2022.,
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80d9398a&q=>(15. rujna 2023.)
68. Općinski sud u Osijeku br. 44. K-603/2022-2 od 3. studenog 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80da9dd8&q=>(15. rujna 2023.)
69. Županijski sud u Bjelovaru, presuda br. Kž-262/2022-4 od 3. studenog 2022.
<https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2022BjKzB262A4> (15. studenog 2022.)
70. Županijski sud u Zagrebu 10 Kž-750/2022-3 od 15. studenog 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80daa72b&q=> (10. siječnja 2023.)
71. Općinski sud u Osijeku K-164/2022-41 od 30. prosinca 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dcacf3&q=> (10. siječnja 2023.)
72. Županijski sud u Šibeniku Kž-259/2022-7 od 21. prosinca 2022.,
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dbef85&q=> (13. rujna 2023.)
73. Općinski sud u Šibeniku br. 48 K-384/2022-9 od 22. prosinca 2022.
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dfea25&q=>(14. rujna 2023.)
74. Općinski sud u Varaždinu br.12 K-479/2022-2 od 9. siječnja 2023.,
<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80ddd9e8&q=>,(14. rujna 2023.)

75. Županijski sud u Zagrebu, br. 7 Kž-57/2023-3 od 7. veljače 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80deb269&q=\(13. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80deb269&q=(13.rujna2023.))
76. Županijski sud u Zagrebu, 11 Kž-97/2023-3 od 7. veljače 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80ded195&q=\(10. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80ded195&q=(10.rujna2023.))
77. Županijski sud u Zagrebu br. 4 kž-39/2023-3 od 14. veljače 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80df2c99&q=\(10. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80df2c99&q=(10.rujna2023.))
78. Općinski sud u Požegi br. K-168/2020-12 od 15. veljače 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e0796d&q=\(15. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e0796d&q=(15.rujna2023.))
79. Županijski sud u Bjelovaru br. Kž-313/2022-6 od 3. svibnja 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e420e0&q=\(13. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e420e0&q=(13.rujna2023.))
80. Županijski sud u Karlovcu br. Kž-100/2023-4 od 7. ožujka 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e16346&q=\(9. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e16346&q=(9.rujna2023.))
81. Županijski sud u Dubrovniku br. Kž-57/2023-3 od 9. ožujka 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dfe84a&q=\(8. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80dfe84a&q=(8.rujna2023.))
82. Županijski sud u Zagrebu br. 6 Kž-1177/2022-8 od 14. ožujka 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e0db91&q=\(8. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e0db91&q=(8.rujna2023.))
83. Općinski sud u Osijeku br. K-481/2022-11 od 3. travnja 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e558e7&q=\(7. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e558e7&q=(7.rujna2023.))
84. Županijski sud u Bjelovaru posl.br. Kž-205/2022-7 od 19. travnja 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e4bdd2&q=\(7. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e4bdd2&q=(7.rujna2023.))
85. Županijski sud u Bjelovaru posl.br. Kž-102/2023-6 od 1. lipnja 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e4bdd2&q=\(6. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e4bdd2&q=(6.rujna2023.))
86. Županijski sud u Bjelovaru u presudi br. Kž-96/2023-4 od 5. srpnja 2023.,
[https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e6c747&q=\(6. rujna 2023.\)](https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e6c747&q=(6.rujna2023.))

R Slovenija

87. Višje sodišče v Ljubljani, VSL Sklep VII Kp 58342/2019 od 17.12.2019.
[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111435295&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111435295n](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111435295&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111435295n)
88. Višje sodišče Koper, VSK Sodba II Kp 43849/2016 od 3.8.2017.
[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111422860&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111422860](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111422860&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111422860)
89. Višje sodišče v Ljubljani, VSL VII Kp 20876/2018 od 7.5.2020.
<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?searchStr=gro%C5%BEnja&chosenFilters=visje%2Cleto&od=2008&do=2020&submit=uredu>
90. Višje sodišče v Ljubljani, VSL Sodba VII Kp 8857/2017 od 6.2.2019.
<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?search=gro%C5%BEnja&filter=&chosenFilters=visje,leto&od=2008&do=2020&page=2&scrollTop=250>

91. Višje sodišče Maribor VSM Sklep IV Kp 49901/2018 od 20.2.2019.
<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?od=2008&search=gro%C5%BEnja&page=3&do=2020&chosenFilters=visje%2Cleto&filter=&scrollTop=250>
92. Višje Sodišče Maribor , VSM Sodba IV Kp 27618/2021 od 14.4.2022.
<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?searchStr=gro%C5%BEnja&chosenFilters=visje%2Cleto&od=2020&do=2022&submit=uredi>
93. Višje Sodišče Maribor, VSM Sodba IV Kp 31509/2018 od 28.11.2019.
<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?search=134a%20KZ&filter=&chosenFilters=vsiPredpisi&od=&do=&page=1&scrollTop=250>
94. Višje sodišče Ljubljana VSL Sklep VII Kp 5004/2018 od 20.2.2020.,
<http://www.pisrs.si/Pis.web/sodnaPraksaRSSearch?search=134a%20KZ&filter=&chosenFilters=vsiPredpisi&od=&do=&page=1&scrollTop=250>

R Austrija

95. OGH (Vrhovni sud Republike Austrije) 15Os26/20t od 12. svibnja 2020.,
https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20200512_OGH0002_0150OS00026_20T0000_000&Suchworte=RS0092448
96. OGH 12Os161/86 od 11.12.1986.
https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19861211_OGH0002_0120OS00161_8600000_000&Suchworte=RS0092676
97. OGH 11Os31/91 od 18.06.1991
https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19910618_OGH0002_0110OS00031_9100000_000&Suchworte=RS0092676
98. OGH 13Os197/84 (13Os198/84) od 16.1.1985.
https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19850116_OGH0002_0130OS00197_8400000_000&Suchworte=RS0092640
99. OGH RS0129288 od 25.9.2014., <https://www.ris.bka.gv.at/>
100. OGH RS0092437 od 29.9.2022., <https://www.ris.bka.gv.at/>
101. OGH 10b61/08i od 11.08.2008.
https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20080811_OGH0002_0010OB00061_08I0000_000&Suchworte=RS0121889
102. OGH 14Os139/14v od 20.01.2015.,
https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20150120_OGH0002_0140OS00139_14V0000_000&Suchworte=RS0129915
103. Landesverwaltungsgericht Wien (Pokrajinski upravni sud u Beču), VGW-102/076/12242/2018 od 05.06.2019.
<https://www.ris.bka.gv.at/Ergebnis.wxe?Suchworte=StGB+%C2%A7107a&x=16&y=7&Abfrage=Gesamtabfrage>

SR Njemačka

104. BGH (Savezni sud pravde SR Njemačke) 1 StR 287/11 - Urteil vom 29. November 2011 (LG Traunstein) (<https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/1/11/1-287-11.php?referer=db>)
105. BGH 4 StR 324/19 - Beschluss vom 9. Januar 2020 (LG Aachen), <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/19/4-324-19.php?referer=db>
106. BGH 4 StR 418/18 - odluka od 4. prosinca 2018. (LG Dortmund) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/18/4-418-18.php?referer=db>
107. BGH 4 StR 419/14 - Beschluss vom 15. Januar 2015 (LG Bielefeld) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/14/4-419-14.php?referer=db>
108. BGH 3 StR 428/10 - Beschluss vom 30. November 2010 (LG Krefeld) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/3/10/3-428-10.php?referer=db>
109. BGH 3 StR 244/09 - odluka od 19. studenog 2009. (LG Lüneburg) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/3/09/3-244-09.php?referer=db>
110. BGH 4 StR 307/10 - odluka od 28. rujna 2010. (LG Bochum) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/10/4-307-10.php?referer=db>
111. BGH 4 StR 417/12 - odluka od 19. prosinca 2012. (LG Bochum) (<https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/12/4-417-12.php?referer=db>)
112. BGH 4 StR 375/16 - odluka od 15. veljače 2017. (LG Stuttgart) <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/16/4-375-16.php?referer=db>

R Srbija

113. Visoki Kasacioni sud Kzz 88/2021 od 3. veljače 2021. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-882021-ugro%C5%BEavanje-sigurnosti-%C4%8DI-138-kz>
114. Visoki Kasacioni sud Kzz 1215/2022 od 15. studenog 2022. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-12152022-nepostojanje-elemenata-kr-dela>
115. Visoki Kasacioni sud Kzz 1424/2021 od 8. veljače 2022. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-14242021-elementi-kr-dela-ugr-sigurnosti>
116. Visoki Kasacioni sud Kzz 1419/2021 od 19. siječnja 2022. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-14192021-povreda-krivi%C4%8Dnog-zakona-439-ta%C4%8D-1-zkp>
117. Visoki Kasacioni sud Kzz 70/2019 od 6. veljače 2019. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-702019-24122121>
118. Visoki Kasacioni sud Kzz449/2022 od 13. srpnja 2022. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/kzz-4492022-primena-bla%C5%BEeg-zakona>

Statistička izvješća

1. Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu XXVI., Mjesečni statistički izvještaji, godina I. 1899., Kr.zemaljska tiskara, Zagreb, 1899.
2. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Publikacije prema statističkim područjima, Pravosuđe i socijalna zaštita, Statistička izvješća. <https://www.dzs.hr/> pristupano 02.02.2019., 28.1.2020.,14.9.2020. i 7.1.2023.: Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude za 2009. sve do 2022. godine
3. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude: u 1999. godini broj 1117, Zagreb 2000., u 2000. godini broj 1149, Zagreb 2001., u 2001. godini broj 1178, Zagreb 2002., u 2002. godini broj 1212, Zagreb 2003., u 2003. godini broj 1245, Zagreb 2004., u 2004. godini broj 1278, Zagreb 2005., u 2005. godini broj 1309, Zagreb 2006., u 2006. godini broj 1339, Zagreb 2007., u 2007. godini broj 1366, Zagreb 2008. i u 2008. godini broj 1394, Zagreb 2009
4. Od Državnog zavoda za statistiku po prethodnom zahtjevu pribavljeni su podaci za kaznena djela prijetnji i nametljivog ponašanja o određenim istražnim zatvorima, trajanju istražnog zatvora i mjerama opreza za razdoblje 2013. do 2022. godinu.
5. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Izvješća o radu. Godišnja izvješća, <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=645> pristupano 01.02.2019.
 - Izvješće o radu državnih odvjetništava u 2009. i sve do 2012.
 - Izvješće državnog odvjetništva RH za 2013. i sve do 2017.
6. Ministarstvo unutarnjih poslova, Dokumenti. Statistika. <https://www.mup.hr/ministarstvo/dokumenti/statistika>:
 - Pregled sigurnosnih pokazatelja u 2009. sve do 2013. - pristupano 29.12.2018.
 - Pregled sigurnosnih pokazatelja u 2014. i 2015. – pristupano 30.12.2018.
 - Pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2016. i 2017. – pristupano 30.12.2018.
 - Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2018. pristupano 03.02.2019.
7. Ministarstvo unutarnjih poslova, Pristup informacijama, Statistika MUP-a i Bilteni o sigurnosti cestovnog prometa, <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233>
 - Pregled osnovnih pokazatelja javne sigurnosti u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2009. – pristupano 28.01.2020.
 - Ispravljeni pregled osnovnih pokazatelja javne sigurnosti u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2009. – pristupano 14.09.2020.
 - Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2019.- pristupano 14.09.2019.
 - Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2020.- pristupano 20.01.2023.
 - Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2021.- pristupano 20.01.2023
 - Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2022.- pristupano 15.09.2023

8. R Austria. STATcube: Verurteilungsstatistik: Sämtliche Delikte
<https://statcube.at/statistik.at/ext/statcube/jsf/tableView/tableView.xhtml> (25.1.2023.)
9. SR Njemačka, Statistisches Bundesamt (Destatis), 2021., 2020., 2019., 2018., 2017., 2016., 2015., pristupano 26.1.2023.:
 - https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300217004.pdf?__blob=publicationFile
 - https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300207004.pdf?__blob=publicationFile
 - https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300197004.pdf?__blob=publicationFile
 - https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300187004.pdf?__blob=publicationFile
 - https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Strafverfolgung-Strafvollzug/strafverfolgung-2100300177004.pdf?__blob=publicationFile
 - https://www.statistischebibliothek.de/mir/servlets/MCRFileNodeServlet/DEHeft_derivate_00034869/2100300167004.pdf
 - https://www.statistischebibliothek.de/mir/servlets/MCRFileNodeServlet/DEHeft_derivate_00030947/2100300157004.pdf
10. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, Pravosuđe, Punoletni učinioi krivičnih dela za 2021., za 2020., za 2019., za 2018., za 2017., za 2016. i za 2015. :
 - <https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Pdf/G20225689.pdf> (27.1.2023.)
 - <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20215677.pdf> (27.1.2023.)
 - <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20205665.pdf> (27.1.2023.)
 - <https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G20195653.pdf> (27.1.2023.)
 - <https://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G20185643.pdf> (27.1.2023.)
 - <https://publikacije.stat.gov.rs/G2017/Pdf/G20175629.pdf> (27.1.2023.)
 - <https://publikacije.stat.gov.rs/G2016/Pdf/G20165617.pdf> (27.1.2023.)
10. R Slovenija, SIStat, Polnoletni obsojenci (znani storilci) po spolu, kaznivem dejanju in glavni kazenski sankciji (tudi pogojno obsojeni), Slovenija, letno, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/1360301S.px/> (10.2.2023.)

Mrežni izvori

1. Bedrohung: Straftat gegen die persönliche Freiheit, anwalt.org,
<https://www.anwalt.org/bedrohung/> pristupano 2.12.2022.
2. Bundeskanzleramt, <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/agenda/frauen-und-gleichstellung/gewalt-gegen-frauen/gewaltformen/stalking.html> (27.11.2022)
3. Hrvatski bibliografski leksikon, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4582> (20.08.2022.)
4. Između Venecije, Beča i Pešte (1699-1918),
<https://croatia.eu/index.php?view=article&id=22&lang=1>, (13. rujna 2022.)
5. Konačni prijedlog Kaznenog zakona Republike Hrvatske, Obrazloženje, PZE866, listopad 2011.

6. Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, P.Z.E. br.191, 6. prosinca 2012.,
https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080432/PZE_191.pdf - (14. rujna 2022.)
7. Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama kaznenog zakona, nacrt, 221.-1.ožujak2015.,<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2015/221%20sjednica%20Vlade/221%20-%201.pdf> (13.01.2019.)
8. Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, P.Z.E. br. 697, 26. ožujka 2015.,
https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080809/PZE_697.pdf
9. Obrazloženje, str. 12, Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, P.Z.E. broj 775., 05. prosinca 2019.,
https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-12-06/135003/PZE_775.pdf (12.10.2022.)
10. Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, P.Z.E. br. 147., 10. lipnja 2021., https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-06-10/165602/PZE_147.pdf (12. listopada 2022.)
11. Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i Pojašnjavajuće izvješće (neslužbeni prijevod),
<https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/images/pdf/Publikacija%20Konvencija%20Vije%C4%87a%20Europe%20o%20spre%C4%8Davanju%20i%20borbi%20protiv%20nasilja%20nad%20%C5%BEenama%20i%20nasilja%20u%20obitelji.pdf> (20.10.2018.)
12. The Washington Post, anti-stalking laws top list of new legislation, dostupno na https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/06/29/anti-stalking-laws-top-list-of-new-legislation/26f66be1-eb41-4435-873d-4fde94cc061f/?noredirect=on&utm_term=.485578302ed7 (28.01.2019.)
13. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija. Francuska revolucija <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20397> (18.11.2018.)
14. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija Magna Charta. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38022> (18.11.2018)
15. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija. Habeas corpus. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23980> (28.11.2018.)
16. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija. Opća deklaracija o pravima čovjeka <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=45212> (28.11.2018.)
17. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija Deklaracija o pravima čovjeka i građanina. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14287> (28.11.2018.)
18. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija,
<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20695> (22.08.2022.)
19. MKB-10 Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo od 2012. godine
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44081/9789241547666_hrv.pdf (13.11.2022.)
20. <https://lexetius.com/StGB/241,5> – pristupano 30.12.2022.
21. <https://lexetius.com/StGB/241,4> – pristupano 30.11.2022.
22. <https://lexetius.com/StGB/241,1> – pristupano 30.11.2022.
23. Ionizirajuće zračenje, Hrvatska enciklopedija,
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27754>

24. Povijesni pregled, Jugoslavija i II. svjetski rat (1918. – 1990)
<https://croatia.eu/index.php?view=article&lang=1&id=23> – pristupano 13. rujna 2022.
25. Zakonodaja.com, <https://zakonodaja.com/zakon/kz-1/191-clen-nasilje-v-druzini> (17.11.2022.)
26. Novosti v kazenski zakonodaji, IUS-INFO <https://www.iusinfo.si/medijisko-sredisce/v-srediscu/147834> pristupano 17.11.2022.
27. § 238 StGB Nachstellung, http://www.wiete-strafrecht.de/User/Inhalt/238_StGB.html - pristupano 5.12.2022.
28. <https://lexetius.com/StGB/238,2> – pristupano 8.12.2022
29. anwalt.org, <https://www.anwalt.org/bedrohung/> pristupano 2.12.2022.
30. <https://dejure.org/gesetze/StGB/126.html> pristupano 4.12.2022.
31. <https://www.bundestag.de/resource/blob/880752/51c67be6024d2c3a7c7e514c96586d05/WD-7-117-21-pdf-data.pdf> pristupano 4.12.2022.
32. <https://www.buzer.de/gesetz/6165/a10-59658.htm> (19.01.2019.)
33. http://www.wiete-strafrecht.de/User/Inhalt/238_StGB.html pristupano 5.12.2022.
34. <https://www.buzer.de/gesetz/12420/a203948.htm-> (19.01.2019.)
35. Deutscher richterbund, Bund der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte, Nr.7/21 März 2021. Stellungnahme des Deutschen Richterbundes zu einem Referentenentwurf eines Gesetzes zur Änderung des Strafgesetzbuches – effektivere Bekämpfung von Nachstellungen und bessere Erfassung des Cyberstalking, https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2021/Downloads/0301_Stellungnahme_DRB_Cyberstalking.pdf?__blob=publicationFile&v=2 pristupano 10.12.2022.
36. https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2021/Downloads/0301_Stellungnahme__DRB_Cyberstalking.pdf?__blob=publicationFile&v=2
37. A Handbook for Police and Crown Prosecutors on Criminal Harassment, Government of Canada, <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/fv-vf/har/part1.html> - pristupano 11.12.2022.
38. Silvia Petkova (samostalno odvjetničko društvo Silvia Petkova) Istanbulska konvencija, istospolni brak i treći spol,
<https://petkovalegal.com/%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B1%D1%83%D0%BB%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8/> pristupano 12.12.2022.
39. Kelly Watson, K. (Hon.) B.A., B.A., The Criminalization of Stalking in Canada: The Role of the Moral Panic in the Passage of Section 264, master thesis,2004., Department of Law Carleton University, Ottawa, Ontario, https://curve.carleton.ca/system/files/etd/5779f369f36f-af73-467c-92be-a1c733723140/etd_pdf/ae80bd285be5f50248976e1465b16aff/watsonthecriminalizationofstalkingincanadatherole.pdf (11.12.2022.)
40. Trimikliniotis N., Demetriou C., Franet National contribution to the Fundamental Rights Report 2022, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fundamental_rights_report_2022-_cyprus_.pdf pristupano 12.12.2022.
41. Ministarstvo unutarnjih poslova, Prijedlog Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, Zagreb, rujan 2012., <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/SjedniceArhiva/74155.%20-%203.pdf> –(9.2.2023.)
42. U.S. Department of Justice Stalking Victimization in the United States, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics Special Report National Crime Victimization

- Survey January 2009, NCJ 224527 Stalking Victimization in the United States, str.1 i
2.,<https://www.justice.gov/sites/default/files/ovw/legacy/2012/08/15/bjs-stalking-rpt.pdf>
(12.2.2023)
43. The University of Texas Rio Grande Valley, National Stalking Awareness Month (NSAM), <https://www.utrgv.edu/is/en-us/resources/events/nsam/index.htm> - 12.2.2023.
 44. The White House, Office of the Press Secretary, Presidential Proclamation--Stalking Awareness Month,
<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/12/21/presidential-proclamation-stalking-awareness-month> - 12.2.2023.
 45. A pattern of fixation and obsession': How the pandemic exacerbated stalking cases in the UK, <https://www.independent.co.uk/life-style/women/stalking-cases-pandemic-gracie-spinks-b1956589.html>- (13.2.2023.)
 46. Suzy Lumplugh trust, super-complaint submitted on police response to stalking <https://www.suzylumplugh.org/super-complaint-submitted-on-police-response-to-stalking>
(13.2.2023.)